

DNA-beviset som efterforskningsmiddel og DNA-bevisets betydning i danske straffesager

DNA evidence as an investigative tool and the significance of DNA evidence in Danish criminal proceedings

af NICKIE BRAHMS-BILLING og MARTIN CHRISTENSEN

Nærværende afhandling foretager en undersøgelse af DNA-bevisets betydning for politiets efterforskning og den efterfølgende straffesag. Afhandlingen indeholder først en redegørelse for de relevante straffeprocesslige regler, Det Centrale DNA-profilregister og de retsmedicinske aspekter ved DNA-beviset. Der er i afhandlingen valgt et fokus på DNA-bevisets anvendelse i dansk strafferet i forbindelse med opklaring af lovovertrædelser omhandlende alt fra indbrud til drab.

I 2019 blev en sag ved Østre Landsret genoptaget som følge af DNA-bevisets store usikkerhed ved overgangen fra undersøgelse på 10 DNA-systemer til undersøgelse på 16 DNA-systemer. Dommen satte DNA-bevisets rolle på spidsen, og DNA-beviset har siden da været i stort fokus i forbindelse med dansk politis efterforskning samt i danske straffesager ved domstolene. Som følge heraf blev Bevismiddeltilsynet oprettet i 2022 med det formål at føre tilsyn med behandlingen og håndteringen af DNA-beviser og tekniske beviser. Der blev ligeledes i 2022 fremsat et borgerforslag om, at dansk politi skal gives mulighed for at anvende genetisk slægtsforskning til opklaring af grove forbrydelser. DNA-beviset har således været underlagt en gennemgribende udvikling de sidste 10-20 år, hvor flere fejlslutninger og faldgruber imidlertid fortsat har afgørende betydning for den bevismæssige vægt DNA-beviset tillægges.

Afslutningsvist beskriver afhandlingen DNA-bevisets potentiale til at styrke efterforskningen af visse lovovertrædelser og beskriver ligeledes kort DNA-bevisets rolle i et nordisk, europæisk og internationalt perspektiv.

Det konkluderes i afhandlingen, at DNA-beviset er et essentielt værktøj for politiets efterforskning og tillægges stor bevismæssig vægt af domstolene. Det er af afgørende betydning for DNA-bevisets anvendelse, at rettens aktører har en indgående forståelse for den biologiske og retsmedicinske baggrund for DNA og analysen heraf. Desuden konkluderes det, at DNA-beviset aldrig kan stå alene i en straffesag, men må sammenholdes med sagens øvrige omstændigheder.

Indholdsfortegnelse

ABSTRACT.....	3
KAPITEL 1. INTRODUKTION	4
1.1. Indledning	4
1.2. Problemformulering	4
1.3. Metode, kilder og opgavens struktur	5
1.4. Afgrænsninger	5
KAPITEL 2. EFTERFORSKNING OG BEVISER	6
2.1. Efterforskning.....	6
2.2. Beviser.....	8
2.2.1. Bevistema, bevisbyrde og generelle principper	8

2.2.2. In dubio pro reo.....	9
2.2.3. Bevisførelsen og bevisbedømmelsen	9
2.3. Sammenfatning.....	10
KAPITEL 3. DET CENTRALE DNA-PROFILREGISTER	11
3.1. Baggrund.....	11
3.2. Lovgrundlaget	11
3.3. DNA-profilregisterets indhold og opbygning	12
3.3.1 Persondelen	13
3.3.2 Spordelen	14
3.4. Udtagning af biologiske prøver med henblik på optagelse i DNA-profilregisteret.....	14
3.5. Opbevaring af biologisk materiale.....	16
3.6. Sletning af oplysninger om biologisk materiale i DNA-profilregisterets persondel.....	16
3.7. Sammenfatning.....	18
KAPITEL 4. DNA	18
4.1. Hvad er DNA?.....	18
4.2. DNA-analyse	19
4.3. Likelihood-kvotienten.....	20
4.4. Sammenfatning.....	22
KAPITEL 5. DNA SOM RETLIGT BEVIS	22
5.1. Beviskraften af et DNA-spor.....	22
5.2. Forhåndsodds og Bayes formel.....	23
5.2.1. Forhåndsodds	23
5.2.2. Bayes formel	24
5.3. Faldgruber og logiske fejlslutninger	25
5.4. Domstolens skøn.....	26
5.5. DNA-beviset kontra vidnebeviset	28
5.6. Sammenfatning.....	31
KAPITEL 6. RETSSIKKERHEDSMÆSSIGE OVERVEJELSER.....	32
6.1. Ændring af DNA-analysesystemet.....	32
6.1.1. Fra 10 til 16 DNA-systemer	32
6.1.2. Gennemgangen af 12.900 sager	34
6.1.3. Oprettelsen af Bevismiddeltilsynet	36
6.1.4. Overgangen til undersøgelse af 23 DNA-systemer.....	37
6.1.5. Sammenfatning	39
6.2. Retsgenetiske fejlkilder.....	39
6.2.1. Blandingsspor	39
6.2.2. Direkte overført DNA	41
6.2.3. Sekundært overført DNA	41
6.2.4. Kontaminationsfare	43
6.2.5. Sammenfatning	45
KAPITEL 7. DNA-BEVISET UNDER UDVIKLING	45

7.1. Genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel.....	45
7.1.1. Hvad er genetisk slægtsforskning	45
7.1.2. Baggrund for borgerforslaget.....	46
7.1.3. Kritikpunkter ved borgerforslaget.....	48
7.1.4. Afgrænsninger af og begrænsninger ved genetisk slægtsforskning	51
7.1.5. Status på borgerforslaget.....	52
7.2. Europæiske og internationale betragtninger.....	53
7.2.1. Prüm-aftalen	53
7.2.2. INTERPOL's DNA-database.....	54
7.2.3. Er fremtiden et fælles europæisk DNA-register?	55
7.3. Sammenfatning.....	56
8. KONKLUSION	56
Litteraturliste	58
Juridisk litteratur, artikler, festskrifter, m.v.	58
Lovgivning, forarbejder, m.v.	61
Doms- og praksisregister	63
Links.....	64
Bilag.....	66
Bilag 1 – Europarådets rekommandation	66
Bilag 2 – Fiktivt eksempel på tabel i en retsgenetisk DNA-erklæring.....	67
Bilag 3 – Byrettens (Retten på Frederiksberg) dom af 17. december 2018	68
Bilag 4 – Østre Landsrets dom af 18. september 2019	74
Bilag 5 – Østre Landsrets dom af 6. august 2021	78
Bilag 6 – Rigsadvokatens meddelelse vedrørende opdatering af DNA-profiler.....	84
Bilag 7 – Rigspolitiets meddelelse vedrørende opdatering af DNA-profiler med 10 DNA-systemer.....	86
Bilag 8 – Retten i Aalborgs dom af 5. januar 2018 – rettens nr. 5-6366/2017	88
Bilag 9 – Vestre Landsrets dom af 12. oktober 2018	115
Bilag 10 – Vestre Landsrets dom af 19. oktober 2022	133
Bilag 11 – Rigspolitiets spørgsmål til brug for Retsgenetisk Afdelings overvejelser vedrørende udfordringerne forbundet med overgangen fra 16 DNA-systemer til 23 DNA-systemer	140
Bilag 12 – Q&A om opgradering til 23 DNA-systemer – til Rigspolitiet og Retsgenetisk Afdeling.....	149
Bilag 13 – Samtaleinterview med drabsefterforsker Martin Enggaard	152
Bilag 14 – Data fra INTERPOL.....	158
Bilag 15 – Angivelse af forfatter	159

ABSTRACT

This thesis analyses the impact of DNA evidence during the police's investigation and the subsequent criminal proceedings. Firstly, the thesis accounts for relevant rules in a criminal proceeding, The Central DNA-profile Register and the forensic aspects of DNA-evidence. It has been chosen to focus on the use of DNA-evidence in Danish criminal law in relation to solving law offences ranging from burglary to homicide.

In 2019, a case before the Østre Landsret was reopened due to the great uncertainty of DNA-evidence in the transition from examining 10 DNA-systems to examining 16 DNA-systems. The verdict problematized the role of DNA-evidence, and since then DNA-evidence has been in greater focus in connection with the Danish Police's investigation, but also in Danish criminal cases before the courts. As a result of this, Bevismiddeltilsynet was created in 2022, with the purpose of supervising the processing and handling of DNA-evidence among other technical evidence. Additionally, a bill was introduced in the autumn of 2022 to give Danish Police the opportunity to use genetic genealogy to solve certain serious crimes. DNA-evidence has thus undergone a profound development in the last 10 to 20 years, where several fallacies and pitfalls however continue to play a crucial role in regard to the value significance of DNA-evidence.

Finally, the thesis describes the potential of DNA evidence to strengthen the investigation of certain offences, and the thesis briefly describes the role of DNA evidence in a Nordic, European and International perspective.

The thesis concludes that DNA evidence is an essential tool for the police's investigation and carries significant weight as evidence in subsequent criminal proceedings. It is crucial that the legal actors possess a certain understanding of the biological and forensic background of DNA and the analysis of DNA. Furthermore, the thesis concludes that DNA evidence never cannot be the sole evidence in a criminal case but must always be considered in regard to the circumstances of the case.

KAPITEL 1. INTRODUKTION

1.1. Indledning

DNA-beviset er et af de nyere, tekniske beviser i danske straffesager, som efterhånden spiller en stor rolle, da det kan få ganske afgørende betydning for den konkrete sags udfald. I praksis opstår der inden for bevisbedømmelsen store problemstillinger, som knytter sig til forståelsen af DNA-beviset og dets bevismæssige vægt. Det er derfor vigtigt at forstå den retsmedicinske baggrund for DNA-beviset samt hvordan dette anvendes til at klarlægge flere af de problemstillinger, der opstår undervejs i politiets efterforskning af en lovovertrædelse, men ligeledes til at klarlægge de problemstillinger rettens aktører er stillet overfor, når de skal vurdere vægten af et DNA-bevis.

Det er muligt at anvende DNA-beviset i både efterforskningen og under hovedforhandlingen af straffesager ved domstolene, da alle mennesker – hermed gerningspersoner – i en vis grad efterlader biologisk materiale i form af spyt, sæd, blod eller hudceller. DNA-beviset kan således anvendes til at påvise, at en person har været på et bestemt sted eller har berørt en bestemt genstand, og anses derfor ofte som et stærkt bevis. DNA-beviset skal dog anvendes og fortolkes med en vis omhu, da der kan være flere retssikkerhedsmæssige problemstillinger forbundet med tilvejebringelsen og analysen af et DNA-bevis.

1.2. Problemformulering

Hvilken betydning har DNA-beviset for politiets efterforskning, og under hvilke forudsætninger og med hvilke retssikkerhedsmæssige overvejelser inddrages DNA-beviset under straffesagen?

For at besvare problemformuleringen har afhandlingen for det første som delformål at redegøre for den biologiske opbygning af DNA samt forståelsen af DNA-beviset ud fra likelihood-kvotienten. Afhandlingen foretager ydermere en analyse af de lovforslag, der har ført til oprettelsen og udviklingen af Det Centrale DNA-profilregister. For det andet har afhandlingen som delformål at analysere de af Rigspolitiet gennemgåede 12.900 straffesager samt retspraksis på området, for at belyse hvordan DNA-beviset anvendes i en straffesag og hvilke retssikkerhedsmæssige overvejelser og faldgruber, der knytter sig til DNA-beviset. Afslutningsvist har specialet, gennem EU-retslige og internationale retskilder, samt et for nyligt stillet borgerforslag, undersøgt DNA-bevisets fremtidige potentiale.

1.3. Metode, kilder og opgavens struktur

Afhandlingens formål er at besvare problemformuleringen ved at beskrive, fortolke og systematisere gældende ret ved anvendelse af den retsdogmatiske metode.¹ Afhandlingen vil således tage udgangspunkt i love, lovforarbejder, juridisk litteratur og retspraksis. Det er så vidt muligt tilstræbt, at der tages udgangspunkt i nyere retskilder. Det har været relevant og muligt at inddrage såvel trykte som utrykte domme i afhandlingen. Ved inddragelse af praksis er afhandlingen opmærksom på, at trykte domme har større præjudikatsværdi end utrykte domme samt den hierarkiske retskildeværdi mellem afsagte domme fra Højesteret, landsretterne og byretterne.

Juridisk teori er i afhandlingen anvendt i det begrænsede omfang, hvor det findes relevant. Afhandlingen er opmærksom på, at juridisk teori ikke er en anerkendt retskilde, men juridisk litteratur vil dog have betydning for den gældende retstilstand. Der er endvidere anvendt videnskabelige artikler og litteratur til at beskrive de aspekter af afhandlingen, som er af biologisk karakter.

Visse retsregler er videreført i nyere lovgivning, hvorfor det desuden har været relevant at analysere ældre forarbejder. I samme omfang inddrages også lovforslag i afhandlingen, i det omfang disse har haft betydning for beskrivelse og fortolkning af retskilderne. For at redegøre for den nyeste udvikling indenfor DNA-analysen og baggrunden herfor, er der i forbindelse med afhandlingens kapitel 6 opnået aktindsigt i interne dokumenter mellem Rigspolitiet, Rigsadvokaten og Retsgenetisk Afdeling, der er inddraget og vedlagt afhandlingen som bilag. I afhandlingens 7. kapitel analyseres udviklingen på baggrund af et borgerforslag, der netop er færdigbehandlet i Folketinget.

Desuden inddrages retskilder fra Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) samt afgørelser fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD). Dette er tilfældet, da Danmark er et forpligtet subjekt efter konventionen, jf. EMRK art. 1. Det bemærkes, at retskilder fra EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder (EUC) og Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) inddrages i opgaven i begrænset omfang, for at forstå hvilke grundlæggende rettigheder, der skal respekteres af medlemsstaterne. Af samme grund er retspraksis fra EMD relevant retskildemateriale i dansk ret, hvorfor domme fra EMD er inddraget.

Der gøres endvidere brug af den kvalitative, retsanvendende metode i form af et interview. Interviewet er foretaget for at give perspektiv til den diskussion, der foretages i afhandlingens kapitel 7. De metodiske overvejelser bag udvælgelsen af interviewpersonen er foretaget på baggrund af det borgerforslag, der inddrages. Interviewpersonen er således udvalgt på baggrund af dennes tilknytning til borgerforslaget. Interviewet er foretaget som et semistruktureret interview, hvor der interviewes ud fra nogle på forhånd, oplyste åbne spørgsmål. Interviewet er vedlagt afhandlingen som et bilag, og derudover inddrages løbende uddrag herfra. Tænkepauser m.v. er således ikke medtaget i citaterne. Afhandlingen er opmærksom på de etiske overvejelser bag et interview. Interviewpersonen er derfor gjort opmærksom på, at interviewet efterfølgende er blevet transskriberet og vedlagt specialet.

Der er slutteligt inddraget kvantitative data i forbindelse med den perspektiverende del i afhandlingens kapitel 7, for at belyse antallet af EU-medlemsstater, der har oprettet en national DNA-database.

I afhandlingen er der løbende lavet henvisninger til juridisk litteratur, retskilder, praksis, m.v. Der henvises i denne forbindelse til litteraturlisten sidst i afhandlingen, samt de vedlagte bilag, for en fyldestgørende oversigt over de anvendte kilder.

I samme forbindelse bemærker afhandlingen bilag 15, der angiver hvilke afsnit, der er udarbejdet i fællesskab eller selvstændigt.

1.4. Afgrænsninger

EMRK og praksis fra EMD har relevans for danske straffesager og straffeprocesser. Dette gælder blandt andet indenfor områder som udformning af lovregler og behandling af de enkelte straffesager², herunder særligt EMRK's art. 6 om retten til retfærdig rettergang og art. 8 om retten til privatliv. Af hensyn til

¹ Evald. *Juridisk Teori, Metode og Videnskab*, s. 13.

² Rørdam et al., *Straffeprocessen*, s. 32f.

afhandlingens omfang vil der ikke blive foretaget en analyse af EMRK's og EMD's betydning for danske straffesager, men enkelte aspekter heraf samt få retssager fra EMD vil blive inddraget af hensyn til besvarelsen af afhandlingens problemformulering.

En beskrivelse af efterforskningen, beviser, bevistema og andre grundlæggende principper for straffesagens gang beskrives i et vist omfang for forståelsen af DNA-bevisets betydning i efterforskningen og processen under hovedforhandlingen. Da afhandlingen fokuserer på DNA-beviset og betydningen heraf, vil de yderligere beviser der indgår i straffeprocessen – med undtagelse af en perspektivering til vidnebeviset i afhandlingens afsnit 5.5. – ikke blive beskrevet nærmere i denne fremstilling.

Afhandlingen analyserer endvidere Det Centrale DNA-profilregister og dets betydning for politiets efterforskning ved brug af DNA-beviser. Det Centrale DNA-profilregister er i 2022 blevet forenet lovgivningsmæssigt med Det Centrale Fingeraftryksregister. Det bemærkes hertil at hverken fingeraftryk som bevis eller Det Centrale Fingeraftryksregister vil blive analyseret nærmere i afhandlingen.

Det kan endeligt nævnes, at den biologiske og retsmedicinske tilgang til DNA-beviset bliver redegjort for og analyseret af hensyn til den grundlæggende forståelse for DNA-beviset, men at dette begrænses til det nødvendige omfang for den juridiske forståelse af DNA-bevisets rolle og bevismæssige vægt. Af hensyn til afhandlingens omfang vil de talrige måder, hvorpå ekstraktion af DNA kan foretages, ikke blive behandlet. Dette er valgt ud fra ønsket om en mere dybdegående analyse af de retsmedicinske aspekter af DNA-analysen, der har den største betydning for DNA-bevisets anvendelse i danske straffesager.

I afhandlingens kapitel 7 er der udvalgt to fokusområder, henholdsvis DNA-bevisets udvikling i relation til politiets efterforskningsmetoder, og DNA-bevisets nordiske, europæiske og internationale perspektiver. Afhandlingens afsnit 7.2. er således begrænset til enkelte udvalgte lande og fokuserer derudover mere generelt på de overordnede EU-retslige og internationale perspektiver. For at begrænse afhandlingens omfang og fokusere primært på dansk retspraksis er en analyse af tredjelandes retspraksis og -tilstand således fravalgt.

KAPITEL 2. EFTERFORSKNING OG BEVISER

2.1. Efterforskning

Efterforskningen defineres som de undersøgelser, der foretages for at fastslå, om der er grundlag for at igangsætte en strafferetlig retsforfølgning. Efterforskningens mange dele udgør det helt grundlæggende materiale til brug for straffesagens gennemførelse og resultat.³ De almindelige bestemmelser for efterforskning findes i retsplejelovens kap. 67.

Efterforskningen har tre brede formål, som er angivet i retsplejelovens § 743. Formålene er at klarlægge, om betingelserne for at pålægge strafansvar eller anden strafferetlig retsfølge er til stede, at tilvejebringe oplysninger til brug for sagens afgørelse samt at forberede sagens behandling ved retten. Centralt for efterforskningens formål er, at dette danner grundlag for vurderingen af, hvorvidt der skal rejses tiltale i en straffesag.

Anklagemyndigheden er underlagt to grundsætninger i retsplejelovens § 96, stk. 2, og det er fast antaget, at grundsætningerne tillige omfatter politiet.⁴ Bestemmelsens første led udgør tempomakimen, hvorefter sagen skal fremmes med den størst mulige hurtighed. Hertil bemærkes at EMRK art. 6, stk. 1 tillige sikrer de grundlæggende rettigheder for hurtig proces. Det bagvedliggende hensyn er hovedsageligt, at uskyldige mistænkte eller sigtede har interesse i hurtigst muligt at blive renset for beskyldningen, og at skyldige har interesse i, at sagstiden frem til den endelige dom ikke bliver unødvendig lang. Retsplejelovens § 96, stk. 2, 2. led, udgør objektivitetsprincippet. Princippet medfører, at alle sagens oplysninger skal søges tilvejebragt under efterforskningen, uden hensyn til om disse er til gunst eller ugunst for den

³ Ibid., s. 397.

⁴ Ibid., s. 418.

sigtede.⁵ Objektivitetsprincippet indebærer, at strafskyldige personer drages til ansvar, men sikrer desuden, at uskyldige ikke bliver retsforfulgt, og udgør dermed det vigtigste princip for dansk politi og anklagemyndigheden.

Selve efterforskningskompetencen ligger hos politiet og skal påbegyndes, når der er rimelig formodning for, at et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige, er begået, jf. retsplejelovens § 742, stk. 2. En rimelig formodning er det laveste mistankeniveau, der fremgår af retsplejeloven, hvorfor politiet de facto er meget lidt begrænset af retsplejelovens rubricering. Skønnet af hvornår der er en rimelig formodning om, at et strafbart forhold er begået, udvides af reglerne om påtaleopgivelse i retsplejelovens § 749, stk. 1, da politiet ikke bør iværksætte en efterforskning, hvis ikke der findes relevante efterforskningsskridt. Videre endnu kan også ressourcemæssige grunde danne grundlag for opgivelse af efterforskningen af en sag, jf. retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 3. Disse nedre grænser skal dog vurderes ud fra en konkret vurdering i hver sag, og sammenholdes med princippet om effektiv strafforfølgning, jf. retsplejelovens § 96, stk. 2. Kravet om effektiv efterforskning skærpes yderligere af EMRK art. 2, der beskytter retten til livet. Bestemmelsen i EMRK fortolkes vidtgående og forpligter ikke kun staterne til at sikre retten til liv, men forpligter ligeledes staterne til at foretage en fuldstændig efterforskning, såfremt den forurettede er afgået ved døden.⁶

Politiets efterforskningsmidler er som udgangspunkt nøje reguleret i retsplejeloven. Retsplejelovens kapitel 67-75 b udgør den overordnede ramme for politiets efterforskning og indeholder ligeledes en retlig regulering af de straffeprocessuelle tvangsindgreb, politiet kan gøre brug af under efterforskningen, jf. nedenfor om personelle og tekniske efterforskningsmidler.

Retsplejelovens regulering af straffeprocessuelle tvangsindgreb beror på definitionen af et straffeprocessuelt indgreb, udformet af Hans Gammeltoft-Hansen, hvorefter indgrebet afhænger af, om metoden *“realiserer en strafbar gerningsbeskrivelse rettet mod legeme, frihed, fred, ære eller privatliv”*.⁷ Definitionen udtrykker således, at politiets efterforskning kræver klar lovhjemmel, da handlemåden ville indebære et strafansvar, hvis en almindelig borger i samfundet foretog selv samme handling.⁸ Modsætningsvis kan det slutes, at såfremt en handling ikke er strafbar for en almindelig borger, vil det for politiet ikke kræve lovhjemmel at udføre indgrebet.⁹ Gammeltoft-Hansens definition er sidenhen kritiseret af Gorm Toftegaard Nielsen, der anfører, at det ikke er *“frugtbart at anskue politiets anvendelse af tvangsindgreb ud fra den teoretiske synsvinkel, at politiet principielt begår forbrydelser”*.¹⁰ Toftegaard Nielsen argumenterer i stedet for at anskue politiets efterforskningskompetence som en del af den offentlige forvaltning og dermed underlægge kravet om lovhjemmel de forvaltningsretlige principper. Hertil kan nævnes legalitetsprincippet, der indebærer et positivt krav om lovhjemmel ved indgreb i borgernes rettigheder – hvor det gælder, at des mere intensivt indgrebet er, des mere klar skal lovhjemlen være.¹¹ Gammeltoft-Hansen har til Toftegaard Niensens kritik anført, at definitionen blot er *“en slags vejledning for lovgivningsmagten”*.¹² Der har således været stor diskussion om en definition af straffeprocessuelle tvangsindgreb, men retstilstanden følger, som nævnt, af retsplejelovens kapitel 67-75 b. I praksis består efterforskningen af en række handlinger og efterforskningsskridt, som ikke kræver lovhjemmel. Som eksempel kan nævnes, at alle har ret til at lede efter en bil, der er meldt stjålet, uden at dette kræver lovhjemmel.¹³

⁵ Ibid., s. 418.

⁶ Henricson. *Politiret*, s. 381.

⁷ Gammeltoft-Hansen 1981. *Straffeprocessuelle tvangsindgreb, retspolitiske studier*, s. 44f. og Gammeltoft-Hansen, U 1979B.1. *Om afgrænsningen af “straffeprocessuelle tvangsindgreb”*, s. 1.

⁸ Gammeltoft-Hansen 2007. *Om definitionen af straffeprocessuelle tvangsindgreb*, s. 147.

⁹ Gammeltoft-Hansen 1981. *Straffeprocessuelle tvangsindgreb, retspolitiske studier*, s. 25.

¹⁰ Toftegaard Nielsen 2005. *Hvad er et tvangsindgreb? Om straffeprocess og forvaltningsret*, s. 153.

¹¹ Ibid., s. 156 og Gammeltoft-Hansen, U 1979B.1. *Om afgrænsningen af “straffeprocessuelle tvangsindgreb”*, s. 1.

¹² Toftegaard Nielsen 2020. *Straffesagens Gang*, s. 92.

¹³ Ibid., s. 30.

Ydermere skelnes der ved efterforskningen mellem almindelige og utraditionelle efterforskningsmidler. Til de almindelige hører afhøring, overvågning og DNA-undersøgelser, hvorimod brugen af agenter hører til de utraditionelle. De almindelige efterforskningsmidler kan yderligere deles op i personelle og tekniske midler. Afhøring, ransagninger og visitation af personer hører til de personelle, hvorimod videoovervågning, fingeraftrykssammenligning og DNA-undersøgelser hører til de tekniske. Under de tekniske efterforskningsmidler finder man ligeledes registeroplysninger – blandt andet det interne register hos politiet: Det Centrale DNA-profilregister,¹⁴ jf. nærmere herom i afhandlingens kapitel 3.

Efterforskningen vil som udgangspunkt ligge hos den politikreds, der har værneting, mens undersøgelse af fingeraftryk og DNA varetages af National Kriminalteknisk Center (NKC), som er særligt uddannet til varetagelsen af specifikke efterforskningsmidler.¹⁵ NKC sender efterfølgende eventuelle effekter eller prøver til Retsgenetisk Afdeling, hvor en DNA-profilanalyse udarbejdes. I nyere tid anvendes DNA-profiler i stigende grad under efterforskningen for at identificere mulige mistænkte. Den store succes med anvendelse af DNA-undersøgelser i efterforskningen er, at det næsten er umuligt ikke at afsætte et menneskeligt spor på et gerningssted, hvorfor der i de fleste tilfælde vil kunne udarbejdes en DNA-profil.¹⁶ DNA-profilen kan herefter anvendes som bevis i en straffesag, såfremt DNA-analysen har ført til en mistænkt.

2.2. Beviser

Når efterforskningen af en strafbar lovovertrædelse fører til, at anklagemyndigheden rejser tiltale mod den eller de sigtede i en straffesag, er beviserne afgørende for hovedforhandlingen ved domstolene.

2.2.1. Bevistema, bevisbyrde og generelle principper

Man er uskyldig, til det modsatte er bevist. Sådan lyder det helt grundlæggende retsprincip i det strafferetlige retssystem. Princippet fremgår ligeledes af EMRK art. 6, stk. 2. Bestemmelsen lyder:

*Everyone charged with a criminal offence shall be presumed innocent until proved guilty according to law.*¹⁷

Dette princip er efterhånden ofte udtrykt ved sætningen: ”hellere lade 10 skyldige gå fri, end at lade én uskyldig blive dømt”¹⁸, også kaldet ”favor defensionis”, der betyder ’forsvarets begunstigelse’.¹⁹ Udtrykket skal naturligvis ikke forstås bogstaveligt, men skal ses som en metafor, der således giver en god retningslinje for det beviskrav, der skal opfyldes under hovedforhandlingen i en straffesag.²⁰ Det er i sidste ende rettens opgave at finde frem til den materielle sandhed.

Bevistemaet i straffesager er simpelt og vil være anklagemyndighedens påstand om at en lovovertrædelse er blevet begået. Der gælder endvidere den ufravigelige regel, at bevisbyrden påhviler anklagemyndigheden, jf. forudsætningsvist retsplejelovens § 96. Der skal føres bevis for alle gerningsmomenter, herunder både de objektive og subjektive betingelser for at pålægge en tiltalt person strafansvar.

Til trods for at bevisbyrden påhviler anklagemyndigheden, kan der opstå tilfælde, hvor bevisbyrden principielt rykkes over på tiltalte – og forsvaret. Såfremt anklagemyndigheden fremkommer med tekniske beviser, der sandsynliggør, at tiltalte er gerningspersonen, og fremstiller vidner, der kan knytte tiltalte til gerningsstedet på gerningstidspunktet, vil det herefter påhvile tiltalte at sandsynliggøre sin uskyld. Tiltalte kan eksempelvis føre vidner, der kan bekræfte dennes alibi på gerningstidspunktet, eller selv afgive forklaring, der kan så tvivl ved tiltaltes skyld. Det bemærkes dog, at tiltalte ikke har pligt til at udtale sig, jf. retsplejelovens § 863, stk. 1 og princippet i EMRK art. 6. EMD har i relation hertil i flere sager anført, at selvom retten til ikke at udtale sig ikke er udtrykkeligt nævnt i EMRK art. 6, er

¹⁴ Henricson. *Politiret*, s. 383f.

¹⁵ Toftegaard Nielsen 2020. *Straffesagens Gang*, s. 39.

¹⁶ Henricson. *Politiret*, s. 393.

¹⁷ EMRK art. 6, stk. 2.

¹⁸ Knudsen og Baumbach. *Bevis i straffesager i Retsplejeloven 100 år*, s. 196.

¹⁹ Rørdam et al. *Straffeprocessen*, s. 31.

²⁰ Knudsen og Baumbach. *Bevis i straffesager i Retsplejeloven 100 år*, s. 196f.

dette en anerkendt international standard og rettighed.²¹ Der skal som følge heraf som udgangspunkt meget til, før bevisbyrden pålægges tiltalte. Se hertil U 2017.35 H, hvor T var fundet skyldig i et indbrudstyveri i både byretten og landsretten, blandt andet som følge af, at der var fundet DNA-spor fra T på indersiden af et opbrudt vindue på gerningsstedet. T havde for Højesteret anført, at bevisbyrden var blevet pålagt ham, da landsretten havde lagt vægt på, at T's forklaring ikke sandsynliggjorde, hvorfor hans DNA blev fundet på indersiden af vinduet. Højesteret fandt ikke, at bevisbyrdereglerne var anvendt forkert. Bevisbyrden var derved ikke blevet overført fra anklagemyndigheden til T, men Højesteret udtalte, at det alene blev konstateret, at T ikke var fremkommet med en plausibel forklaring angående det fundne DNA. T's påstand om frifindelse blev således ikke taget til følge.

2.2.2. In dubio pro reo

Anklagemyndigheden skal ud over enhver rimelig tvivl bevise, at den tiltalte er skyldig, hvilket kun er muligt, såfremt de fremlagte beviser har tilstrækkelig styrke. Dette princip er også kendt som: "in dubio pro reo", der betyder, at enhver rimelig tvivl skal komme den tiltalte til gode.

Princippet, om at enhver rimelig tvivl skal komme den tiltalte til gode, er et af de mest væsentlige retssikkerhedsmæssige principper i en dansk straffesag. Princippet fremstår helt grundlæggende som en garanti for den enkeltes retssikkerhed, og beskytter således uskyldige fra at blive dømt. Dertil skal det dog bemærkes, at princippet ikke er helt uden omkostninger. Asbjørn Strandbakken nævner:

*Det må imidlertid erkjennes at selv om forfølgningen innstilles eller ender med en frifinnende dom, er ikke dette i sig selv bevis for at den forfølgningen er rettet mot, er uskyldig. Det strenge beviskravet i strafferetten medfører at enkelte siktede som frifinnes, likevel har begått den handlingen som var bakgrunnen for forfølgningen.*²²

Selvom beviserne som udgangspunkt peger i retning af tiltaltes skyld, skal de beviser, der sår tvivl ved tiltaltes skyld, komme den tiltalte til gode. Imidlertid kan der dog ikke stilles krav om absolut vished. Der vil oftest kunne opstilles en antagelse om, at et forhold hypotetisk kunne være begået på en anden måde. Der er derfor ikke enhver tænkelig tvivl, der skal komme den tiltalte til gode, men kun enhver rimelig tvivl. Med andre ord, skal retten således føle sig stærkt overbevist om tiltaltes skyld – hvorimod den nettede sandsynlighedsovervægt dog ikke vil være nok.²³ Det kan derfor ikke sikres, at alle skyldige med 100% sikkerhed dømmes. Som Strandbakken udtrykker det, vil der være skyldige, der, som følge af begrundet tvivl, bliver frifundet eller tilfælde, hvor der sker påtaleopgivelse i medfør af retsplejelovens § 721, fordi beviserne ikke er stærke nok til en domfældelse. Påtaleopgivelsen viser således blot, at der ikke er fundet tilstrækkelige beviser til, at den tiltalte kan dømmes, men ikke at den tiltalte er uskyldig.

2.2.3. Bevisførelsen og bevisbedømmelsen

Hovedforhandlingen i en straffesag centrerer sig om bevisførelsen. Bevisførelsen angår alle de faktuelle omstændigheder i sagen og skal afklare, hvilket faktum retten kan lægge til grund som bevist eller ikke bevist og dermed afgøre, om de fremlagte beviser, både objektivt og subjektivt, sandsynliggør at gerningsindholdet i den forbrydelse, der er rejst tiltale for, er realiseret.²⁴

I dansk ret gælder der principielt ingen, eller i så fald kun ganske få, begrænsninger for hvilke beviser, der kan føres under hovedforhandlingen. Derfor bliver bevisførelsen ofte beskrevet som værende "fri" – dog med de begrænsninger, at beviset er relevant for sagen, og at tiltaltes forsvar ikke forhindres. Det er retsformanden, der med hjemmel i retsplejelovens § 150 kan nægte førelsen af et bevis, der er uden betydning for sagen. Selve bevisførelsen i danske straffesager er reguleret i retsplejeloven – nærmere retsplejelovens §§ 871 og 872. Disse bestemmelser foreskriver, at beviser kan fremlægges i form af

²¹ Se bl.a. *Sanders v. the United Kingdom*, pr. 69, hvor EMD præciserer retten til ikke at inkriminere sig selv: 'The Court appears in the above passage to find that the right to silence and privilege against self-incrimination are an inherent part of the protection given to an accused under Article 6 para. 1 (Art. 6-1).

²² Strandbakken 2003. *Erstatning etter strafforfølgning*.

²³ Baumbach og Elholm. *Straffeprocessens katekismus*, s. 165 f.

²⁴ *Ibid.*, s. 161.

vidneudsagn, dokumenter, tekniske beviser og andre former for beviser, dog med enkelte undtagelser, som eksempelvis retsplejelovens § 871, stk. 4, 1. pkt. om forklaringer afgivet af politiet. De fleste af disse undtagelser kan dog fraviges med rettens godkendelse, og indskrænkningerne til princippet om den frie bevisførelse er derfor sjældent absolutte.²⁵

DNA-beviser er til dels et stærkt bevis, da det eksempelvis kan bruges til at identificere en mistænkt, men har dog begrænset værdi, da det ikke kan antages at stå alene, som bevis for skyldsspørgsmålet. I TfK 2011.216 V, udtalte landsretten at et cigaretskod med DNA fra den tiltalte var det eneste bevis i sagen, hvorfor den tiltalte blev frifundet.²⁶ DNA-beviset vil aldrig kunne bevise skylden – men derimod kun sandsynliggøre dette – da DNA-beviset kun kan angive den bevismæssige vægt af et match mellem DNA-sporet og en bestemt person, hvilket udtrykkes ved den såkaldte likelihood-kvotient, jf. nærmere afsnit 4.3. Ud fra likelihood-kvotienten, kan retten vurdere, om den tiltalte er ophavsmanden til DNA-sporet. Skyldsspørgsmålet beror dog på sagens øvrige omstændigheder, herunder de såkaldte forhåndsodds, jf. nærmere afsnit 5.2.1. Der skal derfor være andre beviser eller omstændigheder, som underbygger anklagemyndighedens påstand, hvilket landsretten i ovennævnte dom også lagde til grund for frifindelsen i det omtalte forhold:

*[...] der er ikke fremkommet andre oplysninger af bevismæssig betydning vedrørende tiltaltes forhold på gerningstidspunktet. Da der således ikke er ført det til domfældelse fornødne bevis, frifindes tiltalte i forhold 1.*²⁷

I straffesager gælder ydermere to principper – princippet om bevisumiddelbarhed, jf. retsplejelovens § 340, stk. 1, og princippet om mundtlighed, jf. retsplejelovens § 148. Hele straffesagen, herunder bevisførelsen, skal som følge heraf forelægges mundtligt og umiddelbart for den dømmende ret.²⁸ Begrundelsen for dette er, at retten og eventuelle nævninge som følge heraf bedst kan danne sig et indtryk og dermed bedst vurdere bevisernes mulige vægt.

Bevisbedømmelsen er – ligesom bevisførelsen – fri i danske retssager, jf. RPL § 880, 2. pkt. Dette bevirker, at rettens bedømmelse af bevisernes vægt ikke er lovbundet. I overensstemmelse med det materielle sandhedsprincip, skal rettens aktører ud fra bevisførelsen under hovedforhandlingen vurdere og fastlægge bevisværdien af de fremførte beviser.²⁹ Det bemærkes således, at retten kun tager beviser i betragtning ved domsafsigelsen, såfremt disse er indsamlet og præsenteret i overensstemmelse med gældende lovgivning, jf. også retsplejelovens § 880, 1. pkt., der foreskriver, at der ved afgørelsen af, om noget er bevist, alene tages hensyn til de beviser, der er ført under hovedforhandlingen.

2.3. Sammenfatning

Efterforskningen har stor betydning for straffesagens videre gang ved domstolene. Vigtigst for efterforskningen er principperne; tempomaksimen, objektivitetsprincippet og legalitetsprincippet, som alle medvirker til et vis krav om grundighed under efterforskningen. Den retlige regulering af efterforskningsmetoderne understøtter brugen heraf. Beviserne, herunder de tekniske beviser som DNA, har en afgørende rolle i straffesagen. Ud fra de beviser, der fremføres, samt hvilken vægt beviserne indgår i en straffesag med, er det op til retten at vurdere beviset i forhold til skyldsspørgsmålet – et DNA-bevis kan således ikke som udgangspunkt antages at være et stærkt bevis i enhver sag.

²⁵ Ibid., s. 172ff.

²⁶ TfK 2011.216.

²⁷ TfK 2011.216.

²⁸ Rørdam et al. *Straffeprocessen*, s. 637.

²⁹ Baumbach og Elholm. *Straffeprocessens katekismus*, s. 183ff.

KAPITEL 3. DET CENTRALE DNA-PROFILREGISTER

3.1. Baggrund

Baggrunden for anvendelse af DNA-beviser findes i forarbejderne til 'Lov om oprettelse af et centralt DNA-profilregister', som blev fremsat den 2. december 1999 af daværende Justitsminister Frank Jensen.³⁰ Efter lovforslagets § 1 skulle et DNA-profilregister oprettes, som kunne tjene som et internt arbejdsregister for politiet i forbindelse med identifikation af lovovertrædere. Ifølge lovforslagets formål, skulle registeret medvirke til at forbedre muligheden for efterforskning af visse typer forbrydelser, hvor gerningsmanden oftest efterlod et eller flere biologiske spor. Dette omfattede typisk drabssager, voldtægtssager og sædelighedssager mod børn.

I lovforslaget fremhævede arbejdsgruppen fire synspunkter, der talte for oprettelsen af et DNA-profilregister:³¹ Det første synspunkt var, at politiet ville få større mulighed for at opklare forbrydelser ved at sammenligne DNA-spor fra et gerningssted med DNA-profiler i et samlet register. Det andet synspunkt var, at dette samtidig ville øge muligheden for at rense uskyldige personer for mistanke, såfremt deres DNA-profil ikke med høj sandsynlighed var identisk med DNA-sporet fundet på gerningsstedet. Personer, der tidligere havde været sigtet for lignende forhold, hvis DNA-profil var optaget i DNA-registeret, ville desuden kunne udelukkes som mistænkte, såfremt der ikke kunne registreres et match mellem deres DNA-profil og det fundne DNA-spor. Det tredje synspunkt var, at politiet ved hjælp af DNA-profilregisteret ville have mulighed for at knytte den uidentificerede gerningsmand til flere forbrydelser og dermed være i stand til at fastslå, at der kunne være tale om en serieforbryder. Slutteligt blev det anført, at oprettelsen af et DNA-profilregister ville have en præventiv effekt, idet de registrerede personer dermed ville blive opmærksomme på, at der var en betydelig høj risiko for at blive mistænkt i straffesager, såfremt de efterfølgende afsatte biologiske spor.³²

3.2. Lovgrundlaget

Det Centrale DNA-profilregister blev oprettet ved lov nr. 434 af 31. maj 2000 og trådte i kraft den 1. juli 2000. DNA-profilregisterloven (herefter forkortet DPRL) er ved lov nr. 873 af 21. juni 2022 videreført til Lov om Det Centrale DNA-profilregister og Det Centrale Fingeraftryksregister (herefter forkortet DPRFL), som trådte i kraft den 15. september 2022. Loven viderefører en del af de hidtil gældende bestemmelser i DPRL, blandt andet vedrørende administrationen af DNA-profilregisteret. Derudover er der med loven indført følgende ændringer:³³

For så vidt angår sletning af DNA-profiler for personer, der er eller har været sigtet, men som ikke er dømt eller senere frifundet, indførtes der differentierede frister på henholdsvis 10, 15 og 20 år. For sletning af dømte personers DNA-profiler, er fristerne henholdsvis 15, 25 og 40 år. Ændringerne blev fastsat ud fra strafferammen for sigtelsen eller den idømte lovovertrædelse, da strafferammen anses som en indikation for forholdets grovhed.³⁴ Det var hermed lovgivers ambition at give politiet de bedst mulige redskaber til at efterforske og opklare kriminalitet.³⁵ Derudover blev den gældende regel om sletning af DNA-oplysninger om den registrerede, når denne fyldte 80 år, ikke videreført med lovændringen, jf. nærmere om sletningsreglerne i afsnit 3.6.

Lovændringen medførte endvidere, at videregivelse af oplysninger, herunder biometriske oplysninger og personoplysninger fra DNA-profilregisteret, reguleres af de generelle databeskyttelsesretlige regler i retshåndhævelsesloven samt databeskyttelsesloven og databeskyttelsesforordningen – bortset fra be-

³⁰ L 107/1999.

³¹ L 107/1999, pkt. 1.2.ff.

³² Ibid.

³³ L 195/2022.

³⁴ L 195/2022, Justitsministeriets overvejelser, pkt. 2.5.2.

³⁵ L 195/2022, pkt. 2.5.2.1.

stemmelsen i § 10, om EU-medlemsstaters muligheder for sammenligning af en DNA-profil og personaftryk med oplysninger i registrene, som viderefører DPRL § 5, stk. 2.³⁶ Der henvises herom til afhandlingens afsnit 7.2.1.1.

Slutteligt har ændringen medført, at bestemmelsen i den dagældende DNA-profilregisterlov, hvorefter den registreredes adgang til indsigt i DNA-profilregisteret var begrænset til mundtlig underretning, ikke er videreført. Den registrerede kan således nu anmode om indsigt efter reglerne i retshåndhævelsesloven – hvilket kan ske på både skriftligt og mundtligt grundlag.³⁷

Formålet med den oprindelige DNA-profilregisterlov var at give politiet et internt arbejdsregister, der kunne bruges til identifikation af personer, jf. DPRL § 1. I dag er der fuldstændig lighed mellem DNA-profilregisteret og Fingeraftryksregisteret. Ophævelsen af DNA-profilregisterloven og oprettelsen af en samlet lovgivningsmæssig ramme for DNA-profilregisteret og Fingeraftryksregisteret er således et udtryk for det ønske, man fremkom med i lovændringen fra 2005³⁸ – en tilnærmelse af DNA-profilregisteret til Fingeraftryksregisteret, samt at *”der ikke foreligger sådanne særlige beskyttelseshensyn, at betingelserne for registrering i DNA-profilregisteret bør være strengere end for Fingeraftryksregisteret.”*³⁹

Anvendelsen af DNA-profilregisteret er fra den tidligere bestemmelse i DPRL § 1, stk. 1 i bredeste forstand videreført til DPRFL § 1, dog med enkelte ændringer af sproglig karakter. Det er således i DPRFL § 1 præciseret, at politiet ligeledes kan anvende registeret til sammenligning af spor – og ikke alene til identifikation af personer i forbindelse med efterforskning af straffesager, som tidligere var gældende for DNA-profilregisteret.

3.3. DNA-profilregisterets indhold og opbygning

DNA-profilregisteret tjener til hverdag som et almindeligt, internt redskab for politiet i forbindelse med efterforskningen og er derfor ikke tilgængeligt for andre end politiet. Registeret er inddelt i en persondel og en spordel. I persondelen optages personidentificerede DNA-profiler, hvorimod der i spordelen optages uidentificerede DNA-profiler fra biologiske spor fundet på gerningssteder, jf. nærmere herom i afsnit 3.3.1. og 3.3.2.

Ved oprettelsen af DNA-profilregisteret registrerede politiet en massiv mængde DNA-profiler fra sporfund i registerets spordel. Disse stammede fra en række gamle, uopklarede forbrydelser, herunder 30 uopklarede drab, der blev begået i årene 1971-1998. Senere har disse sporfund vist sig nyttige, da efterfølgende, nye registrerede DNA-personprofiler, har matchet med de gamle sporprofiler. Flere af disse uopklarede sager er således blevet opklaret.⁴⁰ Hertil kan nævnes to grove voldtægter begået i 1997 og 1999, der blev opklaret efter et indbrud i 2003, hvor en DNA-profil fra et sporfund fra indbruddet viste sig at matche med de to sporfund fra voldtægterne. Politiets efterforskning af indbruddet førte herefter til pågribelse af en person, hvis DNA-profil matchede både sporet fra indbruddet og sporene fra de to tidligere voldtægter.⁴¹

DNA-profilregisteret indeholdt i 2004 en persondel med cirka 2.500 DNA-profiler og en spordel med cirka 4.600 DNA-profiler.⁴² Til sammenligning oplyste Rigspolitiet til DR i 2018, at der var registreret DNA-profiler på 128.559 personer og 50.879 spor.⁴³ Allerede året efter i 2019 var der registreret 136.000 DNA-profiler i persondelen, og dette tal vil ifølge Ib Henricson stige med gennemsnitligt 8.000-9.000 om året.⁴⁴ Siden oprettelsen af Det Centrale DNA-profilregister og frem til 2015 var der i

³⁶ L 195/2022, § 10.

³⁷ L 195/2022, Justitsministeriets overvejelser, pkt. 2.7.2.

³⁸ L 14/2005.

³⁹ L 14/2005, Almindelige bemærkninger, pkt. 4.1.1.

⁴⁰ L 14/2005, Almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.1.

⁴¹ Ibid., pkt. 2.2.1.

⁴² Ibid., pkt. 2.2.1.

⁴³ Toft, *Nyt studie: En plads i DNA-register afskrækker kriminelle*.

⁴⁴ Henricson. *Politiret*, s. 397.

alt 30.000 hits fordelt over følgende 3 tilfælde: 1) at et nyt sporfund matchede en allerede registreret DNA-profil i persondelen, 2) at en personprofil matchede et spor fra en tidligere forbrydelse, der allerede var registreret i spordelen, eller 3) at et sporfund fra en ny forbrydelse matchede et spor registreret i spordelen, som dermed viste, at der var tale om den samme gerningsmand. Det bemærkes naturligvis at 30.000 hits ikke er lig med 30.000 opklarede sager.⁴⁵ Antallet af hits understreger derimod, hvor vigtigt et redskab Det Centrale DNA-profilregister er for politiets efterforskning.

3.3.1 Persondelen

I persondelen optages DNA-profiler fra personer, som er eller har været sigtet for en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, eller for overtrædelse af straffelovens § 235, stk. 2 om besiddelse og udbredelse af seksuelt overgrebsmateriale mod børn, jf. DPRFL § 2, stk. 1, nr. 1. I medfør af lovens § 2, stk. 1, nr. 1, er det en forudsætning for registrering i persondelen, at DNA-analysen er udført i en straffesag af den ovennævnte karakter, på grundlag af biologisk materiale udtaget i overensstemmelse med reglerne i retsplejelovens § 792 a, stk. 2, eller § 792 b, stk. 1.

Før lovændringen i 2005⁴⁶ oplyste DNA-profilregisterloven en afgrænset række af bestemmelser i straffeloven, som skulle være overtrådt, før en persons DNA-profil kunne optages i persondelen. Det drejede sig eksempelvis om straffelovens § 119 om vold mod tjenestemand i funktion, §§ 180-181 om brandstiftelse, § 210 om incest, §§ 216-225 om voldtægt og visse andre forbrydelser mod kønssædeligheden, § 232 om blufærdighedskrænkelser, § 237 om drab, § 245-246 om grov vold, §§ 260-261 om ulovlig tvang, uberettiget frihedsberøvelse mv, § 276, jf. § 286, om tyveri af særlig grov beskaffenhed og § 288 om røveri. Efter lovændringen kan der nu optages en DNA-profil fra en person, uanset om denne har overtrådt straffeloven eller særlovgivningen, såfremt strafferammekravet på 1 år og 6 måneder er opfyldt.

Personkredsen, som kan optages i DNA-profilregisteret, er særdeles vid. Foruden dømte personer, kan der registreres DNA-profiler på personer, der har modtaget tiltalefrafald med vilkår, personer, der er fundet skyldig i forsøg på eller medvirken til en lovovertrædelse og personer, der er frifundet for straf grundet manglende tilregnelighed.⁴⁷ Endvidere kan der registreres DNA-profiler på sigtede personer, som ikke findes skyldige, eller hvor der er truffet afgørelse om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald uden vilkår, samt på personer, der har været sigtet for forsøg på eller medvirken til en forbrydelse – her skal dog bemærkes, at strafferammekravet på 1 år og 6 måneder skal være opfyldt. Begrundelsen for den særdeles vide ramme for optagelse af personer i DNA-profilregisteret var blandt andet, at den statistiske sandsynlighed, for at tidligere sigtede senere blev dømt for en lignende lovovertrædelse, var 12,2%. I den samlede befolkning blev 0,28% til sammenligning fundet skyldig i tilsvarende lovovertrædelser i samme periode.⁴⁸ Begrundelsen for at ikke begrænse registreringen af DNA-profiler til kun at omfatte dømte personer, var således statistisk begrundet. I UfR 1999B.1, anfører Peter Blume og Mette Harlev følgende kritikpunkt:

der bør foreligge ganske tungtvejende argumenter for at begrunde en registrering af personer, der ikke er blevet dømt for noget strafbart, og hvoraf de fleste heller ikke senere ville blive dømt for en straffelovsovertrædelse. Da »gentagelseskriminaliteten« blandt de sigtede er lavere end blandt de dømte, må det anses som særdeles tvivlsomt, om der er et tilstrækkeligt grundlag for at foretage en registrering af sigtede.⁴⁹

I denne forbindelse anføres det desuden, at artikel 8 i Europarådets rekommandation om brug af DNA⁵⁰ taler imod registreringen af personer, der ikke er dømt for noget strafbart. Princippet fastslår, at der alene bør registreres DNA-profiler af personer, som er dømt for alvorlige krænkelser af andres liv,

⁴⁵ Ibid., s. 397.

⁴⁶ L 14/2005.

⁴⁷ Blume og Hermann. *Ret, privatliv og teknologi*, s. 154

⁴⁸ Ibid., s. 154.

⁴⁹ UfR 1999B.1. *Registrering af DNA-profiler*.

⁵⁰ Bilag 1 – Europarådets rekommandation.

integritet eller sikkerhed.⁵¹ Det bemærkes dog, at Danmark har taget forbehold for rekommandationen⁵², og dette princip er således blevet fundet mindre tungtvejende, end det statistiske grundlag for at registrere sigtede personer, der aldrig er blevet dømt.

3.3.2 Spordelen

I spordelen optages ikke-personidentificerede DNA-profiler, der stammer fra biologisk materiale fundet på et gerningssted, effekter eller personer med tilknytning til en forbrydelse, jf. DPRFL § 2, stk. 2, og hvor det ved optagelsen ikke kan fastslås, fra hvilken eller hvilke personer sporet stammer. Profilerne skal være sikret i forbindelse med politiets efterforskning, og skal ligeledes være tilvejebragt på grundlag af biologiske spor fra f.eks. blod, sæd eller spyt. Der er ikke fastsat særlige regler for hvilke forbrydelsestyper eller indenfor hvilken strafferamme, der kan optages DNA-spor i spordelen.⁵³

Da sporsikring fra genstande på et gerningssted kan have været i berøring med flere forskellige personer, optages der i spordelen derfor både "rene" DNA-profiler, hvilket vil sige hvori der kun indgår DNA fra én person, men også blandingsprofiler, hvori der indgår DNA fra mere end en person. Det bemærkes, at det afgørende for optagelse af en DNA-profil i spordelen er, at det på tidspunktet for indsamlingen ikke er muligt at fastslå, hvilken eller hvilke personer sporet stammer fra. I forbindelse med blandingsprofiler kan én persons DNA i blandingen allerede være blevet identificeret, eksempelvis fordi en del af det DNA, der er registreret i blandingsprofilen, stammer fra offeret. Dette har imidlertid ikke nogen betydning for optagelse af prøven i spordelen.⁵⁴ Der kan således godt optages et delvist identificeret DNA-spor.

Der foretages løbende en sammenligning af DNA-spor fra spordelen og DNA-profiler fra persondelen. Formålet er således, at der kan identificeres gerningspersoner ved at sammenligne en DNA-profil fra et sikret spor i forbindelse med efterforskningen med DNA-profilerne i persondelen, og dermed udfindes en eventuel gerningsperson. Omvendt kan en DNA-profil fra en allerede kendt gerningsperson sammenlignes med DNA-profilerne i spordelen, hvorefter et match kan føre til pågribelse, sigtelse eller domfældelse af gerningspersonen bag en uopklaret forbrydelse.

3.4. Udtagning af biologiske prøver med henblik på optagelse i DNA-profilregisteret

I relation til udtagelse af biologisk materiale skal der sondres mellem legemsbesigtigelse og legemsundersøgelse. En legemsbesigtigelse defineres i retsplejelovens § 792, stk. 1, nr. 1, som en besigtigelse af legemets ydre, herunder optagelse af fotografier, aftryk og lignende samt visitation af en mistænks tøj. En legemsundersøgelse defineres i bestemmelsens stk. 1, nr. 2 som en undersøgelse af legemet og dets hulrum, udtagelse af spyt- eller blodprøver, eller tilsvarende prøver, røntgenundersøgelser og lignende. Bestemmelsen er således ikke udtømmende.

Efter retsplejelovens § 792 a, stk. 2, må en legemsundersøgelse af en sigtet kun foretages, såfremt følgende betingelser er opfyldt. Der må for det første foreligge en begrundet mistanke om, at den pågældende har gjort sig skyldig i en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover eller gjort sig skyldig i en overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 5, eller § 249, 1. led. Ydermere må indgrebet antages at være af afgørende betydning for efterforskningen, hvilket indebærer, at alternative efterforskningsskridt ikke er anvendelige. Eftersom en legemsundersøgelse efter ordlyden i retsplejelovens § 792, stk. 1 skal foretages som led i efterforskningen af en konkret straffesag, kan der ikke optages DNA-profiler på baggrund af biologisk materiale fra andre sager, herunder eksempelvis fra sundhedssektoren eller fra faderskabssager.⁵⁵

Det fremgår af retsplejelovens § 792 b, stk. 1, at der, udover de ovenfor nævnte tilfælde, desuden kan optages fingeraftryk og personfotografi samt udtagelse af spyt- eller blodprøver med henblik på senere identifikation, hvis personen med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, eller for en overtrædelse af straffelovens § 235, stk.

⁵¹ Ibid., s. 3.

⁵² Det Etske Råd. *Et DNA-profil-register, som omfatter alle borgere i Danmark? Etske overvejelser*, s. 47.

⁵³ Blume og Hermann. *Ret, privatliv og teknologi*, s. 155.

⁵⁴ L 195/2022, Almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.1.1.

⁵⁵ Blume og Hermann. *Ret, privatliv og teknologi*, s. 151

2. I bestemmelsen er indikationskravet reduceret, idet det ikke kræves, at indgrebet må antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen. Mistankekravet er desuden lempeligere, idet der kræves 'rimelig grund' for mistanke, hvorimod mistankekravet i § 792 a, stk. 2 kræver 'begrundet mistanke'. Muligheden for at udtage biologiske prøver med henblik på optagelse i DNA-profilregisteret er således udvidet i retsplejelovens § 792 b, stk. 1.

De lempeligere indikations- og mistankekrav blev indført ved *Forslag til Lov om ændring af lov om oprettelse af et centralt DNA-profilregister og retsplejeloven*, fremsat den 23. februar 2005⁵⁶, hvor den nuværende ordlyd i retsplejelovens § 792 b, stk. 1 blev affattet. Formålet var at ændre de daværende strenge betingelser for at tilvejebringe og registrere DNA-profiler.⁵⁷ Det centrale problem var, at biologisk materiale med henblik på registrering udelukkende kunne udtages ved overtrædelse af særligt alvorlige forbrydelser som drab, voldtægt, grov vold og røveri. Desuden var det påkrævet, at udtagelsen af biologisk materiale måtte antages at være af afgørende betydning for efterforskningen i den konkrete straffesag. Et så højt indikationskrav indebar, at det ikke var muligt at udtage biologisk materiale, hvis den sigtede tilstod, eller såfremt denne ikke havde efterladt biologisk spor på gerningsstedet. Det var betænkeligt, at en sigtet blot kunne tilstå og dermed undgå at blive optaget i DNA-profilregisteret, idet en optagelse i registeret de facto ville medføre en risiko for at blive mistænkt i eventuelle tidligere uopklarede lovovertrædelser. Mistankekravet blev samtidigt lempet, da et centralt formål var at skabe en parallel mellem betingelserne for at tilvejebringe og registrere henholdsvis fingeraftryk og DNA-profiler.⁵⁸ På denne måde blev mistankekravet i § 792 b, stk. 1 ligestillet med mistankekravet for optagelse af fingeraftryk, der er underlagt reglerne om legemsbesigtigelse efter retsplejelovens § 792 a, stk. 1, nr. 1. Strafferetsplejeudvalget udtalte i den forbindelse følgende:

*Udtagelse af spytprøve vil næppe blive oplevet som væsentligt mere belastende af den pågældende end optagelse af fingeraftryk. Indgrebets intensitet taler således ikke i sig selv for, at der skal fastsættes et strengere mistankekrav ved udtagelse af spytprøve end ved optagelse af fingeraftryk. Når udtagelse af blodprøve forbeholdes tilfælde, hvor det enten ikke er muligt at udtage en spytprøve [...], eller hvor den pågældende yder fysisk modstand mod gennemførelse af en spytprøve, [...] vil det være uhensigtsmæssigt at fastsætte differentierede mistankekrav ved udtagelse af henholdsvis spytprøve og blodprøve med henblik på senere identifikation.*⁵⁹

Flertallet i Strafferetsplejeudvalget udtalte sig imod, at der skulle ske lempelse af mistankekravet, idet indgreb i form af spyt- og blodprøver har karakter af en legemsundersøgelse. På trods af dette fulgte Justitsministeriet mindretallet i Strafferetsplejeudvalgets indstilling. Begrundelsen herfor var, at Justitsministeriet fandt, at de væsentlige efterforskningsmæssige fordele var mere tungtvejende end den systematiske sondring mellem de forskellige former for legemsindgreb.

EMRK art. 8 sikrer ligeledes borgeren mod indgreb i privatlivet, herunder i form af legemsbesigtigelser og -undersøgelser. Udtagning af biologisk materiale, men også visse former for DNA-analyse, anses som et indgreb efter art. 8, stk. 1. De retshåndhævende myndigheder kan således ikke uden videre intervenere på områder, der er omfattet af art. 8. Det fremgår af bestemmelsen, at før der kan gøres indgreb i privatlivet, skal indgrebet være foreskrevet ved lov og forfølge et af de legitime formål, der er angivet i art. 8, stk. 2. Legemsundersøgelser kan således retfærdiggøres efter art. 8, stk. 2⁶⁰, da disse som nævnt er reguleret i national lovgivning, jf. retsplejelovens § 792, stk. 1, nr. 2. EMRK art. 8 begrænser ikke kun legemsundersøgelserne, men ligeledes retten til at opbevare og registrere DNA, se hertil EMD's fortolkning af art. 8 i *S. and Marper vs. the United Kingdom* under afhandlingens afsnit. 3.6.

⁵⁶ L 14/2005

⁵⁷ Ibid., pkt. 1.1.

⁵⁸ Ibid., pkt. 4.1.3.

⁵⁹ L 14/2005, pkt. 4.1.3.

⁶⁰ Strandbakken 2007. *Innhenting af DNA-bevis – helliger målet ethvert middel?*, s. 347.

3.5. Opbevaring af biologisk materiale

Politiet har ret til at opbevare alt materiale, herunder biologisk materiale, efter retsplejelovens § 792 f, stk. 2, sammenholdt med stk. 1, såfremt materialet stammer fra legemsindgreb over for personer, der har været sigtet i en straffesag. Adgangen til at opbevare biologisk materiale er uafhængig af straffesagens udfald – det er således uden betydning for selve opbevaringen, om den pågældende eksempelvis er blevet frifundet, er blevet idømt en bøde, eller om påtalen er opgivet.⁶¹ Det fremgår af bestemmelsens stk. 3, at såfremt oplysninger og materiale er tilvejebragt ved legemsindgreb, som retten nægter at godkende i medfør af retsplejelovens § 792 c, stk. 3, 2. pkt., eller som retten i medfør af retsplejelovens § 746, stk. 1 finder uhjemlede, skal disse tilintetgøres straks.

I retsplejeloven findes der ingen bestemmelser om, hvornår biologisk materiale som spyt- og blodprøver, der er anvendt til oprettelse af en DNA-profil, skal destrueres. Dette reguleres af retshåndhævelseslovens § 4, stk. 6, hvoraf fremgår, at indsamlede oplysninger ikke må opbevares på en måde, der gør det muligt at identificere den registrerede i et længere tidsrum end det, der er nødvendigt af hensyn til de formål, hvortil oplysningerne behandles. Som nævnt under afsnit 2.1, er det Retsgenetisk Afdeling, der udfærdiger DNA-analyser til brug for efterforskningen af straffesager og dermed er i besiddelse af al biologisk materiale. Retsgenetisk Afdeling destruerer således biologisk materiale, såfremt dette har været anvendt til at udarbejde en DNA-profil, hvis denne slettes fra DNA-profilregisterets persondel.⁶² Efter DPRFL § 9 kan Justitsministeren fastsætte nærmere regler om opbevaring m.v. af biologisk materiale, som har dannet grundlag for oplysninger om en DNA-profil optaget i registeret. Sådanne regler kræves indført under inddragelse af Retsgenetisk Afdeling, sundhedsmyndighederne og politiet.

3.6. Sletning af oplysninger om biologisk materiale i DNA-profilregisterets persondel

Bestemmelserne om sletning af oplysninger om biologisk materiale fremgår af DPRFL kapitel 3, og er en delvis videreførelse af de hidtil gældende bestemmelser i DPRL §§ 3 og 4.⁶³

Sletningsreglerne vedrørende oplysninger om sigtede, som ikke dømmes, hvis DNA-profil er optaget efter DPRFL § 2, stk. 1, nr. 1, er fastsat i DPRFL § 6, stk. 1, nr. 1-4. Heraf fremgår, at sletning skal ske senest 10 dage efter påtalen opgives som grundløs efter retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 1. Derudover skal oplysningerne slettes 10 år fra endelig frifindende dom, påtaleopgivelse eller tiltalefrafald uden vilkår, når den laveste strafferamme for overtrædelsen ikke hjemler højere straf end fængsel i 4 år. Såfremt den laveste strafferamme for overtrædelsen ikke hjemler højere straf end fængsel i 6 år, skal oplysningerne slettes efter 15 år. Ordlyden i § 6, stk. 1, nr. 4 angiver, at oplysningerne skal slettes efter 20 år, såfremt den laveste strafferamme for overtrædelsen modsat hjemler straf i mere end 6 år.

Det lovbestemte krav om, at DNA-profiler vedrørende sigtede personer, som senere er blevet frifundet, m.v., skal slettes efter senest 10 år, blev i 2005 ophævet. Det blev i stedet vedtaget, at oplysninger om disse personer skulle slettes, når personen fyldte 80 år. Ophævelsen skyldtes, at der således blev skabt en parallelitet mellem DNA-profilregisteret og Fingeraftryksregisteret, idet sletningsreglen efter 10 år ikke gjaldt for fingeraftryk.⁶⁴ Reglen måtte imidlertid genindføres i 2010 på baggrund af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelse af 4. december 2008.⁶⁵

Sagen vedrørte to personer, S. og Marper, fra Storbritannien, og omhandlede Storbritanniens regler om opbevaring af fingeraftryk, celleprøver og DNA-profiler fra tidligere sigtede – men ikke dømte – personer. Den konkrete sag angik dels S., der som 11-årig var blevet anholdt og tiltalt for røverforsøg, og dels Marper, der tidligere var blevet tiltalt for chikane af sin partner. Både S. og Marper fik i forbindelse med tiltalen udtaget en DNA-prøve, hvorefter sagen i begges tilfælde blev påtaleopgivet. Parterne påklagede, at Storbritannien, på trods af påtaleopgivelsen, opbevarede deres DNA-profiler. Domstolen fandt, at der var tale om et indgreb i klagerens ret til respekt for privatlivet efter EMRK art. 8, hvilket

⁶¹ L 195/2022, pkt. 2.4.

⁶² L 195/2022, pkt. 2.4.

⁶³ L 195/2022, Justitsministeriets overvejelser, pkt. 2.5.2.

⁶⁴ L 195/2022, Justitsministeriets overvejelser, pkt. 2.5.1.1.

⁶⁵ S. and Marper vs. the United Kingdom

dog opfyldte et legitimt formål om at opklare og forebygge kriminalitet, jf. EMRK art. 8, stk. 2. Retten fandt derimod ud fra en proportionalitetsvurdering, at Storbritanniens omfattende regler om opbevaring, af blandt andet DNA-profiler fra ikke-dømte personer, udgjorde en krænkelse af EMRK art. 8.⁶⁶ Centralt herfor var, at ikke-dømte personers DNA-profiler kunne opbevares tidsubegrænset uafhængigt af faktorer som grovheden af lovovertrædelsen og den sigtedes alder på tidspunktet for sigtelsen. Desuden lagde domstolen vægt på, at tidligere frifundne personers mulighed for at få sin DNA-profil fjernet fra registeret var meget begrænset.⁶⁷ Efter domsafsigelsen fra EMD, bemærkede Justitsministeriet i relation med genindførelsen følgende:

*På denne baggrund og i lyset af Menneskerettighedsdomstolens generelle bemærkninger om adgangen til opbevaring af DNA-profiler, [...] er det Justitsministeriets vurdering, at reglerne om opbevaring af oplysninger om DNA-profiler bør ændres, således at disse oplysninger slettes efter en nærmere angiven periode efter en frifindelse eller påtaleopgivelse.*⁶⁸

Det bemærkes imidlertid, at den generelle regel om, at der i alle tilfælde skal ske sletning af DNA-oplysninger, når en registreret fylder 80 år ikke blev afskaffet i forbindelse med genindførelsen af 10-årsreglen. 80-årsreglen er dog senere blevet slettet som følge af lovændringen i 2022.⁶⁹

Sletningsreglerne vedrørende oplysninger om dømte personer, der er optaget efter lovens § 2, stk. 1, nr. 1, er fastsat i DPRFL § 6, stk. 2, nr. 1-3. Heraf fremgår, at oplysninger senest skal slettes 15 år fra endelig dom, når den laveste strafferamme for overtrædelsen ikke hjemler højere straf end fængsel i 2 år. Såfremt den laveste strafferamme for overtrædelsen ikke hjemler højere straf end fængsel i 6 år, skal oplysninger slettes efter 25 år, hvorimod sletning først skal ske efter 40 år fra endelig dom, når den laveste strafferamme for overtrædelsen hjemler højere straf end fængsel i 6 år. Efter § 6, stk. 3 fremgår det, at sletning af oplysningerne kan undlades, såfremt den laveste strafferamme for overtrædelsen hjemler højere straf end fængsel i 16 år, eller hvis den pågældende er idømt en tidsubestemt foranstaltning eller forvaring.

Oplysningerne skal endvidere slettes, såfremt de er optaget ved en legemsbesigtigelse- eller undersøgelse, som ikke godkendes af retten, eller findes uhjemlet, jf. DPRFL § 6, stk. 4, jf. retsplejelovens § 792 f, stk. 3. Dette er i overensstemmelse med, at oplysninger og materiale, der er tilvejebragt ved indgreb, men som ikke godkendes af retten, jf. retsplejelovens § 792 c, stk. 3, 2. pkt. eller retten finder uhjemlede, jf. retsplejelovens § 746, stk. 1, straks skal tilintetgøres. Såfremt politiet selv finder, at oplysningerne er indhentet på uhjemlet grundlag, skal de straks slettes.

Efter DPRFL § 6, stk. 6, 1. pkt., skal oplysninger om den registrerede endvidere slettes ved begæring fra denne, såfremt hensynet til oplysningernes politimæssige betydning undtagelsesvis findes at burde vige for hensynet til den pågældende. Bestemmelsen finder anvendelse uanset hvilken slettefrist oplysningerne er omfattet af. Desuden finder bestemmelsen anvendelse for oplysninger omkring sigtede – men ikke dømte – personer såvel som dømte personer. Ved vurderingen, af om oplysningerne ikke længere er af politimæssig betydning og undtagelsesvist bør slettes, inddrages en række hensyn, herunder længden af den lovbestemte opbevaringsperiode, den registreredes alder ved optagelsen, arten og grovheden af det strafbare forhold, der danner grundlag for optagelsen, længden af en eventuelt idømt straf og eventuelt øvrig kriminalitet begået af den registrerede.⁷⁰ En anmodning om sletning vil således, ud fra en konkret vurdering, kunne imødekommes, hvis den pågældende er idømt en kortere straf i forhold til normalstraffen, og der er få år til, at den lovbestemte opbevaringsperiode udløber og oplysningerne følgelig slettes. Opregningen er ikke udtømmende, hvorfor der ethvert relevant hensyn kan tillægges betydning. Det fremgår af DPRFL § 6, stk. 6, 2. pkt., at sletning skal ske senest 10 hverdage

⁶⁶ S. and Marper vs. the United Kingdom, pr. 125.

⁶⁷ L 195/2022, pkt. 3 og S. and Marper vs. the United Kingdom.

⁶⁸ L 90/2009, Almindelige bemærkninger, pkt. 4.1.

⁶⁹ L 195/2022, pkt. 1, pkt. 2.5.2.2. og pkt. 3.

⁷⁰ L 195/2022, bemærkninger til § 6 ff.

efter, at der er truffet endelig afgørelse herom. En anmodning om sletning af oplysninger i registrene bliver behandlet af NSK.

3.7. Sammenfatning

Danmark har siden midten af 2000 haft mulighed for at undersøge, om et DNA-spor fundet på et gerningssted stammer fra en person, der er registreret i det danske DNA-profilregister. DNA-profilregisteret spiller således i dag en væsentlig rolle i efterforskningen, da det bruges til at fastslå en bestemt persons identitet, udelukke mistænkte og identificere gerningspersonerne bag visse lovovertrædelser. Registeret er af afgørende betydning for politiet, da erfaring viser, at det har stor betydning for politiets arbejde at have adgang til registrerede oplysninger om personer, der enten er blevet sigtet eller dømt for alvorlig kriminalitet. Det Centrale DNA-profilregister har således lettet opklaringen af grove straffelovsovertrædelser og medført, at de biologiske spor og tekniske beviser har fået en større rolle i efterforskningen og under straffesagen.

Siden slutningen af 2022 har en ny lov forenet reglerne om optagelse og registrering i DNA-profilregisteret og Fingeraftryksregisteret. Ydermere er antallet af DNA-profiler og -spor i Det Centrale DNA-profilregister stødt stigende, hvilket medvirker til en større sandsynlighed for at registrere hits i uopklarede sager. Afslutningsvist bemærkes det, at reglerne om opbevaring og sletning af DNA-profiler er begrænset som følge af Danmarks EU-retslige forpligtelser og de i DPRFL § 6, stk. 6, 1. pkt. lovbestemte proportionalitetsbetragtninger.

KAPITEL 4. DNA

4.1. Hvad er DNA?

Ligesom alle andre flercellede organismer består menneskekroppen af levende celler. I kernen af disse celler findes en streng af gener, som indeholder arvebærende materiale, og som medvirker til, at alle individer er forskellige. Dette arvemateriale kaldes DNA, som er en forkortelse for deoxyribonukleinsyre. Generne, der er indkodet i menneskets DNA, er i vid udstrækning med til at fastlægge kroppens karakteristika og funktioner.⁷¹ DNA er opbygget som en vindeltrappe, hvor de to sider består af henholdsvis deoxyribose og fosfat. Disse sider bliver holdt sammen af baserne cytosin, thymin, adenin og guanin.⁷² Baserne dannes parvis af adenin og cytosin som første basepar og guanin og thymin som andet basepar. Rækkefølgen og kombinationen af disse basepar er imidlertid unikt for hvert menneske, med undtagelse af enæggede tvillinger, hvis DNA næsten altid er identisk.⁷³

Ved sammenligning vil mere end 97% af menneskers DNA være identisk. De resterende 3% indeholder særlige variationer, der er velegnet til at identificere et bestemt individ. Disse variationer findes i cellekernen, hvor DNA og proteiner danner kromosomer. I cellen findes 23 kromosompar, som hver især udgøres af et kromosom arvet fra henholdsvis individets mor og far.⁷⁴ Ud fra en undersøgelse af et specifikt kromosomområde, kan der identificeres ulige DNA-sekvenser, da der både vil være en sekvens nedarvet fra individets far og en sekvens nedarvet fra individets mor. Disse kromosomområder kaldes alleler.⁷⁵ Der findes op til 20 specifikke kromosomområder, hvor variationen i allelerne er særlig interessant, da der er stor variation i de ikke-kodende områder. De ikke-kodende områder kaldes også junk-DNA, da de ikke koder for et bestemt protein, og ikke har en bestemt funktion. Ved undersøgelse af en tilstrækkelig mængde af udvalgte alleler på DNA-materialet, vil der registreres en bestemt profil, og sandsynligheden for, at et andet individ har en helt identisk profil af alleler, er meget lav.⁷⁶

DNA-beviser er velegnede som identificeringsmiddel af flere årsager. Centralt er, at DNA, som beskrevet, er særdeles velegnet til at identificere et bestemt individ. Desuden bærer alle kernebærende celler i et individ det samme DNA, hvilket betyder, at der kan anvendes ethvert form for biologisk materiale,

⁷¹ Anklagemyndighedens Vidensbase, pkt. 2.1.1.

⁷² Jorde, et al. *Medical Genetics*, s. 5.

⁷³ Aarli. *DNA-BEVIS: Rettsikkerhet ved bruk av DNA-sakkyndighet i kampen mot kriminalitet*, s. 29.

⁷⁴ Jorde, et al. *Medical Genetics*, s. 5.

⁷⁵ Aarli. *DNA-BEVIS: Rettsikkerhet ved bruk av DNA-sakkyndighet i kampen mot kriminalitet*, s. 31.

⁷⁶ Ibid, s. 31.

herunder blod, spyt, sæd og hud til udarbejdelsen af en DNA-profil. Kvaliteten af DNA-beviset afhænger imidlertid af antallet af celler i analysegrundlaget. Sædvanligvis vil der kræves mellem 15 og op til 30 celler for at skabe en tilstrækkelig DNA-profil.⁷⁷ På grund af stabiliteten i DNA-molekyler, er det desuden muligt at udfinde DNA-materiale efter mere end tusinde år, særligt når dette har været præserved, herunder nedfrosset eller balsameret. En retsgenetiker i sagen TfK 2022.306 udtalte følgende:

DNA nedbrydes over tid, og levetiden afhænger af omstændighederne. Hvis der er tale om mørke og kolde forhold, »overlever« DNA meget længe. Hvis forholdene er lune og fugtige, nedbrydes DNA hurtigere. Man kan sammenligne DNA med fødevarer, der holder sig længere i fryseren end ved opbevaring ved stuetemperatur.

Hvor hurtigt DNA-spor på en pistol nedbrydes, afhænger af omstændighederne. Sker opbevaringen af pistolen tørt og koldt, vil nedbrydningen være kortere tid, end hvis den opbevares lunt og fugtigt.

DNA kan slides af ved almindeligt brug. Man kan derfor ikke sige noget generelt om, hvorvidt en handske skal vaskes, for at et afsat DNA-spor forsvinder.

Under visse forhold vil DNA således kunne indhentes længe efter gerningstidspunktet, og kan således være essentielt til brug for identificering af mistænkte under efterforskningen.

4.2. DNA-analyse

Når det biologiske materiale er blevet indsamlet, foretages en retsgenetisk analyse af DNA-sporet. Resultatet heraf sammenlignes med DNA-profilerne i DNA-profilregisteret. For at udføre analysen, skal der indledningsvis foretages en ekstraktion af DNA fra kroppens celler. Ekstraktionen vil variere afhængigt af det biologiske spor, der er fundet.

I nutidens straffesager foretages næsten undtagelsesvist en *Short Tandem Repeat*-undersøgelse (STR). For at foretage analysen benyttes enzymet DNA-polymerase indledningsvist.⁷⁸ Processen kaldes PCR-teknikken og anvendes til at opformere og replicere et afgrænset DNA-område. PCR-teknikken er sensitiv, hurtig og kan anvendes med meget få biologiske celler. Helt grundlæggende anvendes to *primere*, som målrettet flankerer udvalgte DNA-sekvenser, der efterfølgende kan kopieres.⁷⁹ Dette sikrer, at der er tilstrækkeligt materiale til at gennemføre en analyse, hvor det er muligt at skabe op til milliarder kopier af det afgrænsede DNA-område.⁸⁰

Når DNA-området er opformeret, foretages der en STR-analyse med fokus på grupper af de basepar, som gentages i DNA-profilen. I Danmark foretages der pr. 1. marts 2023 undersøgelse på 23 STR-systemer⁸¹, hvilket beskrives nærmere i afhandlingens afsnit 6.1.4. Resultatet heraf er den endelige DNA-profil, der udfærdiges som en tabel⁸², der viser antallet af alleler på hvert STR-område.⁸³ For et fiktivt eksempel på en sådan tabel, se afhandlingens bilag 2.

Tabellen er en del af den DNA-erklæring, Retsgenetisk Afdeling udarbejder til brug for straffesagen. Tabellen i bilag 2 viser, hvordan der er udarbejdet en DNA-profil for et DNA-spor (vatpind) og for en person (T). I den første kolonne fremgår betegnelserne for de 23 systemer, DNA-profilen undersøges på.⁸⁴ Det tredjesidste system, amelogenin, er et kønsbestemmende system. Ved mænd påvises X og Y, mens der ved kvinder kun vil fremgå egenskaben X. Systemerne, yindel og DYS391, vil kun fremgå,

⁷⁷ Ibid, s. 31.

⁷⁸ Thomsen. *Retsmedicin*, s. 323.

⁷⁹ Butler. *Fundamentals of Forensic DNA Typing*, s. 125-129.

⁸⁰ Morling. *Retsgenetik*, s. 922-925.

⁸¹ Anklagemyndighedens Vidensbase, pkt. 2.2.3.1.

⁸² Bilag 2 – Fiktivt eksempel på tabel i en retsgenetisk DNA-erklæring.

⁸³ Aarli. *DNA-BEVIS: Rettsikkerhet ved bruk av DNA-sakkyndighet i kampen mot kriminalitet*, s. 33.

⁸⁴ Anklagemyndighedens Vidensbase, pkt. 2.2.7.

såfremt der er tale om en mand, da kvinder ikke kan bidrage med DNA-faktorer indenfor disse systemer.⁸⁵ I de øvrige kolonner fremgår en række tal. Dette tal angiver allelerne eller DNA-faktorerne. Et menneske kan højest påvise to alleler indenfor hvert DNA-system. Såfremt der påvises mere end to alleler indenfor et system, vil der således være tale om et blandings-DNA, også kaldet en blandingsprofil, se nærmere herom i afsnit 6.2.1, hvor der således repræsenteres DNA fra flere end én person.⁸⁶ Dette er dog ikke ensbetydende med, at der ikke kan fremkomme et fuldstændigt match, se eksempelvis TfK 2019.1160, der behandles i afsnit 5.1. Endeligt kan der opstå tilfælde, hvor et felt ikke angiver et tal. Dette betyder, at der er tale om en partiel DNA-profil.⁸⁷ Hvis et system ikke angiver et tal, kan dette skyldes tekniske begrænsninger eller kvaliteten af det biologiske materiale.⁸⁸

Foruden tabellen indeholder den retsgenetiske erklæring informationer om, hvorvidt der er tale om en analyse af et biologisk spor, om der er sket en sammenligning af DNA-profiler samt om der er fundet sammenfald med en DNA-profil i DNA-profilregisteret.⁸⁹ Konklusionen af DNA-analysen vil ligeledes fremgå af DNA-erklæringen. Desuden vil sammenligningserklæringer indeholde informationer om eventuelle hit med en allerede registreret DNA-profil. Endeligt vil likelihood-kvotienten, herom nærmere nedenfor i afsnit 4.3., fremgå af erklæringen, såfremt et DNA-spor matcher med en bestemt persons DNA-profil. Modsat vil det fremgå, om DNA-analysen taler lige meget for eller imod et sådan match eller endda taler direkte imod, at det undersøgte DNA-spor stammer fra en bestemt person.⁹⁰ Ved et blandingsspor vil en konklusion fra Retsgenetisk Afdeling eksempelvis lyde således:

Det kan ikke afgøres, hvorvidt DNA-profilen for det påviste biologiske spor på ovennævnte effekt taler for eller imod, at den større mængde DNA stammer fra NN frem for en tilfældig anden person.⁹¹

4.3. Likelihood-kvotienten

Likelihood-kvotienten – som på engelsk kaldes likelihood-ratio (LR) – anvendes til at beregne hvor sandsynligt det er, at et biologisk spor stammer fra en bestemt person frem for en anden tilfældig person i befolkningen. Likelihood-kvotienten udtrykkes desuden ofte som 'den bevismæssige vægt'. Sandsynligheden udtrykkes ved, at likelihood-kvotienten⁹² opgøres til et tal. Dette tal udregnes ud fra to hypoteser: 1) anklagerens hypotese, at sporet stammer fra den mistænkte person, og 2) forsvarerens hypotese, at sporet stammer fra en tilfældig person i den danske befolkning. Dette udtrykkes ved følgende formel:⁹³

$$LR = \frac{\Pr(E|H_m)}{\Pr(E|H_a)}$$

Pr udgør sandsynligheden. *E* udgør alt DNA-evidens, der er indsamlet i en given straffesag. *Ha* er forsvarerens hypotese og *Hm* er anklagerens hypotese.⁹⁴ Hypotesen for, at sporet stammer fra en tilfældig person i den danske befolkning, beregnes ud fra, hvor hyppigt den påviste DNA-faktor i det biologiske materiale statistisk set kan påvises i den danske befolkning eller en nærmere specificeret befolkningsgruppe.⁹⁵ Sandsynligheden for hver af de to hypoteser divideres, og herved udregnes likelihood-kvotienten. Hvis begge hypoteser er lige sandsynlige, vil resultatet være 1. Såfremt resultatet er højere end 1, vil resultatet støtte anklagerens hypotese. Er resultatet lavere end 1, vil det støtte forsvarerens hypotese. Der kan imidlertid opstå problemer ved sammenligningen af beslægtede personer. Som nævnt

⁸⁵ Ibid., pkt. 2.2.7.

⁸⁶ Ibid., pkt. 2.2.7.

⁸⁷ Ibid., pkt. 2.2.7.

⁸⁸ Aarli. *DNA-BEVIS: Rettsikkerhet ved bruk av DNA-sakkyndighet i kampen mot kriminalitet*, s. 86.

⁸⁹ Anklagemyndighedens Vidensbase, pkt. 2.2.7.

⁹⁰ Ibid., pkt. 2.2.7.

⁹¹ Aarli. *DNA-BEVIS: Rettsikkerhet ved bruk av DNA-sakkyndighet i kampen mot kriminalitet*, s. 87.

⁹² Anklagemyndighedens Vidensbase, pkt. 2.2.4.

⁹³ Thomsen. *Retsmedicin*, s. 332.

⁹⁴ Ibid., s. 332.

⁹⁵ Baumbach og Knudsen, UfR 2022B.8. *DNA-beviset og dets betydning i straffesager*, pkt. 3.4.1.

under afsnit 4.1 har enæggede tvillinger som udgangspunkt ens DNA-profiler, som derfor ikke kan adskilles. Desuden kan der opstå problemer ved biologiske søskende, hvis DNA-profiler med større sandsynlighed kan være ens. Der kan således ikke foretages en almindelig beregning af likelihood-kvotienten til at adskille nært beslægtede personer.⁹⁶

Beregningen gælder desuden ikke, hvis der påvises flere DNA-profiler inden for et DNA-system, idet dette sædvanligvis vil betyde, at flere personer har bidraget til det biologiske materiale. Beregningen vil således skulle foretages på et mere kompliceret grundlag⁹⁷, der dog ikke har betydning for den juridiske vurdering af likelihood-kvotienten og derfor ikke vil beskrives yderligere.

I praksis kræves en vis styrke af sandsynlighed, for at enten anklagerens eller forsvarerens hypotese støttes. Udtrykt anderledes ville værdien af likelihood-kvotienten kunne forstås som følgende:

Likelihood-kvotient	Sandsynlighed	
1.000.000	Ekstremt høj	
100.000	Meget høj	
10.000	Høj	Støtter anklagerens hypotese
1.000	Moderat høj	
100	Moderat	
10	Begrænset	
1	Uafklaret	
0,1	Begrænset	
0,01	Moderat	
0,001	Moderat høj	
0,0001	Høj	Støtter forsvarerens hypotese
0,00001	Meget høj	
0,000001	Ekstremt høj ⁹⁸	

I Danmark vil det i en retsgenetisk rapport højst konkluderes, at likelihood-kvotienten er 1:1.000.000 – selv i tilfælde hvor sandsynligheden er betydeligt højere. Hvis den retsgentiske erklæring angiver, at en del af det undersøgte DNA-spor stammer fra en bestemt person med en sandsynlighed på 1.000.000, vil man, ifølge udtalelsen fra retsgenetikeren i TfK 2021.701 Ø, omvendt kunne forklare det således: *”[...] i forhold til den usikkerhed, man på forhånd har om, hvorvidt en person har afsat DNA-sporet, bliver man 1 mio. gange mindre usikker herpå, når man kender resultatet af analysen”*.⁹⁹ Baggrunden for at likelihood-kvotienten maksimalt angiver en sandsynlighed på mere end 1.000.000 er, at beregningen af likelihood-kvotienten er baseret på en række faste faktorer, som ikke altid er korrekte. Blandt andet antages det, at alle er ubeslægtede, at det er tilfældigt, hvem individer får børn med, og vigtigst af alt, at der ikke bliver lavet menneskelige fejl under behandlingen af det biologiske materiale.¹⁰⁰ Da disse antagelser ikke altid er korrekte, er det således besluttet, at likelihood-kvotienten højst kan anføres som en sandsynlighed der er ’mere end 1.000.000’. Endelig er beslutningen taget ud fra, at en højere likelihood-kvotient kan misforstås som et direkte udtryk for skyld og dermed underminere de faktorer, der er nævnt ovenfor.¹⁰¹

Fordelen ved brug af likelihood-kvotienten er derimod, at den yder en konkret vejledning til bevisværdien af et biologisk materiale, når dette sammenlignes med et individs DNA-profil. Desuden udgør

⁹⁶ Thomsen. *Retsmedicin*, s. 332.

⁹⁷ Thomsen. *Retsmedicin*, s. 323f.

⁹⁸ Aarli. *DNA-BEVIS: Rettsikkerhet ved bruk av DNA-sakkyndighet i kampen mot kriminalitet*, s. 93.

⁹⁹ TfK 2021.701 Ø.

¹⁰⁰ Sørensen og Larsen. *Brug og misbrug af DNA-beviset*, s. 36ff.

¹⁰¹ Ibid., s. 36ff.

likelihood-kvotienten en objektiv, statistisk og samtidig håndgribelig vurdering, der dog stadig ses misforstået af rettens aktører.¹⁰²

Et eksempel på likelihood-kvotientens betydning findes i TfK 2022.306. I sagen blev 19-årige T tiltalt for flere forhold, herunder overtrædelse af straffelovens § 192 a, stk. 3, jf. stk. 1, efter fundet af en pistol på et grønt område, hvorpå der blev fundet DNA, der matchede T's DNA-profil med en sandsynlighed på 1:1.000.000. T blev således tiltalt for besiddelse af våben under særligt skærpende omstændigheder, herunder for besiddelse af pistolen på offentligt tilgængeligt sted. T blev i byretten frifundet for det konkrete forhold, da det ikke var bevist hvornår og under hvilke omstændigheder T's DNA var afsat på pistolen. Ydermere udtalte to ud af tre voterende dommere, at der ikke forelå "*oplysninger, der nærmere knytter tiltalte til det pågældende område*". Østre Landsret stadfæstede afgørelsen, idet det ikke fandtes bevist, at besiddelsen skete på et offentligt tilgængeligt sted, men derimod kun fandtes bevist at T havde været i besiddelse af pistolen – dog ikke under de skærpende omstændigheder, som nævnt i tiltalen – hvorfor besiddelsen kun fik indvirkning på straffastsættelsen, som blev forhøjet fra fængselsstraf på 6 måneder til 10 måneder. Dommen understreger, at DNA-matchet alene beviser, at T's DNA var fundet på pistolen, og at han dermed alene kunne dømmes for besiddelse. Derimod beviste DNA-matchet ikke, at besiddelsen var sket på offentligt tilgængeligt sted – dette ville kun kunne bevises, såfremt der forelå andre omstændigheder, eksempelvis et vidneudsagn, der kunne placere T på det grønne område i besiddelse af pistolen i umiddelbar tilknytning til fundet heraf.

4.4. Sammenfatning

Som følge af at ethvert individs DNA er unikt opbygget, kan det anvendes til at identificere en bestemt person. Af denne årsag er DNA-analysen en vigtig ressource i forbindelse med politiets efterforskning.

Ved brug af likelihood-kvotienten er det muligt at udregne sandsynligheden for, at et udfundet biologisk spor stammer fra en bestemt person. Anvendelsen af likelihood-kvotienten under straffesagen får således betydning, idet den kan yde konkret støtte til både forsvarerens og anklagerens hypotese om, hvem DNA-sporet stammer fra. Imidlertid ses der enkelte betænkeligheder ved at tillægge likelihood-kvotienten komplet tillid, da nært beslægtede personer, søskende og tvillinger samt blandingsspor, hvor flere personer har bidraget til DNA-materialet, giver problemer i forbindelse med sandsynlighedsberegningen. For at imødekomme yderligere fejlmarginer anvendes likelihood-kvotienten kun med en fastslået, maksimal sandsynlighedsværdi på 1:1.000.000.

KAPITEL 5. DNA SOM RETLIGT BEVIS

5.1. Beviskraften af et DNA-spor

Anvendelsen af DNA-beviser i danske straffesager stiger for hvert år. En hovedårsag hertil er den eksponentielle, tekniske udvikling, som har forbedret resultaterne af DNA-analysen. På trods af, at en likelihood-kvotient på 1:1.000.000 let kan opfattes som et overordentligt tungtvejende bevis – der trods alt svarer til, at man gætter en sekscifret kode til et NemID-nøglekort i første forsøg¹⁰³ – må DNA-beviset vurderes i sammenhold med sagens øvrige beviser.

I forhold til sagens øvrige omstændigheder, er det endvidere centralt at foretage en hensigtsmæssig vurdering af DNA-sporets tilknytning til forbrydelsen. Det skal således indgå i bevisvurderingen, om det fundne DNA-spor kunne være blevet placeret på gerningsstedet af en plausibel årsag, eksempelvis at sporet stammer fra en ikke-kriminel handling eller forsætligt er blevet plantet på gerningsstedet. I Rigsadvokatens redegørelse for en konkret sag om DNA-beviser, som svar på spørgsmål 1624, opstilles et eksempel herpå. Redegørelsen beskriver, hvordan et cigaretskod blev fundet ude foran et hus, hvori der havde været indbrud. DNA-sporet på cigaretskoddet matchede med person A's DNA-profil med en likelihood-kvotient på 1:1.000.000. Der fandtes ligeledes et vidne, der forklarede, at hun havde set A ude foran huset på dagen for indbruddet. Det fremkom derimod under efterforskningen, at A dagligt gik tur med sin hund forbi huset, samt at A røg cigaretter, hvorfor der lå flere cigaretskodder langs ruten.

¹⁰² Aarli. *DNA-BEVIS: Rettsikkerhet ved bruk av DNA-sakkyndighet i kampen mot kriminalitet*, s. 90.

¹⁰³ Sørensen og Larsen. *Brug af misbrug af DNA-beviset*, s. 36ff.

DNA-sporet stammede derfor fra A – og knyttede således A til gerningsstedet – men imidlertid ikke til den kriminelle handling.¹⁰⁴ Eksemplet viser den agtpågivenhed, der skal udvises ved anvendelse af DNA-beviset, da et match mellem et eventuelt fundet DNA-spor og en DNA-profil, aldrig i sig selv er garanterer, at gerningsmanden er blevet identificeret.¹⁰⁵

Et DNA-spor kan ligeledes vurderes i sammenhæng med tiltaltes forklaring på, at dennes DNA er blevet fundet på gerningsstedet. Se hertil TfK 2019.1160, hvor T blandt andet blev dømt for brugstyveri af et motorkøretøj. Der var fundet et DNA-spor på airbaggen i førersiden af bilen. Selvom der var tale om et blandingsspor, kunne det konkluderes, at en del af det undersøgte DNA stammede fra T med en likelihood-kvotient på 1:1.000.000. Landsretten bemærkede, at der ikke forelå anden plausibel forklaring på, at T's DNA var fundet på airbaggen i førersiden, end at T havde været fører af bilen.¹⁰⁶

Af retspraksis forekommer det, at domstolene ud over DNA-beviset tager stilling til den mistænktes forhåndsodds, jf. afsnit 5.2.1. og 5.2.3. Den matematiske Bayes-formel har i den forbindelse været anvendt til at angive, hvordan sandsynligheden for skyld udvikler sig på baggrund af forhåndsodds.

5.2. Forhåndsodds og Bayes formel

5.2.1. Forhåndsodds

Forhåndsodds defineres som sandsynligheden for, at mistænkte er skyldig baseret på sagens oplysninger før DNA-bevist inddrages. DNA-profilen giver alene informationer om, hvem det fundne biologiske materiale stammer fra, og dermed om mistænktes DNA kan knyttes til gerningsstedet. For at vurdere tiltaltes skyld ud fra et fundet DNA-spor, må sagens øvrige omstændigheder vurderes i sammenhæng hermed. Dette vil navnlig være, om mistænkte har bopæl nær gerningsstedet eller tidligere har befundet sig nær gerningsstedet. Herudover er det relevant at undersøge, om mistænkte tidligere har begået eller er dømt for ligeartet kriminalitet med lignende fremgangsmåde, samt om mistænkte har et alibi på gerningstidspunktet.¹⁰⁷ Slutteligt skal mistænktes personlige forhold, herunder alder, køn, etnicitet og signalement, sammenholdes med sagens øvrige oplysninger. Forhåndsoddsene skal således inddrages i vurderingen af tiltaltes skyld, herunder både forhåndsodds, der taler for og imod tiltaltes skyld.

I TfK 2019.260/2 blev T fundet skyldig i forsøg på indbrudstyveri på baggrund af de foreliggende forhåndsodds. T var i perioden 2007 til 2017 dømt for adskillige indbrudstyverier. Østre Landsret bemærkede i relation hertil, at det konkrete forhold blev begået *“kort tid efter at tiltalte blev prøveløsladt efter afsoning af straf for indbrudstyveri.”* Ydermere havde T en båd i nærheden af gerningsstedet på gerningstidspunktet. En af de omstændigheder, der i sagen talte for T's uskyld, var, at anmelderen af indbrudsforsøget kortfattet havde beskrevet gerningsmandens signalement og havde anslået gerningsmanden til at være noget højere end T. I straffesagen blev disse tre forhåndsodds vurderet i sammenhold med et fundet DNA-spor. På et vinduesgreb på indersiden af vinduet ved indstigningsstedet var der fundet et DNA-spor, der med en sandsynlighed på 1:498.000 svarede til T's DNA. T havde ved anholdelsen udtalt til politiet, at hvis hans DNA var fundet på gerningsstedet, måtte det jo være ham, der havde gjort det, hvilket T under retssagen nægtede at have sagt. Byretten frifandt T, da sagens øvrige omstændigheder og de oplyste forhåndsodds ikke godtgjorde tiltalen med den fornødne sikkerhed til en domfældelse. Modsat fandt Østre Landsret under ankesagen efterfølgende T skyldig med følgende begrundelse:

Landsretten lægger herved vægt på resultatet af DNA-profilanalysen sammenholdt med, at indbrudsforsøget er begået tæt på Vallensbæk Havn, hvor tiltalte da havde sin båd, og at tiltalte tidligere talrige gange er straffet for indbrudstyverier. Landsretten har endvidere lagt vægt på, at tiltalte har afgivet skiftende forklaringer vedrørende den omstændighed, at hans biologiske spor er fundet på gerningsstedet på indersiden af det opbrudte vindue.¹⁰⁸

¹⁰⁴ REU/1624, afsnit 2.3.4.

¹⁰⁵ Østergård. *DNA i straffesager*, s. 15.

¹⁰⁶ Ibid., pkt. 2.3.6.

¹⁰⁷ Anklagemyndighedens Vidensbase, pkt. 4.2.

¹⁰⁸ TfK 2019.260/2.

Det bemærkes, at DNA-sporet ikke matcher T's DNA-profil med en likelihood-kvotient på 1:1.000.000, men alligevel var et centralt moment i domsafsigelsen. Sagen illustrerer vigtigheden af, at forhåndsodds sammenholdes med DNA-beviset og sagens øvrige omstændigheder, herunder eksempelvis tiltaltes forklaring. Forhåndsodds kan således hverken be- eller afkræfte tiltaltes skyld, men kan derimod være et centralt moment for vurdering af skyldsspørgsmålet. DNA-bevisets bevisstyrke vil som udgangspunkt skærpes desto flere forhåndsodds, der taler for tiltaltes skyld. Så ligetil kan en konklusion dog ikke altid opstilles, se hertil afsnit 5.4. om betydningen af domstolens skøn.

5.2.2. Bayes formel

Man har indenfor retsvidenskaben forsøgt at inddrage forhåndsodds ud fra en matematisk tilgang, hvoraf sandsynligheden for tiltaltes skyld kan udregnes. Dette er gjort ved anvendelsen af Bayes formel. Formlen angiver netop det faktum, at et DNA-bevis inddrages i vurderingen af tiltaltes skyld, efter der er fastlagt en eller flere forhåndsodds, samt hvordan sandsynligheden for tiltaltes skyld ændrer sig, når dette sker. Modsat angiver Bayes formel også, at det ikke alene ud fra likelihood-kvotienten af et DNA-bevis kan udregnes eller vurderes, om tiltalte er skyldig – dette kræver, at sagens øvrige omstændigheder tages i betragtning, herunder især tiltaltes forhåndsodds.¹⁰⁹

Bayes formel defineres som en udregning af tiltaltes såkaldte "skyldodds". Med andre ord, er der tale om en matematisk formel, der kan anvendes til at udregne de samlede odds for tiltaltes skyld. Bayes formel anvendes ofte indenfor områder som medicin, farmakologi og på finansområdet¹¹⁰, men er ligeledes forsøgt anvendt i straffesager. Rent matematisk er Bayes formel på den mest simple måde udtrykt ved følgende sætning¹¹¹:

$$P(H|E) = \frac{P(E|H) * P(H)}{P(E)}$$

Overordnet beskriver denne sandsynlighed for, at hændelsen H indtræffer, givet at hændelsen E er forekommet. Indenfor retsvidenskaben vil H oftest beskrives som en hypotese, eksempelvis at tiltalte er skyldig, hvor E vil beskrive et bevis, der inddrages i sagen, eksempelvis et DNA-bevis, som matcher tiltaltes DNA-profil. P kaldes for sandsynlighedsfunktionen. $P(H|E)$ vil således være sandsynligheden for, at hændelsen H indtræffer, givet hændelsen E er indtruffet. $P(E|H)$ er sandsynligheden for, at hændelse E indtræffer, givet hændelse H er indtruffet. $P(H)$ er sandsynligheden for, at hændelse H indtræffer, hvor $P(E)$ er sandsynligheden for, at hændelse E indtræffer. Det bemærkes, at hændelserne H og E er uafhængige, hvorfor sandsynligheden for, at hændelse H indtræffer ikke afhænger af, om hændelse E indtræffer og omvendt.¹¹²

Bayes formel er reformeret til "*Bayes formel på odds form*"¹¹³, udtrykt ved følgende sætning:

$$\frac{P(H|E)}{P(H^C|E)} = \frac{P(E|H)}{P(E|H^C)} * \frac{P(H)}{P(H^C)}$$

Hvor der er påhæftet et C, vil der være tale om den komplementære hændelse. Herved vil H^C være den modsatte hypotese – at tiltalte ikke har begået forbrydelsen. Brøken til venstre for lighedstegnet beskrives som odds der er gunstige for hypotesen, dvs. skyldodds. Brøken i midten af ligningen beskrives som Bayes faktor eller likelihood-kvotienten. Endeligt kan brøken yderst til højre beskrives som odds til gunst for hypotesen H, dvs. de på forhånd kendte odds – forhåndsodds.¹¹⁴ Rent juridisk vil Bayes formel derfor kunne opstilles således:

¹⁰⁹ Sørensen og Larsen. *Brug og misbrug af DNA-beviset*, s. 36 f.

¹¹⁰ Taylor. *Bayes' Theorem*.

¹¹¹ Vestergaard. *Sandsynlighedsregning: Bayes' formel og Bayesianske netværk*, s. 16.

¹¹² Ibid., s. 16.

¹¹³ Vestergaard. *Sandsynlighedsregning: Bayes' formel og Bayesianske netværk*, s. 26.

¹¹⁴ Ibid., s. 26ff.

$$\text{Skyldodds} = \text{Likelihoodkvotienten} * \text{Forhåndsodds}$$

Juridisk vil Bayes formel således kunne anvendes til at inddrage nye beviser i sagen. Såfremt der fra start alene er fastlagt en række forhåndsodds, vil Bayes formel ikke kunne anvendes. Inddrages derimod et DNA-bevis, vil dette ud fra Bayes formel kunne ganges med forhåndsoddsene, og på den måde enten minimere eller forhøje sandsynligheden for skyld. Såfremt likelihood-kvotienten er over 1, vil der være tale om en forhøjelse af skyldoddsene, hvorimod en likelihood-kvotient mindre end 1, vil minimere chancen for at skyld.

Et eksempel hvor Bayes formel er anvendelig vil foreligge, hvis et vidne udpeger en gerningsperson til en voldtægt. Matcher DNA-beviset samtidig med gerningspersonens DNA-profil med en likelihood-kvotient på 1:1.000.000, vil der ifølge Bayes formel ikke skulle yderligere, eller i så fald kun få, forhåndsodds til, før de samlede skyldodds bliver betragtelige. Derimod vil der tilsvarende skulle flere forhåndsodds til, for at give samme betragtelige skyldodds, hvis likelihood-kvotienten er lavere.¹¹⁵

Selvom domme afsiges på baggrund af en række beviser eller indicier, der tilsammen overbeviser dommerne om, at tiltalte er skyldig eller uskyldig, kan det være problematisk at opstille sandsynligheden for, at den tiltalte er skyldig ud fra en matematisk formel. Et af formålene med, at der medvirker nævninge i retssager af en vis karakter, er netop, at man ønsker, at disse menigmand skal anvende deres "sunde fornuft", og at det derfor ikke kun er juridiske dommere, der skal træffe afgørelse om tiltaltes skyld. En sådan "sund fornuft" kan næppe inddrages som en faktor i en matematisk formel.¹¹⁶ En af de store bekymringer ved anvendelsen af Bayes formel er ydermere forudsætningen om, at rettens aktører har forståelse for sandsynlighedsregning og statistik. Misforstå formelens betydning og anvendelse, kan det føre til en materielt ukorrekt afgørelse.

5.3. Faldgruber og logiske fejlslutninger

Anklageren og forsvareren vil i en straffesag – hvor der indgår et DNA-bevis – oftest tage udgangspunkt i likelihood-kvotienten, da beregningen er udformet af specialiserede retsgenetikere. Selvom denne, som tidligere anført, yder vurderingen af skyldsspørgsmålet en assistance, anvendes likelihood-kvotienten ikke altid korrekt af rettens aktører. Der er i praksis opstået to fejlslutninger – "prosecutor's fallacy" og "defense attorney's fallacy" – som direkte oversat til dansk kaldes anklagerens- og forsvarerens vildfarelse.

Det antages eksempelvis, at der i en konkret sag er udfundet et biologisk spor, som med 1.000.000 gange højere sandsynlighed stammer fra tiltalte end en anden tilfældig person i den danske befolkning. Herudfra kan anklageren være i den vildfarelse, at tiltalte har afsat sporet med en sandsynlighed på 99,99%. Forsvareren kan modsat være i den vildfarelse, at der kun er 16,67% sandsynlighed for, at dennes klients DNA-profil matcher sporet, eftersom der nu er omkring 6.000.000 indbyggere i Danmark. Anklageren vil således argumentere, at det er en million gange mere sandsynligt, at tiltalte er gerningspersonen end en anden tilfældig person i den danske befolkning. Forsvareren vil modsat argumentere, at gerningspersonen ud fra likelihood-kvotienten som udgangspunkt ville kunne være fem andre personer i den danske befolkning. Problemet ved begge vildfarelser er det samme. Både anklageren og forsvareren undlader at inddrage tiltaltes forhåndsodds. Fælles for begge vildfarelser er desuden, at hele Danmarks befolkning inddrages, idet et helt lands befolkning umuligt kan antages at have samme forhåndsodds som tiltalte.¹¹⁷

I U 2011.25 V blev T frifundet for et indbrudstyveri. Det eneste bevis i sagen var, at der var fundet en flaske på ejendommen, og at der blev påvist DNA herpå, som stammede fra T med en sandsynlighed på mere end 1.000.000. Byretten havde følgende begrundelse for frifindelsen:

¹¹⁵ Sørensen og Larsen. *Brug og misbrug af DNA-beviset*, s. 37.

¹¹⁶ Vestergaard. *Sandsynlighedsregning: Bayes' formel og Bayesianske netværk*, s. 28 ff.

¹¹⁷ Sørensen og Larsen. *Brug og misbrug af DNA-beviset*, s. 38.

I en befolkning på 5 mio. mennesker som den danske vil der teoretisk være 4 andre personer, der har samme DNA-profil. På baggrund heraf finder retten, at der er rimelig tvivl om, hvorvidt tiltalte er skyldig, og han frifindes derfor.

Dommen illustrerer, at rettens aktører – selv dommerne – kan lave logiske fejlslutninger. Det er korrekt, at der, i den konkrete sag, statistisk set kunne være 4 andre personer i den danske befolkning med samme DNA-profil som tiltalte, men dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at disse 4 personer ville have samme forhåndsodds som tiltalte. Dommen blev anket til Vestre Landsret, som ikke fandt, at der var rimelig tvivl om T's skyld, og derfor fandt ham skyldig i tiltalen. Modsat blev T i U 2010.82 V¹¹⁸, også kendt som Grenå-sagen, dømt i Byretten i Randers, men efterfølgende frifundet i Vestre Landsret med samme begrundelse som byrettens i U 2011.25 V, at gerningsmanden statistisk set kunne være 4 andre personer i den danske befolkning.

Med hensyn til fejlslutninger ud fra likelihood-kvotienten ses det ofte, at rettens aktører overser, at der ikke kan sættes lighedstegn mellem likelihood-kvotienten og skyldsspørgsmålet, da likelihood-kvotienten kun fastlægger sandsynligheden for, at tiltaltes DNA er fundet på gerningsstedet eller en effekt fra gerningsstedet. Denne sandsynlighed får derimod efterfølgende relevans for vurderingen af skyldsspørgsmålet. Ved de nævnte fejlslutninger, tages der således ikke hensyn til de bagvedliggende omstændigheder, men kun hvilken betydning det har, at gerningspersonen statistisk kan være 5 andre personer i den danske befolkning. I de ovennævnte domme tillægges det eksempelvis ikke vægt, at de tiltalte var mænd, og at cirka halvdelen af den danske befolkning er kvinder. Taget dette i betragtning vil halvdelen af mulige personer med samme DNA-profil statistisk være skåret fra. Ydermere er både børn og ældre medtaget i statistikken over de personer, der som udgangspunkt kan have samme DNA-profil. Dette, samt det faktum at kun en begrænset del af disse aldersgrupper er aktive forbrydere, blev ej heller taget i betragtning ved afgørelserne. Det synes derfor nærliggende, at den statistiske fejlslutning og argumentation er begrundet i en teoretisk usikkerhed.

5.4. Domstolens skøn

Vurderingen af beviskraften af et DNA-bevis sammenholdt med mistænkes forhåndsodds beror i det hele på et skøn. I sidste ende er det således op til domstolene, ud fra den frie bevisbedømmelse, at vurdere, om den tiltalte er skyldig eller uskyldig. Domstolene afgør dermed hvilken bevismæssig vægt et DNA-bevis skal tillægges. Spørgsmålet bliver herefter, om man kan opstille en generel bevismæssig vægt af et DNA-bevis, der indgår i en straffesag med en likelihood-kvotient på 1:1.000.000. Skønnet over dette har Eva Staal kritiseret i TfK 2011.515: *DNA som bevis i straffesager, hvor en matchende DNA-profil er det eneste, der knytter tiltalte til gerningsstedet eller forbrydelsen*. I artiklen fremhæves en række afgørelser, som i det følgende vil blive gennemgået sammen med nyere retspraksis, hvor DNA-beviset var det eneste bevis, der knyttede tiltalte til gerningsstedet.

TfK 2011.135 V omhandlede et tyveri til en samlet værdi af 10.000 kr. T var i flere tidligere tilfælde straffet for lignende berigelseskriminalitet. Det eneste bevis i sagen var, at der var fundet blodspor i villaen, hvor tyveriet var begået. Ved DNA-analysen af blodsporet fremkom der et match mellem blodsporet og T's DNA-profil med en likelihood-kvotient på 1:1.000.000. Retten i Randers frifandt T, da flertallet ikke fandt *"at det forhold, at der er fundet sammenfald mellem DNA-profilen for tiltalte, og det blodspor, der blev fundet på gerningsstedet, udgør et fuldt tilstrækkeligt bevis for, at det er tiltalte, der er gerningsmanden til indbruddet"*. En dissenterende dommer fandt det derimod tilstrækkeligt bevist, at T var skyldig, da T havde et tidligere stofmisbrug, havde bolig nær gerningsstedet, tidligere var straffet for lignende kriminalitet og fremstod utroværdig. Dommen blev anket, og Vestre Landsret fandt T skyldig med samme begrundelse som den dissenterende dommer i byretten.

I TfK 2011.178 V var T tiltalt for forsøg på et indbrudstyveri. Det eneste bevis i sagen var blodstænk på en knust rude, som havde sammenfald med T's DNA-profil med en likelihood-kvotient på

¹¹⁸ I juni 2001 blev der sat ild til et diskotek i Grenaa. Gerningsmanden efterlod et blodspor, og der blev på baggrund heraf foretaget en DNA-analyse. Da DNA-analysen ikke førte frem til en mistænkt, blev sagen henlagt som uopklaret. I 2006 blev det i forbindelse med en anden sag klarlagt, at T's DNA-profil matchede blodsporets. T blev i byretten fundet skyldig i ildspåsættelsen og idømt 1 års ubetinget fængsel. Der var ikke andet end DNA-sporet der knyttede T til ildspåsættelsen.

1:1.000.000. På baggrund af at der ikke var andre oplysninger, som kunne bestyrke T's skyld, blev han frifundet i byretten. Sagen blev anket til Vestre Landsret, som stadfæstede dommen med dissens, og dermed ligeledes frifandt T. Dissensen lød, at der på gerningsstedet var fundet en DNA-profil, der matchede T's. Sammenholdt hermed var T flere gange tidligere fundet skyldig i lignende berigelseskriminalitet, ligesom T ikke ønskede at afgive forklaring i retten, hvorfor den dissenterende dommer fandt, at T var skyldig i tiltalen.

I TfK 2011.216 V var T i forhold 1 tiltalt for et indbrudstyveri i 2008. T var tidligere straffet adskillige gange for lignende berigelseskriminalitet. Det eneste bevis i sagen var et cigaretskod fundet på gerningsstedet, som havde sammenfald med T's DNA-profil med en likelihood-kvotient på 1:1.000.000. Som følge heraf blev T fundet skyldig i byretten. Vestre Landsret fandt imidlertid, at fundet af cigaretskodet var det eneste bevis i sagen, og eftersom der ikke var fremkommet andre oplysninger af bevismæssig betydning, blev T frifundet.

Samme problemstilling var aktuel i U 2010.3087 V, hvor T blev dømt for tyveri efter straffelovens § 279 i såvel byret som landsret, på trods af at det eneste bevis, der knyttede T til gerningsstedet, var et cigaretskod.¹¹⁹ Afgørelserne er iøjnefaldende, idet store dele af sagernes omstændigheder var identiske.

Ud fra de ovennævnte sager konkluderer Staal, at der er forskel på den bevismæssige vægt DNA-beviset tillægges. Hun anfører, at byretten har vurderet DNA-beviset på én måde og landsretten på en anden,¹²⁰ hvilket understøttes af de ovennævnte domme. Det kan kritiseres, at der ikke er opstillet en generel bevisvægt af et DNA-bevis, der indgår i en straffesag med en likelihood-kvotient på 1:1.000.000. I de ovennævnte sager ses det, at dommerne skønner bevisværdien af en matchende DNA-profil forskelligt, hvorfor udfaldet af sagerne ses usammenhængende.

En af de nyeste domme på området er TfK 2022.310, hvori T blev tiltalt for indbrud i en bil i 2019, hvor bagruden var blevet smadret, og der var stjålet et benzinkort, et nøglebundt og en Brobizz. Der blev fundet blodspor i bilen på både midterkonsollen og førerdøren, som matchede T's DNA-profil med en likelihood-kvotient på 1:1.000.000. Forurettede forklarede, at bilen kun var 14 dage gammel, og at hun ikke havde haft lånt den ud. T var på gerningstidspunktet hjemløs og det eneste, der reelt kunne knytte T til gerningsstedet var, at hans far boede 450 meter derfra. Ydermere var T efterfølgende straffet for brugstyveri i 2021 og var i perioden 2000-2009 dømt for flere forhold vedrørende berigelseskriminalitet. Der blev dog ikke ført bevis for kontakt mellem T og dennes far, hvorfor byretten frifandt T for forholdet. Østre Landsret tiltrådte, at DNA-sporet måtte være afsat af gerningsmanden, men frifandt T, på baggrund af sagens øvrige omstændigheder, der ikke med den fornødne sikkerhed beviste, at T var gerningspersonen.

Umiddelbart samme omstændigheder gjorde sig gældende i TfK 2019.260/2, der er gennemgået i afsnit 5.2.1, hvor Østre Landsret fandt T skyldig i indbrudstyveri, blandt andet som følge af, at han tidligere var straffet for lignende kriminalitet. Der var dog uenighed mellem byretten og landsretten, idet landsretten fandt at DNA-beviset var afgørende, hvorimod byretten fandt, at DNA-beviset var eneste bevis, der knyttede T til gerningsstedet, og derfor frifandt T.

Der opstår således i praksis vanskeligheder, når der skal foretages en vurdering af bevisvægten af et DNA-bevis. Dette ses særligt, når et DNA-bevis, som det eneste bevis, knytter tiltalte til gerningsstedet. Kari Sørensen, dommer ved retten på Frederiksberg, udtaler i artiklen: *DNA behandles som andre beviser*, i Advokaten 1 fra 2020, i overensstemmelse hermed, "*at det ikke er muligt at sige, hvad ekstra der skal til udover et DNA-bevis, før en person dømmes skyldig.*"¹²¹ Efter Kari Sørensens opfattelse "er

¹¹⁹ Den eneste forskel mellem TfK 2011.216 V og U 2010.3087 V var tilsyneladende, at T i TfK 2011.216 V røg cigarillos og kun en gang imellem røg cigaretter, hvorimod T i U 2010.3087 V udelukkende røg cigaretter. Da der i begge sager var tale om et cigaretskod, talte det således mere for, at T var skyldig i U 2010.3087 V end i TfK 2011.216 V.

¹²⁰ Staal, TfK 2011.515. *DNA som bevis i straffesager, hvor en matchende DNA-profil er det eneste, der knytter tiltalte til gerningsstedet eller forbrydelsen.*

¹²¹ Sørensen. *Dna behandles som andre beviser*, s. 21.

et DNA- bevis med en likelihood-kvotient på 1.000.000 ekstremt stærkt, fordi det slår fast, at DNA 'et formentlig tilhører den mistænkte.'¹²² De ovennævnte domme viser derimod, at en likelihood-kvotient på 1:1.000.000 ikke nødvendigvis er så stærkt et bevis, som Kari Sørensen opfatter det, idet de tiltalte i tre ud af de seks ovennævnte domme frifindes på trods af det, man ville opfatte som et gennemgribende stærkt DNA-bevis. Det kan heraf udledes, at dommerne tillægger DNA-beviset vidt forskellig vægt, og der kan således umuligt opstilles en generel bevismæssig vægt for DNA-beviset.

Der kan i den forbindelse sættes spørgsmålstegn ved graden af den bevismæssige vægt, såfremt et DNA-bevis knytter tiltalte til gerningsstedet – og omvendt hvorvidt et overordentligt stærkt DNA-bevis svækker tiltaltes forsvar. Det tilkommer, som tidligere nævnt, i sidste ende domstolene at tage stilling til, om en tiltalt er skyldig eller uskyldig. Skønnet blandt dommerne, samt uoverensstemmelsen mellem byrettens og landsrettens afgørelser, centrerer sig imidlertid om, hvilke beviser der yderligere påkræves, før et matchende DNA-bevis har en stærk bevismæssig værdi.

5.5. DNA-beviset kontra vidnebeviset

"Drop mantraet om, at DNA-beviset ikke kan stå alene, for det er der intet bevis, der kan."¹²³

Sådan skriver Kari Sørensen indledningsvist i artiklen: '*DNA behandles som andre beviser*', der også er inddraget under ovenfor under afsnit 5.4. I artiklen konkluderer hun, at ethvert bevis må ses i sammenhæng med sagens øvrige omstændigheder, idet det i sidste ende er retten, som frit kan vurdere og fastlægge den bevismæssige vægt.¹²⁴

Sandsynligheden for fejl i DNA-beviset kan, som beskrevet, udregnes ved hjælp af likelihood-kvotienten, hvorfor man kunne ledes til at tro, at DNA-beviset vægtes højere end vidneforklaringer, der ofte anvendes som et bevis i en straffesag. Jakob Larsen, retsgenetiker ved Retsgenetisk afdeling på Københavns Universitet, har anført, at der stadig sker misforståelser, når vægten af et DNA-bevis vurderes. Selvom retsgenetikere kan angive en bevismæssig vægt af et DNA-bevis gennem likelihood-kvotienten, forklarer Jakob Larsen, at det ikke betyder, *"at det er tiltalte, der har begået den pågældende forbrydelse. Det er jo ikke DNA-profilen, der sidder på anklagebænken. Derfor kan det være svært at omsætte den bevismæssige vægt og sætte den i relation til den øvrige information, der er i en sag".¹²⁵*

I TfK 2013.922 Ø, var T tiltalt for et indbrudstyveri i København. T havde tidligere begået lignende berigelseskriminalitet, men nægtede forholdet. Han udtalte, at den tidligere kriminalitet var forbundet med et stofmisbrug, og at han ikke havde begået kriminalitet siden han blev stoffri. Det afgørende moment i sagen var en vidneforklaring afgivet af T's kæreste (efterfølgende benævnt A), som kunne bekræfte, at T var hjemme på gerningstidspunktet. A's forklaring i byretten, er i retsbogen angivet således:

Den 11. og 12. august 2011 var hun sygemeldt fra arbejde og var hos tiltalte. Tiltalte var hjemme om natten. Lejligheden er på 54 m², og der er meget lydt, så hun ville have bemærket det, hvis tiltalte var gået om natten. Hun kunne høre, når han kom og gik. Han var hjemme natten mellem den 11. og 12. august, men hun kan ikke helt udelukke, at han kan være gået, mens hun sov.

I sagen var der ydermere fundet blod på gerningsstedet, og DNA-profilen af dette blodspor blev beregnet til at være mere end 1.000.000 gange sandsynligt at stamme fra T, end fra en tilfældig anden person i den danske befolkning. T boede desuden i Københavnsområdet. Byretten frifandt imidlertid T med følgende forklaring:

Retten bemærker herved at den omstændighed, at tiltalte boede i Københavnsområdet, ikke kan tillægges afgørende vægt ved vurderingen af, om han er gerningsmand til indbruddet. Retten har videre lagt vægt på vidnet A's forklaring om, at tiltalte var hjemme

¹²² Ibid., s. 21.

¹²³ Sørensen. *Dna behandles som andre beviser*, s. 21.

¹²⁴ Ibid., s. 21.

¹²⁵ Dybdahl. *Dna som bevis i straffesager*, afsnittet *Danmarks Domstole nr. 42, september 2008*.

på gerningstidspunktet og på, at tiltalte tidligere domme for berigelseskriminalitet ikke ses at omfatte indbrud. Herefter – og da det må lægges til grund, at der kan være flere personer med samme DNA-profil som den fundne – finder retten, at der er rimelig tvivl om, hvorvidt tiltalte er skyldig.

Byretten fandt således, at DNA-sporet fra gerningsstedet, der stammede fra T med den højst mulige likelihood-kvotient på 1:1.000.000, sammenholdt med at T havde bopæl i Københavnsområdet og tidligere var dømt for ligeartet kriminalitet, havde en lavere bevismæssigt vægt end en svag vidneforklaring fra en til T nærtstående, som dannede et alibi for, at han ikke var på gerningsstedet på gerningstidspunktet. Dommen blev stadfæstet af Østre Landsret med dissens fra to dommere, der fandt T skyldig, idet T var bosat i Københavnsområdet og adskillige gange var straffet for berigelseskriminalitet, sammenholdt med resultatet af DNA-beviset.

Vidnebeviset er modsat tekniske beviser ofte behæftet med flere fejlkilder, også i de tilfælde hvor vidnet kun ønsker at fortælle den fulde sandhed. Herunder vil vidnets forklaring dog være forringet allerede som følge af iagttagelsesevnen, da vidner ofte kun husker fragmenter af et hændelsesforløb. Ydermere indfortolker vidner heri ofte forventninger og erfaringer.¹²⁶ Et eksempel herpå ses netop i ovennævnte sag, hvor vidnet afsluttende bemærker, at hun ikke kan udelukke, at tiltalte kunne være gået, mens hun sov. Desuden vil vidner ofte have en forudindtaget holdning til situationen, som kan være svær at distancere sig fra. Hertil kommer, at vidnet ligeledes kan være underlagt et pres fra enten familie og venner, eller presset af at vidne i retssalen, som kan medvirke til, at forklaringen påvirkes i en bestemt retning. Ligeledes bemærkes også, at undersøgelser viser, at vidnet gerne vil tilfredsstille spørgeren¹²⁷, hvorfor det er vigtigt at vidnet ikke stilles ledende spørgsmål – selvom dette dog ikke altid kan undgås.¹²⁸ I den konkrete sag, var vidnet kæreste med tiltalte, hvorfor det kan kritiseres, at vidnebeviset blev tillagt så høj bevismæssig værdi – særligt da nærtstående vidner i højere grad må antages at være påvirket af tilknytningen til den tiltalte og at risikoen for en upålidelig vidneforklaring således forhøjes.

Spørgsmålet bliver herefter, om vidnebeviset reelt tillægges – og om det overhovedet bør tillægges – større bevismæssig vægt end et teknisk bevis, som det var tilfældet i ovennævnte sag, eller om det alene beror på en helhedsvurdering af sagens omstændigheder. Vidnebeviset vil på samme måde som DNA-beviset blive inddraget i sagen i relation til sagens øvrige omstændigheder og i relation til de såkaldte forhåndsodds. Såfremt er vidne udpeger en toårig som gerningsmand til en voldtægt på en kvinde, vil vidnebeviset allerede som følge af de foreliggende forhåndsodds – at en toårig ikke vil være i stand til at begå en voldtægt – ikke tillægges nogen bevismæssig vægt, uanset om der findes DNA på den forurettede, der med en likelihood-kvotient på 1:1.000.000 matcher det toårige barn. Udpeger vidnet modsat en voksen mand, vil forhåndsoddsene som følge heraf allerede være højere, og dermed vil vidnebeviset tillægges højere bevismæssig værdi.¹²⁹ Alligevel ser man i ovennævnte dom, at vidneforklaringen indgik i sagen som det afgørende bevis, til trods for adskillige forhåndsodds, der understøttede DNA-beviset.

I modsætning til DNA-beviset udregner man ikke en likelihood-kvotient for et vidnebevis. Vidnebeviset indgår således udelukkende i den konkrete straffesag med den vægt, som domstolen tillægger det. Skulle man alligevel forsøge at udregne en likelihood-kvotient for en vidneforklaring, opstiller Kari Sørensen og Jakob Larsen det således:

Hvis man [...] lægger til grund, at vidnet (i god tro) tager fejl i et ud af 50 tilfælde (f.eks. genkendelse af en person på 25 meters afstand), kan likelihood-kvotienten for vidneudsagnet beregnes til 50. Antager man, at vidnet er endnu sikrere og kun tager fejl i et ud af 100 tilfælde, er likelihood-kvotienten 100. Hvis der er tale om to vidner,

¹²⁶ Henricson. *Politiret*, s. 499f.

¹²⁷ Smith. *Vidne-beviset. En vurdering af afhøringsmetoder og vidneforklaringer*, kap. III, afsnit 2. og kap. XII afsnit 1 og 3.

¹²⁸ Ibid., kap. IX og kap. XX, afsnit 2.3.

¹²⁹ Sørensen og Larsen. *Brug og misbrug af DNA-beviset*, s. 37.

som kun tager fejl i et ud af 100 tilfælde og afgiver samstemmende og helt uafhængige forklaringer, er den samlede likelihood-kvotient 10.000.¹³⁰

Såfremt man anvendte denne fremgangsmåde, ville sandsynligheden for, at et vidne talte fuldkomment sandt og huskede alt i detaljer, skulle være ualmindeligt høj, før man ville nærme sig en likelihood-kvotient på 1:1.000.000, som et DNA-bevis ofte ses at indgå i en straffesag med. Vidnebevisets vægt er i eksemplet derfor sandsynlighedsmæssigt betydeligt lavere end DNA-bevisets. Da vidnets bevismæssige vægt dog ikke kan udregnes matematisk, vil vægten de facto bero på vidnets troværdighed i forhold til sagens øvrige omstændigheder – herunder også hvorvidt vidnet bekræfter eller afkræfter disse.

I U 2020.1026 Ø, blev T i både byretten og Østre Landsret dømt for andet seksuelt forhold end samleje begået overfor en mand, som T på daværende tidspunkt var chef for. I sagen indgik både DNA-beviser samt vidneforklaringer fra T og forurettede. DNA-beviserne påviste DNA fra T på forurettedes penis-skaft og penishoved. Byretten fandt på baggrund af vidneforklaringerne, DNA-beviset og de alkohol- og urinprøver, der viste, at forurettede var *“betydeligt beruset og som følge heraf befandt sig i en tilstand, hvor han var ude af stand til at modsætte sig et overgreb”*, at T var skyldig i andet seksuelt forhold end samleje. Afgørelsen blev dog afsagt med dissens. I forbindelse med vidneforklaringerne udtalte flertallet i byretten følgende:

Tiltalte har afgivet en forklaring, der kan begrunde de omtalte DNA-fund. Forklaringen er imidlertid utroværdig, idet det forekommer helt usandsynligt, at en mandlig chef dels skulle aftørre en midaldrende mandlig ansat i skridtet, dels fjerne fnuller fra forurettedes skridt med fingrene, som han forinden havde vædet med spyt. [...]

Forurettede har afgivet en forklaring, der er i overensstemmelse med tiltalen. Det forekommer sandsynligt, at en stærkt beruset person ville vågne ved de smerter, der er opstået, når der presses en finger i hans endetarmsåbning, og når hans brystvorter vrides. Forurettede har forklaret konsistent herom under hele forløbet. Hans forklaring støttes endvidere af [...], at han har fortalt om overgrebet til hans naboer og familiemedlemmer straks efter.¹³¹

Sagen blev efterfølgende anket til Østre Landsret af T. Landsretten fandt frem til samme resultat og lagde ligesom byretten vægt på vidneforklaringerne. Landsretten udtalte i begrundelsen, at forurettede havde *“afgivet en sammenhængende og troværdig forklaring om de overgreb, som tiltalte udsatte ham for, og forklaringen understøttes af det fundne DNA hidrørende fra tiltalte på hans penisskaft og –hoved”*.

Sagen viser, hvordan vidnebeviset indgår i en straffesag ud fra den troværdighed vidnet skaber – men at troværdigheden ligeledes underbygges af sagens øvrige omstændigheder. Både byretten og landsretten lagde vægt på, at forurettedes vidneforklaring var troværdig, hvorimod T's forklaring blev opfattet som utroværdig. Hvis der rent hypotetisk ikke havde været andre beviser i sagen, ville det i sagen være påstand mod påstand, hvor den troværdige forklaring med stor sandsynlighed ville blive tillagt højere vægt end den utroværdige. Derimod sammenholdes begge forklaringer med det fundne DNA-bevis. DNA-beviset får således ikke en selvstændig afgørende betydning for skyldsspørgsmålet – men sammenholdt med vidneforklaringerne og deres troværdighed, var DNA-beviset det afgørende moment for byretten såvel som landsretten.

Modsat i TfK 2019.1369, hvor vidnebeviset i byretten blev tillagt betydelig vægt, da vidneforklaringen fra T såede tvivl om DNA-beviset til trods for en række forhåndsodds til støtte for DNA-beviset. T var i sagen tiltalt for et indbrud i en lagerhal i Svendborg, hvor der var fundet blodspor på indstigningsstedet, der med en sandsynlighed på 1:1.000.000 stammede fra T. Ydermere havde T bopæl i Svendborg og var tidligere straffet for butikstyveri, ulovlig indtrængen og tyveri. T forklarede derimod, at han

¹³⁰ Ibid., s. 38.

¹³¹ U 2020.1026 Ø. Byrettens begrundelse og resultat.

havde været i København på besøg ved nogle kammerater, hvilket byretten tillagde afgørende vægt. Som følge heraf blev T frifundet med følgende begrundelse:

Tiltalte har under sin afhøring hos politiet den 10. august 2018 oplyst til politiet, at han på gerningstidspunktet opholdt sig på et navngivet hotel i København sammen med 3 tidligere efterskolekammerater. Der er ikke sket efterforskning i den forbindelse. [...] Efter bevisførelsen finder retten ikke, at der, uanset resultatet af DNA-undersøgelsen, er ført det til en domfældelse nødvendige bevis for, at tiltalte er skyldig.

Det bemærkes dog, at byretten lod den rimelige tvivl komme T til gode, da der ikke var foretaget efterforskning i relation til den af T afgivne forklaring. Der var således ingen momenter i sagen, der kunne skabe tvivl om sandfærdigheden og troværdigheden af T's forklaring. Der ville dog kunne argumenteres for, at DNA-beviset netop udgjorde et til forklaringen modsigende bevis. Afgørelsen illustrerer derimod, at T's forklaring blev tillagt den højeste bevismæssige vægt. Anklagemyndigheden ankede efterfølgende sagen til Østre Landsret og foretog i den forbindelse efterforskning angående det af T forklarede besøg i København. Der blev indkaldt tre vidner i landsretten, herunder T's tidligere kæreste og to af T's efterskolevenner, som T angiveligt skulle have været på besøg ved på tidspunktet for indbruddet. Ingen af de tre vidner huskede, hvornår det omtalte besøg i København fandt sted, men bekræftede dog besøget. Begge efterskolevenner forklarede, at de kun var sammen med T periodisk under besøget. Landsretten nåede som følge heraf frem til det modsatte resultat:

Efter bevisførelsen for landsretten kan det ikke lægges til grund, at tiltalte på gerningstidspunktet befandt sig i København.

På denne baggrund og sammenholdt med tiltaltes tilknytning til Svendborg, og at tiltalte ved dom af 2. april 2019 er straffet for et indbrudstyveri begået den 29. januar 2018 i Svendborg, finder landsretten det bevist, at tiltalte er skyldig i indbrudstyveri som anført i anklageskriftet.

Som følge af de varierende domsafsigelser, er det på baggrund af ovennævnte domme ikke muligt at fastlægge en generel bevismæssig vægt af en vidneforklaring. Det står dog klart, at jo mere troværdigt et vidne fremstår i retten, og jo mere troværdig forklaringen fremstår i overensstemmelse med sagens øvrige omstændigheder, jo højere bevismæssig vægt tillægges vidneforklaringen. Ydermere giver TfK 2019.1369 et indblik i, at des flere vidneforklaringer der er, des større eller mindre bevismæssig værdi tillægges tiltaltes forklaring og DNA-beviset, såfremt vidneforklaringerne understøtter eller anfægter sagens øvrige omstændigheder.

5.6. Sammenfatning

Det er op til domstolene at vurdere den retslige beviskraft af de for retten førte beviser, herunder troværdigheden af et vidneudsagn samt værdien af et teknisk bevis. DNA-beviset bliver jævnlige inddraget som et bevis for at be- eller afkræfte hypotesen om, at den tiltalte er skyldig med afsæt i sagens øvrige omstændigheder.

Ved vurderingen af DNA-beviset, sammenholdt med sagens øvrige omstændigheder, vil tiltaltes forhåndsodds være af stor betydning. Såfremt tiltalte tidligere er dømt for ligeartet kriminalitet og desuden har bopæl i nærheden af gerningsstedet på gerningstidspunktet, vil dette være bærende momenter for, at tiltalte findes skyldig. Det har derimod ikke vist sig muligt at foretage en matematisk udregning af sandsynligheden for tiltaltes skyld ud fra forhåndsodds sammenholdt med DNA-bevisets likelihood-kvotient, da der i den forbindelse ikke tages hensyn til de nævnte fejlslutninger. Det kan således konkluderes, at forhåndsodds inddrages i danske straffesager til at vurdere vægten af et bevis, hvorimod Bayes formel ikke anvendes som en matematisk formel. Principperne fra Bayes formel, om sammenspillet mellem forhåndsodds og likelihood-kvotienten i forhold til tiltaltes skyld, anvendes derimod i stor grad i danske straffesager.

Bestemte beviser vil de facto være mere tungtvejende for skyldsspørgsmålet end andre. Der ses imidlertid en tendens, hvor dommerne tillægger DNA-beviset forskellig bevismæssig vægt, hvorfor det ikke

er muligt at opstille en generel bevismæssig værdi af et DNA-bevis. Desuden kan man sætte spørgsmålstegn ved det spor, DNA-profilen stammer fra. En flaske må formodes lettere at kunne anbringes på et gerningssted end et blodspor. Alligevel bliver tiltalte i U 2011.25 V dømt på baggrund af fundet af en flaske med T's DNA, hvorimod tiltalte i U 2010.82 V bliver frifundet, idet alene et blodspor knyttede T til gerningsstedet. Alle afgørelser behandlet i indeværende kapitel viser dog entydigt, at DNA-beviset ikke kan stå alene – men hvilke og hvor mange yderligere beviser, der er tilstrækkelige, for at pådømme et strafbart forhold, står dog stadig uklart. I relation hertil, ses det derfor ofte, at vidneforklaringer tillægges samme, eller til tider større vægt, end et DNA-bevis. Det er dog ikke muligt at give et endegyldigt svar på, om vidneforklaringer generelt tillægges en højere bevismæssig vægt, da dette i det hele vil afhænge af sagens omstændigheder og dommernes frie skøn.

KAPITEL 6. RETSSIKKERHEDSMÆSSIGE OVERVEJELSER

6.1. Ændring af DNA-analysesystemet

6.1.1. Fra 10 til 16 DNA-systemer

I Grenå-sagen fra 2010, omtalt i afsnit 5.3., blev en retsgenetiker indkaldt som sagkyndigt vidne i sagen. Retsgenetikeren forklarede, at en likelihood-kvotient på mere end 1.000.000 er et tordnende bevis, og at det derfor ikke giver mening at undersøge et DNA-materiale på mere end de 10 DNA-systemer, man på daværende tidspunkt undersøgte DNA-materiale i Danmark på.¹³² Alligevel blev systemet i 2012 opgraderet til et system, hvori 16 DNA-systemer blev undersøgt. Rigspolitiet tilkendegav i den forbindelse, at overgangen til undersøgelse på 16 DNA-systemer ikke gav anledning til, at der skulle udtages nye DNA-prøver af personer, der allerede var registreret i DNA-profilregisteret, men hvor analysen var lavet på 10 DNA-systemer. Derimod blev det fra Rigspolitiet formidlet ud til politikredsene og anklagerne, at der var mulighed for at anmode om en fornyet analyse af en eksisterende DNA-profil i tilfælde af, at DNA-sporet var sammenfaldende med en DNA-profil baseret på en blandingsprofil, hvis denne var undersøgt på 10 DNA-systemer. Rigsadvokaten udarbejdede i 2010 en intern vejledning, der omhandlede retsgenetiske erklæringer og brugen af DNA-beviser i straffesager. Vedledningen blev revideret i 2016, hvorefter den omhandlede tilfælde, hvori der skete sammenfald mellem allerede registrerede DNA-profiler og nyfundne DNA-spor, når DNA-profilen var analyseret på 10 DNA-systemer. Det fremgik af vejledningen, at beslutningen om at anmode om en fornyet analyse skulle bero på en konkret vurdering af sagens faktiske omstændigheder, men at en fornyet analyse som altovervejende hovedregel ikke ville være nødvendig, såfremt sammenfaldet var 1:1.000.000 baseret på analysen af 10 DNA-systemer. Hertil fremgik det, at det ville være nærliggende at foretage en fornyet analyse, såfremt likelihood-kvotienten var lavere end 1:1.000.000, eller såfremt der var registreret et "cold-hit", defineret som situationer, hvor der er sammenfald ved søgning i DNA-profilregisteret.¹³³

Det har sidenhen vist sig, at retsgenetikernes overvejelser i 2010 ikke var korrekte. Dette måtte det danske retssystem sande, da en sag fra 2019 resulterede i, at et DNA-bevis med en likelihood-kvotient på 1:1.000.000 baseret på 10 DNA-systemer, efter at være blevet analyseret ud fra den nye fremgangsmetode på 16 DNA-systemer, reelt viste sig at have en væsentligt lavere likelihood-kvotient end først antaget.¹³⁴

Den omtalte sag¹³⁵ omhandlede et indbrud i en lejlighed i 2016, hvor politiet indledningsvist ikke havde identificeret en mistænkt. Der blev på ledningerne til et fjernsyn i lejligheden fundet DNA-spor, som blev vurderet at stamme fra indbrudstyven, da ledningerne var trukket ud af væggen. T's DNA-profil var på baggrund af en tidligere registreret referenceprøve allerede at finde i Det Centrale DNA-profilregister. Det bemærkes dog, at denne referenceprøve var analyseret på 10 DNA-systemer, hvorimod prøven fra gerningsstedet var analyseret på 16 DNA-systemer. Referenceprøven blev ikke opgraderet til 16 DNA-systemer, da matchet mellem de 10 DNA-systemer udgjorde et match med en likelihood-

¹³² U 2010.82 V.

¹³³ REU/1624, s. 6f.

¹³⁴ Henricson. *Politiret*, s. 401.

¹³⁵ Bilag 3, bilag 4, bilag 5 og SK2020.G.65.20, TfK2021.231/1

kvotient på 1:1.000.000, og retningslinjerne på dette tidspunkt, som nævnt, ikke påkrævede en opgradering. DNA-sporet fra ledningerne matchede således T's DNA-profil med den højst mulige bevismæssige vægt. T blev efterfølgende afhørt af politiet to gange. T forklarede under afhøringerne, at han aldrig havde været på stedet, men at han ikke kunne udelukke at have solgt enten fjernsynet eller ledningerne til fjernsynet over Den Blå Avis, hvilket måtte være forklaringen på, at hans DNA blev fundet på ledningerne.¹³⁶

T var tidligere dømt for et indbrud i 2013 og havde bopæl i byen, hvor indbruddet blev begået. Den 17. december 2018 blev T med dissens idømt 60 dages ubetinget fængsel ved Retten på Frederiksberg. Flertallet lagde vægt på resultatet af DNA-erklæringen, samt at T samme dag havde anvendt sit kreditkort i en H&M-butik 1,7 kilometer fra gerningsstedet.¹³⁷ Østre Landsret stadfæstede dommen den 18. september 2019, med dissens fra én dommer, som stemte for skærpelse til tre måneders fængsel. Landsretten lagde ligeledes vægt på resultatet af DNA-erklæringen, samt at T tidligere var straffet for berigelseskriminalitet.¹³⁸

Den 15. november 2019 anmodede T's forsvarsadvokat om en fornyet DNA-analyse, hvorefter T af lagde en ny referenceprøve, der blev sendt til Retsgenetisk Afdelingen for at blive analyseret på 16 DNA-systemer og sammenlignet med sporprøven fra gerningsstedet.¹³⁹ I forbindelse med den nye referenceprøve og sammenligningen skete der dog en række mindre fejl, hvorfor T nåede af afsone de idømte 60 dages fængsel, før prøven kom retur fra Retsgenetisk Afdeling med det endelige resultat.

Først da forsvareren under T's afsoning i februar 2020 rykkede Statsadvokaten for svar, blev det opdaget, at der havde været en fejlkommunikation angående referenceprøven mellem Retsgenetisk Afdeling og NKC. Retsgenetisk Afdeling blev derfor først herefter korrekt anmodet om at lave en sammenligningserklæring.¹⁴⁰ NKC oplyste, på forespørgsel, i maj 2020 Statsadvokaten, at prøven i februar 2020 var blevet sendt retur til politikredsen, og at der *"ikke var fuldt profilsammenfald mellem DNA-profilen for T og sporet"*.¹⁴¹ Konklusionen fra Retsgenetisk Afdeling uddybede det fra NKC oplyste:

*Samlet set taler resultaterne lige meget for og imod, at en del af det undersøgte DNA stammer fra T frem for en tilfældig, anden person.*¹⁴²

Statsadvokaten indstillede herefter til Rigsadvokaten, at sagen blev genoptaget, som på baggrund heraf den 12. maj 2020 indsendte en indstilling om genoptagelse til Den Særlige Klageret. Den Særlige Klageret fandt den 23. oktober 2020 betingelserne for genoptagelse i medfør af retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 1., af sagen afgjort ved Østre Landsrets dom af 18. september 2019, opfyldt med følgende begrundelse:

*Anklagemyndigheden har anført navnlig, at det ved domfældelsen i by- og landsret blev lagt betydelig vægt på en DNA-erklæring, hvorefter der i forhold til spor fundet på gerningsstedet blev fundet et historisk match med domfældtes DNA-profil. Den historiske DNA-profil fra domfældte (referenceprøven) var baseret på 10 DNA-systemer, mens materialet fra det optagne spor var baseret på 16 DNA-systemer. [...] Med den fornyede DNA-analyse er tilvejebragt sådanne nye oplysninger, at betingelserne for genoptagelse efter retsplejelovens § 977, stk. 1, nr. 1, er opfyldt.*¹⁴³

¹³⁶ Bilag 3 – Byrettens (Retten på Frederiksberg) dom af 17. december 2018, s. 2.

¹³⁷ Bilag 3 – Byrettens (Retten på Frederiksberg) dom af 17. december 2018, s. 2 og s. 4ff.

¹³⁸ Bilag 4 – Østre Landsrets dom af 18. september 2019, s. 3f.

¹³⁹ Bilag 5 – Østre Landsrets dom af 6. august 2021, s. 2.

¹⁴⁰ REU/1624, s. 10.

¹⁴¹ REU/1624, s. 10.

¹⁴² Bilag 5 – Østre Landsrets dom af 6. august 2021, s. 2.

¹⁴³ SK2020.G.65.20, TfK2021.231/1.

Sagen blev på baggrund af kendelsen fra Den Særlige Klageret genoptaget ved Østre Landsret den 6. august 2021, hvor både anklagemyndigheden og T påstod frifindelse. T, der dog allerede havde afsonet sin dom, blev frifundet for forholdet og erstatningskravet.¹⁴⁴

Til trods for Den Særlige Klagerets kendelse i oktober 2020, har Rigsadvokaten i en redegørelse om den konkrete sag – dog før kendelsen – udtalt følgende:

*Endelig bemærkes det, at dommen – med de oplysninger, der forelå på domstidspunktet – umiddelbart er i overensstemmelse med den domspraksis, der foreligger i lignende sager. [...] På denne baggrund er det samlet set Rigsadvokatens opfattelse, at straffesagen er behandlet i overensstemmelse med de retningslinjer og den praksis, der var gældende på daværende tidspunkt.*¹⁴⁵

Det skal dog bemærkes, at Rigsadvokaten fandt omstændighederne vedrørende den nye referenceprøve og resultatet af sammenligningserklæringen stærkt beklagelige og udtalte, at fuldbyrdelsen af straffen burde være blevet sat i bero ved anmodningen om den nye sammenligningserklæring. Særligt blev opmærksomheden henledt på, at anmodningen om den fornyede DNA-prøve kom kort tid efter, at retningslinjerne var blevet revideret netop som følge af, at der i lignende sager var risiko for sammenfald mellem et DNA-spor og en DNA-profil fra en person, der ikke havde afsat sporet.¹⁴⁶

Risikoen for sammenfald som disse, var blevet større i takt med, at DNA-profilregisteret var vokset markant.¹⁴⁷ De nye retningslinjer angav, at det ikke længere beroede på en konkret vurdering af sagens omstændigheder, om der skulle foretages en fornyet analyse. Efter den 21. oktober 2019 har retningslinjerne således været, at der skal foretages en fornyet analyse, hvis en mulig mistænkt er involveret i et match med en allerede registreret DNA-profil i Det Centrale DNA-profilregister, hvis denne er baseret på en DNA-analyse ud fra 10 DNA-systemer.¹⁴⁸ Ydermere fremgår det af retningslinjerne, at *“der ikke må foretages straffeprocessuelle skridt i sagen, herunder sigtelse af en potentiel mistænkt, før der er foretaget fornyet undersøgelse på baggrund af 16 DNA-systemer.”*¹⁴⁹ Dette udgangspunkt vil naturligvis bero på en konkret vurdering og kan i tilfælde, hvor sagen kræver uopsættelige efterforsknings-skridt, tilsidesættes.¹⁵⁰

Der er med disse retningslinjer fra Rigsadvokaten taget højde for, at en sådan fejl ikke sker igen – eller at risikoen herfor som minimum er blevet reduceret. Ydermere blev der den 16. marts 2020 foretaget en yderligere opdatering, der gør sandsynligheden for sådanne fejl mindre – den fornyede analyse af personprofiler bliver herefter foretaget automatisk af Retsgenetisk Afdeling, hvorfor politikredsene ikke længere skal anmode herom.¹⁵¹

6.1.2. Gennemgangen af 12.900 sager

I lyset af TfK 2021.231/1 besluttede Rigsadvokaten og Rigspolitiet at anmode samtlige politikredse om at gennemgå de straffesager, hvori der var udarbejdet en sammenligningserklæring, hvor DNA-profilen for spor indeholdt 16 DNA-systemer, mens DNA-profilen for personer indeholdt 10 DNA-systemer, og hvor der ikke efterfølgende var foretaget en opgradering af DNA-profilen for den mistænkte. Det viste sig især at omhandle sager, hvor der ikke efterfølgende var foretaget en opgradering af DNA-profilen.

¹⁵²

¹⁴⁴ Bilag 5 – Østre Landsrets dom af 6. august 2021, s. 1ff.

¹⁴⁵¹⁴⁵ REU/1624, s. 11.

¹⁴⁶ Ibid., s. 12.

¹⁴⁷ Østergård. *DNA i straffesager*, s. 13.

¹⁴⁸ Bilag 6 – Rigsadvokatens meddelelse vedrørende opdatering af DNA-profiler, s. 1., og Bilag 7 - Rigspolitiets meddelelse vedrørende opdatering af DNA-profiler med 10 DNA-systemer, s. 1.

¹⁴⁹ Ibid., s. 1., og ibid., s. 1f.

¹⁵⁰ Ibid., s. 2.

¹⁵¹ Anklagemyndighedens Vidensbase, pkt. 3.3.1.

¹⁵² REU, bilag 514, s. 1.

Rigsadvokaten oplyste ved brev af 18. juni 2020 til Folketingets Retsudvalg, at man i samarbejde med Rigspolitiet havde identificeret i alt 3.450 sager, hvor der var fundet et match mellem en sporprøve analyseret på 16 DNA-systemer og en personprofil analyseret på 10 DNA-systemer. Det fremgik af brevet, at *"Rigsadvokaten og Rigspolitiet efter en konkret vurdering fandt grundlag for at iværksætte en gennemgang af disse sager, og at det var forventningen, at Retsgenetisk Afdeling senest den 31. oktober 2020 ville være anmodet om en supplerende undersøgelse på 16 DNA-systemer i alle de sager, hvor en sådan supplerende undersøgelse er relevant."*¹⁵³

Retsgenetisk Afdeling og politikredsene kunne som følge heraf, den 1. september 2021, oplyse, at de undervejs var stødt på flere lignende sager og derfor var færdige med at gennemgå næsten 13.000 straffesager. Af disse sager, blev der identificeret to sager, hvor personerne var dømt, blandt andet på baggrund af deres DNA-profil, og hvor der derfor var grundlag for at genoptage sagens behandling ved domstolene.

I den første sag, var T ved byretten fundet skyldig i to forhold af indbrudstyveri i Københavnsområdet. T nægtede ét af forholdene, men blev fundet skyldig i begge, blandt andet på baggrund af to DNA-spor, som ud fra 10 DNA-systemer var sammenlignet med tiltaltes DNA-profil. Efter at der blev foretaget en opgradering af DNA-profilen ud fra 16 DNA-systemer, talte den retsgenetiske erklæring imidlertid ikke længere for, at det var den dømtes DNA, der var blevet fundet på gerningsstederne. Den dømte var derfor fejlagtigt blevet idømt to måneders betinget fængsel for begge forhold om indbrudstyveri.¹⁵⁴ Da dommen ikke er trykt, er det desværre ikke muligt at foretage en mere dybdegående analyse heraf.

6.1.2.1. Retten i Aalborgs dom af 5. januar 2018 – rettens nr. 5-6366/2017

Den anden sag omhandlede en tiltalt, T3 (herefter T), der, ved anklageskrift af 5. januar 2018 i forhold 4 og 15, var tiltalt for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer ved at have været i besiddelse af henholdsvis 2,17 kg. og 2,88 kg. hash med henblik på videreoverdragelse. T ejede en ejendom, hvorpå ovennævnte hash blev fundet, men nægtede begge forhold. T havde udlejet ejendommen til beboelse, men anvendte selv et på ejendommen beliggende værksted, da han som hobby reparerede ældre biler. T nægtede at have gemt hash på ejendommen og havde således ikke kendskab til det under ransagningen fundne hash i ejendommens udestue, en gang i beboelsesdelen, i en bil tilhørende T og i en smøregrav i værkstedet. Et centralt moment i sagen var, hvorvidt T var den eneste, der havde rådighed over disse rum i ejendommen. Retten i Aalborg fandt ikke, at andre end T havde rådighed over ejendommen, idet:

*..ejendommen [...] ikke bar præg [...] af at være beboet, hvilket T1 har bekræftet, at T1 har en anden bopæl, og at dette lejemål ikke er opsagt, at ejendommen var fyldt med koster fra forskellige indbrud, at alle de tiltalte færdedes på ejendommen, herunder at adgangen mellem værksted og beboelsesdel ikke var aflåst, da politiet foretog ransagning, at tiltalte T3 på ejendommen opbevarer flere biler, og at der i beboelsesdelen blev fundet post, sendt til tiltalte T3. Retten finder på denne baggrund, at det ikke ved den fremlagte lejekontrakt er sandsynliggjort, at alene T1 havde rådighed over de rum, hvori der blev fundet koster.*¹⁵⁵

På baggrund af rådigheden over ejendommen blev T fundet skyldig i forhold 4. Byretten fandt desuden T skyldig i forhold 15, idet der på den indvendige indpakning med hash blev fundet DNA-spor fra T.¹⁵⁶ DNA-beviset fik således afgørende betydning for domfældelsen af T i forhold 15. Afgørelsen blev anket til landsretten, som tiltrådte byrettens afgørelse.¹⁵⁷

¹⁵³ Ibid., s. 2.

¹⁵⁴ REU, bilag 303, s. 1f.

¹⁵⁵ Bilag 8 – Retten i Aalborgs dom af 5. januar 2018, s. 21.

¹⁵⁶ Ibid., s. 22.

¹⁵⁷ Bilag 9 – Vestre Landsrets dom af 12. oktober 2018.

Rigsadvokaten søgte den 10. august 2021 om genoptagelse af sagen, for så vidt angik de to forhold for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer, som T blev dømt for. Efter at T's DNA-profil blev opgraderet til 16 DNA-systemer og sammenlignet med sagens DNA-spor, gav den retsgenetiske undersøgelse et andet udfald. Ved undersøgelse af hashpakken kunne det ikke entydigt afgøres, om DNA-profilen talte for, at T's DNA var til stede på posen. Derudover blev der foretaget en undersøgelse af "åbningen samt hanken" på plastikposen, hvor DNA-profilen talte direkte imod, at T's DNA var til stede.¹⁵⁸ En retsgenetiker, V2, udtalte sig som sagkyndigt vidne om den retsgenetiske erklæring af 25. marts 2021, der var foretaget på 16 DNA-systemer. Retsgenetikeren forklarede følgende:

DNA-systemet SE33 er f.eks. ikke påvist, hvilket isoleret set taler imod, at tiltalte har bidraget med DNA. Selv om der også er spor fra tiltalte, der kan genfindes, er det ikke muligt med almindelige beregningsmetoder at beregne et resultat med den nødvendige sikkerhed.

På baggrund heraf frifandt Vestre Landsret T med følgende begrundelse:

Det er efter indholdet af de retsgenetiske erklæringer af 25. marts og 22. april 2021 sammenholdt med den forklaring, som retsgenetiker V2 har afgivet for landsretten, ikke bevist, at det biologiske materiale vedrørende forhold 15 med større sandsynlighed stammer fra tiltalte frem for en tilfældig anden person, og det fremgår af tidligere erklæringer, at der i materialet er påvist spor fra flere personer. På den anførte baggrund og efter en samlet vurdering af sagens øvrige oplysninger finder landsretten, at det ikke med den sikkerhed, der må kræves i en straffesag, er bevist, at tiltalte har været i besiddelse af den omhandlede hash [...]. Tiltalte frifindes derfor i forhold 4 og 15.¹⁵⁹

Sagen illustrerer udfordringen af, at feltet for DNA-undersøgelser gennemgik en hastig teknologisk udvikling. Problemstillingen angående match mellem spor- og referenceprøver på forskellige DNA-systemer medførte, at T fejlagtigt blev fundet skyldig i to overtrædelser af lov om euforiserende stoffer. Daværende justitsminister Nick Hækkerup udtalte i denne forbindelse, at afdækningen af fejl af generel og systematisk karakter samt adresseringen af de retssikkerhedsmæssige konsekvenser heraf er en kompleks og ressourcekrævende opgave.¹⁶⁰

6.1.3. Oprettelsen af Bevismiddeltilsynet

På baggrund af de ovenfor omtalte sager, blev der i 2019 igangsat et review¹⁶¹ af opbevaringen og behandlingen af tekniske efterforskningsmidler og beviser i politiets og anklagemyndighedens it-systemer, hvorunder håndteringen af DNA-beviser blev undersøgt.¹⁶² Reviewet førte til, at Justitsminister Nick Hækkerup i marts 2021 sendte et lovforslag i høring om oprettelsen af et uafhængigt tilsyn, der skulle føre tilsyn med politiets og anklagemyndighedens behandling af tekniske beviser. Tilsynet fik kompetence fra 1. januar 2022 og er i dag kendt som Bevismiddeltilsynet.

Bevismiddeltilsynet foretager tematiske tilsyn med behandlingen af de tekniske beviser og fører samtidig tilsyn med politiets og anklagemyndighedens afdækning af fejl samt forsøg på at begrænse mulige fremtidige fejl.¹⁶³ Disse tilsyn er nu reguleret i retsplejelovens § 118 a, stk. 2. Af bestemmelsens stk. 3 fremgår endvidere, at politiet og anklagemyndigheden er forpligtet til af egen drift at orientere Bevismiddeltilsynet om fejl af både generel og systematisk karakter, der har retssikkerhedsmæssig betydning ved behandlingen af tekniske beviser.

Af Bevismiddeltilsynets hjemmeside fremgår, at Bevismiddeltilsynet skal påse:

¹⁵⁸ Bilag 10 – Vestre Landsrets dom af 19. oktober 2022, s. 1.

¹⁵⁹ Ibid., s. 6.

¹⁶⁰ L 222/2020. Almindelige bemærkninger, pkt. 1.1.

¹⁶¹ Ibid., pkt. 2.1.1.8.

¹⁶² REU/1624, s. 13.

¹⁶³ L 222/2020, § 1 og JM Pressemeldelse 2021.

at der generelt er udarbejdet tilstrækkelige og relevante procedurer og retningslinjer for behandlingen af tekniske beviser, og at disse bliver efterlevet af myndighederne,

at forbehold og usikkerheder, der knytter sig til karakteren af et teknisk bevis, er beskrevet tilstrækkeligt, samt at oplysninger om forbehold og usikkerheder knyttet til de pågældende beviser fremgår af sagen og fremlægges i relevant omfang,

at politiets og anklagemyndighedens afdækning af og opfølgning på konstaterede eller mulige fejl af generel eller systematisk karakter og af retssikkerhedsmæssig betydning ved behandling af tekniske beviser er tilstrækkelig.¹⁶⁴

Bevismiddeltilsynet fører således to former for tilsyn med politiet og anklagemyndigheden. Ved det tematiske tilsyn, som nævnt ovenfor, udvælger tilsynet selvstændigt et teknisk bevis, der skal indgå i det tematiske tilsyn, eksempelvis DNA-beviser eller teleoplysninger. Derudover føres der tilsyn i såkaldte orienteringssager, hvor der behandles tekniske beviser i anledning af en orientering fra tilsynet.¹⁶⁵

Bevismiddeltilsynet påbegyndte den 15. december 2022 et tematisk tilsyn af politiets og anklagemyndighedens behandling af DNA-beviset. Baggrunden herfor beroede ifølge Bevismiddeltilsynet på en ”samlet skønsmæssig vurdering af risikoen og væsentligheden ved politiets og anklagemyndighedens behandling af DNA-beviset i straffesager.”¹⁶⁶ Navnlig kompleksiteten og risikofaktorerne tilknyttet DNA-beviset medfører, at brugen heraf kan være af stor betydning borgernes retssikkerhed – særligt fordi DNA-beviset indgår i bevisvurderingen med stor vægt.¹⁶⁷ Bevismiddeltilsynet har således til opgave at foretage et tilsyn af alle faser i straffesagskæden fra start til slut. Dette vil centrere sig om, hvorvidt der er udarbejdet procedurer og retningslinjer, som efterleves i praksis, samt om forbehold og usikkerheder ved brugen af DNA-beviset er tilstrækkeligt belyst, når disse anvendes i straffesagens behandling ved domstolene.¹⁶⁸ I denne forbindelse vil Bevismiddeltilsynet blandt andet indsamle viden fra rettens aktører i Danmark, inddrage forskning og praksis fra andre lande, som derefter sammenlignes med afgjorte straffesager samt inddrage interviews og eventuelle retsmøder, som Bevismiddeltilsynet har overværet.¹⁶⁹

Det tematiske tilsyn af DNA-beviset forventes afsluttet ultimo 2023 med en rapport, som indeholder vurderingen af udvalgte problemstillinger såvel som eventuelle anbefalinger i anledning hertil.¹⁷⁰ Efter at politiet og anklagemyndigheden har haft mulighed for at udtale sig, vil tilsynsrapporten afgives til Rigspolitiet og Rigsadvokaten, som vurderer forløbet af den videre proces. Det er her vigtigt at bemærke, at tilsynsrapporten ikke har karakter af et pålæg, hvorfor det i sidste ende er op til myndighederne at beslutte, om der skal implementeres ændringer på baggrund af rapportens udfald. Grundet Bevismiddeltilsynets korte levetid, er det på nuværende tidspunkt vanskeligt at drage konklusioner om dets rolle angående fremtidens behandling af tekniske beviser, og i hvilket omfang Rigspolitiet og Rigsadvokaten vil efterkomme dets anbefalinger.

6.1.4. Overgangen til undersøgelse af 23 DNA-systemer

Den 1. marts 2023 overgik Retsgenetisk Afdeling til at analysere DNA-materiale på 23 DNA-systemer frem for 16 DNA-systemer. Forud herfor blev spor- og referenceprøver, som nævnt i afsnit 6.1.1., undersøgt på 16 DNA-systemer. Undersøgelsen af 16 DNA-systemer overgik fra undersøgelse på 10 DNA-systemer i oktober 2011, for så vidt angår sporprøver og i juni 2012, for så vidt angår personprøver.¹⁷¹

¹⁶⁴ Bevismiddeltilsynets hjemmeside.

¹⁶⁵ Bevismiddeltilsynets årsberetning, 2022, s. 8

¹⁶⁶ Ibid., s. 11

¹⁶⁷ Ibid., s. 11

¹⁶⁸ Ibid., s. 12

¹⁶⁹ Ibid., s. 13

¹⁷⁰ Ibid., s. 11.

¹⁷¹ Anklagemyndighedens Vidensbase, pkt. 2.2.3.1.

Der ses en generel udvikling inden for de retsgenetiske analyser, hvor flere DNA-systemer undersøges, og risikoen for tilfældighedsmatch dermed formindskes.¹⁷² Overgangen til undersøgelse af DNA-prøver på 23 DNA-systemer medfører, at der nu undersøges yderligere 5 autosomale STR-markører og to kønsbestemmelsesmarkører. De 5 autosomale STR-markører er af samme type som de allerede anvendte markører og bidrager derfor kun til at mindske matchesandsynligheden – der er defineret som sandsynligheden for, at en tilfældigt udvalgt person fra en given befolkning matcher DNA-sporet¹⁷³ – hvorved DNA-beviset styrkes. Modsat kan det diskuteres, om risikoen for alleludfald bliver større, samt om der skal anvendes mere biologisk materiale ved en analyse på 23 DNA-systemer. Ifølge Retsgenetisk Afdeling er dette dog ikke tilfældet, og det anføres ligeledes, at der er potentiale for, at grænseværdien af den mængde af biologisk materiale, der kræves for at lave en DNA-profil, med tiden kan nedsættes yderligere.¹⁷⁴

Baggrunden for overgangen til undersøgelse på 23 DNA-systemer var mindre drastisk end overgangen til 16 DNA-systemer. Væsentligst var ifølge Retsgenetisk Afdeling, at leverandøren Globalfiler vandt det lovpligtige udbud ifølge EU-regler om udgiften til indkøb af reagenser, og at Globalfiler-analysen indeholder 23 DNA-systemer.¹⁷⁵ Det er imidlertid sjældent muligt at opgradere DNA-profilen for et DNA-spor til 23 DNA-systemer, da der oftest vil være en begrænset mængde biologisk materiale tilgængeligt.¹⁷⁶ De samme problemstillinger omfatter ikke opgraderingen af en DNA-personprøve, idet der som udgangspunkt kan udtages en ny prøve fra den pågældende.

I forbindelse med overgangen til Globalfiler-analysen fremsatte Rigspolitiet en række spørgsmål på baggrund af de overvejelser denne førte med sig. Retsgenetisk Afdeling anførte i den forbindelse, at overgangen ikke bevirkede, at proceduren for indsamlingen af biologisk materiale på gerningsstedet måtte ændres og at der ligeledes ikke fra Retsgenetisk Afdelings side forventedes en længere sagsbehandlingstid ved undersøgelse af DNA-materialet.¹⁷⁷ Retsgenetisk Afdeling anbefalede imidlertid, at der i sager med personer, hvor der er registreret en DNA-personprofil baseret på 10 eller 16 DNA-systemer, altid skal foretages en opgradering til 23 DNA-systemer, såfremt den skal sammenlignes med et DNA-spor, der er analyseret på 23 DNA-systemer.¹⁷⁸ Desuden anbefalede Retsgenetisk Afdeling, at straffeprocessuelle indgreb ikke må foretages, før der foreligger en undersøgelse af referenceprøven på 23 DNA-systemer, samt i tilfælde hvor en specialberegning skal foretages for at sammenligne DNA-profiler, såfremt et DNA-match er fundet i Rigspolitiets Centrale DNA-profilregister.¹⁷⁹ Disse krav er videreført direkte fra retningslinjerne, der blev udarbejdet i oktober 2019 vedrørende opdatering af DNA-profiler med 10 DNA-systemer, som beskrevet i afhandlingens afsnit 6.1.1.

For så vidt angår spordelen, har Retsgenetisk Afdeling anbefalet, at der i tilfælde hvor en mistænkt er identificeret ved søgning i DNA-profilregisteret, ligeledes bør undersøges, om det er muligt at foretage en opgradering, hvis 1) sporet indeholder en blandingsprofil, 2) der skal sammenlignes med nære familierelationer eller 3) likelihood-kvotienten er under 1:1.000.000.¹⁸⁰ Disse anbefalinger er videreført til de reviderede retningslinjer.¹⁸¹ Som beskrevet ovenfor, vil der ikke altid kunne foretages en opgradering af DNA-prøven til 23 DNA-systemer, da mængden af spormaterialet i nogle tilfælde vil være begrænset. Såfremt dette er tilfældet, skal det fremgå af en særskilt rapport, at opgraderingen ikke er mulig.¹⁸²

¹⁷² Bilag 11 – Rigspolitiets spørgsmål til brug for Retsgenetisk Afdelings overvejelser vedrørende udfordringerne forbundet med overgangen fra 16 DNA-systemer til 23 DNA-systemer, s. 1.

¹⁷³ Anklagemyndighedens Vidensbase, pkt. 2.1.5.

¹⁷⁴ Bilag 11 – Rigspolitiets spørgsmål til brug for Retsgenetisk Afdelings overvejelser vedrørende udfordringerne forbundet med overgangen fra 16 DNA-systemer til 23 DNA-systemer, s. 3f.

¹⁷⁵ Ibid., s. 1.

¹⁷⁶ Anklagemyndighedens Vidensbase, pkt. 3.3.2.

¹⁷⁷ Bilag 11 – Rigspolitiets spørgsmål til brug for Retsgenetisk Afdelings overvejelser vedrørende udfordringerne forbundet med overgangen fra 16 DNA-systemer til 23 DNA-systemer., s. 2.

¹⁷⁸ Ibid., s. 6.

¹⁷⁹ Ibid., s. 7.

¹⁸⁰ Bilag 12 – Q&A om opgradering til 23 DNA-systemer – til Rigspolitiet og Retsgenetisk Afdeling, s. 2.

¹⁸¹ Anklagemyndighedens Vidensbase, pkt. 3.3.2.

¹⁸² Ibid., pkt. 3.3.2.

Selvom en sådan opgradering ikke er mulig, vil DNA-sporet altid kunne sammenlignes med DNA-personprofilen i de 10 eller 16 DNA-systemer, som DNA-profilen er registreret med. Retssikkerheden vil dog i sådanne tilfælde skulle holdes for øje, da man principielt kan risikere en lignende situation, som den der gav anledning til gennemgangen af de omtrent 13.000 straffesager, beskrevet under afsnit 6.1.1 og 6.1.2. Retsgenetisk Afdelings svar på spørgsmål nummer 14¹⁸³ omhandler netop denne usikkerhed:

Hvilke usikkerheder opstår, hvis en sporprøve på 10 eller 16 DNA-systemer ikke kan opgraderes til 23 DNA-systemer, og sammenlignes med en referenceprøve på 23 DNA-systemer?

*Svar: Ingen. Man kan sammenligne tilgængelige DNA-systemer uanset antal. [...] Sammenligning kan naturligvis kun foretages i de 10 eller 16 DNA-systemer, de to analyser har tilfælles.*¹⁸⁴

Besvarelsen giver anledning til flere kritikpunkter. Det bemærkes, at netop denne problemstilling gjorde sig gældende i TfK 2021.231/1, hvor et DNA-spor på 16 DNA-systemer blev sammenlignet med en referenceprøve på 10 DNA-systemer med et match på 1:1.000.000, men hvor der efter en opgradering til 16 DNA-systemer ikke længere var fuldt profilsammenfald. Et DNA-bevis, sammenlignet med en referenceprøve på færre DNA-systemer, må således antages at indgå i straffesagen med en mindre vægt, end et DNA-bevis, der er blevet sammenlignet med en DNA-profil opgraderet til 23 DNA-systemer.

6.1.5. Sammenfatning

Der er i de seneste år sket en væsentlig udvikling i antallet af undersøgte DNA-systemer. Udviklingen har vist sig nødvendig for at øge retssikkerheden ved brug af DNA som retligt bevis. Den omtalte sag fra 2019 har ikke blot været baggrunden for det omfattende arbejde, som anklagemyndigheden blev underlagt med gennemgangen af de cirka 13.000 straffesager, men fik også stor betydning for de efterfølgende retningslinjer for håndtering og analyse af DNA-materiale. Politiet og anklagemyndigheden har herefter pligt til at foretage en fornyet analyse af en DNA-profil – såfremt dette er muligt – hvis der udfindes et match mellem en DNA-profil og et DNA-spor baseret på to forskellige DNA-systemer.

Som initiativ for at identificere og minimere usikkerheder ved tekniske bevismidler, blev Bevismiddeltilsynet oprettet, der løbende fører tilsyn med politiets og anklagemyndighedens opbevaring, håndtering og anvendelse af disse.

Den seneste udvikling inden for DNA-analysen er overgangen fra 16 DNA-systemer til 23 DNA-systemer, hvorefter man kan undersøge DNA-materialet på yderligere 5 STR-markører og to kønsbestemmelser. En central målsætning med overgangen var at styrke retssikkerheden ved brug af DNA-beviset yderligere, ved at reducere risikoen for alleludfald og dermed også risikoen for tilfældighedsmatch.

6.2. Retsgenetiske fejlkilder

Som nævnt i afsnit 4.1, er det nødvendigt at analysere biologisk materiale af en vis kvalitet, før der kan udfindes en komplet DNA-profil. Klassiske eksempler på brugbart biologisk materiale er spyt, sæd, blod, hårstrå og hudpartikler. Succesraten for at udfinde en DNA-profil ved brug af blod er 85%, hvorimod succesraten ved brug af hudpartikler afsat ved berøring kan variere mellem 5-35%.¹⁸⁵ På trods af, at der kun kræves en minimal mængde DNA for at udfinde en DNA-profil, er der imidlertid en række usikkerheder knyttet til analysematerialet og DNA-profilens sikkerhed.

6.2.1. Blandingsspor

Det hænder ofte, at Retsgenetisk Afdeling modtager en DNA-prøve, der er indsamlet fra en genstand på et gerningssted, et rat på en forulykket eller brugstjålet bil eller lignende, hvor det fremgår af analysen, at flere personer har bidraget til DNA-prøven. Disse DNA-prøver udgør således et blandingsspor – også kendt som “mixtures” på engelsk – der refererer til tilfælde, hvor DNA fra to eller flere individer

¹⁸³ Bilag 11 – Rigspolitiets spørgsmål til brug for Retsgenetisk Afdelings overvejelser vedrørende udfordringerne forbundet med overgangen fra 16 DNA-systemer til 23 DNA-systemer, s. 1.

¹⁸⁴ Ibid., s. 7.

¹⁸⁵ Aarli. *DNA-BEVIS: Rettsikkerhet ved bruk av DNA-sakkyndighet i kampen mot kriminalitet*, s. 36

er til stede i en biologisk prøve. Dette kan ske, når to eller flere personers DNA kommer i kontakt med samme overflade. Som eksempler kan nævnes en gerningsmand, der efterlader DNA på et dørhåndtag eller en voldelig konflikt, som involverer flere personer. Det er ikke besværligt for retsgenetikerne at afklare, at det biologiske materiale eller det biologiske spor stammer fra flere forskellige personer. Det er derimod noget mere kompliceret at identificere de enkelte bidragsydere og adskille disse fra hinanden, idet dette kræver særlig ekspertise og særlige analysemetoder.¹⁸⁶ En retsgenetiker, indkaldt i en retssag som sagkyndigt vidne for at uddybe en retsgenetisk erklæring, hvor der var fundet et blandingsspor, forklarede følgende:

Det fremgår af erklæringen, at DNA-profilen for det påviste biologiske spor på vatpinde med materiale, som ifølge Rigspolitiet er sikret fra aftrækker, kanter og ru overflader på en pistol, KT 3, er i overensstemmelse med, at materialet indeholdt DNA fra mere end en person, hvoraf mindst en person er af hankøn. Det fremgår af erklæringen side 3, at DNA-profilen, der er fundet på pistolen, er en blandingsprofil, idet der på flere linjer optræder mere end to tal. Det betyder, at materialet indeholdt DNA fra mere end en person, og det kan af analysen udledes, at mindst en af personerne var af hankøn.

Den retsgenetiske erklæring indeholder en konklusion om i hvor høj grad af sandsynlighed, der er for, at det undersøgte DNA stammer fra en bestemt person, men erklæringen siger ikke noget om, hvem der har afsat det undersøgte DNA.¹⁸⁷

Det er således ud fra prøven muligt at fastslå, at der er tale om et biologisk spor, der er afsat af flere personer, samt at der endda er tale om mindst en person af hankøn.

Et blandingsspor identificeres ved, at der forefindes mere end to alleler per markør, jf. afsnit 4.2. Såfremt dette er tilfældet, vil det biologiske materiale ikke kunne stamme fra en enkelt person. Ligeledes kan stor ubalance indenfor hver enkelt markør også indicere, at der er tale om et blandingsspor. Retsgenetikerne må derfor ved aflæsningen af blandingsspor foretage flere skønsmæssige vurderinger, end ved aflæsningen af enkelte DNA-spor. Der er af den grund stillet strenge krav til den mængdemæssige fordeling af DNA, der skal være i blandingssporet, før der kan laves et DNA-profilresultat. Mindstekravet er, at hovedkomponenten – det vil sige den person, der har bidraget med mest DNA til blandingssporet – skal være mindst tre gange så stort som den mængde DNA, den eller de andre bidragsydere indgår i blandingssporet med.¹⁸⁸ Dette krav er med til at sikre blandingssporets bevismæssige pålidelighed, ved inddragelse under en retssag.¹⁸⁹

I TfK2022.470 blev en mand idømt tre måneders fængsel og frakendt førerretten i 10 år for 8.-gangstilfælde af spirituskørsel og 13.-gangstilfælde af kørsel i frakendelsestiden, selvom et af beviserne var et DNA-blandingsspor. T blev tiltalt for at have ført en forulykket bil, mens han var frakendt førerretten, samt på samme tid og sted at have ført bilen med en alkoholpromille over 0,50, da en blodprøve udtaget to timer efter ulykken viste en alkoholpromille i blodet på 2,09. T erkendte at være i bilen på ulykkestidspunktet, men nægtede at have ført bilen. Af Retsgenetisk Afdelings erklæringer, fremlagt under straffesagen, fremgik det, at der var fundet DNA på nogle øldåser i den forulykkede bil, som havde et sammenfald med T's DNA med en likelihood-kvotient på mere end 1.000.000. Ydermere blev der sikret et DNA-spor fra bilens rat og gearstang, som viste et "*sammenfald af DNA-profilen for tiltalte og en del af det biologiske spor med en bevismæssig vægt på mere end 1.000.000*"¹⁹⁰, på trods af at DNA-sporet var et blandingsspor, da materialet indeholdt DNA fra mere end to personer. Byretten fandt på baggrund heraf og en understøttende vidneforklaring, at T's forklaring var utroværdig. Byretten fandt derfor T skyldig i begge forhold. Vestre Landsret tiltrådte de af byretten anførte grunde og fandt i øvrigt T skyldig under henvisning til resultatet af blodprøven.

¹⁸⁶ Aarli. DNA-BEVIS: Rettsikkerhet ved bruk av DNA-sakkyndighet i kampen mot kriminalitet, s. 38ff.

¹⁸⁷ TfK 2022.306.

¹⁸⁸ Aarli. DNA-BEVIS: Rettsikkerhet ved bruk av DNA-sakkyndighet i kampen mot kriminalitet, s. 39.

¹⁸⁹ Ibid., s. 39.

¹⁹⁰ TfK 2022.470.

6.2.2. Direkte overført DNA

Biologisk materiale, indeholdende DNA, kan overføres som følge af såvel direkte som indirekte kontakt. Et typisk eksempel er, at mistænkte har rørt ved et objekt, der findes på gerningsstedet. Dette objekt vil oftest spille en central bevismæssig rolle i straffesagen, men der er imidlertid en række betæneligheder, som knytter sig til bevismæssigheden af et sådant DNA-bevis. Graden, af hvor meget biologisk materiale en person afgiver, er genetisk betinget. Sådanne 'shedders' efterlader mere DNA end andre, men graden heraf beror på flere komplekse faktorer. Tørre og flagede fingre efterlader flere hudceller, hvilket forøger chancen for at identificere en DNA-profil.¹⁹¹ Det er desuden bevist, at kvaliteten af DNA-profiler reduceres, hvis personen netop forinden har vasket hænder, idet løse hudceller og sved fjernes. Endelig er det bevist, at visse overflader er mere modtagelige overfor DNA end andre. Mere ru overflader samler mere DNA-materiale end glatte overflader, som eksempelvis glas.¹⁹² Absorberende materiale som stof og vat er ligeledes særligt modtagelige for DNA.

Flere undersøgelser har forsøgt at skabe DNA-profiler efter både længere- og kortvarig berøring. Konklusionerne har været, at det er muligt at efterlade meget DNA ved meget kortvarig berøring af en genstand, og at det ikke er muligt at konkludere, om et DNA-spor er blevet afsat som følge af længere- eller kortvarende berøring.¹⁹³ Undersøgelser har endda påvist, at længden af kontakten med genstanden ikke er en signifikant faktor, idet størstedelen af overførslen af DNA sker ved den første kontakt. Endvidere er det bevist, at den stærkest påviselige DNA-profil ikke altid stammer fra den person, som senest har været i kontakt med genstanden¹⁹⁴. Et eksempel herpå beskrives i afsnit 6.2.3.

Biologisk materiale indeholdende DNA kan imidlertid også overføres uden fysisk kontakt, eksempelvis gennem tale, host og lignende. Undersøgelser har vist, at kvaliteten af DNA-profilen vil afhænge af hvor længe personen eksempelvis hoster eller taler. Der er fundet en sammenhæng mellem varigheden af, hvor længe en person hoster eller taler, og den distance, hvorfra der kan findes tilstrækkeligt biologisk materiale til at identificere en DNA-profil. DNA-profilerne var i disse undersøgelser fremkaldt ved hjælp af en mere avanceret DNA-teknik, som blev foretaget inden for 2-30 sekunder. Undersøgelserne viser imidlertid, at det er fysisk muligt at afsætte sporbart materiale indirekte.¹⁹⁵

Rettens aktører skal således være opmærksomme på, at den omstændighed, at der findes biologisk materiale på et gerningssted, ikke nødvendigvis betyder, at ophavsmanden bør mistænkes alene ud fra sin DNA-profil. Det må holdes for øje, at der kan være knyttet flere uklarheder til hvordan et DNA-spor er blevet afsat.¹⁹⁶

6.2.3. Sekundært overført DNA

Sekundær overførsel af DNA vedrører tilfælde, hvor en persons DNA bliver overført via en genstand eller en anden person. Et eksempel kan være, at A er i kontakt med B, som overfører A's DNA til en genstand, eller at A's DNA overføres fra B til person C. I begge eksempler sker der således ikke en direkte overførsel mellem A og det sted, hvorpå dennes DNA findes.¹⁹⁷ Det er påvist, at der kan ske sekundær såvel som tertiær overførsel af DNA.¹⁹⁸ I videnskabelige eksperimenter, har to personer, A og B, givet hinanden hånd, hvorefter B har holdt ved en genstand. Efterfølgende blev der indsamlet biologisk materiale fra genstanden for at identificere DNA-profiler. Efter 0 minutter var A's DNA dominerende i to ud af fem tilfælde, og først efter 30 minutter blev B's DNA registreret på genstanden –

¹⁹¹ Meakin og Jamieson. *Review and implication for casework*, s. 438f.

¹⁹² Ibid., s. 438.

¹⁹³ Ibid., s. 436.

¹⁹⁴ Ibid., s. 437.

¹⁹⁵ Ibid., s. 435.

¹⁹⁶ Aarli. *DNA-BEVIS: Rettsikkerhet ved bruk av DNA-sakkyndighet i kampen mot kriminalitet*, s. 41.

¹⁹⁷ Ibid., s. 41.

¹⁹⁸ Meakin og Jamieson. *Review and implication for casework*, s. 435.

efter 60 minutter var A's DNA-profil imidlertid stadig dominerende.¹⁹⁹ Det er hertil vigtigt at understrege, at undersøgelserne i høj grad er påvirket af de deltagende forsøgspersoner, idet visse personer i højere grad efterlader mere DNA end andre. Der kan i det hele henvises til opgavens afsnit 6.2.2.

Selvom faren for sekundært overført DNA indtil nu har været anset for minimal, bør rettens aktører således tage muligheden herfor i betragtning.²⁰⁰

Det ses i praksis, at politibetjente er involveret i sekundær overførsel af DNA under efterforskningen, særligt når disse foretager straffeprocessuelle tvangsindgreb. I TfK 2019.1089/2Ø var T tiltalt for overtrædelse af knivlovens § 7, stk. 1, jf. § 1, idet han var passager i en bil, hvor der af politiet blev fundet en kniv. Ved undersøgelsen blev T's DNA-profil påvist på kniven med en likelihood-kvotient på 1:1.000.000. T nægtede forholdet og gjorde gældende, at hans DNA var blevet overført til kniven via betjenten, der anholdt ham, visiterede ham og ransagede bilen. T blev i byretten fundet skyldig i overtrædelse af knivloven med følgende begrundelse:

[...] tiltalte befandt sig på bagsædet af bilen ganske tæt på det sted, hvor kniven blev fundet, og at tiltalte i forbindelse med anholdelsen af personen på passagersædet foran har haft mulighed for at lægge kniven under bagsædet, finder retten, at den klart mest sandsynlige årsag til, at tiltaltes DNA er fundet på kniven, er, at tiltalte har haft kniven i sin besiddelse forud for politiets ransagning af bilen. Det er ved rettens vurdering indgået, at tiltalte flere gange tidligere er dømt for besiddelse af knive. På denne baggrund finder retten, at tiltalte er skyldig i overensstemmelse med anklageskriftet.

Byretten lagde vægt på de foreliggende forhåndsodds, herunder det faktum at tiltalte tidligere var dømt for besiddelse af kniv, og forkastede forklaringen om, at DNA-sporet var blevet overført fra politibetjenten. Sagen blev anket til Østre Landsret, der ligesom byretten lagde til grund, at det var bevist, at T's DNA var fundet på kniven. Landsretten frifandt imidlertid T med følgende begrundelse:

Som anført af byretten er det imidlertid uoplyst, om den betjent, der fandt kniven, deltog i visitationen af tiltalte, og om den pågældende betjent i givet fald bar handsker under enten visitationen eller under sin berøring af kniven. [...] Selv om det også efter oplysningerne for landsretten kan tiltrædes, at det - som anført af byretten - er klart mest sandsynligt, at kniven har været i tiltaltes besiddelse, kan der efter bevisførelsen ikke bortses fra, at tiltaltes DNA kan være overført til kniven via den betjent, der fandt kniven. Det er derfor ikke godtgjort med de beviskrav, der gælder i en straffesag, at tiltalte har haft kniven i sin besiddelse. Med disse bemærkninger frifindes tiltalte.

Østre Landsret fandt således, at risikoen for at DNA-sporet var sekundært overført medførte, at det ikke uden enhver rimelig tvivl kunne bevises, at T havde været i besiddelse af kniven som følge af, at hans DNA blev fundet herpå.

I TfK 2017.341 Ø var T2 (herefter T) tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 192 a på baggrund af politiets fund af blandt andet en halvautomatisk pistol med ammunition samt andre våben i en kælder. Ved undersøgelse af våbnene blev T's DNA identificeret på pistolen med en påvist likelihood-kvotient på 1:1.000.000. Et vidne (A) forklarede, at han efter ordre fra et bandemedlem havde placeret våbnene, herunder pistolen, i kælderen. T forklarede, at han ikke havde set pistolen, men at A og T kendte hinanden, og at A i forbindelse med håndteringen af våbnene havde lånt T's arbejdshandsker. T blev ved byretten fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 192 a med følgende begrundelse:

Når det fremkomne, herunder at tiltalte ofte har mødtes med A, som efter egen forklaring havde adgang til våbenlageret i kælderen, sammenholdes med det fundne DNA-spor, der viser, at det er mere end 1.000.000 gange mere sandsynligt, hvis en del af det undersøgte DNA fra Glock-pistolen stammer fra T2, end hvis ikke en del af det undersøgte DNA

¹⁹⁹ Ibid., s. 437.

²⁰⁰ Aarli. DNA-BEVIS: Rettsikkerhet ved bruk av DNA-sakkyndighet i kampen mot, s. 41.

stammer fra ham, er det uden for enhver rimelig tvivl bevist, at tiltalte på et tidspunkt op til ransagningen den 15. december 2015 har været i besiddelse af pistolen.

Sagen blev imidlertid anket til Østre Landsret, hvor en retsgenetiker udtalte sig som sagkyndigt vidne omkring sekundær overførsel af DNA.

Man kan godt overføre DNA fra handsker, der ligger i en bil. DNA bliver ikke siddende fast på den flade, det er afsat på, for man kan tørre det af på samme måde, som når man gør rent. Den mængde, der er til stede fra start, skal være stor nok til, at der er noget tilbage, når en del af den mængde overføres til et andet materiale. [...] Det er muligt at overføre DNA fra et par handsker til et andet materiale, som i dette tilfælde er en pistol.

Østre Landsret fandt, ligesom byretten, at det med høj grad af sandsynlighed var T's DNA, der var fundet på pistolen, men frifandt imidlertid T med følgende begrundelse:

Det er efter forklaringerne nærliggende, at A herunder kan være kommet i besiddelse af arbejdshandsker, som tiltalte har benyttet, og det kan ifølge retsgenetikeren ikke afvises, at tiltaltes DNA på denne måde kan være overført sekundært til pistolen, da A skjulte våbnene. [...] Uanset DNA-undersøgelsens udfald finder vi herefter, at det under de således i øvrigt foreliggende omstændigheder er betænkeligt at fastslå tiltaltes straffskyld med den sikkerhed, der må kræves i en straffesag, og vi stemmer derfor for frifindelse.

På baggrund af den reelle risiko for, at der var sket sekundær overførsel af T's DNA, fandt Østre Landsret således ikke, at T's skyld var bevist uden enhver rimelig tvivl. Såfremt de tiltalte var blevet fundet skyldige i ovennævnte sager, ville princippet in dubio pro reo være tilsidesat, idet enhver rimelig tvivl skal komme tiltalte til gode. Dommene viser således, at risikoen for sekundær overførsel vanskeliggør bevisførelsen.

6.2.4. Kontaminationsfare

DNA-analysen indebærer, som alle andre videnskabelige analysemetoder, en risiko for kontamination. Ved kontamination forstås en utilsigtet blanding eller forurening af DNA-materialet med et fremmedstof.²⁰¹ På grund af den minimale mængde DNA, der kræves for at opnå en komplet DNA-profil gennem STR-analysen, medfører netop denne sensitivitet en øget risiko for kontaminering. Dette skyldes, at sandsynligheden for at finde små mængder DNA, der stammer fra en anden person end gerningsmanden, forøges. Der er således flere faktorer, der skal tages højde for, når man indsamler, behandler og opbevarer DNA. Ligeledes må det holdes for øje, at kontamination kan forekomme både før, under og efter analysen af DNA-materialet.

6.2.4.1. Kontamination før analysen

Kontamination af et DNA-materiale sker i praksis ofte ved, at uvedkommende personers DNA-profiler findes på et gerningssted. Antages det eksempelvis, at der opdages et lig, vil politiet sjældent ankomme til gerningsstedet først. En borger vil ofte tilfældigt opdage liget, og der vil således opstå en risiko for kontamination. I stedet for straks at kontakte politiet, er det ikke usandsynligt, at borgeren indledningsvist vil vende liget eller tjekke for en puls. Denne persons DNA risikerer dermed at være til stede på liget, hvorefter et vigtigt DNA-spor fra gerningspersonen således kan være blevet kontamineret.²⁰²

Kontaminationsfaren må dog antages at være størst i forbindelse med politiets arbejde med sporsikring. Derfor er der indført procedurer for sporsikringen – særligt på gerningssteder og findesteder – for at formindske risikoen for kontamination mest muligt. Først og fremmest skal alle, der færdes på gernings- eller findestedet, være iført fuld beskyttelsesdragt, for at undgå at sætte nye DNA-spor på gerningsstedet. Ydermere tilkaldes en retsmediciner, der i samarbejde med kriminalteknikeren sikrer biologiske og tekniske spor, eventuelt fra en dødfunden persons lig. I nogle tilfælde tilkaldes der ligeledes en hundepatrulje, hvis opgave er at undersøge området for yderligere spor. Sidst, men ikke mindst, føres der en

²⁰¹ Semikhodskii. *Dealing with DNA Evidence: A Legal Guide*, s. 96.

²⁰² Graham. *Sampling and Contamination Risks – Forensic and Legal Medicine*, s. 361.

logbog over de personer, der ankommer og forlader gerningsstedet, så disses DNA kan udelukkes fra analysen af et eventuelt fundet DNA-spor.²⁰³

Kontamination kan imidlertid også ske ved produktionen af de genstande, der anvendes til indsamling og opbevaring af biologiske spor. Dette var tilfældet i sagen om fantomkvinden, også kendt som Tysklands seriemorder eller 'the Phantom of Heilbronn'.²⁰⁴

Sagen drejede sig om tysk politi, der i 15 år antog, at de jagtede en seriemorder. Der var tale om DNA-spor fra en kvinde, som første gang blev registreret i 1993 i forbindelse med et drab på en 45-årig sygeplejerske i Baden Württemberg. Efterfølgende dukkede det samme DNA-spor op i 2001 i forbindelse med stranguleringen af en 61-årig antikhandler i Freiburg, og igen i 2005 blev kvindens DNA knyttet til et drabsforsøg, da DNA-sporet blev fundet på patronen til en pistol. I 2007 efter en likvidering af en narkobetjent i en tjenestebil, hvor en anden politibetjent samtidig blev hårdt såret, dukkede kvindens DNA endnu engang op, og allerede året efter i 2008 blev kvindens DNA fundet i forbindelse med drabet på tre georgiere. Tysk politi arbejdede således ud fra den teori, at de havde med en meget omfattende seriemorder at gøre. I alt blev kvindens DNA fundet i forbindelse med 38 sager over 15 år – herunder ikke kun drab, men også ved adskillige indbrud. Fra tysk politis side udlovede man en dusør på 2,25 mio. kroner for spor, der kunne lede politiet til kvinden og føre til hendes anholdelse. Sagen blev opklaret i 2009, hvor det østrigske politi fandt det samme DNA-spor i forbindelse med en drabssag, hvor fem mænd blev anholdt. Først herefter undrede politiet sig over de mange forskellige drabsmetoder, der var brugt, og at gerningspersonen også havde begået indbrud. Politiet fandt derfor frem til, at der måtte være tale om en anden forklaring end først antaget. Kvinden blev identificeret ved, at samtlige medarbejdere på den fabrik i Bayern, der fremstillede de vatpinde, politiet anvendte til prøvetagning, afgav en spyprøve. Den berøgtede fantomkvinde viste sig efterfølgende at være en af medarbejderne på fabrikken, og kvindens DNA stammede fra et antal forurenede vatpinde brugt til indsamling af DNA-spor.²⁰⁵

6.2.4.2. Kontamination under og efter analysen

Ligesom det i forbindelse med indsamling af DNA er vigtigt at træffe foranstaltninger for at forhindre hændelser, som nævnt ovenfor, og for at minimere DNA-forurening, er det ligeledes vigtigt at have konkrete procedurer for en sådan minimering under analysen af DNA-materialet. Som nævnt i opgavens afsnit 4.2., anvendes PCR-teknikken ved DNA-analysen. Der stilles høje krav til proceduren, indretningen af analyselokaler og til personalet, der arbejder med analysen. I forbindelse hermed, fremgår det af artiklen: "*PCR-kontamination – når styrken er svagheden*", at PCR-kontamination umuligt kan undgås, men med ensrettede arbejdsgange og generelle retningslinjer kan risikoen betydeligt nedsættes.

Under analysen af DNA-materialet må der tages flere forholdsregler for at minimere risikoen for kontamination. En af disse er indretningen af PCR-laboratorierne. Et af de mest fundamentale krav til indretningen er fysisk adskillelse af de forskellige arbejdsområder, herunder separate områder for prøvemodtagelse, DNA-ekstraktion, tilsætning af kontrol-DNA og gelelektroforese-området.²⁰⁶

Herudover stilles der store krav til personalet, udstyret der anvendes ved analysen og rengøring af arbejdsområderne. Personalet skal således være iført beskyttelsesdragter, herunder handsker og eventuelt afskærmning af ansigtet, så de ikke risikerer at kontaminere DNA-prøven under håndtering. Artiklen nævner, at det mest ideelle ville være, hvis der var særskilt personale til de forskellige arbejdsstationer. Ydermere skal der – så vidt muligt – anvendes engangsudstyr til analysen eller gøres rent med DNA-nedbrydeligt saltsyre eller klorinopløsninger, så risikoen for overførsel af DNA fra en tidligere analyseret DNA-prøve "*ikke kan fungere som mål-DNA i en ny PCR-reaktion*".²⁰⁷ Når analysen er færdig, opbevares DNA-materialet i henhold til reglerne i RPL og DPRFL, jf. afsnit 3.5. og 3.6. Det er således

²⁰³ Leth et al. *Retsmedicinske findestedsundersøgelser*, s. 36.

²⁰⁴ Henricson. *Politiret*, s. 403f.

²⁰⁵ Ibid., s. 403f.

²⁰⁶ Josefsen et al. *PCR-kontamination – når styrken er svagheden*, s. 31f.

²⁰⁷ Ibid., s. 32.

vigtigt, at DNA-materialet håndteres korrekt i forbindelse med politiets og Retsgenetisk Afdelings registrering heraf i DNA-profilregisteret.

6.2.5. Sammenfatning

På baggrund af sagerne nævnt i indeværende afsnit illustreres det, at tilstedeværelsen af uvedkommen DNA ikke er ualmindeligt. Det er således vigtigt, at både politiet, retsmedicinerne og domstolene holder sig disse forureningsmuligheder for øje, når et DNA-bevis inddrages i en straffesag – uanset om dette er under efterforskningen eller som bevis under retssagen.

Det er muligt at identificere en fuldkommen DNA-profil ud fra en begrænset mængde DNA. Til trods herfor eksisterer der en del retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, når et DNA-bevis anvendes. Såfremt der forligger et blandingsspor, indeholdende DNA fra mere end to personer, er det mere kompliceret at adskille bidragsyderne fra hinanden. Ydermere betyder det ikke, at blot fordi der eksempelvis er fundet et blandingsspor med to bidragsydere, hvor kun den ene person kan identificeres, at der derved er tale om gerningspersonen – dette kan lige så vel være den uidentificerede person. Et blandingsspor kan endvidere stamme fra et kontamineret DNA-spor. Dog er en kontamination ikke nødvendigvis ødelæggende for DNA-bevisets bevismæssige vægt, men kan kontaminationen ikke identificeres, vil dette derimod svække bevisvægten.

Det er af stor betydning for DNA-analysen og det efterfølgende DNA-bevis, at de retsgenetiske usikkerheder ved brug af et DNA-bevis tages i betragtning. Der må således tages forbehold for, om det fundne DNA kan være overført sekundært af en tilfældig person. Det ses i denne forbindelse, at der ikke kan afsiges fældende dom, hvor et DNA-bevis tillægges afgørende betydning, såfremt det ikke over enhver rimelig tvivl kan godtgøres, at DNA-sporet er afsat af gerningspersonen.

KAPITEL 7. DNA-BEVISET UNDER UDVIKLING

7.1. Genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel

Den 6. september 2022 opnåede borgerforslaget med titlen “Dansk politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet” 50.000 underskrifter.²⁰⁸ Ved en pressemeddelelse fra Justitsministeriet af 9. februar 2023 blev det tilkendegivet, at regeringen støttede beslutningsforslaget om, at der skal arbejdes videre på, at genetisk slægtsforskning kan anvendes i dansk politis efterforskning af de groveste personfarlige forbrydelser, såsom drab og voldtægt.²⁰⁹ Som følge heraf vil der blive oprettet en fælles undersøgelse mellem Justitsministeriet og Rigspolitiet, for at klarlægge muligheden for at indføre genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel i politiet.²¹⁰

7.1.1. Hvad er genetisk slægtsforskning

Genetisk slægtsforskning, også kendt som genetisk genealogi, er en gren af slægtsforskning, der bruger DNA-testning til at hjælpe med at identificere familiemæssige forhold mellem enkeltpersoner.²¹¹ For at anvende genetisk slægtsforskning som efterforskningsmetode, anvendes en DNA-profil fundet på et gerningssted.

Såfremt DNA-profilen fra gerningsstedet ikke matcher en allerede registreret profil i DNA-profilregisteret, og vedkommende derfor ikke kan identificeres, vil politiet gennem genetisk slægtsforskning kunne sammenligne den uidentificerede DNA-profil med DNA-profiler fra en ekstern eller intern DNA-database. Derved kan eventuelle slægtninge til personen med den uidentificerede DNA-profil identificeres.²¹²

²⁰⁸ Borgerforslag: *Dansk Politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet*.

²⁰⁹ JM Pressemeddelelse 2023. *Regeringen: Politiet skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskningen*.

²¹⁰ Ibid.

²¹¹ Guerrini et al. 2021. *Four misconceptions about investigative genetic genealogy*, s. 2.

²¹² Ibid., s. 2.

Såfremt der udfindes eventuelle slægtsrelationer, vil dansk politi kunne videregive disse oplysninger til en slægtsforsker, som herefter via kirkebøger, personregistre og lignende optegnelser vil kunne udarbejde et stamtræ. Slægtsforskeren kan dermed potentielt udfinde de fælles forfædre til slægtningene, som ligeledes vil være forfædre til den formodede gerningsmand med den uidentificerede DNA-profil. Derefter kan slægtsforskeren arbejde sig frem i tiden, ved at udfylde stamtræet fra de fælles forfædre, der således vil være et centralt moment til identifikation af den ukendte gerningsperson. I Danmark vil der være særligt gode forudsætninger, for at anvende metoden, da der, ligesom i Sverige, findes gamle og meget detaljerede kirkebøger, der i nogle tilfælde endda er digitaliserede.²¹³

Det skal dog bemærkes, at resultatet af genetisk slægtsforskning, ligesom et DNA-bevis fra en identificeret gerningsmand, ikke kan stå som eneste bevis i sagen. Der vil således stadig være et behov for, at DNA-beviset bakkes op af andre beviser i sagen, før mistanken er stærk nok til en tiltale og senere domfældelse, såfremt anklagemyndigheden kan løfte bevisbyrden herfor. Som udgangspunkt vil resultatet af genetisk slægtsforskning ikke skulle fremlægges som et reelt bevis i retten – men vil blot være en efterforskningsmetode, der kan give politiet bedre vilkår for at identificere en ukendt gerningsmand. Også i forbindelse med de såkaldte ”cold cases” vil genetisk slægtsforskning kunne anvendes som efterforskningsmetode. Det var blandt andet to sager fra henholdsvis USA og Sverige, hvori man succesfuldt havde anvendt genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel, der dannede baggrund for borgerforslaget.

7.1.2. Baggrund for borgerforslaget

Metoden har været afgørende for opklaring af sager om personfarlig kriminalitet i flere lande – herunder sager der er flere årtier gamle. Både i USA, Sverige og Norge, har der indenfor de seneste år været et gennembrud i flere sager ved brug af genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel.

7.1.2.1. *The Golden State-killer*

I april 2018 kom et stort gennembrud i sagen om ”The Golden State-killer” i Californien, USA. Sagen fik navnet efter en ukendt gerningsperson hærgede Californien med drab, voldtægter og indbrud op igennem 1970’erne og 1980’erne. Politiet i Californien fik hurtigt et godt signalement af gerningspersonen og fik ud fra mandens adfærd en mistanke om, at gerningspersonen var politibetjent. Politiet havde dog ikke yderligere at gå efter, end at der formentlig var tale om en hvid mand, født i slut 1940’erne eller start 1950’erne. Ikke engang da der i 1990’erne blev oprettet en database i USA over alle forbryderes DNA-profiler, lykkedes det politiet i Californien at finde et match.²¹⁴ Efter mere end 30 års efterforskning, forsøgte efterforskerne at anvende genetisk slægtsforskning.²¹⁵ Ved hjælp af DNA fra et af gerningsstederne, kunne efterforskerne lave en falsk profil på websitet ’GEDmatch’, hvor der kan tilgås over 900.000 DNA-profiler. GEDmatch returnerede derefter en liste til efterforskerne over slægtninge til gerningsmanden. Efterforskerne kunne herefter foretage genetisk slægtsforskning og identificere slægtningenes tiptipoldeforældre, som ligeledes var gerningsmandens tiptipoldeforældre. Dette betød, at efterforskerne opbyggede mere end 25 forskellige stamtræer, før de identificerede en mulig gerningsmand. Efterforskerne endte, efter slægtsforskningen var færdiggjort, med en liste på tre hvide mænd, der havde den rigtige alder og var fra området. Heriblandt den 72-årige, tidligere politibetjent, Joseph James DeAngelo.²¹⁶

Efter en overvågning af DeAngelos hus, kunne efterforskerne, ved at rode i mandens affald, udarbejde en DNA-prøve, som viste sig at matche den DNA-profil, der var blevet indsendt til slægtsforskningsdatabasen. Joseph James DeAngelo erkendte sig efterfølgende skyldig i at have begået 13 drab, næsten 50 voldtægter og mere end 120 indbrud i perioden 1975 til 1986.²¹⁷

²¹³ Borgerforslag: *Dansk Politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet.*

²¹⁴ Møller. *Pigenavnet gav ikke mening i 40 år, men den mulige morder blev fældet af sit stamtræ.*

²¹⁵ Guerrini et al. 2018. *Should police have access to genetic genealogy databases?*, s. 1.

²¹⁶ Møller. *Pigenavnet gav ikke mening i 40 år, men den mulige morder blev fældet af sit stamtræ.*

²¹⁷ Ritzau. *Golden State seriemorder sendt i fængsel på livstid i USA.*

Sagen understreger, at gamle uopklarede drab og voldtægter vil kunne opklares med genetisk slægtsforskning, men den belyser også en række kritikpunkter. Blandt andet har GEDmatch efterfølgende udtalt, at de ikke før retsmødet var klar over, at deres database var blevet anvendt til at identificere DeAngelo.²¹⁸ GEDmatch-operatøren, Curtis Roger, udtrykte i en erklæring efter anholdelsen af DeAngelo, at GEDmatch aldrig var blevet kontaktet af de retshåndhævende myndigheder om anvendelsen af databasen, angående sagen eller angående DNA-profilen, der blev uploadet til GEDmatch. Curtis Roger gav dog også i erklæringen udtryk for, at GEDmatch's privatlivspolitik altid har været at informere brugere om, at databasen kunne bruges til andre formål end privat slægtsforskning:

*"while the database was created for genealogical research, it is important that GEDmatch participants understand the possible uses of their DNA, including identification of relatives that have committed crimes or were victims of crimes."*²¹⁹

7.1.2.2. Dobbelt drabet i Linköping

I Linköping i Sverige blev en otteårig dreng og en 56-årig kvinde dræbt på åben gade i 2004. Gerningsmanden havde efterladt en masse spor på gerningsstedet, og man fandt endda mordvåbnet. Udover mordvåbnet, der var smurt ind i gerningsmandens blod, fandt man også en række fingeraftryk, en hue med hår i, samt en lang række vidner, der gav et detaljeret signalement af gerningsmanden.²²⁰ Trods dette havde det svenske politi ikke haft held med at identificere gerningsmanden, før den ovennævnte sag fra Californien gav det svenske politi inspiration til at anvende genetisk slægtsforskning i deres efterforskning af dobbelt drabet. En slægtsforsker fra Sverige kunne, efter kun 5 uger i samarbejde med svensk politi, sammenligne DNA-profilen fra gerningsmanden med DNA-profiler fra eksterne, amerikanske slægtsforskningsdatabaser. Derefter kunne slægtsforskeren, baseret på kirkebøger og lignende registre, opbygge et stamtræ med rødder tilbage til 1700-tallet. Stamtræet blev sidenhen koblet sammen med gerningsmanden. Svensk politi kunne som følge heraf, efter 16 års efterforskning, indhente den mistænkte til en afhøring, som afgav en DNA-prøve, der matchede gerningsmandens DNA-profil. Den 37-årige mand fra lokalområdet erkendte, at han havde dræbt den otteårige dreng og den 56-årige kvinde i 2004.²²¹

Det fremgår af det danske borgerforslag, at der for svensk politi var tale om en massiv ressourcebesparelse. Derudover argumenteres der med afsæt i den svenske sag for, at metoden er mere skånsom end politiets indsamling af DNA-profiler fra tusindvis af uskyldige personer til traditionel DNA-sammenligning.²²²

7.1.2.3. Norges pilotprojekt

Det seneste eksempel, hvor genetisk slægtsforskning har ført til gennembrud i en gammel uopklaret sag, er fra Norge. Politiet i Oslo meddelte den 2. februar 2023, at genetisk slægtsforskning havde resulteret i løsningen af en uopklaret drabssag fra 1999.²²³ Sagen omhandlede en kendt sprogforsker, Knut Kristiansen, som blev fundet dræbt som følge af grov vold i sin lejlighed den 20. juli 1999. De indledende undersøgelser tydede på, at Knut Kristiansen muligvis havde kendt drabsmanden – eller i hvert fald frivilligt havde lukket drabsmanden ind – da der ikke var nogle spor på indbrud eller ulovlig indtrængen i lejligheden. Man sikrede i forbindelse med efterforskningen DNA-spor fra gerningsstedet, der imidlertid ikke gav et hit ved søgning i DNA-registret.²²⁴

²¹⁸ Gafni og Krieger. *Here's the 'open-source' genealogy DNA website that helped crack the Golden State Killer case.*

²¹⁹ Ibid.

²²⁰ Pedersen. *Svensk DNA-detektiv opklarede 16 år gammel drabssag - nu kan hans metode måske snart bruges i Danmark.*

²²¹ Ibid.

²²² Borgerforslag: *Dansk Politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet.*

²²³ Oslo Politidistrikt. *Løsning i drabssag fra 1999.*

²²⁴ Ibid.

Løbende, som DNA-teknologien har udviklet sig, har politiet i Oslo gjort flere forsøg på at identificere gerningsmanden. Dog havde udviklingen kun bidraget til flere indikationer på gerningsmandens biologiske oprindelse og udseende. En efterforskningsgruppe i Oslo Politi: "Etterforskningsgruppen for uløste saker i Oslo politidistrikt", havde siden 2020 gennemgået alt materiale i sagen, for at undersøge, om der fandtes yderligere – endnu ikke anvendte – efterforskningsskridt.²²⁵ I 2020 var genetisk slægtsforskning allerede underlagt en undersøgelse som muligt efterforskningsmiddel i norsk politi, og man valgte derfor, efter mandat fra Rigsadvokaten i Norge, at igangsætte et pilotprojekt med sagen om Knut Kristiansen som forsøgsprojekt. Projektet var et samarbejde mellem norsk politi, Oslo Universitetshospital og Rigsarkivet. Ved brug genetisk slægtsforskning fandt man frem til en mistænkt. Gerningsmanden var på gerningstidspunktet en mand i midten af 40'erne, som ifølge Oslo Politi havde boet i samme opgang som Knut Kristiansen. Hvilken relation der var mellem gerningsmanden og Kristiansen, var det ikke muligt at finde frem til. Ydermere fremgik det af pressemeddelelsen, at gerningsmanden døde året efter drabet.²²⁶

Norsk politis brug af genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel og resultatet heraf, må siges at være et gennembrydende skridt for politiets efterforskningsmetoder. Selvom gerningsmanden i den pågældende sag var død ved opklaringen, og sagen ikke førte til en retssag og en eventuel domfældelse, var sagen endnu et gennembrud indenfor genetisk slægtsforskning.

7.1.3. Kritikpunkter ved borgerforslaget

Til trods for de tre opklarede sager, gennemgået ovenfor, er der flere betænkeligheder ved brugen af genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel, da både etiske og juridiske aspekter udgør hindringer – herunder særligt persondataretten og de menneskeretlige garantier for privatlivet. Brugen af genetisk slægtsforskning som efterforskningsmetode kan være kontroversiel, idet det er nødvendigt at indsamle og lagre store mængder DNA-data og personlige oplysninger. I Sverige fandt det svenske datatilsyn efter opklaringen af dobbeltmordet i Linköping, at metoden indebar en behandling af personoplysninger, der var i strid med de svenske databeskyttelsesregler, hvorfor der efterfølgende blev igangsat en svensk undersøgelse af de juridiske muligheder for at anvende metoden i svensk politi.²²⁷

7.1.3.1. Beskyttelse af personlige oplysninger og utilsigtet overvågning

En af bekymringerne ved genetisk slægtsforskning er, at databaser med genetiske oplysninger kan bruges til overvågning af bestemte befolkningsgrupper.²²⁸ Såfremt en stor del af befolkningen indsender deres genetiske data til en database, synes det nærliggende at vurdere, om myndighederne gives mulighed for at spore og overvåge individer og grupper baseret på deres genetiske træk. Drabsefterforsker ved København Politi, Martin Enggaard, kommenterer dog i relation hertil, følgende:

*"Det her er et værktøj, du og jeg har adgang til. Faktisk vil vi have en større adgang til det, end politiet vil få. Det er ikke sådan at politiet får en sådan særadgang, hvor de kan sidde og rode i folks DNA. De får de samme svar, som vi ville få, endda mere begrænsede svar, fordi de kun kan søge blandt de profiler, der har givet samtykke."*²²⁹

Behandlingen af de registrerede DNA-data skal ske i overensstemmelse med artikel 8 i Den Europæiske Unions Charter om grundlæggende rettigheder, som blandt andet angiver, at personoplysninger "skal behandles til udtrykkeligt angivne formål og på grundlag af de berørte personers samtykke eller på et andet berettiget ved lov fastsat grundlag"²³⁰, og artikel 16, stk. 1 i traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde, som sikrer den helt grundlæggende ret til beskyttelse af personoplysninger.

²²⁵ Ibid.

²²⁶ Ibid.

²²⁷ JM, Pressemeddelelse, 2023. Regeringen: Politiet skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskningen.

²²⁸ Borgerforslag: Dansk Politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet.

²²⁹ Bilag 13 – Samtaleinterview med drabsefterforsker Martin Enggaard, s. 2.

²³⁰ EU's charter om grundlæggende rettigheder, (2012/C 326/02), art. 8, stk. 2.

Under politiets arbejde med og behandling af personfølsomme oplysninger som led i efterforskningen, finder retshåndhævelsesdirektivet og -loven anvendelse, jf. retshåndhævelsesdirektivets art. 2, stk. 1, jf. art. 1, stk. 1 og retshåndhævelseslovens § 1, stk. 1. Ved personfølsomme oplysninger forstås også DNA-profiler, da disse er omfattet af retshåndhævelsesdirektivets og -lovens definition af geometriske data i direktivets art. 3, nr. 12 og lovens § 3, nr. 11, jf. også retshåndhævelsesdirektivets præambelbetragtning nr. 23. Såfremt der – som foreslået i borgerforslaget – anvendes en ekstern DNA-database, eksempelvis fra USA, vil reglerne om overførsel af personfølsomme oplysninger være af stor betydning. Det bredeste overførselsgrundlag fremgår af retshåndhævelseslovens § 33, der indebærer en såkaldt tilstrækkelighedsvurdering lavet af Europa-Kommissionen, hvorefter medlemsstaterne – herunder Danmark – kan overføre personfølsomme oplysninger til et tredjeland, hvis disse eller en del heraf, efter en vurdering fra Europa-Kommissionen, har et sådant databeskyttelsesretligt niveau, at overførsler i al væsentlighed kan finde sted uden iagttagelse af andre særlige garantier m.v. for beskyttelse af personoplysninger. Overføres oplysninger til et tredjeland, skal retshåndhævelseslovens § 32 ligeledes tages i betragtning. Bestemmelsen opstiller generelle principper for, hvornår der kan ske overførsel til tredjelande.

Såfremt der ikke foreligger en afgørelse, som nævnt i § 33, opstiller lovens § 34 et alternativ til overførsel. Bestemmelsen vedrører overførsler til kompetente myndigheder i tredjelande, hvorfor private DNA-databaser ikke vil være omfattet, da en kompetent myndighed i lovens forstand er en offentlig myndighed eller en myndighed bemyndiget til at udøve offentlig myndighed og offentlige beføjelser, jf. definitionen i § 3, nr. 6. Retshåndhævelseslovens § 34 finder derfor som udgangspunkt ikke anvendelse på overførsel til eksterne DNA-databaser.

Retshåndhævelseslovens § 35 opstiller derimod en sidste mulighed for overførsel til tredjelande, når der ikke foreligger en tilstrækkelighedsafgørelse som nævnt i § 33. Overførsel kan efter § 35 kun ske, hvis det er nødvendigt for at varetage de forhold og hensyn, der opregnes i § 35, nr. 1-5. Hertil bemærkes, at det fremgår af nr. 4, at overførsel kan tillades i enkeltsager med henblik på de formål, der er nævnt i § 1, stk. 1, hvilket må antages at have stor praktisk betydning, da langt hovedparten af overførsler til retshåndhævelsesformål finder sted i enkeltsager og efter en konkret anmodning. Det fremgår af bestemmelsens forarbejder²³¹, at overførsel i medfør af denne bestemmelse alene skal ske undtagelsesvist og begrænses til de oplysninger, som er strengt nødvendige for at varetage det pågældende formål, jf. også retshåndhævelsesdirektivets præambelbetragtning nr. 72. Bestemmelsen må antages at have et forholdsvist snævert anvendelsesområde i praksis, men vil kunne finde anvendelse i sager vedrørende efterforskning af straffbare forhold, hvor der efter omstændighederne vil skulle tages hensyn til det straffbare forholds karakter. Bestemmelsen vil således ikke være anvendelig ved overførsel af personfølsomme oplysninger til tredjelande, hvis der er tale om mindre alvorlig kriminalitet. Dette vil imidlertid ikke være en betænkelighed ved brug af genetisk slægtsforskning, da borgerforslaget udelukkende foreslår, at slægtsforskning kan anvendes til efterforskning af de groveste kriminalitetstyper.²³²

Borgerforslaget opstiller på baggrund af disse overvejelser flere eksempler på DNA-databaser, der kan anvendes i forbindelse med genetisk slægtsforskning, herunder en eller flere eksterne DNA-databaser eller oprettelse af en intern, dansk, samtykkebaseret DNA-database.²³³ Som ekstern DNA-database fremgår det af borgerforslaget, at de allerede eksisterende amerikanske slægtsforskningsdatabaser, hvor mere end 30 millioner mennesker på verdensplan frivilligt har indsendt og registreret deres DNA med henblik på privat slægtsforskning, vil være anvendelig. Det bemærkes hertil at blandt andet 'FamilytreeDNA' og 'GEDmatch' – to amerikanske DNA-databaser, der tilbyder analyse og sammenligning af DNA til enkeltpersoners formål – har accepteret, at retshåndhævende myndigheder kan få adgang til deres lagrede DNA-profiler. FamilytreeDNA kræver dog, at de retshåndhævende myndigheder kun får adgang på en "case-by-case basis", hvortil de ligeledes kræver specifik dokumentation.²³⁴

Der er dog flere problematikker forbundet med anvendelsen af eksterne DNA-databaser. Som nævnt ovenfor begrænses anvendelsen af eksterne databaser af de internationale regler for privatliv samt de

²³¹ L 168/2017, almindelige bemærkninger.

²³² Borgerforslag: *Dansk Politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet.*

²³³ Ibid.

²³⁴ Guerrini et al. *Four misconceptions about investigative genetic genealogy*, 2021, s. 8.

persondataretlige regler om overførsel af personfølsomme oplysninger mellem lande udenfor EU. Endvidere må der også lægges vægt på borgernes berettigede forventning om, at deres indsendte DNA udelukkende anvendes med henblik på privat slægtsforskning. Som følge heraf har GEDmatch fra maj 2019 ændret sine registreringsvilkår, hvorefter alle registrerede i tilmeldingsprocessen skal beslutte sig for, om de vil acceptere retshåndhævelsesmatching. Alle de personer der på daværende tidspunkt var registreret i databasen, er automatisk blevet fravalgt retshåndhævelsesmatching, men kan til enhver tid aktivt tilmelde sig dette i deres profil.²³⁵

Som alternativ til de eksterne DNA-databaser fremgår det af borgerforslaget, at der eksempelvis vil kunne oprettes en dansk, statslig, samtykkebaseret DNA-database. Her ville alle borgere, bosiddende i Danmark, frivilligt kunne indsende og registrere deres DNA. Det fremgår af borgerforslaget, at der skal være fri mulighed for at trække sit samtykke tilbage og dermed få slettet alle oplysninger om sig selv, ligesom det fremgår, at DNA-profilen automatisk bliver slettet, når personen dør. Til størst interesse for borgerne, der frivilligt vælger at registrere deres DNA i databasen, stilles der garanti for, at DNA-profilen udelukkende anvendes til sammenligning og genetisk slægtsforskning i retshåndhævelsesøjemed og i de omtalte sagskategorier²³⁶, se om bekymringer herved i afsnit 7.1.3.2. Martin Enggaard uddyber imidlertid i samtaleinterviewet, at det vil være mest hensigtsmæssigt at arbejde videre med muligheden for at anvende de kommercielle, eksterne DNA-databaser.

*[...] vi har ikke anbefalet noget på et tidspunkt, vi har bare nævnt nogle muligheder i bemærkningsfeltet i borgerforslaget. [...] og det er der faktisk også nogle af de etiske grunde til. Den største er, at i de kommercielle databaser, får politiet aldrig adgang til DNA. Så det betyder at de her bekymringer, der kan være ved en statsstyret database, med at staten ligger inde med folks DNA, det vil vi være ude over.*²³⁷

7.1.3.2. Omfanget af viden der tilgås og inddragelse af ikke-mistænkte i efterforskningen

Genetisk information kan bruges til at identificere sundhedsrisici og arvelige sygdomme, som kan føre til diskrimination eksempelvis i forbindelse køb af forsikring eller ansættelse. Denne bekymring fremgår ligeledes af borgerforslaget som et kritikpunkt mod brugen af genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel.²³⁸ Genetisk slægtsforskning er dog kun ment som et efterforskningsmiddel i forbindelse med søgningen efter slægtninge og senere gerningspersonen, hvorfor det, ifølge Martin Enggaard, ikke giver politiet adgang til at "rode i folks DNA".²³⁹ Der vil derfor ikke være adgang til at se eventuelle slægtnings sundhedsoplysninger. Metoden vil udelukkende bruges til at identificere, om en eller flere personer deler DNA med den formodede gerningsmand.²⁴⁰ Herefter vil DNA'et ikke længere skulle anvendes, da næste skridt i efterforskningen vil være at opbygge et stamtræ til brug for identifikationen af en mistænkt.

I denne forbindelse er det problematisk, at genetisk slægtsforskning vil relatere den uidentificerede DNA-profil til fjerne slægtning, som ikke har relation til sagen, men som alligevel bliver involveret i efterforskningen som en del af metoden. Spørgsmålet er således, hvorvidt genetisk slægtsforskning vil være et indgreb i den enkeltes privatliv og en eventuel krænkelse af EMRK art. 8. Udgangspunktet om borgernes ret til privatliv følger af EMRK art. 8, stk. 1, som sikrer enhvers ret til respekt for sit privatliv. Under borgerforslagets første behandling i Folketinget stillede flere partier sig kritisk overfor, om genetisk slægtsforskning som efterforskningsmiddel ville krænke retten til privatliv.²⁴¹ Herunder blev det anført, at der vil være tale om et stort indgreb i retten til privatliv, da efterforskningsmidlet vil indebære

²³⁵ Ibid., s. 3.

²³⁶ Borgerforslag: *Dansk Politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet.*

²³⁷ Bilag 13 – Samtaleinterview med drabsefterforsker Martin Enggaard, s. 2.

²³⁸ Borgerforslag: *Dansk Politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet.*

²³⁹ Ibid., s. 2.

²⁴⁰ Borgerforslag: *Dansk Politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet.*

²⁴¹ B 15. *Genetisk slægtsforskning*. 1. behandling af beslutningsforslaget.

en katalogisering af ”utrolig mange mennesker, hver gang man efterforsker en sag – mennesker, der vel at mærke intet har med sagen at gøre.”²⁴² Hertil bemærkes dog EMRK art. 8, stk. 2, der fraviger hovedreglen i stk. 1, hvoraf fremgår, at offentlige myndigheder må gøre indgreb i retten til privatliv, såfremt dette sker i overensstemmelse med loven, og er nødvendigt for at forebygge forbrydelser og beskytte andres ret. En af fordelene ved genetisk slægtsforskning, især i højtprofilerede sager, hvor gerningsmanden er ukendt, er således at det samlede antal indsamlede DNA-profiler, der sammenlignes med den ukendte gerningsperson, reduceres betydeligt. Argumentet herfor var, at det er ”langt mere indgribende i privatlivets fred”²⁴³, at gå rundt i området nær gerningsstedet og indsamle DNA fra borgere der passer på en mistænks gerningsprofil, end det vil være at anvende slægtstræer og stamtavler på folk, der frivilligt har indleveret sit DNA.

Det er således vigtigt at fastlægge retningslinjer for brugen af genetisk slægtsforskning, der tager hensyn til samtlige juridiske og etiske spørgsmål relateret til efterforskningsmidlet, og samtidig sikre, at teknologien anvendes i overensstemmelse med borgernes rettigheder og interesser.

7.1.4. Afgrænsninger af og begrænsninger ved genetisk slægtsforskning

Der er på forhånd fastsat en række strenge kriterier, der skal være opfyldt, før genetisk slægtsforskning kan anvendes. Beslutningsforslaget stiller i første omgang krav om en retskendelse.²⁴⁴ Det er således nødvendigt for politiet at rekvirere en retskendelse, før de kan anvende genetisk slægtsforskning i en sag om personfarlig kriminalitet. I USA er der – modsat borgerforslagets krav – ikke lovgivet på området, og genetisk slægtsforskning kan således anvendes til eksempelvis identificering af vidner uden en dommerkendelse. Martin Enggaard nævner, at man fra forslagsstillernes side med kravet om retskendelse vil undgå samme retstilstand som i USA.²⁴⁵

For at få rettens kendelse, er der hertil stillet krav om, at politiet skal kunne dokumentere, at det uidentificerede DNA med begrundet mistanke tilhører gerningspersonen.²⁴⁶ Kravet om begrundet mistanke er identisk med mistankekravet for varetægtsfængsling og legemsundersøgelse. Der skal således foreligge en eller flere objektive grunde, der med betydelig styrke understøtter, at den uidentificerede person er gerningspersonen.

*Det kan jo også være, at vi kommer ind i en lejlighed, hvor der er udpræget, hvor der har været drukket, og vi kigger på de ting, der er. Det kan også være, at der er forurettedes DNA på flasker, cigaretskod osv., og så er der én anden persons DNA på de her ting. Så kan man sige, at det gør, at der er begrundet mistanke, hvis man DNA-mæssigt kan konkludere, at der kun er de her to persons DNA. Omvendt hvis der har været ti persons DNA på alle mulige flasker og cigaretskodder, så er der jo ikke begrundet mistanke mod alle de ti.*²⁴⁷

Slutteligt stilles der krav om, at alle allerede eksisterende og tilgængelige DNA-muligheder er udtømt, og det forudsættes, at genetisk slægtsforskning udelukkende kan anvendes i sager omhandlende personfarlig kriminalitet, som drab og voldtægt, samt i sager om terror og til brug for identificering af lig og jordiske rester.²⁴⁸ Der er således opsat et afgrænset område for, hvornår genetisk slægtsforskning kan benyttes som efterforskningsmiddel.

Det er Enggaards overbevisning, at man, trods disse strenge krav, vil kunne opklare forbrydelser, der i dag ikke opklares. I langt højere grad ser Enggaard genetisk slægtsforskning som et redskab til at opklare forbrydelser tidligere i forløbet og en mulighed for i et tidligt stadie at standse gengangere, der begår alvorlig kriminalitet. Særligt nævner Enggaard voldtægtssager, idet der findes flere uopklarede

²⁴² Ibid., ordfører Rosa Lund.

²⁴³ Ibid., Bjørn Brandenborg.

²⁴⁴ B 15. *Genetisk slægtsforskning*. Lovforslag som fremsat.

²⁴⁵ Bilag 13 – Samtaleinterview med drabsefterforsker Martin Enggaard, s. 5.

²⁴⁶ B 15. *Genetisk slægtsforskning*. Lovforslag som fremsat.

²⁴⁷ Bilag 13 – Samtaleinterview med drabsefterforsker Martin Enggaard, s. 5.

²⁴⁸ B 15. *Genetisk slægtsforskning*. Lovforslag som fremsat.

voldtægtssager end uopklarede drabssager. Hertil påpeger han dog ét specifikt problem i forhold til anvendelse af genetisk slægtsforskning:

Udfordringen med voldtægtssager er, at der ofte er et blandings DNA. [...] man kan ikke bruge blandingsprofiler til der her værktøj. Så der er nogle ting, hvor vi skal udvikle og blive bedre på DNA-området, hvis vi vil få det fulde udbytte af det her værktøj.²⁴⁹

Enggaard anser endvidere ikke metoden som et ”mirakelværktøj”, idet blandt andet sager med ikke-etnisk danske gerningspersoner er væsentligt mere komplicerede at opklare. Enggaard opstiller som eksempel en drabssag, hvor gerningspersonen er fra Somalia. Her vil metoden, som følge af, at der ikke findes en historisk kortlægning af befolkningen i Somalia, være nær ubrugelig.²⁵⁰

Genetisk slægtsforskning vil derimod, ifølge Enggaard, være særligt effektiv i sager, hvor en førstegangs-kriminel begår alvorlig kriminalitet. Endvidere nævner Enggaard, at metoden ikke er mere kompleks end afhøring af vidner samt indsamling og undersøgelse af videoovervågning, men at metoden formentlig alene vil være relevant for fremtidige drabssager, og ikke ældre uopklarede drabssager.

Vi har ikke været særlig gode til at sikre DNA i gamle drabssager. Så at det i høj grad er et værktøj til at opklare gamle drabssager, det er det i min verden ikke. I min verden er det i langt højere grad et værktøj til fremtiden, fordi vi er bedre til at sikre DNA i dag end vi var dengang.²⁵¹

7.1.5. Status på borgerforslaget

Borgerforslaget har siden 11. januar 2023 været behandlet i Folketinget og er ved 2. behandling den 18. april 2023 vedtaget med følgende ordlyd:

Dansk politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning som et efterforskningsværktøj i sager om drab og grov personfarlig kriminalitet, når nedenstående er opfyldt:

Politiet må kun bruge genetisk slægtsforskning med kendelse fra retten. Ved retsmødet skal følgende være opfyldt:

– *Politiet skal dokumentere, at det uidentificerede DNA med begrundet mistanke stammer fra gerningspersonen.*

– *Genetisk slægtsforskning må kun bruges i helt særlige sager, herunder drab, voldtægt, terror og identificering af lig og jordiske rester.*

– *Alle andre eksisterende og tilgængelige DNA-muligheder skal være udtømt.²⁵²*

Beslutningsforslaget er vedtaget med 97 ud af 109 stemmer, hvilket vidner om den store opbakning til at indføre efterforskningsmidlet i dansk politi.

Det er herefter op til Justitsministeriet at vurdere hvordan beslutningsforslaget skal inkorporeres i loven, samt hvorvidt der skal anvendes en ekstern eller intern DNA-database til at søge efter slægtninge til den uidentificerede gerningsperson. Idet svaret herpå må antages at komme til offentlighedens kendskab efter afhandlingens færdiggørelse, kan afhandlingen udelukkende give et bud på, hvor og hvordan hjemlen til genetisk slægtsforskning skal implementeres i dansk lovgivning.

Som det fremgår af afhandlingens afsnit 2.1., hjemler retsplejelovens kap. 67-75b de adskillige efterforskningsmidler politiet kan anvende. Det mest hensigtsmæssige ville således være at indføre en bestemmelse omhandlende genetisk slægtsforskning i dette kapitel af retsplejeloven, da genetisk slægtsforskning skal anvendes som led i efterforskningen. Udtagelse af DNA er, som nævnt i afsnit 3.4., reguleret af retsplejelovens bestemmelser om legemsundersøgelser, jf. retsplejelovens kap. 72. Det ville således være oplagt at indføre et kapitel om anvendelsen af DNA-prøver, udtaget til brug for genetisk

²⁴⁹ Bilag 13 – Samtaleinterview med drabsefterforsker Martin Enggaard, s. 6.

²⁵⁰ Bilag 13 – Samtaleinterview med drabsefterforsker Martin Enggaard, s. 3.

²⁵¹ Ibid., s. 6.

²⁵² B 15. *Genetisk slægtsforskning*. Som vedtaget.

slægtsforskningen med hjemmel i reglerne om legemsundersøgelser, i retsplejelovens kap. 72. Et udkast til bestemmelsens ordlyd kunne være følgende:

§ 1. Som led i efterforskningen, kan politiet efter reglerne i dette kapitel anvende genetisk slægtsforskning til brug for efterforskningen af lovovertrædelser, der kan medføre fængsel i mere end 6 år, eller til brug for identificering af lig og jordiske rester.

§ 2. Genetisk slægtsforskning må kun anvendes, såfremt

- 1) politiet kan dokumentere, at det uidentificerede DNA med begrundet mistanke stammer fra gerningspersonen*
- 2) andre eksisterende og tilgængelige DNA-muligheder ikke har vist sig brugbare til fremme af efterforskningen*

§ 3. Afgørelse om brug af genetisk slægtsforskning vedrørende de i § 1 omhandlende tilfælde, træffes ved rettens kendelse. I kendelsen anføres de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for indgrebet efter § 2 er opfyldt. Kendelsen kan til enhver tid omgøres.

Bestemmelsens stk. 1 kunne alternativt specifikt opliste de bestemmelser i straffeloven eller særlovgivningen, der skal være overtrådt, før genetisk slægtsforskning kan anvendes.

Det kunne endvidere være muligt at fremsætte et lovforslag om oprettelsen af en særskilt lov, der skilddrer alle aspekter af politiets brug af genetisk slægtsforskning i forbindelse med efterforskningen, herunder både oprettelsen af en database eller muligheden for anvendelsen af eksterne databaser, samt kravene til anvendelsen af genetisk slægtsforskning.

7.2. Europæiske og internationale betragtninger

DNA-beviset har gennemgået en stor udvikling siden 2000 og spiller i dag en særdeles vigtig rolle i straffesager. Foruden de teknologiske faktorer bag DNA-beviset, ses en international udvikling, hvor verdensbefolkningen i mindre grad holder sig inden for hjemlandets grænser. Der er derfor et øget behov for, at landene kan sammenligne DNA fundet på et gerningssted med andre landes DNA-databaser, såfremt der ikke fremkommer et match ved søgning i gerningslandets nationale DNA-database.

7.2.1. Prüm-aftalen

I maj 2005 vedtog syv EU-lande den såkaldte Prüm-aftale, hvorefter det multinationale politisamarbejde inden for EU blev forstærket. En central del af den multilaterale traktat var, at der skulle ske en indbyrdes dataudveksling, som inkluderede DNA-profiler, fingeraftryk og bilnummerplader. Formålet med aftalen var, at der på tværs af grænserne skulle skabes et samarbejde om at bekæmpe terrorisme, illegal indvandring og grænseoverskridende kriminalitet.²⁵³ Dette skete på baggrund af den daværende generelle nedtrapning af grænsekontrol og den dertilhørende forøgelse af EU-borgernes mulighed for at bevæge sig frit over grænserne.

Prümafgørelsen blev ud fra en række betragtninger vedtaget af Rådet for Den Europæiske Union i 2008.²⁵⁴ Centralt var der et behov for at kunne udveksle oplysninger indenfor det internationale samarbejde. De væsentligste elementer i Prüm-aftalen blev således videreført til Prümafgørelsen.

Prümafgørelsens art. 2 forpligter medlemsstaterne til at oprette nationale DNA-databaser indeholdende referencedata med henblik på efterforskning af strafbare handlinger. Medlemsstaterne er efter art. 3, stk. 1 forpligtet til at give andre medlemsstater adgang til deres referencedata i DNA-databaserne, til brug for sammenligning. Rådet vurderede, at implementeringen af et såkaldt "hit/no hit"-system ville fremskynde processen. Efter dette system kan den søgende medlemsstat blive meddelt, om der er et

²⁵³ European Parliament. *Cross-border Exchange and Comparison of Forensic DNA Data in the Context of the Prüm Decision*, pkt. 1.

²⁵⁴ Prümafgørelsen. Præambel betragtning nr. 1 til nr. 22.

”hit” med en DNA-profil i en anden medlemsstats DNA-register, men ikke blive oplyst om informationer egnet til at identificere den registrerede person.²⁵⁵ Ved et hit vil den søgende stat modtage elektronisk oplysning om de relevante referencedata, jf. art. 3, stk. 2. Dansk politi vil ikke nødvendigvis kunne antage, at en gerningsperson er registreret i det danske DNA-profilregister. Derfor er det altafgørende for efterforskningen af en strafbar handling, at dansk politi har mulighed for at søge i andre medlemsstats DNA-profilregistre – både efter udenlandske, men også danske gerningspersoner. Eksempelvis kan en dansk statsborger være blevet dømt for en strafbar handling i en anden EU-medlemsstat, hvorefter gerningspersonens DNA vil være registreret i det pågældende lands DNA-profilregister, men ikke i det danske DNA-profilregister.

7.2.1.1. Overførsel af DNA-profiler

Det fremgår af DPRFL § 10, stk. 1, at en medlemsstat i Den Europæiske Union kan sammenligne DNA-profiler i en konkret straffesag med profiler i det danske DNA-profilregister. I medfør af bestemmelsen har Danmark således skabt grundlag for, at en retshåndhævende myndighed i en anden medlemsstat kan udvide deres efterforskning til at omfatte DNA-profiler i det danske DNA-profilregister. Søgningen kan alene foretages, hvis informationen skal benyttes under efterforskningen – hvilket tillige omfatter forebyggelse – af en konkret strafbar handling. Adgangen til søgning i DNA-profilregisteret er imidlertid begrænset til alene at omfatte oplysninger om, hvorvidt der registreret en overensstemmende DNA-profil, og om søgningen derved har resulteret i et hit eller ej. Såfremt den søgende medlemsstat registrerer et hit og ønsker at indhente yderligere oplysninger herom, må der fremsættes en anmodning til den danske stat efter reglerne om retshjælp. Bestemmelsen i DPRFL hjemler således kun en begrænset terminaladgang til registeret. Det fremgår af DPRFL § 10, stk. 2, at bestemmelsens stk. 1 tillige kan omfatte en stat uden for EU, hvorfor der lovgivningsmæssigt er skabt grundlag for, at ethvert land kan foretage sammenligning med det danske DNA-profilregister.²⁵⁶ Bestemmelsen er således i det hele en videreførelse af Prüm afgørelsens art. 3.

7.2.2. INTERPOL's DNA-database

Det er, som nævnt, ikke altid tilstrækkeligt for et land at søge efter uidentificerede DNA-profiler i landets nationale DNA-database – ofte er der behov for et internationalt politisamarbejde for at opklare en forbrydelse. INTERPOL oprettede i 2002 en DNA-database, hvor 84 medlemsstater siden har tilføjet DNA-profiler, der kan anvendes til internationale søgninger. På nuværende tidspunkt oplyser INTERPOL, at databasen indeholder mere end 247.000 profiler.²⁵⁷

De retshåndhævende myndigheder i de 87 medlemsstater kan, ved fundet af et DNA-spor, der ikke matcher en DNA-profil i statens nationale DNA-database, indsende DNA-profilen til INTERPOLs DNA-database – for at sammenligne med de i databasen registrerede DNA-profiler. Staten vil herefter blive informeret om, hvorvidt DNA-profilen giver et ’hit’ med en i databasen allerede registreret DNA-profil. Medlemsstaten vil således modtage enten et positivt eller et negativt resultat.

Når en DNA-profil indsendes til INTERPOLs internationale DNA-database, vil den blive tildelt et referencenummer fra den indsendende medlemsstat. Der er følgelig ingen nominelle informationer i databasen eller tilknyttet de registrerede DNA-profiler. Disse informationer ligger udelukkende hos den medlemsstat, der ligger inde med DNA-profilen. Det er herefter op til den indsendende medlemsstat, hvorvidt den ønsker at anmode medlemsstaten, der er i besiddelse af de personfølsomme oplysninger, der knytter sig til DNA-profilen, om udlevering af disse. Herefter er det op til medlemsstaten, der ligger inde med oplysningerne, om denne ønsker at udlevere disse til den anmodende medlemsstat. Det bemærkes hertil, at medlemsstaterne ved indsendelse på forhånd kan vælge hvilke lande, de vil dele deres data med.²⁵⁸

I tilfælde af et positivt resultat informerer INTERPOL begge medlemsstater om matchet og inviterer dem til i fællesskab at fortsætte efterforskningen.²⁵⁹ INTERPOL fungerer i den forstand udelukkende

²⁵⁵ L 77/2007. Almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.1.1.

²⁵⁶ L 195/2022. Lovforslag som fremsat, s. 41f.

²⁵⁷ INTERPOL DNA.

²⁵⁸ Ibid.

²⁵⁹ Ibid.

som bindeled mellem medlemsstaterne i forbindelse med efterforskning af lovovertrædelser og ved forsvundne eller dødfundne personer, der ikke kan identificeres. Fremgangsmåden er favorabel for medlemsstaterne, da de ved brug af INTERPOLs database ikke aktivt skal søge i hver enkelt medlemsstats nationale DNA-database, men herved kan lave en mere omfattende international søgning på en ukendt DNA-profil.

Modsat kan den indsendende stat ligeledes modtage et negativt resultat fra INTERPOL, såfremt DNA-profilen ikke på forhånd er registreret i databasen af en anden medlemsstat. Det er således første gang DNA-profilen indsendes til databasen. INTERPOL vil i den forbindelse anmode om tilladelse hos den indsendende medlemsstat til at registrere DNA-profilen i databasen til fremtidige søgninger og eventuelle fremtidige 'hits'.²⁶⁰

Et eksempel på INTERPOLs DNA-databases vigtige funktion så man i Bryne-sagen fra Norge. I august 2001 blev en ung kvinde dræbt i Bryne, en by i nærheden af Stavanger, i Norge. Norsk politi indhentede i forbindelse med sagen DNA fra 1.200 borgere i lokalområdet, uden held.²⁶¹ Først i 2005, da en dansk mand blev anholdt i Aalborg og sigtet for flere voldssager mod kvinder, fik man et gennembrud den norske sag. I forbindelse med voldssagerne undersøgte dansk politi, ved at sammenligne mandens DNA med DNA-registeret og den internationale DNA-database i INTERPOL, om manden havde forbindelse til flere uopklarede sager. Ved søgningen i INTERPOLs DNA-database kunne man koble den danske mand sammen med DNA-sporet fra drabssagen i Bryne.²⁶² Dansk og norsk politi kunne herefter samarbejde, for at få opklaret sagen fra Bryne. Manden boede på gerningstidspunktet i Bryne og efterhånden som efterforskningen skred frem, ændrede manden sin forklaring fra kun at have været i byen til, at han havde været vidne til drabet og til at have rørt kvinden, da hun lå på jorden. Manden blev i 2005 i Norges Landsret idømt 18 års fængsel og forvaring for drabet.²⁶³

7.2.3. Er fremtiden et fælles europæisk DNA-register?

Muligheden for at søge i andre landes DNA-registre, når det danske politi står med et DNA-spor fra et gerningssted, der ikke giver et hit i det danske DNA-profilregister, kan både have sine fordele og ulemper. Såfremt der ved en international søgning fremkommer et hit på en person i et andet land, vil risikoen for, at rettens aktører antager forsvarerens fejlslutning forøges. Ifølge forsvarerens fejlslutning, der er beskrevet i afsnit 5.3., og man så anvendt af retsformanden i U 2011.25 V, er forudsætningen, at hele Danmarks befolkning indgår i sandsynlighedsberegningen. Der vil i den forbindelse kunne argumenteres for, at DNA-beviset kan matche fem andre vilkårlige personer i den danske befolkning. Soges DNA-beviset op imod andre landes DNA-databaser, vil man herefter skulle medregne indbyggertallet i det pågældende land, hvorfra der fremkommer et hit. Muligheden vil som følge heraf kunne underminere likelihood-kvotientens betydning for DNA-beviset.

Spørgsmålet er således, om det ville være hensigtsmæssigt at udvide reglerne for det europæiske samarbejde om bekæmpelse af kriminalitet, ved at oprette et fælles, europæisk DNA-register, som alle lande blev givet adgang til på samme vilkår, uden at være underlagt kravet om retshjælpsanmodning. Såfremt et EU-baseret DNA-register oprettes, ville medlemsstaterne blive oprustet til at opklare gentagende, grænseoverskridende kriminalitet. Det må dog understreges, at oprettelsen af et fælles DNA-register i EU vil være retligt og faktisk komplekst. Oprettelsen heraf vil kræve en vis synkronisering på det strafferetlige lovområde angående reglerne til udtagelse af DNA, herunder hvor høj en strafferamme der kræves, før man kan udtage DNA fra en mistænkt. Ydermere vil det kræve ensartede regler på det databaseskyttelsesretlige område, særligt i forbindelse med opbevaring og sletning af DNA-data. Endeligt ville medlemsstaterne skulle undersøge det samme antal STR-systemer, for at retssikkerheden ved eventuelle 'hits' sikres bedst muligt.

Oprettelsen af en fælles, europæisk DNA-database ville på anden vis kunne realiseres gennem en sammenføring af de hidtil oprettede nationale DNA-registre. Dette vil dog forudsætte, at medlemsstaternes

²⁶⁰ Ibid.

²⁶¹ Politiken. *Dansker dømt for drab i Norge*.

²⁶² Ibid.

²⁶³ Nordisk Kriminal Reportage 2007. *Drabet i Bryne*, s. 32ff.

DNA-registre er organiseret efter et sæt fælles retsregler og standarder, således at de er kompatible. Til trods for et krav om oprettelse af nationale DNA-registre efter præambelens art. 2, har endnu ikke alle medlemsstater opfyldt dette krav.²⁶⁴ Den forslåede sammenføring af de nuværende nationale DNA-registre, vil således være langt fra realistisk. Oprettelsen af en fælles, europæisk DNA-database vil dog ikke være utænkeligt, som den næste fase indenfor det europæiske samarbejde – men vil kræve en omfattende diskussion og koordinering medlemsstaterne imellem.

7.3. Sammenfatning

Det fremgår af folketingsbeslutning af 18. april 2023, at dansk politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet. En række betingelser skal være opfyldt for at anvende genetisk slægtsforskning, herunder kravet om retskendelse, at der foreligger begrundet mistanke, at allerede eksisterende og tilgængelige DNA-muligheder er udtømt samt at metoden udelukkende anvendes i sager omfattende bestemt personfarlig kriminalitet.

Dansk politi kan ved brug af genetisk slægtsforskning sammenholde en uidentificeret DNA-profil med profiler i DNA-databaser, der ikke primært anvendes af retshåndhævende myndigheder. Såfremt der findes et match, vil det være muligt at kortlægge personen bag den uidentificerede DNA-profils stamtræ og derved med stor sandsynlighed muligt at udpege gerningspersonen. Slægtsforskning er set anvendt med stor succes i blandt andet Californien og nabolandene Sverige og Norge. En central problematik ved anvendelse af genetisk slægtsforskning er hensynet persondataretten, samt retten til privatliv i EMRK art. 8, der begrænser adgangen til anvendelse af efterforskningsmetoden i et vist omfang.

En DNA-profil opfattes i retshåndhævelsesdirektivet og –loven som en personfølsom oplysning. Dette begrænser muligheden for, at Danmark kan overføre DNA-profiler til tredjelande, herunder USA. Flere internationale DNA-databaser påkræver nu, at alle registrerede personer aktivt skal tilvælge retshåndhævelses-matching, såfremt dette ønskes.

Det faktum, at kriminalitet ikke begrænser sig til nationale strafbare handlinger, har allerede siden 2005 været et fokuspunkt i EU. Med fokus på at bekæmpe grænseoverskridende kriminalitet er der således på både internationalt og nationalt niveau indført lovregler, der giver medlemsstaterne adgang til søgninger i andre medlemsstaters DNA-databaser til brug for efterforskning af kriminalitet. Muligheden for at finde et match mellem en uidentificeret DNA-profil og en gerningsperson er således udvidet.

Beskyttelsen af de personfølsomme oplysninger, der knytter sig til en DNA-profil, vanskeliggør imidlertid udvekslingen af disse oplysninger, hvorfor oprettelsen af en samlet europæisk DNA-database kunne forenkle det europæiske samarbejde om bekæmpelsen af den grænseoverskridende kriminalitet. Lovgivningsmæssigt er EU's medlemsstater dog langt fra oprettelsen af en sådan DNA-database.

8. KONKLUSION

DNA-beviset spiller en central rolle i politiets efterforskning af visse forbrydelser og kan få afgørende betydning for den efterfølgende straffesag og dens udfald. DNA-beviset kan essentielt anvendes til at fastslå identiteten af den person, der har afsat et bestemt biologisk spor og tillægges derfor stor bevismæssig vægt af domstolene.

Hensigten med afhandlingen har været at undersøge og belyse brugen af DNA-beviset i straffesager samt de retssikkerhedsmæssige overvejelser, der opstår i denne forbindelse. Endvidere har afhandlingens fokus været at belyse DNA-bevisets udvikling i lyset af dets fremtidige potentiale.

DNA-beviset er efter indførelsen af Det Centrale DNA-profilregister blevet et hyppigere anvendt bevis i straffesager. DNA-profilregisteret har siden oprettelsen vist sig at være et effektivt redskab for politiet i forbindelse med efterforskning og opklaring af kriminalitet. Et centralt moment for den hyppigere anvendelse af DNA-beviset er, at DNA-profiler og -spor optaget i DNA-profilregisteret er konstant stigende. Dette skyldes at de lovgivningsmæssige rammer for tilvejebringelse og registrering af DNA-profiler samt reglerne om sletning fra DNA-profilregisteret er blevet udvidet betydeligt siden 2005, idet

²⁶⁴ Bilag 14 – Data fra INTERPOL

det på sigt har været lovgivers ønske at skabe parallelitet mellem DNA-profilregisteret og Fingeraftryksregisteret. Gennem lovændringen i 2022 blev der omsider skabt en fuldkommen parallel mellem de to registre.

Anvendelsen af et DNA-bevis forudsætter en dybdegående forståelse for DNA og den retsmedicinske DNA-analyse. Det er således centralt, at rettens aktører har et grundlæggende kendskab hertil. Det konkluderes derimod i afhandlingen, at rettens aktører i praksis ofte begår logiske fejlslutninger baseret på likelihood-kvotienten, når et DNA-bevis inddrages i en straffesag. I retspraksis ses det således, at sagkyndige vidner ofte indkaldes under retssagen for at forklare om likelihood-kvotientens værdi og funktion. Det konkluderes ydermere, at likelihood-kvotienten udelukkende anvendes til identificeringen af et DNA-spors ophav. Herudover skal det i relation til skyldsspørgsmålet være beviseligt, at gerningsmanden har afsat DNA-sporet.

På baggrund af den frie bevisbedømmelse kan domstolene frit vurdere skyldsspørgsmålet og den bevismæssige værdi af de beviser, der indgår i sagen. Der er i afhandlingen foretaget en analyse af den aktuelle retstilstand vedrørende DNA-bevisets vægt i straffesager, hvori det konkluderes, at det i praksis ikke er muligt at opstille en generel bevisvægt af et DNA-bevis, idet dommernes skøn ses at variere. Ikke desto mindre er det kritisabelt, at domstolene i enkelte sager tillægger vidnebeviset en højere bevismæssig vægt end DNA-beviset, på trods af at der er betydeligt større risiko for, at vidnebeviset er behæftet med fejkilder. Det konkluderes derimod, at DNA-beviset ikke kan stå alene som eneste bevis. Tiltaltes forhåndsodds er her et centralt moment i rettens vurdering af skyldsspørgsmålet, særligt ved inddragelse af likelihood-kvotienten. Imidlertid er det uklart, hvilke yderligere omstændigheder der påkræves, før et DNA-bevis kan anses som et stærkt bevis.

Med afsæt i Rigspolitiets og Rigsadvokatens gennemgang af 12.900 sager, hvor DNA-sporprofilen var analyseret på 16 DNA-systemer, mens DNA-personprofilen var analyseret på 10 DNA-systemer, konkluderes det i afhandlingen, at analysen af et DNA-spor og en DNA-profil i videst muligt omfang bør foretages på samme antal DNA-systemer. Dette understøttes af retspraksis, hvoraf det udledes, at der findes konkrete tilfælde, hvor DNA-beviset mister sin bevismæssige værdi efter en fornyet analyse, såfremt der indledningsvist er fremkommet et match ved analyse på to forskellige DNA-systemer.

Rettens aktører skal udvise særlig omhu ved anvendelse af DNA-beviser fra blandingsspor. Des flere bidragsydere, der er til et DNA-spor, des større er sandsynligheden for, at der opstår et falsk match, samt at for sagen uvedkommende personer inddrages eller mistænkes. Idet DNA ligeledes kan være sekundært overført fra en tilfældig person, er det vigtigt at vurdere DNA-beviset i sammenhæng med sagens øvrige oplysninger. Det konkluderes i denne forbindelse, at der er høje beviskrav til en domfældelse. Der kan således stilles spørgsmålstegn ved, at der ikke er fastsat lovbestemte rammer til politiets sporsikring, herunder om et spor, der indgår som bevis i en straffesag, er korrekt optaget. Med direkte afsæt i TfK 2019.1089/2Ø konkluderes det i relation hertil, at et DNA-bevis ikke tillægges afgørende betydning for skyldsspørgsmålet, såfremt det ikke kan fastlægges, om beviset er optaget i overensstemmelse med de gældende retningslinjer. Imidlertid bliver der ikke under retssagen ført bevis for, hvordan sporet er sikret, men udelukkende hvilken betydning usikkerheden ved sporsikringen har. På samme måde konkluderer afhandlingen endvidere, at kontaminationsfaren for et DNA-bevis altid bør vurderes nøje. Det bemærkes dog, at rettens aktører som udgangspunkt er særligt opmærksomme på de retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, der kan være ved fundet af et DNA-spor.

Afslutningsvist konkluderes det, at DNA-beviset har et stort fremadrettet potentiale og ligeledes er et bevis i stor udvikling. Folketinget vedtog den 18. april 2023, at politiet fremadrettet kan anvende genetisk slægtsforskning som et efterforskningsværktøj, hvilket har dannet ramme for, at politiet i fremtiden kan foretage slægtsforskning af en DNA-profil, der ikke har medført et match ved brug af de eksisterende DNA-muligheder. Ydermere har flere EU-medlemsstater oprettet nationale DNA-registre, hvori øvrige medlemsstater kan foretage en 'hit'-søgning, såfremt et DNA-spor ikke kan identificeres i statens eget DNA-profilregister. Gennem en inddragelse af Prümafgørelsen og INTERPOLs internationale DNA-register indeholder afhandlingen en analyse af muligheden for oprettelsen af et fælles, europæisk DNA-register. Det konkluderes i den forbindelse, at medlemsstaternes manglende synkronisering af de retsregler, der regulerer DNA-registrene, udgør en ikke ubetydelig begrænsning for oprettelsen af et

europæisk DNA-register. Medlemsstaterne må derfor på nuværende tidspunkt lade sig nøje med hitbaserede søgninger i andre medlemsstaters DNA-registre.

DNA-beviset er i sin helhed et stærkt teknisk bevis, der både anvendes som grundlag for politiets efterforskning af strafbare handlinger og som et, til tider, tungtvejende og afgørende bevis under straffesagen. Trods sin stærke karakter, ses det derimod i praksis, at DNA-beviset ikke udnyttes til fulde. Det konkluderes i afhandlingen, at grunden hertil beror på en teoretisk tvivl, som følge af DNA-bevisets kompleksitet. Den juridiske forståelse for og anvendelse af DNA-beviset kan således stadig optimeres.

Litteraturliste

Juridisk litteratur, artikler, festskrifter, m.v.

Tidsskrifter

Leth et al.	Leth, Peter Mygind., Hovvang, Stine., og Thomsen, Asser Hedegård. <i>Retsmedicinske findestedsundersøgelser</i> . Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, nr. 1/2023.
Staal, TfK 2011.515	Staal, Eva. <i>DNA som bevis i straffesager, hvor en matchende DNA-profil er det eneste, der knytter tiltalte til gerningsstedet eller forbrydelsen</i> , TfK 2011.515.
Toftgaard Nielsen 2005	Nielsen, Gorm Toftgaard. Juristen, nr. 5. <i>Hvad er et tvangsindgreb? Om straffeprocess og forvaltningsret</i> . 2005. s. 153-160.

Artikler

Baumbach og Knudsen UfR 2022B.8	Baumbach, Trine og Knudsen, Mette Lyster. <i>DNA-beviset og dets betydning i straffesager</i> , UfR 2022B.8.
Blume og Harlev UfR 1999B.1	Blume, Peter og Harlev, Mette. <i>Registrering af DNA-profiler</i> . UfR 1999B.1.
Dybdahl	Dybdahl, Ole. <i>Dna som bevis i straffesager</i> . Advokaten 10, 2009.
Gammeltoft-Hansen UfR 1979B.1	Gammeltoft-Hansen, Hans. <i>Om afgrænsningen af "straffeprocessuelle tvangsindgreb"</i> , UfR 1979B.1.
Gafni og Krieger	Gafni, Matthias & Krieger, Lisa M.: <i>Here's the 'open-source' genealogy DNA website that helped crack the Golden State Killer case</i> . Bay Area News Group, 26. april 2018.
Graham	Graham, E.A.M. <i>DNA: Sampling and Contamination Risks – Forensic and Legal Medicine</i> . Elsevier. 2. udgave. 2016.
Guerrini et al. 2018	Guerrini, Christi J., Robinson, Jill O., Petersen, Devan., & McGuire, Amy L. <i>Should police have access to genetic genealogy databases? Capturing the Golden State Killer and other criminals using a controversial new forensic technique</i> . Plos Biology, 2. October 2018.
Guerrini et al. 2021	Guerrini, Christi J., Wickenheiser, Ray A., Bettinger, Blaine., McGuire, Amy L., & Fullerton, Stephanie M.

	<i>Four misconceptions about investigative genetic genealogy</i> . Journal of Law and the Biosciences. Oxford University Press. 2021.
Josefsen et al.	Josefsen, Mathilde Hartmann., Jensen, Stefan., og Hoorfar, Jeffrey. <i>PCR-kontamination – når styrken er svaghe-</i> <i>den</i> . Dansk kemi 84, nr. 5. 2003.
Larsen	Larsen, Hans Jakob. <i>Guide til DNA som bevis</i> , Advokaten 09, 2013, s. 40-43.
Meakin og Jamieson	Meakin, Georgina og Jamieson, Allan. <i>Review and implications for casework</i> . Forensic Science International Genetics. 2013.
Morling	Morling, Niels. <i>Retsgenetik i Videnskab og praksis</i> , s. 922-925.
Møller	Møller, Peter. <i>Pigenavnet gav ikke mening i 40 år, men den mulige morder blev fældet af sit stamtræ</i> . TV2, udland. 30. april 2018.
Pedersen	Pedersen, Victor Emil Kuhlman. <i>Svensk DNA-detektiv opklarede 16 år gammel drabssag - nu kan hans metode måske snart bruges i Danmark</i> . DR, indland. 10. oktober 2022.
Politiken 2005	<i>Dansker dømt for drab i Norge</i> , Politiken, internationalt, 11. november 2005.
Ritzau	Ritzau. <i>Golden State seriemorder sendt i fængsel på livstid i USA</i> . TV2, udland, 21. august 2020.
Sørensen og Larsen	Sørensen, Kari og Larsen, Hans Jakob. <i>Brug og misbrug af DNA-beviset</i> , Advokaten 08, 2011, s. 36-38.
Sørensen	Sørensen, Kari. <i>Dna behandles som andre beviser</i> , Advokaten 01, 2020, s. 21.
Toft	Toft, Emma. <i>Nyt studie: En plads i DNA-register afskrækker kriminelle</i> . DR, indland. 17. april 2018.
Østergård	Østergård, Tine. <i>DNA i straffesager</i> , Advokaten 01, 2020, s. 12-15.

Bøger

Aarli	Aarli, Ragna. <i>DNA-BEVIS: Rettsikkerhet ved bruk av DNA-sakkyndighet i kampen mot kriminalitet</i> . Cappelen Damm AS. 1. udgave. 2011.
Baumbach og Elholm	Baumbach, Trine og Elholm, Thomas. <i>Straffeprocessens katekismus</i> . Djøf Forlag. 1. udgave. 2021.
Blume og Hermann	Blume, Peter. & Herrmann, Janne Rothmar. <i>Ret, privatliv og teknologi</i> . Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 2. udgave. 2010.

Butler	Butler, John. <i>Fundamentals of Forensic DNA Typing</i> . Elsevier. 1. udgave. 2009.
Evald	Evald, Jens. <i>Juridisk Teori, Metode og Videnskab</i> . Djøf Forlag. 1. udgave. 2016.
Gammeltoft-Hansen 1981	Gammeltoft-Hansen, Hans. <i>Straffeprocessuelle tvangsindgreb, retspolitiske studier</i> . Juristforbundets forlag. 1981.
Henricson	Henricson, Ib. <i>Politiret</i> . Djøf Forlag. 7. udgave, 1. oplag. 2022.
Jorde et al.	Jorde, Lynn B., Carey, John C. & Bamshad, Michael J. <i>Medical Genetics</i> . Mosby Elsevier. 4. udgave. 2010.
Knudsen og Baumbach	Knudsen, Mette Lyster og Baumbach, Trine. <i>Bevis i straffesager i Retsplejeloven 100 år</i> . Djøf Forlag. 1. udgave. 2010.
Rørdam et al.	Rørdam, Thomas., Kirstrup, Michael., Poulsen, Jakob Lund., & Røn, Jens. <i>Straffeprocessen</i> . Karnov Group. 3. udgave. 2018.
Semikhodskii	Semikhodskii, Andrei. <i>Dealing with DNA Evidence: A Legal Guide</i> . Routledge-Cavendis. 2007.
Smith	Smith, Eva. <i>Vidne-beviset. En vurdering af afhøringsmetoder og vidneforklaringer</i> . G.E.D Gads forlag. 1986.
Thomsen	Thomsen, Jørgen Lange. (red.). <i>Retsmedicin</i> . FADL's Forlag. 3. udgave. 2013.
Toftgaard Nielsen 2016	Nielsen, Gorm Toftgaard. <i>Straffesagens Gang</i> . Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 6. udgave. 2016.
Toftgaard Nielsen 2020	Nielsen, Gorm Toftgaard., ved Holst, Nicolaj Sivan. <i>Straffesagens Gang</i> . Djøf Forlag. 7. udgave. 2020.

Festskrifter

Gammeltoft-Hansen 2007	Gammeltoft-Hansen, Hans. <i>Om definitionen af straffeprocessuelle tvangsindgreb</i> i "Jurist uden omsvøb", Festskrift til Gorm Toftgaard Nielsen. Christian Ejlers' Forlag. 2007. s. 139-148.
Strandbakken 2003	Strandbakken, Asbjørn. <i>Erstatning etter strafforfølgning</i> i "Strafrecht aus nordischer Perspektive", Festschrift für Karin Cornils zum 25-jährigen Jubiläum als Referentin am Max-Planck-Institut. Shaker Verlag. 2003.
Strandbakken 2007	Strandbakken, Asbjørn. <i>Innhenting af DNA-bevis – heller målet ethvert middel?</i> i "Jurist uden omsvøb", Festskrift til Gorm Toftgaard Nielsen. Christian Ejlers' Forlag. 2007. s. 337-354.

E-bøger

Nordisk Kriminal Reportage 2007

Nordisk Kriminal Reportage, *Drabet i Bryne*, Lindhardt og Ringhof Forlag A/S, 2007.

Vestergaard

Vestergaard, Erik. *Sandsynlighedsregning: Bayes' formel og Bayesianske netværk*. 2015.

Juridiske redegørelser

Det Etiske Råd

Det Etiske Råd. *Et DNA-profil-register, som omfatter alle borgere i Danmark? Etiske overvejelser*. 2006.

European Parliament

European Parliament. Study for the LIBE committee. *Cross-border Exchange and Comparison of Forensic DNA Data in the Context of the Prüm Decision*. June 2018.

Lovgivning, forarbejder, m.v.

Dansk lovgivning m.v. (kronologisk)

Bet. 1104/1987

Betænkning nr. 1104/1987 om legemsindgreb under efterforskningen (strafferetsplejeudvalget).

L 107/1999

Lovforslag nr. 107: *Forslag til lov om oprettelse af et centralt DNA-profilregister*. Fremsat den 2. december 1999 af justitsministeren (Frank Jensen). Samling 1999-00.

DPRL

Lov nr. 434 af 31. maj 2000, Lov om Det Centrale Dna-profil-register.

L 14/2005

Lovforslag nr. 14: *Forslag til lov om ændring af lov om oprettelse af et centralt DNA-profilregister og retsplejeloven*. Fremsat den 23. februar 2005 af justitsministeren (Lene Espersen). FT Samling 2004-2005 (2. samling).

L 77/2007

Lovforslag nr. 77: *Forslag til lov om ændring af lov om Det Centrale Dna-profil-register, retsplejeloven, lov om registrering af køretøjer og lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet. (Gennemførelse af Prümafgørelsen om udveksling af oplysninger om dna-profiler, fingeraftryk og køretøjer m.v.)*. Fremsat den 27. februar 2008 af justitsministeren (Lene Espersen). FT Samling: 2007-08 (2. samling).

L 90/2009

Lovforslag nr. 90: *Forslag til lov om ændring af lov om Det Centrale Dna-profil-register. (Frist for sletning af oplysninger om dna-profiler vedrørende sigtede, men ikke dømte personer)*. Fremsat den 16. december 2009 af justitsministeren (Brian Mikkelsen). FT Samling 2009-10.

L 168/2017

Lovforslag nr. 168: *Forslag til lov om retshåndhævende myndigheders behandling af personoplysninger*. FT Samling 2016-17.

Retshåndhævelsesloven

Lov nr. 410 af 27. april 2017, Lov om retshåndhævende myndigheders behandling af personoplysninger.

REU/1624	Retsudvalget 2019-2020. REU Alm. del. Endeligt svar på spørgsmål 1624. <i>Redegørelse for konkret sag om DNA-beviser.</i>
REU, bilag 514	Retsudvalget 2019-20. REU Alm. del. Bilag 514. <i>Gennemgang af yderligere straffesager, hvor DNA-bevis er anvendt.</i>
REU, bilag 303	Retsudvalget 2020-21. REU Alm. del. Bilag 303. <i>Orientering om status for politikredsenes gennemgang af dna-sager.</i>
L 222/2020	Lovforslag nr. 222: <i>Forslag til Lov om ændring af retsplejeloven (Nyt uafhængigt tilsyn med bevismidler, udvidelse af politiklageordningen og justering af ordningen med fartbøder til politiets personale i forbindelse med udrykningskørsel som led i tjenesten).</i> Fremsat den 28. april 2021 af justitsministeren (Nick Hækkerup). FT Samling 2020-2021, Tillæg A.
L 195/2022	Lovforslag nr. 195: <i>Forslag til Lov om Det Centrale DNA-profilregister og Det Centrale Fingeraftryksregister.</i> Fremsat den 14. maj 2022 af justitsminister (Mattias Tesfaye). FT Samling 2021-2022, Tillæg A.
DPRFL	Lov nr. 873 af 21. juni 2022, Lov om Det Centrale Dna-profilregister og Det Centrale Fingeraftryksregister.
Straffeloven	Lovbekendtgørelse nr. 1360 af 28. september 2022, straffeloven.
Retsplejeloven	Lovbekendtgørelse nr. 1655 af 25. december 2022, retsplejeloven.
B 15. Genetisk slægtsforskning	B 15. Forslag til folketingsbeslutning om, at dansk politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet (borgerforslag). FT Samling 2022-23. 2. Samling. Tillæg A.

EU retlige retsakter m.v. (kronologisk)

Prümafgørelsen	Rådets afgørelse 2008/615/RIA, af 23. juni 2008, om intensivering af det grænseoverskridende samarbejde, navnlig om bekæmpelse af terrorisme og grænseoverskridende kriminalitet.
EUC	Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder, 2010, C 83/02.
TEUF	Konsolideret udgave af Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde, 2016/C 202/01.
Retshåndhævelsesdirektivet	Europa-Parlamentets og Rådets direktiv, 2016/680, af 27. april 2016, om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med kompetente myndigheders behandling af personoplysninger med henblik på at forebygge, efterforske, afsløre

eller retsforfølge straffbare handlinger eller fuldbyrde strafferetlige sanktioner og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af Rådets rammeafgørelse 2008/977/RIA (2016/680).

Folkeretlige retsakter m.v.

EMRK	European Convention on Human Rights, Council of Europe, Rome, 4 November 1950.
------	--

Doms- og praksisregister Danske domme (kronologisk)

U 2018.82 V	Vestre Landsrets dom af 17. september 2009 i anke, 6. afd., nr. S-1470-09. U 2010.82 V.
U 2011.25 V	Vestre Landsrets dom af 20. september 2010 i anke, 6. afd., nr. S-0367-10. U 2011.25 V.
TfK 2011.135	Vestre Landsrets dom af 2. november 2010 i anke 2. afd. S-2188-10. TfK 2011.135.
TfK 2011.178	Vestre Landsrets dom af 16. november 2010 i anke, 10. afd., nr. S-1319-10. TfK 2011.178.
TfK 2011.216	Vestre Landsrets dom af 29. november 2010 i anke 9. afd. S-1041-10. TfK 2011.216.
TfK 2013.922	Østre Landsrets dom af 26. juni 2013 i anke, 5. afd. S-514-13. TfK 2013.922.
U 2017.35 H	Højesterets dom af 14. september 2016 i sag 99/2016 (1. afd.). U 2017.35 H.
TfK 2017.341	Ø.L.D. 17. januar 2017 i anke, 21. afd. nr. S-2267-16. TfK 2017.341.
TfK 2019.260/2	Østre Landsrets dom af 29. november 2018 i anke, 10. afd. nr. S-2005-18. TfK 2019.260/2.
TfK 2019.1089/2	Østre Landsrets dom af 28. maj 2019 i anke, 6. afd. nr. S-378-19. TfK 2019.1089/2.
TfK 2019.1160	Østre Landsrets dom af 13. juni 2019 i anke 20. afd. nr. S-2555-18. TfK 2021.231/1.
TfK 2019.1369	Østre Landsrets dom af 26. august 2019 i anke 12. afd. nr. S-391-19. TfK 2019. 1396.
U 2020.1026 Ø	Østre Landsrets Dom af 15. januar 2020 i anke, 14. afd., nr. S-2721-19. U 2020.1026 Ø.
SK2020.G.65.20, TfK2021.231/1	Den Særlige Klagerets kendelse af 23. oktober 2020 (G-065-20).
TfK 2021.701	Østre Landsrets dom af 23. april 2021 i anke 9. afd. S-1824-20. TfK 2021.701.

TfK 2022.310	Østre Landsrets dom af 31. maj 2022 i anke. 1. afd. S-1940-21. TfK 2022.310.
TfK 2022.306	Østre Landsrets dom af 1. juni 2022 i anke 11. afd. S-1898-21. TfK 2022.306.
TfK 2022.470	Vestre Landsrets dom af 27. oktober 2022 i anke 15. afd. S-0485-22. TfK 2022.470.

Domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (kronologisk)

Saunders v. the United Kingdom	Case of Saunders v. the United Kingdom, Application no. 19187/91, Strasbourg, Court (Grand Chamber), 17 December 1996.
S. and Marper v. the United Kingdom	Case of S. and Marper v. the United Kingdom, Applications nos. 30562/04 and 30566/04, Strasbourg, Court (Grand Chamber), 4 December 2008.

Links

Anklagemyndighedens Vidensbase	Anklagemyndighedens Vidensbase. <i>DNA-beviset i straffesager</i> . https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/128c73ef-9d28-4a85-9eba-1a44c70364e2?showExact=true (senest besøgt 9. maj 2023)
Bevismiddeltilsynets hjemmeside	Det Uafhængige Tilsyn med Bevismidler. https://bevismiddeltilsynet.dk/ (senest besøgt 24. maj 2023)
Bevismiddeltilsynets årsberetning	Det Uafhængige Tilsyn med Bevismidler. <i>Årsberetning 2022</i> . 15. marts 2023. https://bevismiddeltilsynet.dk/346-2/ (senest besøgt 24. maj 2023)
Borgerforslag	Borgerforslag. <i>Dansk Politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet</i> . Fremsat af Martin Wittrup Enggaard, 20. juni 2022. https://www.borgerforslag.dk/se-og-stoet-forslag/?Id=FT-11761 (senest besøgt 24. maj 2023)
INTERPOL DNA	INTERPOL: <i>DNA can play a crucial role in convicting – or clearing – suspects of a crime, and can also be used to identify missing persons</i> . https://www.interpol.int/How-we-work/Forensics/DNA (senest besøgt 10. maj 2023)
JM Pressemeddelelse 2021	Justitsministeriets pressemeddelelse af 11. marts 2021: <i>Nyt uafhængigt tilsyn med bevismidler</i> . https://www.justitsministeriet.dk/pressemeddelelse/nyt-uafhaengigt-tilsyn-med-bevismidler/ (senest besøgt 2. maj 2023)
JM Pressemeddelelse 2023	Justitsministeriets pressemeddelelse af 9. februar 2023: <i>Regeringen: Politiet skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskningen</i> .

	https://www.justitsministeriet.dk/pressemeddelelse/regeringen-politiet-skal-kunne-bruge-genetisk-slaegtsforskning-i-efterforskningen/ (senest besøgt 2. maj 2023)
Oslo Politidistrikt	Oslo Politidistrikt. <i>Løsning i drapssak fra 1999</i> . Publisert den 2. februar 2023. https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2023/02/02/losning-i-drapssak-fra-1999/ (senest besøgt 24. maj 2023)
Taylor	Taylor, Sebastian. <i>Bayes' Theorem. A mathematical formula used to determine the conditional probability of events</i> . 5. marts 2023. https://corporatefinanceinstitute.com/resources/data-science/bayes-theorem/ (senest besøgt 23. maj 2023)

COUNCIL OF EUROPE COMMITTEE OF MINISTERS

RECOMMENDATION No. R (92) 1

OF THE COMMITTEE OF MINISTERS TO MEMBER STATES

ON THE USE OF ANALYSIS OF DEOXYRIBONUCLEIC ACID (DNA) WITHIN THE FRAMEWORK OF THE CRIMINAL JUSTICE SYSTEM¹

*(Adopted by the Committee of Ministers on 10 February 1992
at the 470th meeting of the Ministers' Deputies)*

The Committee of Ministers, under the terms of Article 15.b of the Statute of the Council of Europe,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members,

Having regard to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data of 28 January 1981 ("the Data Protection Convention");

Considering that the fight against crime calls for the use of the most modern and effective methods;

Convinced of the need to pursue a common criminal policy aimed at the protection of individuals and the society in which they live;

Bearing in mind that the techniques of DNA analysis can offer advantages to the criminal justice system, in particular in the determination of innocence or guilt;

Bearing in mind, however, that such techniques, which are continuously evolving, should be carried out in a reliable manner;

Mindful, however, that the introduction and use of these techniques should take full account of and not contravene such fundamental principles as the inherent dignity of the individual and the respect for the human body, the rights of the defence and the principle of proportionality in the carrying out of criminal justice,

Recommends that the governments of member states be guided in their legislation and policy by the principles and recommendations set out below;

Instructs the Secretary General to bring the contents of this recommendation to the attention of the non-member states and international organisations which have participated in its preparation.

1. When this recommendation was adopted and in application of Article 10.2.c of the Rules of Procedure for the meetings of the Ministers' Deputies;

— the Representative of Denmark reserved the right of her government to comply or not with the recommendation as a whole;
— the Representatives of Germany, the Netherlands and Norway reserved the right of their governments to comply or not with Principle 8 of the recommendation.

Bilag 2 – Fiktivt eksempel på tabel i en retsgenetisk DNA-erklæring

Fiktivt eksempel på et resultat af en DNA-profilanalyse – Anklagemyndighedens Vidensbase, pkt. 2.2.7.

Prøve	Materiale fra T	Materiale fra vatpind(e)
KT nr.		
RGA mrk.		
Område- og prøvenummer		
Dna-profil		Dna-profil
D3S1358	14	14, 17
HUMVWA31/A	18, 19	14, 15, 19
D16S539	13	-
CSF1PO	10,12	10,11,12
TPOX	8,9	8,9
D8S1179	15	11, 12, 15
D21S11	30	27, 30, 33
D18S51	14	14
D2S441	10	10, 12, 13
D19S433	12	12
HUM-TH01	6, 7	6, 7, 10
HUMFIBRA/FGA	27	27
D22S1045	10, 11	10, 11
D5S818	10,13	10,11,12,13
D13S317	10,11	9,10,11,13
D7S820	8,11	8,10,11
SE33	11, 12	12, 13, 14, 15
D10S1248	15, 16	15, 16, 17
D1S1656	14	14
D12S391	17	17, 18
D2S1338	20, 23	17, 18, 20, 23
Amelogenin	X,Y	X, Y
Yindel	2	2
DYS391	10	10,12

Retten på Frederiksberg

Udskrift af dombogen

D O M

Politiets nr.

afsagt den 17. december 2018.

Rettens nr.

Anklagemyndigheden

mod

T

cpr-nummer

Sagens baggrund og parternes påstande

Denne sag er behandlet med domsmænd.

Anklageskrift er modtaget den 27. august 2018.

T er tiltalt for overtrædelse af

1.

indbrudstyveri efter straffelovens § 276 a (dagældende § 276).

ved den 9. april 2016 mellem kl. 11.00 og 18.00 at være brudt ind i i lejligheden, i København, og stjålet div indbo for ca. 95.000 kr., herunder blandt andet en router, Apple udstyr, værktøj, tøj, solbriller, hi-fi udstyr og smykker.

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om fængselsstraf.

Tiltalte har nægtet sig skyldig og nedlagt påstand om frifindelse, subsidært om rettens mildeste dom.

Anklagemyndigheden har på vegne af Forsikring A/S,

skadesnummer

nedlagt påstand om, at tiltalte skal betale

141.180,50 kr. i erstatning.

Beløbet er i e-mail af 18. oktober 2018 fra Forsikring A/S med vedhæftet skadeopgørelse og faktura opgjort således:

SSG Skade- og låseservice

3.935,50 kr.

Opgørelse ved stjålet indbo

137.245,00 kr.

I alt

141.180,50 kr.

Tiltalte har bestridt erstatningspligten og erstatningskravets størrelse.

Forklaringer

Der er under hovedforhandlingen i sagen afgivet forklaring af tiltalte og af vidnet .

Tiltalte har forklaret bl.a., at han ikke har noget med indbruddet at gøre, og at han ikke kommer i København . Han har et firma, men husker ikke at have været derude. Han kører hvor som helst i forbindelse med sin virksomhed, men har aldrig været i det område. Han ved ikke, hvordan hans dna er kommet på et fjernsynsstik i København , men han har ikke været derude. Han har ikke haft andre folks ledninger i hænderne og har ikke solgt sådanne.

Foreholdt, at han til politirapport af 24. november 2016 (Bilag 7) har forklaret, at han "ikke kunne udelukke at han har solgt de pgl. ledninger på dba.dk eller lign.", og at han "kunne ikke se hvordan hans dna ellers skulle være på disse", forklarede han, at det kan han godt have sagt til politiet. Han forstod det ikke og fægtede i blinde. Han vidste ikke engang, hvilken type stik det var. Han kender ikke

Adspurgt på ny, om han har solgt ledninger, svarede tiltalte, "ja, nej, måske noget til genbrug".

Foreholdt fotomappen (Bilag 2), foto 1, der viser indgangspartiet til , forklarede tiltalte, at der har han ikke været. Han har aldrig været i den lejlighed.

Foreholdt fotomappen (Bilag 2), foto 8, der viser flere ledninger og kabler, der er fastmonteret i væggen, forklarede tiltalte, ingen af de ledninger siger ham noget.

Foreholdt fortegnelse over stjalne genstande (Bilag 5-1), herunder Samsung TV til stikket med tiltaltes DNA, og adspurgt, om han genkendte nogle af produkterne, svarede tiltalte, nej, han har aldrig set de produkter.

Han bor i København og boede også der i 2016. Der bor han sammen med sin hustru og deres søn. De har været sammen i 8 år. Idag er sønnen 3 år. I april 2016 var sønnen 1 år.

Foreholdt politirapport om bankoplysninger (Bilag 9), hvoraf fremgår blandt andet, at han 9. april 2016 kl. 11.29 benyttede sit Dankort i en Hendes Mauritz butik på adressen , forklarede han, at det godt kan passe, at han på det tidspunkt handlede der sammen med sin hustru.

Vidnet har forklaret, at han pga. forsikringsdækning intet erstatningskrav har. Han havde indbrud den 9. april. Han fik fra sin nabo en besked via messenger om, at hans lejlighedsdør stod åben. Han var ude om aftenen var ikke hjemme den nat. Det er længe siden, og han husker det ikke så godt. Da han kom hjem, var lejlighedsdøren åben, og det hele var gennemrodet.

Foreholdt fortegnelse over stjålne genstande (Bilag 5-1), forklarede han, at det er ham, som har udarbejdet fortegnelsen med de ting, som manglede. Senere fandt han ud af, at han havde glemt nogle småting.

Han havde ikke kvitteringer på det hele og huskede ikke alle priserne, men fik at vide af forsikringsselskabet, at han skulle finde tingene på internettet. De angivne priser er nypriser eller priser ifølge gemte kvitteringer. Det var det, som forsikringsselskabet bad om, hvorefter forsikringsselskabet nedskrev nogle af beløbene.

Han mener, at han modtog i alt ca. 140.000 kr. kombineret med rabatordninger igennem forsikringsselskabet ved køb af nyt.

Foreholdt, at han oprindelig havde opgjort sit tab til ca. 95.000 kr., forklarede han, at det godt kan passe, men at han ikke husker det længere.

Han fik også forsikringsdækning for den ødelagte dør.

Han var hjemme, da politiet var der. De gik rund i lejligheden og tog blandt andet prøver fra kabler til det manglende fjernsyn. Det undrede han sig meget over dengang.

Foreholdt fotomappen (Bilag 2), foto 8, der viser flere ledninger og kabler, der er fastmonteret på eller i væggen, forklarede vidnet, at de er til ledning til strøm, HDMI kabel og højtalere kabler til hans fjernsyn, der havde hængt på væggen foran kabeludtrækket. Han har ikke på noget tidspunkt udskiftet ledning eller kabler til fjernsynet. De kabler havde altid siddet i fjernsynet. Kablerne havde han købt sammen med produkterne eller som brugt andensorteringsvarer. Det er også muligt, at nogle af kablerne forinden har ligget i hans kælder. Fjernsynet købte han i 2012. Det havde hængt det pågældende sted i 3 år. Han kan ikke sige, hvornår han købt de øvrige kabler, men han havde ikke købt dem kort forinden indbruddet. Dem har han haft i mange år.

Han kender ikke tiltalte og har aldrig mødt eller set ham. Han kan ikke afvise, at han engang har købt noget fra tiltalte på DBA, men han genkender ham ikke.

Foreholdt fortegnelse af 15. april 2016 over stjålne genstande (Bilag 5-1), hvoraf fremgår blandt andet et Samsung TV til 13.999 kr., og adspurgt, om han har en kvittering for dette, svarede han, ja, det har han købt den 16. juli

2012 i Fona.

Adspurgt om han også har kvitteringer for routere, apple-tv, Mac Book og andet apple udstyr, svarede han, ja, nogle af tingene.

Oplysningerne i sagen

Der er under sagen dokumenteret retsgenetisk erklæring af 10. juni 2016 (Bilag 4-1), hvoraf blandt andet fremgår:

"Konklusion

a) KT nr. 1: Votpind(e) med materiale
Ifølge fremsender sikret fra: *Fjernsynsstik*

Dna-profilen for det påviste biologiske spor på ovennævnte effekt, jf. erklæring af 26.05.2016, er i overensstemmelse med, at materialet indeholdt dna fra mere end én person, hvoraf mindst en person er af hankøn.

Dna-profilen taler for, at en del af det undersøgte dna stammer fra
T

Dna-profilen for materialet blev beregnet til at være mere end 1.000.000 gange mere sandsynlig, hvis en del af det undersøgte dna stammer fra T end hvis ikke en del af det undersøgte dna stammer fra T
Beregningen er baseret på hyppigheder af dna-faktorer i den danske befolkning og forudsætter, at ingen af de påviste dna-faktorer i den danske befolkning og forudsætter, at ingen af de påviste dna-faktorer stammer fra nære slægtninge til T

Der er endvidere dokumenteret politirapport af 6. december 2018, hvoraf fremgår blandt andet:

"I forbindelse med skriftlig henvendelse fra Boelskifte Advokater, ved Kristian Mølgaard, rettede jeg henvendelse til Nets Danmark A/S, med henblik på at få udleveret sigtedes bankoplysninger fra d. 9. april 2016.

Nets fik udleveret den skriftlige henvendelse fra Boelskifte Advokater, som gav samtykke til indhentning af bankoplysninger fra sigtede, T og blev bedt oplyse hvilke betalinger sigtede havde foretaget med sit/sine hævekort den pågældende dag.

Nets fremsendte et excelark med sigtedes betalinger med kreditkort med kortnummer, sluttende med 4925.

På arket sås én betaling d. 9. april 2016, kl. 11:29:29. Betalingen var i H&M på

Lygten 2 ligger ifølge Google Maps, 1.7 km fra gerningsstedet på

Sigtede har set ud fra bankoplysninger været i umiddelbar nærhed af gerningsstedet i gerningstidsrummet."

Personlige oplysninger

Tiltalte har om sine personlige forhold forklaret, at han bor med sin hustru, , som han har været sammen med i 8 år. De har et barn sammen, og hustruen er gravid med deres andet barn. Han er selvstændig . Han blev uddannet som 19-årig og har været selvstændig i 4 år.

Tiltalte er tidligere straffet for ligeartet kriminalitet, senest

ved dom af 22. marts 2013 med fængsel i 2 år 9 måneder for overtrædelse af straffelovens § 276 (indbrudstyveri), § 293 a og § 245, jf. § 23.

ved dom af 24. november 2009 med fængsel i 2 år for overtrædelse af straffelovens § 288, stk. 1, nr. 1, jf. til dels § 21, § 245 stk. 1, § 260, stk. 1, og § 192 a, stk. 1, nr. 1, og våbenlovens § 2, stk. 2, jf. § 1, stk. 1, nr. 1 og nr. 2.

Rettens begrundelse og afgørelse

Efter udfaldet af gerningstedsundersøgelsen lægger retten til grund, at der på et fjernsynsstik på en vægmonteret ledning eller kabel til et fjernsyn, der blev fjernet ved indbrudstyveriet, blev sikret spor af et afsat aftryk, og at dna-profilen for det aftørrede materiale er beregnet til at være mere end 1.000.000 gange mere sandsynlig, hvis en del af det undersøgte materiale stammer fra T , end hvis ikke en del af det undersøgte dna stammer fra T

Tiltalte har forklaret, at han på gerningstidspunktet boede og oplysningerne fra hans betalingskort viser, at han på gerningstidsrummet var i København , hvor gerningsstedet ligger.

Tiltalte har forklaret, at han aldrig har været på gerningsstedet, og at hans dna kan være efterladt på fjernsynsstikket, hvis han har solgt ledningen eller kablet via Den Blå Avis.

To voterende finder på ovennævnte baggrund, og idet der ikke foreligger en sandsynlig forklaring på, hvordan tiltaltes dna kan befinde sig på et i lejligheden fastmonteret stik til et fjernsyn, der blev borttaget ved indbrudstyveriet, at det er ubetænkeligt at anse tiltalte for skyldig i overensstemmelse med tiltalen.

En voterende finder, at der med den fundne dna og de øvrige oplysninger i sagen ikke ført det til domfældelse i straffesag fornødne bevis.

Der afsiges dom efter stemmeflertallet.

Straffen fastsættes til fængsel i 60 dage, jf. straffelovens § 285, jf. § 276 a.

Retten har ved strafudmålingen lagt vægt på, at tiltalte flere gange tidligere er straffet for ligeartet kriminalitet, herunder indbrudstyveri.

Tiltalte er fundet skyldig i den rejste tiltale vedr. indbrudstyveri af div indbo for ca. 95.000 kr. Som følge heraf tages den nedlagte erstatningspåstand efter retsformandens bestemmelse til følge som nedenfor fastsat. Der tillægges procesrente fra den 17. december 2018.

Thi kendes for ret:

Tiltalte skal straffes med fængsel i 60 dage.

Tiltalte skal betale sagens omkostninger.

Tiltalte skal endvidere inden 14 dage til Forsikring betale 99.099,50 kr. med tillæg af procesrente fra den 17. december 2018 til betaling sker.

dommerfuldmægtig
Udskriftens rigtighed bekræftes.
Retten på Frederiksberg, den 21. december 2018

Kontorfuldmægtig

S378100H- KHE

**UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS DOMBOG**

DOM

Afsagt den 18. september 2019 af Østre Landsrets 13. afdeling
(landsdommerne og i med
domsmænd).

13. afd. nr. :
Anklagemyndigheden
mod
T
(cpr.nr.)
(advokat Kristian Mølgaard, besk.)

Frederiksberg Rets dom af 17. december 2018 (.) er anket af T
påstand om frifindelse, subsidiært formildelse af straffen.

Anklagemyndigheden har påstået skærkelse.

Anklagemyndigheden har på vegne af Forsikring gentaget påstanden for byretten om
erstatning på 141.180,50 kr.

Tiltalte har gjort gældende, at erstatningsspørgsmålet ikke er omfattet af ankesagen. Subsidiært har tiltalte bestridt erstatningspligten, og gjort gældende, at beløbet ikke kan fastsættes højere end beløbet angivet i tiltalen.

Supplerende oplysninger

Det fremgår af sagen, at politiet modtog resultatet af DNA-undersøgelsen den 10. juni 2016, at tiltalte blev afhørt af politiet den 24. november 2016, og at der blev rejst tiltale den 27. august 2018.

Forsvareren, der blev beskikket den 11. oktober 2018, anmodede den 5. december 2018 politiet om indhentelse af bl.a. teleoplysninger for tiltaltes telefon for tiden omkring gerningstidspunktet. Det fremgår af sagen, at teleoplysninger slettes efter 1 år, hvorfor de ikke har kunnet fremskaffes.

Forklaringer

Der er i landsretten afgivet supplerende forklaring af tiltalte og vidnet

Tiltalte har forklaret bl.a., at han ikke har solgt ledninger. Måske har han afleveret et gammelt fjernsyn til Røde Kors eller smidt nogle ledninger ud til storskrald. Han har aldrig været i lejligheden.

Politiet rettede i 2016 henvendelse til ham på hans bopæl. Han kørte selv til politistationen, hvor de talte om sigtelsen. Han blev forevist billeder fra lejligheden og sagde, at han aldrig havde været der. Han har måske sagt til politiet, at han ikke kunne udelukke, at han havde solgt ledninger på DBA, idet han jo var stillet overfor det uforklarlige DNA fund og ikke vidste, hvad han skulle stille op. Han kigger jo også på ting i elektronikforretninger.

Betalingen registreret den 9. april 2016 i H&M, , husker han ikke i dag. Det var en H&M, hvor de havde meget børnetøj. Forretningen ligger ved . Han og hans kone handlede der tit. Han plejer ikke at købe ind i H&M alene. Han har formentlig været sammen med sin kone og søn. Han har ikke været ude i . Han har et fotografi af sig selv og sønnen, hvor de ligger i sengen klokken lidt over ti om formiddagen den 9. april 2016.

Vidnet har forklaret bl.a., at han købte fjernsynet i Fona i Herlev. Kun strømkablet blev købt sammen med fjernsynet, men ikke de øvrige kabler, der hang ud af væggen. Andre kabler er købt senere. Han husker ikke, om kablerne til højttalerne var med, da han købte højttalerne. Kablerne kan generelt også stamme fra produkter købt tidligere. Han har købt kabler på DBA; men kan ikke sige, om det netop er disse kabler. Han har aldrig købt et kabel i en butik.

Den 9. april 2016 om dagen, måske ved 14-tiden, fik han en sms-besked fra en nabo om, at hans hoveddør stod åben. Han tog hjem, da han fik beskeden, og kontaktede politiet. Han havde ikke været hjemme siden dagen før ved 15-16-tiden.

Personlige forhold

Tiltalte har om sine personlige forhold forklaret bl.a., at han fortsat er gift og er blevet far igen i august 2019. Han har fortsat et firma. Han har tidligere været løser knyttet til , men lagde det på hylden, efter at han blev gift i 2011. Han startede firma-et efter varetagtsfængslingen i forbindelse med den sidste dom fra marts 2013, da han ville have et liv uden kriminalitet.

Landsrettens begrundelse og resultat

Den fundne DNA-profil stammer efter analyseresultatet med en sandsynlighed på mere end 1.000.000 gange fra tiltalte, end hvis den ikke stammer fra tiltalte.

Materialet, der indeholder DNA-profilen, er fundet på ledninger, som var fastmonteret i væggen, og som inden indbruddet var forbundet til det senere stjalne fjernsyn. Ejeren af fjernsynet har forklaret, at dette havde været installeret på stedet i 3 år. Fundet af DNA i denne sag må derfor anses for at være sket på ikke umiddelbart flytbare overflader, der har en meget nær tilknytning til bortfjernelsen af en genstand, der blev stjålet ved indbruddet.

Tiltalte har ikke kunnet forklare fundet af DNA på ledningerne, og landsretten finder, at sandsynligheden for, at tiltales DNA skulle være påført ledningerne forud for installationen, er overordentlig lille.

Som anført af byretten har tiltalte på gerningsdagen befundet sig i : og færdedes således i en vis nærhed af det område, hvor indbruddet er begået. Endvidere er tiltalte tidligere straffet for berigelseskriminalitet, herunder indbrudstyveri.

Efter en samlet vurdering af de ovenfor anførte grunde finder landsretten, at der foreligger den til domfældelse fornødne sikkerhed for, at tiltalte har medvirket ved indbrudstyveriet. Tiltalte findes derfor skyldig i tiltalen.

Fem dommere finder straffen passende.

En dommer finder, navnlig henset til de stjålne genstandes værdi og tiltales forstraffe, at straffen bør forhøjes til fængsel i 3 måneder.

Der gives dom efter stemmeflertallet, således at straffen på fængsel i 60 dage stadfæstes.

Efter de juridiske dommers bestemmelse tages den nedlagte påstand om erstatning på 141.180,50 kr. til følge som nedenfor bestemt, jf. herved retsplejelovens § 995, stk. 3. Erstatningens størrelse findes at kunne fastsættes i overensstemmelse med den endelige opgørelse over de stjålne genstandes værdi og udgift til udbedring af påført skade.

Landsretten stadfæster derfor dommen med den ændring, at tiltalte skal betale 141.180,50 kr. til Forsikring som angivet nedenfor.

Thi kendes for ret:

Byrettens dom stadfæstes med den ændring, at tiltalte inden 14 dage til Forsikring skal betale 141.180,50 kr. med tillæg af procesrente fra den 17. december 2018.

Tiltalte skal betale sagens omkostninger for landsretten.

(Sign.)

Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsret, den 24-09-2019

retsassistent

S306200B-MJE

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS DOMBOG

DOM

Afsagt den 6. august 2021 af Østre Landsrets 16. afdeling
(landsdommerne og
(kst.) med domsmænd).

16. afd. nr. :
Anklagemyndigheden
mod
T
(cpr.nr.)
(advokat Kristian Mølgaard, besk.)

Ved kendelse af 23. oktober 2020 har Den Særlige Klageret i medfør af retsplejelovens §
977 besluttet, at den sag, der er afgjort ved Østre Landsrets ankedom af 18. september
2019 (), genoptages.

Anklagemyndigheden har herefter på ny indbragt den af Retten på Frederiksberg afsagte
dom af 17. december 2018 () for landsretten med påstand om frifindelse.

Anklagemyndigheden har endvidere påstået frifindelse for det af Forsikring fremsatte
krav om erstatning.

T har i det hele påstået frifindelse.

Supplerende sagsoplysninger

Den 15. november 2019 anmodede advokat Kristian Mølgaard om, at der blev foretaget en ny referenceprøve af T baseret på 16 DNA-systemer.

Retsgenetisk Institut afgav herefter den 26. februar 2020 en erklæring, hvor det i konklusion blandt andet hedder:

”Samlet set taler resultaterne lige meget for og imod, at en del af det undersøgte dna stammer fra T frem for en tilfældig, anden person.”

På baggrund af den fornyede dna-analyse anmodede Rigsadvokaten den 12. maj 2020 Den Særlige Klageret om genoptagelse af sagen, hvor T ved Østre Landsrets anke dom af 18. september 2019 efter straffelovens § 276 a var idømt fængsel i 60 dage.

Personlige oplysninger

Det er oplyst, at T har afsonet den ved Østre Landsrets dom af 18. september 2019 idømte fængselsstraf på 60 dage i perioden fra den 23. januar 2020 til den 20. marts 2020.

T har om sine personlige forhold supplerende forklaret blandt andet, at han ikke kunne tjene penge i sit firma, mens han afsonede med fodelænke. Omkring afsoningstidspunktet blev hans firma tvangslukket. Han er i øjeblikket sygemeldt på grund af en depression. Han bor fortsat med sin kone og deres børn. Han har ikke betalt erstatning til Forsikring i anledning af sagen.

Landsrettens begrundelse og resultat

I overensstemmelse med parternes samstemmende påstande frifindes T for den rejste tiltale.

Som følge af den strafferetlige bedømmelse frifindes T ligeledes for det af Forsikring fremsatte krav om erstatning.

Thi kendes for ret:

T frifindes.

Statskassen skal betale samtlige sagens omkostninger for begge instanser.

(Sign.)

Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsret, den 16-08-2021

S306200A-MJE

**UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS RETSBOG**

Den 6. august 2021 kl. 09:30 holdt Østre Landsret offentligt retsmøde i retsbygningen,
Bredgade 59, København.

Retten beklædtes af landsdommerne , og
(kst.) samt af domsmændene

Som rettens formand fungerede landsdommer

Retsplejelovens §§ 66, stk. 2, og 91, stk. 1, var iagttaget.

Der foretoges hovedforhandling:

16. afd. nr.

Anklagemyndigheden

mod

T

(cpr.nr.)

(advokat Kristian Mølgaard, besk.)

For anklagemyndigheden mødte Statsadvokaten i København ved anklager

Som beskikket forsvarer mødte advokat Kristian Mølgaard.

T var mødt.

Der fremlagdes tilkendegivelse af 30. oktober 2020 fra anklagemyndigheden med påstand om frifindelse sammen med kendelse af 23. oktober 2020 fra Den Særlige Klageret, rets- og dombogsudskrift samt sagens bilag.

De modtagne bilag var til stede.

Anklageren redegjorde for og forelagde sagen under fornøden dokumentation og oplyste herunder, at T har afsonet den ved anken af 18. september 2019 idømte straf på fængsel i 60 dage i perioden fra 23. januar 2020 til 20. marts 2020. Anklageren fremlagde under forelæggelsen blandt andet Rigsadvokatens redegørelse af 18. maj 2020 om sagen, Retsudvalget 2019-20, REU Alm. del – bilag 415, med stærke beklagelser af forløbet i forbindelse med indhentelse af en ny dna-erklæring.

Forsvareren havde lejlighed til at supplere forelæggelsen og redegjorde herunder for sin anmodning af 15. november 2019 til anklagemyndigheden om foretagelse af kontrolanalyse baseret på 16 dna-systemer og det efterfølgende forløb.

T erklærede sig villig til at udtale sig om sine personlige forhold. Han vedstod sine forklaringer om personlige forhold som gengivet i Retten på Frederiksbergs dom af 17. december 2018 og Østre Landsrets dom af 18. september 2019 og afgav supplerende forklaring. Herom henvises til landsrettens dom.

Anklageren og forsvareren nedlagde samstemmende påstande om frifindelse og havde lejlighed til at fremsætte afsluttende bemærkninger.

T havde lejlighed til at udtale sig.

Retten optog sagen.

Der afsagdes dom, se dombogen.

T var til stede.

Retten tillagde den for landsretten beskikkede forsvarer, advokat Kristian Mølgaard, i salslær _____ med tillæg af moms, der betales endeligt af statskassen.

Domsmændene fratrådte.

Sagen sluttet.

Retten hævet kl. 10:50.

(Sign.)

Udskriftens rigtighed bekræftes. Østre Landsret, den 16-08-2021

Bilag 6 – Rigsadvokatens meddelelse vedrørende opdatering af DNA-profiler

Til alle embeder

RIGSADVOKATEN
FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON 7268 9000
FAX 7268 9004
E-MAIL: RIGSADVOKATEN@ANKL.DK
www.anklagemyndigheden.dk

DATO 21. oktober 2019

JOURNAL NR.
RA-2019-3200506-31

SAGSBEHANDLER HFG/REK

Vedrørende opdatering af DNA-profiler

Som det fremgår af vedlagte har Rigs politiet efter drøftelse med Rigsadvokaten i dag – bl.a. i lyset af en konkret sag – udstedt nye retningslinjer for opdatering af DNA-referenceprofiler, der er typebestemt efter 10 DNA-systemer.

Retningslinjerne indebærer, at der i sager, hvor en mulig mistænkt identificeres på baggrund af et hit i DNA-registreret baseret på en DNA-personprofil med 10 DNA-systemer (profiler optaget før 2012) altid skal ske en opdatering af DNA-personprofilen til 16 DNA-systemer.

Retningslinjerne indebærer endvidere, at der ikke må foretages straffeprocessuelle skridt i sagen, herunder sigtelse af en potentiel mistænkt, før der er foretaget fornyet undersøgelse på baggrund af 16 DNA-systemer. Dog kan der efter omstændighederne foretages helt uopsættelige efterforskningsskridt.

Endelig følger det af retningslinjerne, at politikredsene i alle sager, hvor dna er af væsentlig betydning for den samlede bevisbedømmelse, bør sikre, at der i videst muligt omfang anvendes 16 dna-systemer. Det gælder både for så vidt angår personprofiler og spor.

Som følge af ovenstående skal anklagere fremover som led i legalitetssikringen i alle verserende sager – både i forbindelse med iværksættelse af strafprocessuelle indgreb,

afgørelse af tiltalespørgsmålet og hovedforhandling mv. - sikre, at de nye retningslinjer er fulgt.

Rigsadvokaten og Rigspolitiet vil sammen med domstolene, forsvarsadvokaterne og Retsgenetisk Afdeling, Københavns Universitet, drøfte, hvilke yderligere overvejelser sagen kan give anledning til.

Domstolsstyrelsen, Advokatrådet, Danske Advokater, Landsforeningen af Forsvarsadvokater og Retsgenetisk Afdeling, Københavns Universitet er orienteret om denne skrivelse.

Eventuelle spørgsmål kan rettes til vicesstatsadvokat Birgit Gammelgaard på bfg@ankl.dk.

Med venlig hilsen

Birgit Gammelgaard

RIGSPOLITIET

POLITI

Til politikredsene

21. oktober 2019 **RIGSPOLITIET**

Politiområdet

HASTER - Vedrørende opdatering af dna-profiler med 10 dna-systemer

Af skrivelse af 19. november 2018 (POLintra: https://polintra.politinet.net/sites/operativt/politifagligt/kriminalteknik/identifikation/krim_DNA/Files%20dokumenter/Referencepr%c3%b8ver%20opgradering.pdf) vedrørende opdatering af referenceprofiler, der er typebestemt efter 10 dna-systemer, fremgår blandt andet, at det i situationer, hvor en person er involveret i et match ved søgning i Rigspolitiets centrale DNA-profilregister, næsten altid vil være relevant at opdatere en dna-profil efter 10 dna-systemer til 16 dna-systemer.

Dette vedrører sager, hvor man via dna-profiler fra indhentede spor foretager en søgning efter en potentiel gerningsmand i dna-profilregisteret ("kolde hit").

Rigspolitiet og Rigsadvokaten er blevet gjort bekendt med en konkret sag, hvor der har været rettet mistanke mod en person på baggrund af et overordentligt stærkt match i dna-profilregisteret, hvor personen var registreret med 10 dna-systemer. Da der efterfølgende blev udført en supplerende analyse til 16 dna-systemer viste denne, at mistanken var ubegrundet.

Sagen illustrerer den problemstilling, der er forbundet med, at det Centrale dna-profilregister indeholder et stadig stigende antal dna-personprofiler. I takt med at antallet af personprofiler i dna-registeret stiger, øges også risikoen for at få et tilfældigt match med en person, der faktisk ikke har afsat dna-sporet. Denne risiko er særligt høj, hvis sporet indeholder få dna-systemer eller er en blandingsprofil.

På den baggrund har Rigspolitiet efter drøftelse med Rigsadvokaten besluttet:

I sager, hvor der ved sammenhold med dna-profiler fra indhentede spor, er hit til en dna-personprofil i dna-profilregisteret med kun 10 dna-systemer (profiler optaget før 2012), skal der altid ske en opdatering af dna-personprofilen til 16 dna-systemer. Den opdatering dna-personprofil skal herefter igen sammenholdes med de indhentede spor.

Der må ikke foretages straffeprocessuelle skridt i sagen, herunder sigtelse af en potentiel mistænkt, før der er foretaget fornyet undersøgelse på baggrund af 16

////////////////

dna-systemer. Der kan dog efter omstændighederne foretages helt uopsættelige efterforskningsskridt. Side 2

Politikredsene bedes sikre, at ovenstående iagttages.

Det bemærkes i øvrigt, at politikredsene i alle sager, hvor dna er af væsentlig betydning for den samlede bevisbedømmelse, bør sikre, at der i videst muligt omfang anvendes 16 dna-systemer. Det gælder både for så vidt angår personprofiler og spor.

Lene Frank
politidirektør

////////////////

RETEN I AALBORG

SA 1

HOVEDAKT

Udskrift af dombogen

D O M

afsagt den 5. januar 2018

Rettens nr. 5-6366/2017

Politiets nr. 5100-75211-00841-17

Anklagemyndigheden

mod

T1

T2

og

T3

Der har medvirket domsmænd ved behandlingen af denne sag.

Anklageskrift er modtaget den 27. september 2017.

[redacted] er tiltalt
for overtrædelse af

1.

T1 og T2 [redacted]:
straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276 – tyveri af særlig grov beskaffenhed
– ved den [redacted] ca. kl. 22.45 i forening med [redacted]
hvis sag behandles særskilt, at være brudt ind i villaen [redacted]
[redacted], hvorfra de stjal diverse indbo blandt andet en PH-lampe og
kontanter fra en værdiboks, alt til en samlet værdi af ikke under 64.000,- kr.,
hvoraf de tiltalte i forening den 6. juni 2017 i tidsrummet mellem ca. kl.
10.00 og 12.00 [redacted] og [redacted]
[redacted] og i [redacted] veksler ikke
under 25.000 kr. i kontanter, selv om de vidste eller bestemt måtte formode,
at kontanterne stammede fra en strafbar lovovertrædelse.

2.

T1 og T3 [redacted]:
straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276 – tyveri af særlig grov beskaffenhed
– ved den [redacted] i forening at være brudt ind i villaen på
adressen [redacted], hvorfra de blandt andet stjal
designermøbler i form af en Wegner bamsestol med skammel og en PH-
lampe til en samlet værdi af ikke under 90.000,- kr., ligesom de tiltalte i
forening den [redacted] på adressen [redacted] var i

Side 12/24

besiddelse af Wegner bamsestolen og en PH-lampe fra indbruddet, selv om de vidste eller bestemt måtte formode, at genstandene stammede fra en strafbar lovovertrædelse.

3.

T1 og T3 [redacted]
straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276 – tyveri af særlig grov beskaffenhed
– ved på et tidspunkt mellem den [redacted] og [redacted]
[redacted] i forening at være brudt ind i villaen på adressen [redacted], hvorfra de stjal diverse indbo, herunder PH-lampen Koglen og smykker til en samlet værdi af 310.507,68 kr., ligesom de tiltalte i forening den [redacted] på [redacted] var i besiddelse af diverse smykker fra indbruddet, selv om de vidste eller bestemt måtte formode, at smykkerne stammede fra en strafbar lovovertrædelse.

4.

T1 og T3 [redacted]:
lov om euforiserende stoffer § 3, stk. 1, jf. § 1, stk. 3, jf. bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 27, stk. 1, jf. § 2, jf. § bilag 1, liste A, nr. 1 – ved den [redacted] på adressen [redacted] i forening at have været i besiddelse af 2,17 kg. hash med henblik på videreoverdragelse.

5.

T1 og T3 [redacted]
straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276 – tyveri af særlig grov beskaffenhed
– ved på et tidspunkt mellem den [redacted] ca. kl. 06.00 og den [redacted] [redacted] i forening at være brudt ind i en villa på adressen [redacted], hvorfra de stjal diverse indbo i form af blandt andet designerstole, en PH-lampe, B&O-højtalere og sølvtøj, alt til en samlet værdi af 308.555,40 kr., ligesom de tiltalte den [redacted] ca. kl. 17.00 på adressen [redacted] var i besiddelse af lagner, tæppe, B&O-højtalere, designstolen Ægget og sølvtøj fra indbruddet, selv om de vidste eller bestemt måtte formode, at de stammede fra en strafbar lovovertrædelse.

6.

T1 og T3 [redacted]:
straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276 – tyveri af særlig grov beskaffenhed
– ved på et tidspunkt mellem den [redacted] og den [redacted] [redacted], at være brudt ind i villaen på adressen [redacted], hvorfra de stjal diverse indbo i form af blandt andet designerstole, en PH-lampe, B&O-højtalere og sølvtøj, alt til en samlet værdi af 308.555,40 kr., ligesom de tiltalte den [redacted] på adressen [redacted] i forening var i besiddelse af lagner, tæppe, B&O-højtalere, designstolen Ægget og sølvtøj fra indbruddet, selv om de vidste eller bestemt måtte formode, at de stammede fra en strafbar lovovertrædelse.

7.

Alle de tiltalte:

straffelovens § 276, jf. § 286, stk. 1 – tyveri af særlig grov beskaffenhed
– ved på et tidspunkt mellem den [redacted] og [redacted]
[redacted] i forening at være brudt ind i villaen på adressen
[redacted], hvorfra de stjal blandt andet smykker til en samlet
værdi af 8.546,60 kr., ligesom de tiltalte T1 og T3 [redacted]
[redacted] den [redacted] på adressen [redacted]
[redacted] var i besiddelse af en æske, to ure og smykker fra indbruddet, selv
om de vidste eller bestemt måtte formode, at genstandene stammede fra en
strafbar lovovertrædelse.

8. (9.)

T1 og T3 [redacted]
straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276 – tyveri af særlig grov beskaffenhed
– ved [redacted] i forening at være brudt ind på
[redacted] og stjålet en lampe af
mrk. PH Koglen til en værdi af 38.000 kr., ligesom de tiltalte i forening var i
besiddelse af lampen den [redacted] på adressen [redacted]
[redacted], selv om de vidste eller bestemt måtte formode, at den stammede fra
en strafbar lovovertrædelse.

9. (10.)

T1 og T3 [redacted]
straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276 – tyveri af særlig grov beskaffenhed
– ved på et tidspunkt mellem [redacted] og den
14. [redacted] i forening at være brudt ind på [redacted]
[redacted] og stjålet to PH-lamper til en samlet
værdi af ikke under 40.000,- kr., ligesom de tiltalte den [redacted]
[redacted] på adressen [redacted] i forening var i besiddelse af en
lampe fra indbruddet, selv om de vidste eller bestemt måtte formode, at
lampen stammede fra en strafbar lovovertrædelse.

10. (11.)

T1 og T3 [redacted]:
straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276 – tyveri af særlig grov beskaffenhed
– ved den [redacted] i forening at være brudt ind i villaen på
[redacted], hvorfra de stjal to vægte Corona-stole til en samlet værdi af
11.467,- kr., ligesom de tiltalte den [redacted] på adressen
[redacted] i forening var i besiddelse af stolene, selv om de vidste
eller bestemt måtte formode, at de stammede fra en strafbar lovovertrædelse.

11. (12.)

T2 [redacted]
straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276 – tyveri af særlig grov beskaffenhed
– ved den [redacted] i forening med [redacted]
hvis sag behandles særskilt, at være brudt ind i villaen [redacted]
[redacted], hvorfra de stjal blandt andet kontanter og tegnebog til
en samlet værdi af ikke under 75.000 kr.

12. (13.)

T2

straffelovens § 293 a – brugstyveri af motorkøretøj – ved i forlængelse af indbruddet den [redacted] i forening med [redacted] [redacted], hvis sag behandles særskilt, uberettiget at have gjort brug af en varebil af mrk. Ford Transit med reg.nr. [redacted] til kørsel ad offentlige veje fra gemingsstedet til blandt andet [redacted].

13. (14.)

T1 og T3

straffelovens § 286, stk. 1 jf. § 276 – tyveri af særlig grov beskaffenhed – ved på et tidspunkt mellem den [redacted] og [redacted] i forening at være brudt ind i villaen på adressen [redacted], hvorfra de stjal tre PH-gulvlamper til en samlet værdi af 49.357,02 kr., ligesom de tiltalte i forening den [redacted] var i besiddelse af en PH-gulvlampe fra indbruddet på adressen [redacted], selv om de vidste eller bestemt måtte formode, at de stammede fra en strafbar lovovertrædelse.

14. (15.)

T2

straffelovens § 276, jf. § 286, stk. 1 – tyveri af særlig grov beskaffenhed – ved [redacted] at være brudt ind på adressen [redacted] hvorfra han stjal diverse PH-lamper til en samlet værdi af 57.141,- kr. ligesom han den [redacted] på sin bopæl [redacted] var i besiddelse af en PH-lampe fra indbruddet til en værdi af ca. 4.560,- kr., selv om han vidste eller bestemt måtte formode, at lampen stammede fra en strafbar lovovertrædelse.

15. (16.)

T3

lov om euforiserende stoffer § 3, stk. 1, jf. § 1, stk. 3, jf. bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 27, stk. 1, jf. § 2, jf. § bilag 1, liste A, nr. 1 – ved [redacted] på [redacted] at have været i besiddelse af 2.880,48 gram hash med henblik på videreoverdragelse.

16. (17.)

T3

straffelovens § 276, jf. § 286, stk. 1 – tyveri af særlig grov beskaffenhed – ved på et tidspunkt mellem [redacted] at være brudt ind i villaen på adressen [redacted], hvorfra han blandt andet stjal sølvtøj til en samlet værdi af ca. 89.229,- kr., ligesom han [redacted] var i besiddelse af sølvtøj fra indbruddet på adressen [redacted], selv om han vidste eller bestemt måtte formode, at genstandene stammede fra en strafbar lovovertrædelse.

17. (18.)

T2 [REDACTED]:

lov om euforiserende stoffer § 3, stk. 1, jf. § 1, stk. 3 og § 2, stk. 4, jf. bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 27, stk. 1, jf. §§ 2 og 3, jf. § bilag 1, liste A, nr. 1 og liste B, nr. 43 og nr. 119 – ved [REDACTED] på sin bopæl [REDACTED] at have været i besiddelse af 0,1 gram kokainrest, 0,3 gram ketamin og 0,5 gram hashmix til eget brug.

18. (19.)

T1 og T3 [REDACTED]:

straffelovens § 293 a – brugstyveri af motorkøretøj – ved i tidsrummet i perioden fra [REDACTED] i forening uberettiget at have gjort brug af en varebil af mrk. Volkswagen Transporter med reg.nr. [REDACTED] til kørsel ad offentlige veje fra [REDACTED] til blandt andet [REDACTED]

19. (20-22.)

Alle de tiltalte:

straffelovens § 276, jf. § 286, stk. 1 – tyveri af særlig grov beskaffenhed – ved på ukendt tidspunkt i løbet af foråret [REDACTED] i forening fra forskellige steder i [REDACTED] at have stjålet smykker, sølvtoj, designstole og lamper til en samlet værdi af 238.500,- kr., ligesom de [REDACTED] i forening var i besiddelse af de nævnte genstande på adresserne [REDACTED] [REDACTED], selv om de vidste eller bestemt måtte formode, at genstandene stammede fra en strafbar lovovertrædelse.

20. (23.)

T1 [REDACTED]:

straffelovens § 276, jf. § 21 – forsøg på tyveri – ved den [REDACTED] i den hensigt at stjæle at have opbrudt et vindue og forsøgt at skaffe sig adgang til en villa beliggende på [REDACTED], hvilket mislykkedes, idet han blev forstyrret af en alarm på stedet.

21. (25.)

T1 [REDACTED]:

straffelovens § 293 – brugstyveri – ved [REDACTED] uberettiget at have gjort brug af en cykel af mrk. Hardi til kørsel ad offentlige veje fra [REDACTED]

22. (26.)

T2 [REDACTED]:

straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276 – tyveri af særlig grov beskaffenhed – ved [REDACTED] i forening med en ukendt gerningsmand at være brudt ind i en villa på adressen [REDACTED], hvorfra de stjal to stole af mrk. Arne Jacobsen til en samlet værdi af [REDACTED]

ca. 200.000 kr., ligesom tiltalte [redacted] var i besiddelse af de to stole, selv om han vidste eller bestemt måtte formode, at de stammede fra en strafbar lovovertrædelse.

23. (27.)

T2 [redacted]:
straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276 – tyveri af særlig grov beskaffenhed – ved [redacted] i forening med en ukendt gemingsmand at være brudt ind i en villa på adressen [redacted], hvorfra de stjal 13 stole af mrk. Arne Jacobsen, to stole af mrk. Poul Kjaerholm, en PH-standerlampe og tre PH-loftslamper, alt til en samlet værdi af ca. 200.000, ligesom tiltalte den [redacted] på sin bopæl [redacted] var i besiddelse af de pågældende genstande, selv om han vidste eller bestemt måtte formode, at de stammede fra en strafbar lovovertrædelse.

24. (28.)

T2 [redacted]
lov om euforiserende stoffer § 3, stk. 1, jf. § 1, stk. 3, jf. bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 27, stk. 1, jf. § 2, jf. § bilag 1, liste A, nr. 1 – ved den [redacted] på sin bopæl [redacted] at have været i besiddelse af 4 gram hash til eget brug.

Der nedlægges også påstand om, at forholdene omfattet af straffelovens § 276 tillige samlet set henføres under straffelovens § 286, stk. 1.

Påstande

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om fængsel vedrørende de tiltalte.

Anklagemyndigheden har påstået konfiskation hos de tiltalte, jf. straffelovens § 75, stk. 2 som følger:

- Hos alle de tiltalte af en smeltemaskine (kosternr. 13), en beholder til smeltemaskine (kosternr. 11), to beholdere og en tang til smeltemaskine (kosternr. 18), diverse beholdere til en smeltemaskine (kosternr. 102), sølv- og guldbarrer til en vurderet værdi af 17.000,- kr. (kosternr. 10, 12, 103 og 104),
- Hos T1 og T3 [redacted] af 2,17 kg. hash (sagens forhold 4),
- Hos T3 [redacted] af 2.880,48 gram hash (sagens forhold 15), Hos T2 [redacted] af 0,1 gram kokainrest, 0,3 gram ketamin og 0,5 gram hashmix (sagens forhold 17),
- Hos T2 [redacted] af 4 gram hash (sagens forhold 24), Hos alle de tiltalte af samtlige koster oplyst i anmeldelsesrapporterne af [redacted] i sagens forhold 20, bilag 1 og forhold 21, bilag 1 samt af [redacted] i sagens forhold 22, bilag 1.

Derudover nedlægges der i medfør af straffelovens § 76 a påstand om **konfiskation** af 552.300,- kr. hos T3 [REDACTED], subsidiært at der ved kendelse i medfør af retsplejelovens § 807 d, stk. 3, jf. stk. 2, jf. til dels § 1002 træffes bestemmelse om, at de 552.300,- kr. anvendes til fyldestgørelse af de forurettedes krav på erstatning eller det offentlige krav på sagsomkostninger.

Tiltalte T1 [REDACTED] har nægtet sig skyldig i forhold 1, 10 og 19 og har iøvrigt erkendt sig skyldig.

Tiltalte T2 [REDACTED] har nægtet sig skyldig i forhold 1, 7, 11, 12, 14 og 19, har nægtet sig skyldig i tyveri i forhold 22 og 23 men erkendt hæleri og har erkendt sig skyldig i forhold 17 og 24.

Tiltalte T3 [REDACTED] har nægtet sig skyldig.

Erstatningskrav

[REDACTED] F1 har nedlagt påstand om erstatning jf. bilag 1-111, på 41.126 kr.

[REDACTED] F2 har nedlagt påstand om erstatning på 1.085 kr.

[REDACTED] F3 har nedlagt påstand om erstatning på 1.861 kr.

[REDACTED] F4 har nedlagt påstand om erstatning på 4.761 kr.

[REDACTED] F5 har nedlagt påstand om erstatning på 3.074 kr.

Anklageren har på vegne af F6 [REDACTED] nedlagt påstand om erstatning på 2.293,50 ekskl. moms.

Anklageren har på vegne af F7 [REDACTED] nedlagt påstand om erstatning på 49.976 kr., jf. bilag 10-7.

[REDACTED] F8 har nedlagt påstand om erstatning på 928 kr.

Anklageren har på vegne af F9 [REDACTED] nedlagt påstand om erstatning på 6.793 kr., bilag 12-9.

Sagens oplysninger

Forklaringer afgivet under hovedforhandling den [REDACTED]

Tiltalte T1 [REDACTED] forklarede, at han havde en aftale om læreplads som tømrer, før han blev varetægtsfængslet. Han bor alene, men har en kæreste.

Tiltalte kender T2 og T3 [REDACTED]. Tiltalte lærte T2 [REDACTED] at kende til en fest og T3 [REDACTED] gennem fodbold. Han har kendt dem begge i ca. 1 år. De har også mødtes privat, hvor de har bygget på [REDACTED]. Den ejendom skulle sættes i stand. Han kender kun til, at det var de tre, der har gået og re-noveret ejendommen. I [REDACTED] havde de renoveret i et par måneder på ejendommen, som skulle totalrenoveres. T3 [REDACTED] ejer ejendommen, og tiltalte lejer ejendommen. Der er lavet en lejekontrakt, som han har underskrevet. Han skulle ikke give nogen udbetaling, fordi han sørgede for materialer til renove-ringen. Det var meningen, at tiltalte skulle bo på ejendommen. Ejendommen var ikke beboelig før renoveringen. Tiltalte skulle betale 4.000 kr. om måne-den, hvilket han synes var billigt. Han har ingen fornemmelse af, hvor mange penge han har brugt på materialer nu. Han boede ikke på ejendommen i [REDACTED]. Han havde ikke opsagt sit lejemål. Det var meningen, at han skulle flytte ud på ejendommen, når den var færdig. De stressede ikke med renove-ringen. Det var forskelligt, hvilken tid på døgnet de renoverede. Han gik på [REDACTED] på grundforløbet i [REDACTED]. Tiltalte ved ikke, hvad de andre la-vede. De renoverede mest i weekenderne. Han kan ikke huske, hvornår de sidst havde renoveret på ejendommen før ransagningen i [REDACTED]. Tiltalte var ikke på ejendommen, da der blev ransaget. Tiltalte fik en opringning fra T3 [REDACTED] da der blev foretaget ransagning på ejendommen. Tiltalte tænkte ikke så meget, men han henvendte sig til politiet, hvor han oplyste, at han ville have sine møbler udleveret. Han fortalte ikke på dette tidspunkt, at møblerne var stjålet. Han var til afhøring 1 måned efter, han blev varetægtsfængslet. Tiltal-te erkendte her, at effekterne stammede fra indbrud.

[REDACTED] husker tiltalte ikke præcist, men han mener, at han trænede den dag. Han var ikke sammen med T2 [REDACTED] og T3 [REDACTED] den dag. Han var sammen med T2 [REDACTED] den [REDACTED]. Tiltalte kontaktede T2 [REDACTED] om morgenen. De mødtes for at spise en sandwich. Tiltalte var i banken den [REDACTED], fordi han havde nogle mønter, som han skulle have vekslet. Han havde mønterne hjemme. Han havde ikke fået mønterne af T2 [REDACTED]. Foreholdt bilag 1-105, side 3, forklarede tiltalte, at han ikke har forklaret, at mønterne var i bagagerum-met på den bil, som T2 [REDACTED] hentede tiltalte i. De aftalte, at mønterne skulle veksles. Det rigtige er, at tiltalte bad T2 [REDACTED] om at køre ham hen til en bank for at veksle de mange mønter. Det kan godt være, at de var i 3-4 banker for at veksle mønter. Han fik udbetalt alle mønterne i sedler, bortset fra ét sted. Han fik ved dette tilfælde overført pengene til en konto. Han havde et konto-nummer på sin telefon. Han kendte personen, som ejede kontoen, men han ønsker ikke at oplyse navnet på vedkommende. Det var ikke tiltaltes ønske. Den bil, som T2 [REDACTED] og tiltalte kørte i, var en bil, som han kendte. Når tiltalte har kørt i bilen, så har det været T2 [REDACTED] som var chauffør. Tiltalte har ikke kørt i bilen, uden at det T2 var [REDACTED] som kørte bilen.

Vedrørende forhold 2

Tiltalte var ikke sammen med T3 [REDACTED] den [REDACTED]. Tiltalte kom ind i huset på bagsiden med et koben. Han har ved indbruddene brugt enten skruetræk-ker eller koben. Han stjal de effekter, som er nævnt i forhold 2. Han kan ikke

huske, om han havde udset sig disse ting. Han havde kørt forbi villaen den [redacted] tidligere på dagen. Han kørte da i en bil af mrk. Audi stationcar mørkeblå. Han fik effekterne med sig i bilen. Han kan ikke huske, hvor han kørte effekterne hen. Effekterne endte på [redacted]. Effekterne blev i bilen, indtil han kørte dem ud på [redacted]. Bilen holdt ved hans bopæl. Han dækkede effekterne til i bilen. Han vil mene, at han efter en uges tid flyttede effekterne ud til [redacted]. Han kørte ikke i bilen i ca. 1 uge efter indbruddet.

Vedrørende forhold 18

Tiltalte kan ikke huske, at han skulle have stjålet en VW Transporter, som stod i tomgang bag ejendommen [redacted]. Han stjal en VW Transporter ved [redacted]. Han stjal den alene. Foreholdt bilag 19-5 - foto nr. 9 af VW Transporter rød - bekræftede tiltalte, at det er denne bil, han stjal bag [redacted]. Han kørte ikke denne bil ud til [redacted]. Han kan ikke huske, hvilken vej, han kørte bilen hen til. Han har kørt i bilen mange steder.

Vedrørende forhold 3

Tiltalte forklarede, at han kun har lavet indbrud alene. Han kan bekræfte, at der var smykker på [redacted]. Det kan godt passe, at smykkerne blev fundet i et skab i en gang. Tiltalte kan ikke huske, om han stjal Koglen. Det er lang tid siden. Han er dog sikker på, at han begik dette indbrud. Foreholdt bilag 1-105, side 3, forklarede tiltalte, at han har forklaret til politiet, at Koglen gik i stykker, fordi han tabte den. Han smed den i en grøft ved [redacted] og sølvtøjet ville han omsmelte, for at det ikke kunne genkendes. Tiltalte har en omsmelter på [redacted]. Der var ingen, som havde sagt til ham, at han skulle gøre det. Han nåede at smelte noget sølvtøj om. De sølvbarrer, som politiet fandt, var tiltaltes. Foreholdt samme bilag, side 4, 1. afsnit, forklarede tiltalte, at han ikke har forklaret, at T3 [redacted] kendte noget til de sølvbarrer, som er fundet på [redacted]. De barrer, som er fundet, er tiltaltes. T3 [redacted] eller andre kender ikke noget til det.

Vedrørende forhold 4

Tiltalte forklarede, at det hash, som blev fundet på [redacted] var hans. Han opbevarede noget i Rockwool og noget i en bil. Der var ikke andre, som opbevarede hash på ejendommen. Foreholdt bilag 1-7, side 8, ransagningsrapport, forklarede tiltalte, at det godt kan passe, at der også blev fundet hash i et skab og i værkstedet. Han kan ikke svare på, hvem der var ejer af en rød VW'er på ejendommen. Han kan ikke huske, om digitalvægten var hans. Han kan ikke huske, om der var andre, der opbevarede effekter og stoffer på ejendommen.

Vedrørende forhold 5-6

Tiltalte forklarede, at han fik en del med fra villaen på [redacted] i [redacted]. Han kan godt huske, at han var på ejendommen 2 gange, fordi han ikke fik det hele med første gang. Han bekræftede, at han fik de effekter med, som er nævnt i forhold 5 og 6. Effekterne lå i hans bil. Han kan ikke huske, hvor

lang tid, han havde effekterne i sin bil. Han kan ikke huske, hvornår han flyttede effekterne ud på [REDACTED]. Der var ikke andre med. Han laver alle sine indbrud alene, fordi han ikke vil have nogen med, som kan stikke ham. Det er nemmere at gøre det alene. Han har ikke fortalt nogen om indbruddene. Der er nogle af effekterne, som er blevet væk. Han har gemt nogle effekter udenfor, som andre må have fundet og taget. Det var hans mening at komme tilbage efter effekterne. Han har også solgt nogle af effekterne.

Vedrørende forhold 7

Tiltalte forklarede, at han opbevarede ting forskellige steder på [REDACTED]. Han gemte småting i et skab. Der er effekter i alle rum på [REDACTED] som er stjålet. Han begik også dette indbrud, hvor han stjal smykker.

Vedrørende forhold 8

Tiltalte forklarede, at han stjal lampen på [REDACTED]. Han smadrede en rude med et koben. Han stablede borde ovenpå hinanden og klippede lampen ned. Han kan ikke svare på, hvor han opbevarede lampen.

Vedrørende forhold 9

Tiltalte forklarede, at han stjal 2 lamper på [REDACTED]. Han kan ikke huske, hvordan han fik disse lamper ned. Tidspunktet kan godt passe.

Vedrørende forhold 10

Tiltalte forklarede, at han ikke kan huske, om han har købt disse Corona-stole, eller om han har stjålet dem. Tiltalte kan godt huske, hvordan stolene så ud. Tiltalte nægtede herefter forholdet.

Vedrørende forhold 13

Tiltalte forklarede, at han stjal 3 lamper i villaen. Han ved ikke, hvor de to andre lamper er, men han mener, at han solgte dem videre. Den sidste blev fundet under ransagning. Foreholdt bilag 1-105, side 5, under forhold 14, 3. sidste linie, forklarede tiltalte, at det godt kan passe, at han har forklaret sådan til politiet. Han kan ikke huske, hvilket beløb han fik for lamperne.

Vedrørende forhold 19

Tiltalte forklarede, at nogle af de øvrige effekter, som er fundet på [REDACTED] har han blandt andet købt. Han vil ikke oplyse, hvem han har købt effekterne af. Han kan ikke svare på, om effekterne stammer fra kriminalitet. Han har ingen kvitteringer på effekterne. Han har købt effekterne af privatpersoner. Alle effekter, som er fundet på [REDACTED] er hans. Han mener ikke, at andre opbevarede effekter på [REDACTED]. Han ved ikke, om T3 [REDACTED] har en nøgle til [REDACTED]. Han tror ikke, at T3 [REDACTED] har renoveret på ejendommen, uden tiltalte har været til stede. Foreholdt bilag 1-7, side 7, forklarede tiltalte, at han ikke kan huske, om den bil, som er registreret til T3 [REDACTED] og står på adressen, er en bil, som tiltalte måtte bruge. Tiltalte kan ikke huske, hvor han havde Svane-stolene fra, men han tror ikke, at han har stjålet dem. Han mener, at han har købt dem. Nogle af effekterne ville tiltalte selv beholde. Effekterne står på den ad-

resse, fordi det var der, at det var meningen, han skulle bo. Han havde ikke så meget plads, hvor han boede på det tidspunkt. Det var meningen, at han skulle bo på [REDACTED]. Han havde ikke taget stilling til, om nogle af effekterne skulle sælges videre.

Forhold 20-21

Tiltalte forklarede, at han kan erkende dette. Han forsøgte at bryde ind i villaen. Han kom cyklende forbi villaen på en cykel, som ikke var hans. Han havde stjålet den samme dag. Han forsøgte at skaffe sig adgang til villaen, men det mislykkedes, da han blev forstyrret.

Tiltalte T3 [REDACTED] forklarede, at han ejer ejendommen [REDACTED] mener, at han overtog ejendommen omkring [REDACTED]. Han bor selv ca. 3 km fra ejendommen. Han bor på et nedlagt landbrug. Han lejer beboelsen ved [REDACTED] ud til medtiltalte T1 [REDACTED] men tiltalte skulle selv bruge værkstedet. Aftalen var, at T1 [REDACTED] selv skulle male og sørge for gulvtæpper/gulv i boligen. Værkstedet har Kenny hjulpet med at renovere. Tiltalte har mest renoveret i værkstedet. Boligen var beboelig. Tiltalte stillede maling til rådighed for T1 [REDACTED] T1 havde adgang til hele ejendommen. Det var i værkstedet, at de medtiltalte T1 [REDACTED] og T2 [REDACTED] ~~forholdt sig til~~ ~~40.000 kr.~~ kontrakt - side 3, forklarede tiltalte, at ejendommen er 360 m² og er delt i flere bygninger. Huslejen var 48.000 kr. årligt. Prisen var sat til den pris henset til, at det var udenfor [REDACTED] og at varmeregningen blev betalt særskilt og var høj. Tiltalte ville bruge værkstedet selv, da han har en hobby med at reparere gamle biler. T1 [REDACTED] skulle stå for at fylde olie på fyret. Der var sat separat måler op til værkstedsbygningen. Tiltalte kender T1 [REDACTED] gennem fælles kammerater, som T1 [REDACTED] har spillet fodbold med. Tiltalte vil mene, at de rendte på hinanden første gang i februar 2017. Aftalen med at leje boligen ud til T1 [REDACTED] kom i stand under renoveringen, da T1 [REDACTED] ønskede at komme lidt væk fra [REDACTED]. Tiltalte havde ikke adgang til boligen. De skabe, hvor der er fundet effekter, har stået mellem beboelsen og erhvervsdelen. T1 [REDACTED] har været alene på ejendommen for at male. Når de har været sammen, så har de opholdt sig i værkstedet. Tiltalte har kun kortvarigt været inde i beboelsen for at lave lidt el og hjælpe med gulv. Der var et bryggers mellem beboelsen og værkstedet. Tiltalte har ikke haft kendskab til, om T1 [REDACTED] havde nogle effekter i beboelsen. Der var egen indgang til boligen. Tiltalte havde set, at der var spærret af for et par vinduer ud mod haven. Tiltalte går selv op i designervarer. Han går meget op i, at han har kvitteringen på de varer, som han køber, da han tidligere har været involveret i hæleri. Tiltalte har prøvet at smelte sølv/guld til en barre for sjov. Det er noget, som politiet har fundet på [REDACTED] hvor han bor. Tiltalte er pensionist. Han har også en ejendom i [REDACTED] til udlejning. Foreholdt bilag 1-11, side 1 - ransagningsrapport - forklarede tiltalte, at det godt kan passe, at han forlod ejendommen, da politiet kom til stede. Han forlod stedet på grund af sin fortid, og at han var bange for at blive anholdt med det samme. De barrer, som blev fundet på bordet, var fra hans hunds halsbånd. Tiltalte ved ikke, hvad det er for nogle beholdere, som der er nævnt i rapporten. Det "sølvtoj", som

blev fundet, er noget, som enten var i huset, eller som han har købt. Han gad ikke bruge det, fordi det blev sort, når man brugte det. Tiltalte ringede til T1 [REDACTED] og fortalte ham, at der blev ransaget på ejendommen. Tiltalte ville for-tælle T1 [REDACTED] at politiet havde været der. Tiltalte kunne høre på betjentene, at der var effekter på ejendommen, som hidrørte fra indbrud. Tiltalte mente, at det var naturligt at kontakte sin lejer ved en ransagning. Tiltalte gider ikke at have skylden for andres kriminalitet.

Vedrørende forhold 2

Tiltalte forklarede, at han ikke kender noget til et indbrud på [REDACTED]. Han har ikke lagt mærke til, om effekterne stod på ejendommen på [REDACTED]. I værkstedet stod der en Dutch, og en VW. Den Fiat, som stod udenfor ejendommen, var tiltaltes. Den stod udenfor, da den skulle bruges til at fjerne noget haveaffald for en kammerat. Tiltalte kan ikke huske, om T1 [REDACTED] har lånt denne bil. Bilerne, som stod på ejendommen, var til fri afbenyttelse. De stod med nøglerne i. Tiltalte kender T2 [REDACTED] fordi han købte en hundehvalp af tiltalte. T2 [REDACTED] har også benyttet tiltalte som mekaniker. [REDACTED] T2 har også hjulpet med renoveringen på [REDACTED]. Tiltalte vil mene, at de har kendt hinanden i ca. 1 år. De har hygget sig, og tiltalte vil betegne [REDACTED] T2 som en god kammerat. Tiltalte har lånt T2 [REDACTED] bil - mrk. Audi - flere gange, f. eks. når T2 [REDACTED] skulle på langture, så lånte han Fiaten, og så lånte tiltalte Audien.

Vedrørende forhold 3

Tiltalte forklarede, at han ikke kender adressen [REDACTED]. Tiltalte har ikke bidt mærke i, at der var smykker på ejendommen. Når der var rodet, så smed han tingene ind i et skab i gangen, som stod mellem boligen og værkstedet. Han har ikke nøgle til beboelsen.

Vedrørende forhold 4

Tiltalte forklarede, at han ikke har gemt hash på ejendommen. Tiltalte har ikke brugt smøregraven i værkstedet så tit, men i hvert fald først efter politiet var på ejendommen. Smøregraven er stor. Han har kun brugt værkstedet til sine egne biler indtil nu.

Vedrørende forhold 5-6

Tiltalte forklarede, at han ikke kender til adressen [REDACTED]. [REDACTED] T1 har ikke talt med tiltalte om adressen.

Vedrørende forhold 7

Tiltalte forklarede, at han ikke kender til adressen [REDACTED]. Tiltalte kender adressen [REDACTED]. Hans ekskæreste bor der. Han begyndte at snakke med sin ekskæreste igen, kort før han anmeldte sig selv. Tiltalte har været forbi hende et par gange, men han har ikke boet der. Tiltalte mener ikke, at T2 [REDACTED] har været forbi. Tiltalte har været kørt til den adresse i en VW, i en Dutch, i en Fiat og han har også været kørt til adressen i T2 [REDACTED] bil, mrk. Audi. Foreholdt bilag 1-116, forklarede tiltalte, at han nok har været på adressen [REDACTED] på de nævnte datoer. Hvis han har været

kørt i Audien, så har det været, fordi T2 [redacted] havde lånt tiltaltes Fiat. Foreholdt bilag 7-12 - teknisk observationsrapport af 27/5-17 - forklarede tiltalte, at han ikke har været i [redacted] den dag. Han er ikke velkommen på [redacted] så sent på natten, så det lyder mærkeligt, at han har været omkring sin eks-kæreste på det tidspunkt. Han tror ikke, at han har kørt i bilen på det tids-punkt.

Vedrørende forhold 8

Tiltalte forklarede, at han ikke kender noget til dette indbrud. Han har ikke set lampen på ejendommen. Den lyder stor, så han tænker, at han ville have lagt mærke til lampen.

Vedrørende forhold 9

Tiltalte forklarede, at han ikke kender noget til dette indbrud. Han har heller ikke set disse lamper på ejendommen.

Vedrørende forhold 10

Tiltalte forklarede, at han ikke har set to Corona-stole på ejendommen. Det ville være et par effekter, som han ville have lagt mærke til, hvis de havde været på ejendommen.

Vedrørende forhold 13

Tiltalte forklarede, at han ikke kender adressen [redacted]. Tiltalte har ikke set en PH-gulvlampe på ejendommen. Han ville nok have lagt mærke til den, hvis den havde været der.

Vedrørende forhold 15

Tiltalte forklarede, at han ikke kender noget til det hash, som blev fundet på [redacted] Foreholdt bilag 1-84, side 2, ransagningsrapport, forklarede tiltalte, at han kun har været i drivhuset én gang, lige da han havde købt ejendommen. Drivhuset ligger noget væk fra huset. Han ryger ikke hash. Foreholdt bilag 16-4 - kriminalteknisk erklæringer - og bilag 16-5, side 4 - konklusion af undersøgelse - forklarede tiltalte, at han ikke har rørt ved de poser, som hashen var pakket ind i, og han har ingen forklaring på undersøgelsens resultat.

Vedrørende forhold 16

Tiltalte forklarede, at han ikke kender adressen [redacted]. Foreholdt bilag 17-5, side 3, forklarede tiltalte, at dette sølvtoj blev fundet på hans adresse på [redacted] Det er fundet sammen med nogle penge. Dette sølvtoj har han købt over flere gange og over længere tid. Han synes det er lidt sjovt med sølvtoj. Foreholdt bilag 1-56, side 2 - ransagning 27. juni 2017 på Vesterkærvej - forklarede tiltalte, at han har købt sølvtojet flere forskellige steder. Han har købt det af private personer, og et par enkelte ting i en antikvitetsforretning. Han kan ikke nærmere angive personer og tidspunkter for købene. Tiltalte har ikke haft en fornemmelse af, at noget af sølvtojet stammede fra tyveri. Tiltalte har solgt en del af sine ting, og han har haft mange

specielle biler/motorcykler. De kontanter, som han havde liggende, stammede fra disse salg. Han havde kontanterne gemt på sin adresse, fordi han skulle bruge pengene løbende og helst ville have sine penge i kontanter. Tiltalte købte Bamsestolen i orange sidste efterår af en privatperson. Han mener, at han gav 36.000 kr. i kontanter for stolen. Stolen var ikke perfekt. Tiltalte opbevarede solvtojet i en sort pose/taske, som ligner lidt en mulepose. Tiltalte kan ikke huske, hvor posen kom fra.

Vedrørende forhold 18

Tiltalte forklarede, at han ikke kender noget til denne bil. Tiltalte har kørt i sådan en bil med T1 [redacted] fra [redacted] til genbrugspladsen. Det var tiltaltes egen bil. Tiltalte mener ikke, at han har været på [redacted] da han ikke kender vejen.

Tiltalte er pensionist, fordi han blev udsat for en ulykke, hvor han fik en del skader. Han kan ikke huske, hvor lang tid det er siden, ulykken skete.

Tiltalte T2 [redacted] forklarede, at tiltalte kender T1 [redacted] gennem fælles kammerater. Tiltalte er flyttet til [redacted] sidste år. De mødtes og hyggede sig.

Vedrørende forhold 1

Tiltalte var ikke sammen med T1 [redacted] den [redacted]. Tiltalte kan huske da-gen, da det var hans fødselsdag. Tiltalte var hjemme hos sin kæreste om aftenen. Tiltalte var sammen med [redacted] den dag. Tiltalte var i Jem & Fix med [redacted] den dag. De købte arbejdshandsker, fordi de skulle reparere på tiltaltes bil. Tiltalte kan ikke forestille sig, at de skulle reparere på bilen den dag. Det var tilfældigt, at de lige kørte i Jem & Fix lige den dag. Tiltalte kan ikke huske, om han var sammen med T1 [redacted] den [redacted], men det kan godt passe. Tiltalte kan godt huske, at T1 [redacted] var inde for at veksle penge. Tiltalte vidste ikke, hvor pengene stammede fra. [redacted] T1 spurgte tiltalte, om han ville køre rundt til bankerne med ham. Da tiltalte henvendte sig til T1 [redacted] var T1 [redacted] i besiddelse af pengene. Tiltalte mener, at T1 [redacted] havde pengene i en plastbeholder. Tiltalte kender ikke noget til et indbrud, hvor der blev stjålet mange småpenge i en hjemmebar. Tiltalte spurgte, hvad han fik for at køre T1 [redacted] rundt. T1 [redacted] fik tiltaltes kontonummer, da tiltalte vidste, at T1 [redacted] havde minus på sin konto. Det var blot for den mulighed var åben, hvis ikke T1 [redacted] kunne få udbetalt mønterne i kontanter. Tiltalte kan ikke huske, hvor stort beløbet var. Tiltalte mener, at han fik 2.500 kr. for at køre T1 [redacted] rundt til bankerne. Tiltalte mener, at han hævdede 1.000 kr. til T1 [redacted]. Den bil, som tiltalte kører i, står i hans kærestes navn. Det gjorde den, fordi han ikke kunne fremvise lønsedler for 3 måneder. Han arbejdede som handicaphjælper for en 19-årig dreng, hvor han var i 2½ måned, hvorefter han blev fængslet. Da han blev løsladt, blev han ansat som handicapmedhjælper igen. Tiltalte låner nogle gange sin bil ud. Han kører ræs hver fredag. Der er mange, som reparerer på bilen. Hvis ikke han skal ud at køre ræs, så er det muligt, at andre har lånt bilen. Han kan ikke huske, om bilen holdt stil-

le den [REDACTED], eller om andre lånte bilen den aften. Foreholdt bilag 1-20 - forklarede tiltalte, at han var hjemme den aften. Hvis bilen har været observeret, så har den nok været lånt ud. Han kan ikke huske, hvem der i så fald havde lånt den. Tiltalte kørte ikke i bilen den aften.

Vedrørende forhold 7

Tiltalte forklarede, at han den [REDACTED] var i [REDACTED]. Det var dagen før karneval. Han skulle købe noget kokain til karnevallet. Han vil ikke udtale sig om, hvor han købte kokainen. Adressen [REDACTED] er ikke en adresse, han kender. T1 [REDACTED] var ikke med i bilen den dag. Tiltalte har ikke talt med T1 [REDACTED] om det indbrud. [REDACTED] er en adresse, som tiltalte også hjalp med at renovere i værkstedsdelen. Tiltalte hjalp ikke inde i boli-gen. Tiltalte hjalp T3 [REDACTED] med dette, og så hjalp T3 [REDACTED] tiltalte med at skrue på hans bil. Det er en dyr bil at køre i og vedligeholde. Tiltalte har været inde i boli-gen, da T3 [REDACTED] overtog ejendommen. Tiltalte har kun været inde i fordelingsgan-gen.

Vedrørende forhold 11

Tiltalte forklarede, at han ikke kender noget til indbruddet på [REDACTED]. Han kan ikke huske, hvad han lavede denne dag. Foreholdt bilag 12-4 - teknisk observationsrapport - forklarede tiltalte, at dette ikke siger ham noget. Han er ikke kendt i området omkring [REDACTED] da han lige er flyttet til [REDACTED]. Foreholdt bilag 12-5, side 3 - foto - forklarede tiltalte, at dette er hans bil. Den person, som er på de næste billeder, er [REDACTED]. Det er altid tiltalte, som kører bilen. Det var sjældent, at [REDACTED] kørte. Det er muligt, at de har mødtes et sted og så kørt sammen rundt, hvorefter tiltalte smed [REDACTED] af for eksempel på en tankstation igen. Tiltalte kan ikke huske, hvor de skulle hen. Foreholdt bilag 12-6 - forklarede tiltalte, at han ikke kender det hus. Han kender ikke området.

Vedrørende forhold 12

Tiltalte forklarede, at han før har kørt en Ford Transit, men ikke efter [REDACTED]. Den person, som han var handicaphjælper for, havde sådan en bil. Det er den eneste gang, tiltalte har kørt i den slags bil.

Vedrørende forhold 14

Tiltalte forklarede, at han har købt sådan en lampe i Den Blå Avis. Han fik kvitteringen på lampen. Tiltalte ved, at der er lavet 15000 af den type lampe-type 3/2. Lampen var på hans bopæl. Han mener, at hvis der blev stillet 10 lamper op for den forurettede, så ville denne ikke kunne kende forskel på lamperne. Politiet fik udleveret tiltaltes kvittering på lampen.

Vedrørende forhold 17

Tiltalte forklarede, at det stof, som blev fundet under ransagningen var hans.

Vedrørende forhold 19

Tiltalte forklarede, at han havde købt lampen på Sjælland for ca. 4.700 kr.

Der er nummerbevis på og kvittering på lampen. Der er ikke andre af de effekter, som er fundet under ransagningen, som stammede fra tyveri. Han har købt effekterne og også fremvist kvitteringer på det hele.

Vedrørende forhold 24

Tilalte forklarede, at han var i besiddelse af hashen, som var til eget brug.

Vedrørende forhold 22-23

Tilalte forklarede, at effekterne er fundet hos ham om eftermiddagen, som tyveriet var begået om natten. Han blev vækket kl. 04.30 den nat/morgen. Han har ikke lyst til at udtale sig om, hvem personen var, som vækkede ham. Han købte møblerne og smed dem ind på sin bopæl. Tilalte har ikke været med til at begå indbrud. Tilalte kan ikke huske, hvad han betalte for møblerne. Han tænkte ikke nærmere over det, men når han tænker over det nu, så kan det godt være, at han fik møblerne for billigt. Tilalte satte møblerne op på den øverste etage i lejligheden. Tilalte var hjemme hele natten. Tilalte bor sammen med [REDACTED]. Der er alarm på hans lejlighed. Han og [REDACTED] har hver deres kode og brik til alarmen. Foreholdt bilag 26-29, side 2 - forklarede tilalte, at han slog alarmen fra, da han blev vækket. Han slog alarmen til, da han gik i seng. Det kan godt passe, at han gjorde det kl. 00.40. Foreholdt bilag 26-23 og bilag 26-25 - søgning af IP-adresse og logfil vedr. søgning på ejendomsmæglerhjemmesider - forklarede tilalte, at han søgte på mange adresser. Han kan ikke huske, at han har søgt på disse adresser umiddelbart efter, at han købte møblerne.

På forespørgsel af advokat [REDACTED] forklarede tilalte, at han har lånt sin bil ud til flere kammerater, blandt andet T3 [REDACTED]. Tilalte har ikke en tatovering på sin højre underarm, hvilket han foreviste.

Politiasistent VI [REDACTED] forklarede, at han har været efterforsker på denne sag. Vidnet var med til ransagning den [REDACTED]. Politiet fik nogle kildeoplysninger om, at der var tyvekoster på adressen [REDACTED], hvorfor de straks tog til adressen. Der holdt to biler foran ejendommen, da de ankom. Der var lys på ejendommen, og porten ind til garagen var åben. Det er en nedlagt tankstation/autoværksted. Vidnet ringede til tilalte T3 [REDACTED] da de fandt ud af, at der ikke var nogen på stedet. [REDACTED] T3 havde ikke lyst til at komme. De foretog ransagning. Der var en beboelsesdel. Fra værkstedsdelen er der fri adgang til beboelsen. Der er døre, som adskiller rummene, men dørene var ikke aflåst. Der blev ikke fundet noget i stuen, og det som virker som køkkenet, i beboelsesdelen. I et rum i beboelsesdelen fandt de møbler. I fordelingsgangen mellem beboelsen og værkstedet fandt de soltøj. Der var et aflangt rum, hvor der også var genstande. I fordelingsgangen var der skabe, hvori der var tyvekoster. Der var et rum, som virkede som spisestue til værkstedet, hvor der også var tyvekoster. Det så ikke ud som om, der var nogen, som overnattede på ejendommen. Det bar tydeligt præg af, at ejendommen var under renovering. I beboelsen så det ikke ud som om, at renoveringen var påbegyndt. Der var tomt i beboelsesdelen. Der blev fundet nogle effekter

hos T2 [redacted] i maj 2017, hvorfor der blev sat en GPS-sender på dennes bil. Det-te var på grund af, at der var rejst nogle sigtelser for tyveri mod T2 [redacted]. De kunne se ud fra undersøgelserne fra GPS-observationerne, at bilen var i umiddelbar nærhed af forskellige gerningssteder på de givne tidspunkter. Vidnet har dog ikke kendskab til, hvilke personer, der var i bilen på disse tidspunkter. Der var dokumenter på ejendommen [redacted] som indikerede, at T3 [redacted] havde tilknytning til stedet. Vidnet havde et par samtaler med T3 [redacted] i løbet af dagen den [redacted]. Vidnet var til ransagning på tiltalte T2 [redacted] adresse, fordi de havde fået en kendelse på det, samt at der var en mis-tanke om, at T2 [redacted] var i besiddelse af tyvekoster.

[redacted] F1 forklarede, at han bor på [redacted]. Han har haft indbrud på denne adresse to gange. Han var hjemme [redacted]. Han vågnede omkring kl. 23.45, hvor han ikke hørte noget. Pludselig kunne han se en lyskegle ind gennem vinduet. Han regnede ud, at der stod en person ude på taget. Det blev ved i ca. 1 minut. Han rejste sig. Han stillede sig ved vinduet, hvorefter lyskeglen forsvandt. Pludselig kørte vinduet halvt op. En sortklædt hånd forsøgte at åbne vinduet. Han besluttede sig for at hamre vinduet i. Han løb herefter hen og lukkede det andet vindue. Han tændte for lyset og løb ned i gangen. Han tændte lyset i hele huset, og så at der ikke var nogen. Han tjekkede hele huset, og der var ingen inde. Han tændte lyset ude i gården, og han løb over og så om der var sket noget i la-den, hvilket det ikke virkede til. Vidnet kontaktede ikke politiet og gik igen i seng. Vidnet skulle på arbejde kl. 05.00. Han opdagede, da han var ude med hunden kl. 04, at der lå en rude ude på græsset. Da han kom ind igen, opdagede han, at der manglede en rude i stuevinduet. Vidnet opdagede, at der manglede to PH-lamper i stuen. Der var ikke taget andet. Han reparerede selv skaden på ruden/vinduet. Han gik herefter over i laden og opdagede, at døren var åben. Han kunne se, at døren stod åben ind til baren. Der var en spillemaskine, som var brudt op. Der var også en boks, som sad inde under baren. Denne var også brudt op. Der var taget sedler fra boksen og mønter fra spillemaskinen. Han vil vurdere, at der var taget ca. 20-25.000 kr. fra boksen og omkring 12.000 kr. fra spillemaskinen. Vidnet har ikke fået nogen erstatning for kontantbeløbet. Han er sikker på, at klokken var 23.45, da han vågnede.

Ugen efter var der indbrud igen. Vidnets kone var ikke hjemme, men de havde en nevø til at bo i huset. Vidnet og hans nevø tog kortvarigt fra huset. Da hans telefon ringede, var han ikke i tvivl om, hvad der var sket. Da var alar-men gået. Vidnet ringede straks til politiet, som sendte en motorcykelbetjent. Vidnet var tilbage på bopælen ca. 9 minutter efter. Denne gang var der sket mere skade, og der var ødelagt ting. Der var igen stjålet lamper på bopælen. Vidnet har fået en lampe tilbage. Det var vidnets kone, som kunne genkende lampen, da hun havde mærket den. Vidnet har ikke fået andre effekter tilbage.

[redacted] F2 forklarede, at han havde indbrud i [redacted]. Der blev stjålet en Bamsestol med tilhørende skammel og en PH-lampe - type 3/2. Han har fået

udleveret både stolen og lampen. Effekterne var DNA-mærket. Vidnet har selv skrevet under stolen og sædet, så de kunne genkende den. Stolen med skammel har en vejledende værdi af 115.000 kr. Lampen har en vejledende værdi på ca. 6.500 kr. Vidnet har en selvrisiko, som han selv har betalt på 1.085 kr.

På forespørgsel af advokat [REDACTED] forklarede vidnet, at stolen med skammel var et arvestykke, som de havde fået sat i stand. Vidnet fik erstatning fra sit forsikringsselskab på 115.000 kr. fratrukket 25 %. Vidnet vil mene, at han ville kunne købe en lignende stol med skammel til 50-60.000 kr. på auktion.

[REDACTED] F3 forklarede, at hun anmeldte et indbrud, som blev begået mellem [REDACTED]. Hun opdagede, at der havde været indbrud, fordi døren var ulåst. Der var åbne døre og vinduer i huset, da hun kom hjem. Hun kunne genkende nogle smykker hos politiet. Hun har indsendt koster-rapport - bilag 3-4. Vidnet har fået godtgjort en del af de effekter, som blev stjålet, men ikke det hele. Det var mest smykker og møbler, som blev stjålet. Vidnet havde fået ridset skindet på en sofa, som var ødelagt, men dette fandt forsikringsselskabet ikke. Der blev også stjålet PH-lamper, som de ikke fik igen. De smykker, som hun genkendte, var blandt andet et kadaver-skilt fra hendes egen konfirmation. Der var også nogle smykker, som hun havde glemt, at hun havde. Hun havde ikke skrevet disse smykker på kosterrapporten.

På forespørgsel af advokat [REDACTED] forklarede vidnet, at hun ikke kan huske, hvor meget hun fik udbetalt fra forsikringen. Uenigheden med forsikringsselskabet gik på værdien af de effekter, som var blevet stjålet.

[REDACTED] F4 forklarede, at hun bor på [REDACTED]. Hun havde indbrud to gange. Hun blev gjort bekendt med det første indbrud, da hun blev ringet op af politiet skærtorsdag. Hun var ude at rejse og kom først hjem 2. påskedag, hvor der så havde været indbrud igen. Der blev stjålet sølvtøj, musselmalet Royal Copenhagen, lamper og designmøbler. Der blev blandt andet også stjålet højtalere. Nogle af effekterne blev leveret tilbage, da politiet havde afhentet effekter på en adresse. Hun fik 70 % af sit sølvtøj re-tur. Hun fik også et par ridsede højtalere retur. Hun kunne kende nogle tæp-per og viskestykker, som havde været pakket omkring nogle af tingene. Hun fik også en PH-lampe igen. Hun kunne genkende lampen ud fra de viskestykker, som den var pakket ind i, og dermed genkendte hun lampen. Sølvtøjet var hun ikke i tvivl om, var hendes. Der var også en stol - Ægget - som lig-nede meget hendes, men den tog hun ikke imod, da der var kommet andre ben på, og der var oliepletter på. Vidnet har fået udbetalt forsikring på ca. 241.773 kr.

På forespørgsel af advokat [REDACTED] forklarede vidnet, at hun fik et højere beløb godkendt af forsikringen, men så fik hun nogle effekter retur,

hvorfor beløbet blev mindre.

██████████ F5 forklarede, at han bor på ██████████. Han havde indbrud mellem den ██████████. Han blev kontaktet af politiet, da han var på ferie. Der blev stjålet gamle mønter, et ur og nogle smykker. Der var mere rodet, end der var blevet taget noget. Vidnet har fået et gammelt ur retur, som han havde arvet, og et Dolce Gabbana ur, samt et par fingerringe. Der var også stjålet nogle kæder, men dem kunne han ikke genkende på billederne hos politiet. Vidnet har fået dækket sit tab af forsikringen med ca. 6-7.000 kr.

██████████ F6 forklarede, at hun arbejder på ██████████. Hun er ansat som sekretær på det institut, hvor Koglen blev stjålet. Hun har været indkaldt til genkendelse af lampen hos politiet. Lampen havde nogle ridser, som hun kunne genkende. Lampen havde fået ridserne i forbindelse med et tidligere tyveri på ██████████.

På forespørgsel af advokat ██████████ forklarede vidnet, at hun ikke kender værdien på lampen. Det er en gammel lampe. ██████████ har fået lampen retur.

På forespørgsel af advokat ██████████ forklarede vidnet, at hun ikke har målt diameteren på lampen, som ██████████ fik retur. Vidnet er bygningsansvarlig for det institut, hvor hun er ansat.

██████████ F7 forklarede, at hun arbejder på ██████████ som afdelingsleder. Hun har været til genkendelse hos politiet, hvor hun kunne identificere lamperne. Begge lamper er leveret tilbage. Koglen havde nogle skader, som kunne sammenholdes med det sted, som lampen var blev stjålet fra, og den måde, som lampen var fjernet fra gennem et vindue. Vidnet kunne genkende PH-lampen - type 5, da den var slidt på et bestemt sted. Hun var ikke i tvivl om, at disse lamper hidrørte fra ██████████.

Vidnet forklarede, at der har været skade på vinduer i bygningen og døren ind til byrådsalen. Der var skader på borde, og elektricitet. Lamperne blev udleveret, og de blev herefter sendt til reparation. PH 5 blev ikke sendt til reparation. Lamperne er nok ca. fra sidst i 60'erne.

██████████ F8 forklarede, at han havde indbrud i sin villa på Kærvej 30. Vidnet fik stjålet to Corona stole. Han har ikke fået dem igen. Der var kommet en ridse på det ene sæde. Han fik udbetalt erstatning fra forsikrings-selskabet. Han kunne genkende stolene på den struktur, der var i stoffet og på dupperne på fødderne.

På forespørgsel af advokat ██████████ forklarede vidnet, at det var kopi-stole. De havde haft dem i et par år. De købte dem i England, og de fik dem sendt. De gav omkring 16.000 kr. for dem samlet.

[REDACTED] F9 forklarede, at han bor på [REDACTED]. De havde indbrud i juni 2017. Hele huset blev rodet gennem. Der blev stjålet euro - både i sedler og mønter. Der var også nogle dollars. Der var også nogle poser med mønter. Der var også kontanter i danske kr. Pengene var låst inde i et våbenskab. Vidnet vil mene, at der var for ca. 123.993 kr. Der var skader i huset, som blev repareret. Der blev også lavet nye nøgler til bil og hus. De fik bilen igen. Vidnet har ikke et overblik over, hvor meget forsikringsselskabet vil give for tab af kontanter. Sagen bliver stadig behandlet ved forsikringsselskabet.

På forespørgsel af advokat [REDACTED] forklarede vidnet, at der var rodet i hele huset - alle skuffer og skabe var tømt. Vidnet har ingen fornemmelse af, hvad der blev ledt efter. Nøglen til våbenskabet lå i et arkivskab, så det virker som om, tyvene har ledt efter den nøgle i et stykke tid. Vidnet har ingen fornemmelse af, hvor lang tid indbruddet varede, eller hvor mange personer, der var i huset. Der var ingen designermøbler i huset.

[REDACTED]
T1 Der er udarbejdet personundersøgelse.

Tiltalte har under denne sag været frihedsberøvet fra den [REDACTED]
29. [REDACTED].

[REDACTED]
T2 Tiltalte er straffet senest ved dom af [REDACTED] med bøde for overtrædelse af lov om euforiserende stoffer.

Der er udarbejdet personundersøgelse.

Tiltalte har under denne sag været frihedsberøvet fra den [REDACTED]
[REDACTED].

[REDACTED]
T3 Tiltalte er straffet for blandt andet tyveri, hæleri og overtrædelse af lov om euforiserende stoffer, senest ved dom af [REDACTED] med fængsel i 8 måneder, hvoraf 4 måneder blev gjort betinget. Prøvetid til [REDACTED].

Der er udarbejdet personundersøgelse.

Tiltalte har under denne sag været frihedsberøvet fra den [REDACTED] til den 29. [REDACTED].

Rettens begrundelse og afgørelse

Indledningsvis bemærkes følgende:

[REDACTED]:
Ejendommen ejes af tiltalte T3 [REDACTED]. Der er under sagen frem-lagt en lejekontakt, ifølge hvilken tiltalte T1 [REDACTED] har lejet ejendommen. Retten har imidlertid lagt vægt på, at ejendommen efter vidnet V1 [REDACTED] forklaring ikke har præg af at være beboet, hvilket T1 [REDACTED] har bekræftet, at T1 [REDACTED] har en anden bopæl, og at dette lejemål ikke er opsagt, at ejendommen var fyldt med koster fra forskellige indbrud, at alle de tiltalte færdes på ejendommen, herunder at adgangen mellem værksted og beboel-sesdel ikke var aflåst, da politiet foretog ransagning, at tiltalte T3 [REDACTED] på ejendommen opbevarer flere biler, og at der i beboelsedelen blev fundet post, sendt til tiltalte T3 [REDACTED]. Retten har endelig lagt vægt på, at de tiltalte T3 [REDACTED] og T1 [REDACTED] har haft di-vergerende forklaringer om, hvem der deltog i renoveringen af beboelsen og om, hvem der financerede renoveringen. Retten finder på denne baggrund, at det ikke ved den fremlagte lejekontrakt er sandsynliggjort, at alene T1 [REDACTED] havde rådighed over de rum, hvori der blev fundet koster.

Værdiansættelser:

De genstande, der er omfattet af anklageskriftet, er som udgangspunkt gen-stande, hvis pris ikke er bestemt af alder, men efter stand og udbud og efter-spørgsel. Der er tale om designermøbler, -lamper, samt smykker og sølv-tøj. Retten finder på den baggrund, at de værdiansættelser, der er foretaget af de respektive forsikringsselskaber, som udgangspunkt kan lægges til grund.

Ad forhold 1 og 14.

Det lægges til grund, at tiltalte T2 [REDACTED] bil er registreret nær gerningsstedet på gerningstidspunktet, ligesom bilen registreres som ha-vende afsluttet sin kørsel på tiltaltes adresse på [REDACTED]. Videre har forurettede genkendt en lampe, der 14 dage efter indbruddet i forhold 14 blev fundet på T2 [REDACTED] bopæl, og endelig kørte T2 [REDACTED] rundt til flere forskellige pengeinstitutter dagen efter indbruddet i forhold 1 med henblik på at få vekslet mindst 25.000 kr i møn-ter, og hvoraf en del af beløbet blev indsat på denne tiltaltes konto, da det ik-ke kunne udbetales kontant. På denne baggrund findes tiltalte T2 [REDACTED] skyldig efter anklageskriftet. Som sagen er forelagt retten, er det eneste, der forbinder tiltalte T1 [REDACTED] med indbruddet i forhold 1, at han dagen efter indbruddet blev kørt rundt af medtiltalte til forskellige pen-geinstitutter, hvor han foretog veksling af kontanter og indsatte et beløb på medtiltaltes konto. På denne baggrund er der ikke det til domfældelse for-nødne bevis for, at tiltalte T1 [REDACTED] er skyldig i tyveri. Denne tiltalte måtte imidlertid være klar over, at de møn-ter, han vekslede i forskellige pen-geinstitutter, stammede fra en strafbar handling. På den baggrund findes til-talte [REDACTED] skyldig i hæleri, jf. straffelovens § 290.

Ad forhold 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10 og 13.

Tiltalte T1 [REDACTED] har erkendt sig skyldig i forholdene 2, 3, 5, 6, 8, 9 og 13. Retten har hertil lagt vægt på, at de forurettede i de enkelte forhold har genkendt koster, der blev fundet på ejendommen [REDACTED] og på det ovenfor anførte om denne ejendom og de tiltaltes adgang hertil. Videre blev der på ejendommen fundet en omsmelter, og under en ransagning på tiltalte T3 [REDACTED] bopæl fundet adskillige sølvbarer og beholdere til omsmelting samt et stort pengebeløb. Vedr. forhold 10 har retten lagt vægt på, at forurettede genkendte sine stole, på at tiltalte T1 [REDACTED] tidligere overfor politiet har erkendt at have stjålet stolene, at stolene blev opbevaret på [REDACTED] sammen men en lang række stjalne effekter, og at tiltalte T1 [REDACTED] ikke har kunne fremvise en kvittering for at have købt stolene. På denne baggrund findes de tiltalte T1 [REDACTED] og T3 [REDACTED] skyldige efter anklageskriftet.

Ad forhold 4 og 15.

Tiltalte T1 [REDACTED] har erkendt sig skyldig i forhold 4 og er ikke tiltalt i forhold 15. Hashen er fundet på ejendommen, beliggende [REDACTED]. Hashen i forhold 4 er fundet i henholdsvis udestue, gang i beboelse, i en bil, tilhørende tiltalte T3 [REDACTED], og i en smøregrav i værkstedet, hvortil tiltalte T3 [REDACTED] har forklaret, at han har adgang. Hashen i forhold 15 er fundet i et drivhus på ejendommen, og på den indvendige ind-pakning er der fundet DNA-spor fra tiltalte T2 [REDACTED]. Under disse omstændigheder findes tiltalte T1 [REDACTED] skyldig efter anklageskriftet i forhold 4 og tiltalte T3 [REDACTED] skyldig i forhold 4 og 15.

Ad forhold 7

Tiltalte T1 [REDACTED] har erkendt sig skyldig. Tiltalte T2 [REDACTED] har forklaret, at han var i [REDACTED] hvilket understøttes af GPS-observation af tiltaltes bil, der den [REDACTED] er registreret i nærheden af gerningsstedet og [REDACTED] forlader området og returnerer til tiltaltes bopæl. Nogle af kosterne fra indbruddet er fundet på ejendommen [REDACTED] og er genkendt af forurettede. Under disse omstændigheder findes alle de tiltalte skyldige efter anklageskriftet.

Ad forhold 11 og 12

Af GPS-overvågning fremgår, at tiltalte T2 [REDACTED] bil den [REDACTED] befandt sig tæt på gerningsstedet, og tiltalte har erkendt at have ført bilen. Ved indbruddet blev der ligeledes fjernet nogle til varebilen, og på denne baggrund findes tiltalte T2 [REDACTED] skyldig efter anklageskriftet.

Ad forhold 16

Under ransagning på tiltalte T3 [REDACTED] bopæl på [REDACTED] blev der fundet sølvtøj, der sammen med et kontantbeløb på mere end 500.000 kr var gemt i et skjult rum. Når dette sammenholdes med, at forurettede har genkendt en del af det sølvtøj, der blev stjålet hos hende, findes tiltalte T3 [REDACTED] skyldig efter anklageskriftet.

Ad forhold 17 og 24

Tiltalte har uden forbehold erkendt sig skyldig. Tilståelsen støttes af de oplysninger, der i øvrigt foreligger. Det er derfor bevist, at tiltalte, T2 [REDACTED] [REDACTED] er skyldig efter anklageskriftet.

Ad forhold 18

Tiltalte T1 [REDACTED] har erkendt sig skyldig. Tilståelsen støttes af de oplysninger, der i øvrigt foreligger. Det er derfor bevist, at tiltalte T1 [REDACTED] [REDACTED] er skyldig efter anklageskriftet. Som sagen er forelagt retten er der ikke det til domfældelse fornødne bevis for, at tiltalte T3 [REDACTED] [REDACTED] har gjort sig skyldig i brugstyveri, hvorfor T2 [REDACTED] frifindes.

Ad forhold 19

Anklageren har under hovedforhandlingen påstået frifindelse for tiltalen om tyveri og har i stedet påstået de tiltalte dømt for hæleri. Uagtet de tiltalte blev fundet i besiddelse af sølvtøj, smykker og andre værdifulde genstande, har det ikke været muligt for politiet at udfinde et gerningssted. Retten finder derfor ikke, at det med tilstrækkelig sikkerhed er dokumenteret, at de fundne genstande er stjålet, hvorfor alle de tiltalte frifindes for såvel tiltalen for tyveri som for tiltalen for hæleri.

Ad forhold 20 og 21

Tiltalte har uden forbehold erkendt sig skyldig. Tilståelsen støttes af de oplysninger, der i øvrigt foreligger. Det er derfor bevist, at tiltalte, T1 [REDACTED] [REDACTED] er skyldig efter anklageskriftet.

Ad forhold 22 og 23

Tiltalte har nægtet sig skyldig i tyveri men har erkendt hæleri. Retten har lagt vægt på, at kosterne under en ransagning få timer efter indbruddene blev fundet på tiltaltes bopæl. Når hertil kommer, at det af alarmsystemet på tiltaltes bolig fremgår, at alarmen blev deltilkoblet [REDACTED] og frakoblet samme [REDACTED], og det ligeledes er dokumenteret, at der fra tiltaltes IP-adresse er søgt på adressen [REDACTED] (forhold 23) den [REDACTED] og igen [REDACTED]

og at indbruddet fandt sted kl. findes det bevist, at tiltalte T2 er skyldig efter anklageskriftet.

Strafudmålingen:

Retten har lagt vægt på, at indbruddene er rettet mod koster af høj værdi, at der er tale om mange forhold og sammenlagt store værdier, at tyverierne er begået af flere i forening, ligesom de tiltalte har brugt en anden adresse end deres bopæl til opbevaring af koster, og at indbruddene derfor bærer præg af planlægning og organisering. Retten finder derfor, at tyveriforholdene samlet set skal henføres under straffelovens § 286, stk. 1.

T1

Straffen fastsættes til fængsel i 1 år 3 måneder, jf. straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276, jf. til dels § 21, straffelovens § 290, § 293a og § 293 og lov om euforiserende stoffer § 3, stk. 1, jf. § 1, stk. 3, jf. bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 27, stk. 1, jf. § 2, jf. § bilag 1, 1ste A, nr. 1.

6 måneder af straffen skal fuldbyrdes og anses udstået med varetægtsfængslingen. 9 måneder af straffen skal ikke fuldbyrdes, hvis tiltalte overholder de betingelser, som er angivet nedenfor, jf. straffelovens § 62 og § 63, jf. § 56, stk. 1. Tiltalte skal herunder udføre samfundstjeneste i 150 timer.

T2

Straffen fastsættes til fængsel i 8 måneder, jf. straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276, straffelovens § 293a, og lov om euforiserende stoffer § 3, stk. 1, jf. § 1, stk. 3, og § 2, stk. 4, jf. bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 27, stk. 1, jf. §§ 2 og 3, jf. § bilag 1, liste A, nr. 1, og liste B, nr. 43 og nr. 119, jvf. til dels straffelovens § 89.

Straffen anses udstået med varetægtsfængslingen.

T3

Straffen fastsættes som en fællesstraf med den delvist betingede dom af 22. juni 2016 til fængsel i 1 år 8 måneder, jf. straffelovens § 286, stk. 1, jf. § 276 og lov om euforiserende stoffer § 3, stk. 1, jf. § 1, stk. 3, jf. bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 27, stk. 1, jf. § 2, jf. § bilag 1, liste A, nr. 1.

Der er ikke grundlag for at gøre straffen helt eller delvist betinget, heller ikke med vilkår om samfundstjeneste. Retten har lagt vægt på, at tiltalte er tidligere straffet, og at en del af forholdene er begået i prøvetiden for den delvist betingede dom.

Retten tager påstanden om konfiskation til følge, jf. straffelovens § 75, stk. 1,

og § 76a. Retten har ved konfiskation efter straffelovens § 76a lagt vægt på, at der er tale om et stort kontantbeløb, der var gemt i et skjult rum sammen med noget sølvtøj, hvoraf noget er genkendt af forurettede i forhold 16. Tiltalte har ikke sandsynliggjort, at pengene er fremskaffet på lovlig vis.

Retten tager erstatningspåstande til følge som nedenfor bestemt.

Thi kendes for ret:

Tiltalte T1 [REDACTED] skal straffes med fængsel i 1 år 3 måneder.

6 måneder af straffen skal afsones nu og anses udstået med varetægtsfængslingen. Resten af straffen skal ikke afsones, hvis tiltalte overholder følgende betingelser:

1. Tiltalte må ikke begå noget strafbart i en prøvetid på 1 år fra endelig dom.
2. Tiltalte skal inden for en længstetid på 1 år fra endelig dom udføre ulønnet samfundstjeneste i 150 timer.
3. Tiltalte skal være under tilsyn af Kriminalforsorgen i længstetiden.

Tiltalte T2 [REDACTED] skal straffes med fængsel i 8

måneder. Straffen anses udstået med varetægtsfængslingen.

Tiltalte T3 [REDACTED] skal straffes med fængsel i 1 år 8

måneder. Hos alle de tiltalte konfiskeres

- en smeltemaskine (kosternr. 13), en beholder til smeltemaskine (kosternr. 11), to beholdere og en tang til smeltemaskine (kosternr. 18), diverse beholdere til en smeltemaskine (kosternr. 102), sølv- og guldbarrer til en vurderet værdi af 17.000,- kr. (kosternr. 10, 12, 103 og 104),

Hos tiltalte T1 [REDACTED] konfiskeres:

- 2,17 kg. hash (sagens forhold 4).

Hos tiltalte T3 [REDACTED] konfiskeres:

- 2,17 kg. hash (sagens forhold 4),
- 2.880,48 gram hash (sagens forhold 15),
- 552.300,- kr., jf. straffelovens § 76a

Hos tiltalte T2 [REDACTED] konfiskeres:

- 0,1 gram kokainrest, 0,3 gram ketamin og 0,5 gram hashmix (sagens forhold 17),

- 4 gram hash (sagens forhold 24),

De tiltalte skal i fællesskab betale sagens omkostninger, dog således at de hver især betaler egen forsvarer.

Alle de tiltalte skal i fællesskab inden 14 dage betale erstatning til:

- [redacted] med 3.074 kr (forhold 7)
- [redacted] med 24.669,75 kr (forhold 7)

De tiltalte T1 [redacted] og T3 [redacted] skal i fællesskab inden 14 dage betale erstatning til:

- [redacted] med 1.085 kr (forhold 2)
- [redacted] med 5.171,25 kr (forhold 2)
- [redacted] med 1.861 kr (forhold 3)
- [redacted] med 317.507,68 kr (forhold 3)
- [redacted] med 4.761 kr (forhold 5 og 6)
- [redacted] med 248.688 kr (forhold 5 og 6)
- [redacted] med 2.293,50 kr (forhold 8)
- [redacted] 49.976 kr (forhold 9)
- [redacted] med 928 kr (forhold 10)
- [redacted] med 16.657,75 kr (forhold 10)
- [redacted] med 2.384 kr (forhold 13)
- [redacted] med 52.909,08 kr (forhold 13)

Beløbene er med tillæg af procesrente fra den 5. januar 2018.

Tiltalte T3 [redacted] skal inden 14 dage betale erstatning til:

- [redacted] med 93.465,70 kr (forhold 16)

Beløbet er med tillæg af procesrente fra den 5. januar 2018.

Krav mod tiltalte T1 [redacted] fra [redacted] med 11.895 kr og 52.500 kr henseskydes til civilt søgsmål, dels da en del af kravet ikke er omfattet af til-talen, dels på grund af manglende dokumentation.

Tiltalte T2 [redacted] skal inden 14 dage betale erstatning

- [redacted] med 33.293,08 kr (forhold 1)
- [redacted] med 2.063 kr, idet den resterende del af erstatningskravet henseskydes til civilt søgsmål (forhold 1)
- [redacted] med 26.578 kr og 6.793,60 kr (forhold 12 og 13)
- [redacted] med 14.922 kr. (forhold 12 og 13)
- [redacted] med 83.397,31 kr (forhold 14)
- [redacted] med 5.698 kr (forhold 22)

Beløbene er med tillæg af procesrente fra [redacted]

[redacted]
Dommer

Udskriftens rigtighed bekræftes.
RETEN I AALBORG, den [REDACTED]

[REDACTED]
kontorfuldmægtig

DOM

afsagt den 12. oktober 2018 af Vestre Landsrets 1. afdeling (dommerne Eva Staal, Thomas Jønler og Mie Obel Thomsen (kst.) med domsmænd) i ankesag

V.L. S-0145-18

Anklagemyndigheden

mod

T1

(advokat Jan Schneider, Aarhus)

og

T2

(advokat Hanne Ziebe, Aarhus)

Retten i Aalborg har den 5. januar 2018 afsagt dom i 1. instans (rettens nr. 5-6366/2017).

Påstande

Tiltalte T1 har påstået frifindelse i forhold 2-10, 13, 15-16 og 19 samt formildelse.

Tiltalte T2 har påstået frifindelse i forhold 1, 7, 11-12, 14, 19 og 22-23, dog har han i forhold 22-23 erkendt hæleri.

Anklagemyndigheden har over for begge tiltalte påstået domfældelse i overensstemmelse med den i byretten rejste tiltale i forhold 19, der dog påstås henført under straffelovens § 290, stk. 2, samt skærpende.

Anklagemyndigheden har efter bevisførelsen præciseret, at 3 PH-bordlamper, koster nr. 105, 106 og 208, er udleveret til tiltalte T1, og at disse lamper derfor skal udgå af de effekter, der er omfattet af tiltalen i forhold 19. Den samlede værdi af de stjalne effekter skal herefter nedsættes med et beløb svarende til disse lampers værdi.

Anklagemyndigheden har gentaget påstanden for byretten om konfiskation, dog således at de tre PH-bordlamper, kosternr. 105, 106 og 208, effekterne i anmeldelsesrapport af 18. august 2017 ikke konfiskeres.

De tiltalte har påstået frifindelse over for påstanden om konfiskation.

Følgende erstatningsparter har påstået dommens afgørelse om erstatning stadfæstet:

- F1 (forhold 2)
- F2 (forhold 2)
- F3 (forhold 3)
- F4 (forhold 7)
- F5 (forhold 8)
- F6 (forhold 10)
- F7 (forhold 10)
- F8 (retteligt forhold 11 og 12)
- F9 (forhold 13 og 22)
- F10 (forhold 13)

F8 har påstået de tiltalte dømt til solidarisk at betale 24.670,34 kr. (forhold 7).

Følgende erstatningsparter har over for tiltalte T1 nedlagt påstand om erstatning således:

- E1 med 315.646,68 kr. (forhold 3)
- E2 med 4.798 kr. (forhold 5 og 6)
- E3 med 248.708,35 kr. (forhold 5 og 6)
- E4 med 51.366,51 kr. (forhold 9)
- F8 med 86.465,70 kr. (forhold 16)

Følgende erstatningsparter har over for tiltalte T2 nedlagt påstand om erstatning således:

- E5 33.291,08 kr. (forhold 1)
- E6 med 42.626 kr. (forhold 1)
- E7 med 108.985 kr. (rettelig forhold 11 og 12)
- E5 med 72.849,75 kr. (forhold 14)

Alle erstatningsparter har påstået erstatningerne forrentet med procesrente fra den 5. januar 2018.

De tiltalte har påstået frifindelse for kravene om erstatning, og de har bestridt kravene størrelsesmæssigt.

Supplerende oplysninger

Det er oplyst, at tiltalte T1 købte ejendommen A1 2017.

Ved Retten i Aalborgs kendelse af 9. juni 2017 blev det bestemt, at politiet måtte foretage ransagning af husrum, andre lokaliteter eller genstande på adresseerne A1, som T1 og T3 havde rådighed over, og A2, som T1 bebor. Det fremgår af byrettens begrundelse for kendelsen bl.a., at T1 med rimelig grund var mistænkt for tyveri af særlig grov beskaffenhed, der kan medføre fængselsstraf, og at betingelserne for ransagning i retsplejelovens § 794, stk. 1 og 2, var opfyldt.

Medtiltalte T3 ankede også byrettens dom efter anklagemyndighedens anke vedrørende forhold 19 med påstand om frifindelse i forhold 1, 10 og 19, men hans anke er blevet udskilt på grund af hans udeblivelse under hovedforhandlingen.

Tiltalte T2 er ved Retten i Aalborgs dom af 23. februar 2017 straffet med bøde for overtrædelse af bl.a. bekendtgørelse om euforiserende stoffer.

Forklaringer

De tiltalte og vidnerne V1, V5, F1, F3, E2, F4, V2, E7, V6, V3 og F9 har for landsretten i det væsentlige forklaret som i 1. instans. Der er endvidere afgivet forklaring af V4, E6 og F6.

Tiltalte T1 har supplerende forklaret, at hans aftale med medtiltalte T3 om ejendommen A1 var, at tiltalte alene skulle bruge værkstedet, hvor han skulle have nogle biler stående. Han kom ikke i beboelsesdelen, da den var udlejet til T3. Der var en dør mellem beboelsen og værkstedet, og med en dørvider kunne beboelsesdelen låses af indefra, så man ikke kunne få adgang hertil fra garagen. Han ved ikke, om T3 låste døren. Han sagde til T3, hvis han skulle ind i opbevaringsrummet ved fordelingsrummet, og han var i dette rum i forbindelse med, at han skulle trække noget strøm. T3 havde hjulpet ham med nogle spær, men ellers holdt T3 sig i beboelses-delen. Nøglerne til Fiat'en og folkevognen hang i ejendommens værksted, så andre også kunne flytte bilerne, hvis de holdt i vejen. Der kunne godt være rodet i fordelingsgangen ved kontoret. Han ved ikke, om han smed ting ind i fordelingsgangen eller i skabene i rummet, når der var rodet.

Det var alene ham selv, der havde adgang til den blå Dodge, mens T3 nogle gange kørte i den anden bil. T3 gav ham nogle penge i hånden som lejebetaling, men han husker ikke, om T3 betalte et depositum. T3 blev smidt ud, da politiet blev involveret.

Han husker ikke, hvor han smeltede noget sølv eller guld. Han smeltede det for sjov, og han kan ikke huske, hvilken maskine, han brugte. Han tror ikke, at det ikke var maskinen, som blev fundet på A1.

Han købte jubilæumsskeerne, fordi det var sjovt at samle på dem. Nogle af skeerne var lidt værd. Han opbevarede skeerne i sit "pengeskab" i det skjulte rum under bordet. Det bestik, der blev fundet hjemme hos ham i en pose, var ikke af sølv, og det var han derfor ikke interesseret i.

Han havde ikke kendskab til den hash, der blev fundet i drivhuset på ejendommen, og han har aldrig været i drivhuset. Det lå til venstre for den del af ejendommen, hvor der på skitsen er angivet en stue. Et skur lå til højre for ejendommen, og det var ca. 10-12 meter fra garagen. Han kom heller ikke i skuret.

Han købte og solgte forskellige biler og motorcykler. Han havde mange kontanter, fordi det ofte var nemmere at handle med folk, når han havde kontanter, og så stod han jo tilmeldt som førtidspensionist.

Han havde købt den orange bamsestol af en person, han ikke kan huske, hvem er. Sælger boede ved vestkysten et sted. Han burde have en kvittering for købet, men kan ikke finde den. Foreholdt liste med effekter, ekstraktens side 1300-1301, har han forklaret, at han har fået udleveret PH-bordlamperne benævnt nr. 105, 106 og 208, ligesom han har fået udleveret noget sølv, som må være koster nr. 202. Han kan ikke genkende lampen benævnt som nr. 49. Han tror ikke, at lampen stammer fra hans ejendom.

Hans kæreste boede på i Pandrup og i Hjørring.

Tiltalte har forklaret om sine personlige forhold, at han fortsat lider fra eftervirkningerne fra færdselsuheldet. Det er mest hans mor, der hjælper ham. Da han kom til skade, fik han 1,1 – 1,2 mio. kr. i erstatning, og han har anvendt erstatningen til at købe ejendommen på A1, ligesom han har brugt penge på indretning og indbo.

Tiltalte T2 har supplerende forklaret, at han og V7 kørte rundt i Støvring, fordi han kan generelt kan lide at køre rundt. De tog i Jem og Fix i Støvring, fordi den lå over for den Shell, som de havde været inde på. De var alene i byen om formiddagen, og de vendte ikke tilbage til Støvring senere denne dag, heller ikke om aftenen.

Han fik 1.500 kr. af medtiltalte T3 for at køre ham rundt og hæve penge. De kørte til flere banker, fordi T3 fortalte, at det ikke kunne klares i en bank. Det undrede han sig ikke over. Mønterne lå i nogle plastiskæsker, men det undrede han sig heller ikke over. Han ved ikke, hvad der blev af de sedler, som T3 fik vekslet mønterne til.

Han var hjemme på sin fødselsdag, og han var sammen med sin kæreste. Audien kan have været ude at køre den dag, og den kan være anvendt af andre, herunder de medtaltte eller V7.

Vedrørende forhold 7 købte han sammen med en kammerat noget kokain, da han var i Hjørring. Det var til karnevallet, der begyndte ca. 5 timer senere. Han vil ikke oplyse, hvem kammeraten er.

Han kendte medtaltte T1 fra ture i byen, og han havde nok set ham omkring 10 gange. Tiltalte havde hjulpet T1 med renovering af garagen på A1, herunder med nogle spær. Han havde været inde i fordelingsgangen, men det var før, T3 fik adgang til beboelsesdelen. Det er hans indtryk, at T3 aldrig flyttede ind.

T2 og T3 blev standset af politiet. De var begge på vej hjem til familien. Det var muligvis en af de dage, hvor de bare kørte rundt.

Vedrørende forhold 11 kender han ikke noget til det indbrud. Han standsede Audien ved et sted ved Skørping, hvor der var en juletræsplantage, og det var nok for at lufte sin hund. Han kan se ud af politiets registreringer, at han holdt stille i ca. 12 minutter. Han mener, at han smed V7 af bilen før det tidspunkt.

Han synes ikke, at sammenhængen mellem indbruddene i forhold 1 og 14 er påfaldende.

Lampen angivet som nr. 352, ekstraktens side 1307, var en helt ny lampe, og han havde et nummerbevis til den. Han købte den via oplysninger fra Den blå Avis eller Facebook, og han husker ikke længere, hvem sælger var. Kvitteringen for dette køb var i kassen og emballagen, som politiet fik. Han har ikke fået lampen udleveret. Han genkender ikke de andre ting, der fremgår af listen gengivet på ekstraktens side 1307-1308. Han kan heller ikke genkende nogle af de ting, der fremgår af listen, ekstraktens side 1300-1301, som værende hans.

Med hensyn til forhold 22 og 23 havde han tidligere i byen mødt de personer, der kontaktede ham på bopælen med varer, som de ville sælge til ham. Han havde mødt personerne tilfældigt. Han har ikke lyst til at oplyse, hvem de er, da de har opsøgt hans kæreste og barn, mens han var varetægtsfængslet. Han spurgte personerne om, hvor de havde effek-

terne fra, og de forklarede det. Da personerne var gået, gik han på internettet for at finde den ejendom, hvor effekterne ifølge personerne skulle stamme fra. Han bor selv i en lejet bolig i to plan. Det er en del af nogle ens boligblokke, og der er mange parkeringspladser til boligerne. Boligens alarm kan fra- og tilkobles ved at indtaste en firecifret kode, og man kan også bruge en brik til at til- eller frakoble. Når han bruger briken, fremgår hans navn af registreringen som personen, der fra- eller tilkobler alarmen.

Tiltalte har forklaret om sine personlige forhold, at han siden byrettens dom er begyndt at læse nogle enkeltfag med henblik på senere at kunne uddanne sig inden for shippingbranchen. Han bor fortsat sammen med sin kæreste, og de har en datter på to år.

V4 har forklaret, at hun og hendes mand er indehavere af Lauritz.coms afdeling i Aalborg, og at hun efter anmodning fra politiet har vurderet værdien af lamper, stole og andre designgenstande vedrørende sagens forhold 19. Vurderingen er sket med udgangspunkt i gængse hammerslag over en årrække på lignende genstande, men således at også effekternes stand er indgået. Der var generelt set tale om gængse designvarer, og de tog ved vurderingerne højde for, at nogle af stolene, herunder Æggene af Arne Jacobsen, var skilt ad. Stolene har også en værdi, selvom de sælges uden fod. Der er eksempelvis for nylig opnået hammerslag på en fod til en Svane eller et Æg for 8.000 kr.

Politiassistent V1 har supplerende forklaret, at han stod for ledelsen af den praktiske del af efterforskningen. Han kendte tiltalte T1 i forvejen fra efterforskningen i tidligere lignende sager, og han interesserede sig for tiltaltes færden og opsøgte ham, fordi tiltalte var kriminel. Det gjorde vidnet ikke for at genere tiltalte, men fordi det var hans pligt som polititjenestemand. Tiltalte T3 navn dukkede op i forbindelse med, at T3 blev standset i en bil sammen med T2, og det kan godt være sket i maj 2017. T3 kontaktede selv politiet om de genstande, der var fundet på ejendommen A1 ved ransagningen. T3 oplyste, at han havde lejet ejendommen, men der var for vidnet ikke noget, der indikerede, at nogen var ved at flytte ind. T3 oplyste, at han havde en lejekontrakt, og at han ville finde den. Da politiet kom til A1 første gang efter et anonymt tip, var der fri adgang til ejendommen hele vejen i gennem, også selvom der ikke var nogen til stede. T1 bil stod udenfor.

T1 fortalte, at han handlede med designvarer, og hans mor kom med en mappe med oplysninger om de genstande, der var købt på lovlig vis. De gennemgik effek-terne ud fra oplysningerne i mappen, og det førte til, at nogle af genstandene, der kunne stamme fra et tyveri, blev på stedet. Mappen indeholdt kvitteringer med forskellige køb af designgenstande. Nogle af kvitteringerne var også af nyere dato. Foreholdt ekstraktens side 1299 med kosterliste er det muligt, at lamperne nr. 105, 106 og 208 er udleveret. Der blev ved ransagningen fundet PH-lamper med grønne skærme, og en tilsvarende lampe lå i bagagerummet i en bil. De effekter, der fremgår af listen med restkoster, er efter politiets opfattelse ikke T1, eller der foreligger i hvert fald ikke en plausibel forklaring på, hvordan han skulle være blevet retmæssig ejer af dem.

Han husker ikke, hvorfor de lod den orange bamsestol stå ved den første ransagning. De smeltede sølvbarrer, der blev fundet hos T1, kan være blevet fremstillet på guld- og sølvsmeltemaskinen på A1. De fandt ikke en anden smeltemaskine hos Bo, da de ransagede hos ham.

På baggrund af registreringerne af Audiens kørsel den 8. juni 2017 vurderede han, at T1 og T2 havde byttet biler denne dag. T2 hjalp vidnet med at pakke en helt ny lampe ned, og han husker ikke, om der fulgte en kvittering og et nummerbevis med ved den lejlighed.

V5 har supplerende forklaret om forhold 1 og 14, at de 12.000 kr., der lå i spillemaskinen, var et opsparet beløb, idet han løbende over et år havde lagt 20-krone mønter i maskinen som følge af, at han var holdt op med at ryge. Han er sikker på, at der blev stjålet et kontantbeløb på 20.-25.000 kr. fra bankboksen, da det var et beløb, som han opbevarede for en bekendt. Det var bl.a. PH 3/2 bordlamper i bruneret messing som jubilæumsmodel, der var stjålet. Hans kone kunne genkende en af jubilæumslamperne på noget særligt kit, som de havde sat på, for at skærmen ikke skulle vippe. Kittet sad også på samme sted på lampen, da de fik den tilbage.

E6 har forklaret om forhold 1 og 14, at hun var hos politiet to gange med hen-blik på skulle genkende de PH-lamper, der var stjålet. Først den anden gang fik hun fore-vist en lampe, som hun genkendte som værende hendes lampe. Det var på baggrund af ledningens udformning og noget særligt klister, "elefantsnot", som hun havde monteret, så skærmen kunne sidde lige. Der var på den foreviste lampe placeret tre klatter med klister

på de steder, hvor hun plejede at placere klistret. Hendes lampen havde også en speciel pære, som hun havde købt i Tyskland. Denne pære sad også i den lampe, som hun genkendte. Ved det første besøg hos politiet genkendte hun ikke de 2-3 lamper, som politiet viste hende ved denne lejlighed. Det skyldtes, at lamperne ikke havde den samme ledning med afbryder, som hendes lampe havde. Afbryderen på hendes lampe var mere afrundet.

F1 har supplerende forklaret om forhold 2, at stolen var unik med hensyn til polster-farve, der var koboltblå. Stolen er for ham også let genkendelig, fordi den havde en lille bule i stoffet i ryggen. Han var ikke i tvivl om, at stolen med tilhørende skammel, som han fik forevist, var hans. Han har ikke fået lampen retur, men han har fået erstatning af forsikringsselskabet med et beløb svarende til lampens værdi.

F3 har supplerende forklaret om forhold 3, at de har fået hjælp af forskellige fag-folk til at få de stjalne genstande vurderet. Hun vil tro, at Koglen var 3-5 år, da den blev stjålet. Den blev købt som ny. Værdien på lampen og Omega uret i erstatningsopgørelsen er baseret på genanskaffelsespriser. Omega uret er ikke et af de ure, der ses på ekstraktens side 842. Uret blev købt for mere end 25 år siden. Hun var med til købet, og de fik certifikat på uret. Hun husker ikke prisen på uret, men de betalte uret med et opsparat beløb. Ringen med oval diamant blev købt for mere end 10 år siden, og det var Flemming Jørgensen, der vurderede ringens værdi.

F2 har supplerende forklaret om forhold 5 og 6, at der var to små hvide B&O-højtalere, der blev stjålet. Ridserne på højtalerne er kommet, efter de blev stjålet. Hun kunne genkende den stjalne PH-bordlampe på viskestykket, som lampen var pakket ind i. Der manglede ikke noget på lampen, da den blev stjålet, men lampen manglede en skrue øverst, da hun fik den retur. Hun har ikke senere set skruen. Hun manglede alle viskestykker efter indbruddet. Hun fik efterfølgende forskelligt sølvtøj retur og kunne let genkende, at det var hendes sølvkander og sølvtøj. Alle sølv-effekterne, der ses på ekstraktens side 918 og 919, er hendes. Hun er sikker på, at hendes møbler ikke blev stjålet ved det første indbrud. Hun har betalt en selvrisko på 4.798 kr., hvilket er hendes erstatningskrav.

F4 har supplerende forklaret om forhold 7, at uret, som han havde arvet af sin far, havde en sort rem af stof. Kæden på Dolce Gabbana uret havde "D & G" indarbejdet som led i kæden. De effekter, som han fik tilbage, ligger i den æske, der kan

ses på et foto, ekstraktens side 197. De blev ringet op om indbruddet af en nabo tidligere på morgenen, mens de var på ferie. En nabo havde fortalt ham på et tidspunkt, at vedkommende havde set en rød bil, vist nok en VW Polo, komme til ejendommen med to kvinder, og at personer fra bilen havde været ved døren og rykket i den.

V2 har supplerende forklaret om forhold 8, at koglens blade havde fået ridser i universitetets ejertid. Det var sket i forbindelse med, at lampen havde stået på hovedet, efter de havde haft den taget ned.

V8 har supplerende forklaret om forhold 9, at foto 1 på ekstraktens side 1041 viser gerningsmandens indstigningssted, der lå på 1. sal, som er placeret en del meter over terrænet. Hun vurderer, at man ikke kunne komme ud ad vinduet med den store Kogle, uden at den var blevet lidt mast, da vinduets bredde er lidt mindre end lampens diameter. Det fremgår af mærkerne i vindueskarmen, at gerningsmanden havde forsøgt at opbryde det store vindue, som ses på foto 8 på ekstraktens side 1043. Bygningens døre var låst, så hun mener, at gerningsmanden også må have taget lamperne med ud ad vinduet. Den anden PH-lampe, der blev stjålet, kan ses på fotoet på ekstraktens side 1052. Kogle-lampen, der ses på fotos på ekstraktens side 1048, er den lampe, der blev stjålet. Koglen havde ikke skader, inden den blev stjålet. Hun fik forevist to kogle-lamper uden indmad, og der lå et stk. indmad med hvid ledning.

F6 har forklaret om forhold 10, at de fik stjålet to Corona-stole, og det var kopi-varer. Hendes mand var hos politiet, hvor han identificerede stolene. Stolene havde nogle sorte dupper under stolens ben. Forevist foto, ekstraktens side 1077, har hun forklaret, at det viser de dupper, som var under benene på de stole, som de fik stjålet.

E7 har supplerende forklaret om forhold 11 og 12, at han skønner, at der bl.a. blev stjålet 3.000-3.500 euro tillige med valuta fra Norge og Sverige. Gerningsmændene havde stjålet bilnøglen inde i huset i forbindelse med indbruddet, og de havde derefter stjålet bilen. Meget inventar, herunder skabe og låger, blev ødelagt i forbindelse med indbruddet, og meget skulle bygges op igen.

V6 har supplerende forklaret om forhold 16, at en enkelt af de stjalne juleskeer havde vidnets datters initialer, og politiet fandt på den baggrund frem til, at jule-skeerne stammede fra indbruddet hos vidnet. Det er bagsiden af skeen, der ses på ekstrak-

tens side 1270. De fleste af skeerne på fotoet gengivet på ekstraktens side 1272 er hendes skeer, og de blev stjålet. Hun udtog skeerne ud fra egne fotos af skeerne. Sliddet på de skeer, som hun udtog, passede også godt med sliddet på de skeer, som hun fik stjålet. Da hun fik forevist skeerne hos politiet, lå de i et klæde, som hun kunne genkende som hendes. Ved indbruddet blev hendes dør sparket hårdt ind, så både dør og panel blev ødelagt. Der blev også stjålet en masse sølvtøj, som man havde haft i familien i mange år.

V3 har supplerende forklaret om forhold 23, at hans opgørelse over stjalne genstande blev sendt til politiet og forsikringsselskabet. Prisene, som han angav i yderste højre søjle, var stykpriser for de genstande, der var stjålet. Han fandt frem til priserne ved at ringe til forskellige forretninger. Det var antallet af stole og deres farve og slitagen, der gjorde det muligt for ham at genkende stolene som hans. Han genkendte de to lænestole fra Poul Kjærholm ud fra snøringen i sædet, hvor der var nogle flettråde, der stak ud. Der var noget patina på den øverste del af lampen, som kan ses på fotoet ekstraktens side 1491, og der var også noget med ledningen på lampen. Han har fået en del effekter retur, ligesom han har fået et beløb af forsikringsselskabet.

Han vågnede ved, at han hørte fodtrin i huset. Han stod op og mødte en person, som lyste ham i hovedet, så han ikke kunne se personens ansigt. Han gik ud og fulgte sporet, og han ringede til politiet efter ca. 30 minutter efter at have sonderet terrænet. Han så på klokken, da han hørte, at der var indbrud. Det kan godt passe, at han ringede til politiet på det tidspunkt, der fremgår af politiets anmeldelsesrapport.

F9 har forklaret supplerende om forhold 13 og 22, at det var to stole af mærket Ægget, designet af Arne Jacobsen, som han fik tilbage efter det første indbrud. Der blev ikke stjålet andet ved dette indbrud. Stolene var 50-års jubi-læumsmodeller, og de blev produceret i 999 eksemplarer. Da han fik forevist stolene af politiet, manglede den ene sædehynde, og det passede med den hynde, som han fandt udenfor efter indbruddet. Han gav 90.000 kr. pr. styk for stolene, og dagen efter indbruddet fandt han et eksemplar til salg på internettet for 130.000 kr. Politiet kontaktede ham om stolene den samme dag, som de blev stjålet. Huset var på det tidspunkt til salg hos ejendomsrådgiver Thorild Kristensen, og stolene kunne ses på billederne fra ejendomsrådgiverens avertering. Forholdt afhøringsrapport af 2. januar 2017, ekstraktens side 1436, kan det godt passe, at det første indbrud var mellem kl. 03.35-03.39. Ved det andet indbrud blev der hovedsageligt stjålet lamper, og han fik den ene lampe tilbage. Han kunne genkende en

af lamperne på baggrund af nogle ridser på lampens fod, og det er lampen, som kan ses på fotoet på ekstraktens side 208. Det var en lampe, der blev produceret i en begrænset periode.

Landsrettens begrundelse og resultat

Skyldspørgsmålet

Tiltalte T1 købte ejendommen A1 i slutningen af marts 2017, og han har forklaret, at han overtog ejendommen omkring april 2017. Han boede selv på en nedlagt landejendom på A2 få kilometer fra A1, og han har forklaret, at han selv skulle bruge ejendommens værksted. På denne baggrund og af de grunde, som byretten har anført, tiltræder landsretten, at det er lagt til grund – uanset indholdet af lejekontrakten – at det ikke kun var medtiltalte T3, der rådede over alle de rum på A1, hvor der blev fundet koster, og at tiltalte T1 således også havde fri adgang til disse rum.

Tiltalte T1 var forud for købet af A1 straffet flere gange for berigelseskriminalitet, senest ved en dom fra den 22. juni 2016, der omfattede en række hæleri-forhold vedrørende designmøbler og -lamper. Efter politiassistent V1 forklaring lægger landsretten til grund, at tiltalte var bekendt med, at politiet på grund af tiltaltes fortid interesserede sig for, hvad han foretog sig, og at det var derfor nærliggende for tiltalte ikke at opbevare større tyvekoster på A2. Således er der på A2 i forbindelse med politiets ransagninger alene fundet mindre koster som fx sølvtøj, der sammen med det større kontantbeløb var gemt væk i et skjult rum under en bordplade. Efter bevisførelsen, herunder at A1 fremtrådte ubeboet og med løse effekter og koster som fx designmøbler mv. spredt rundt i de forskellige rum, lægger landsretten til grund, at lejeaftalen med T3, der var ustraffet, var et led i et forsøg på at sløre over for omverdenen, at tiltalte T1 også benyttede rummene, og at ejendommen fungerede som et depot for opbevaring af genstande, der stammede fra indbrud.

Tiltalte T2 boede i en lejet bolig i et rækkehus i to plan, hvor der også var meget begrænsede muligheder for opbevaring af indbogenstande som dem, der er nævnt i de forhold, han er tiltalt for. Han kom også på ejendommen A1, og han

hjælp med at renovere værkstedsdelen. Landsretten lægger på den baggrund til grund, at tiltalte også var bekendt med, at ejendommen blev benyttet til opbevaring af tyvekoster.

Efter bevisførelsen, herunder forklaringerne fra de vidner, der har været udsat for tyveri, lægger landsretten til grund, at de genstande, som vidnerne har genkendt, stammer fra de forskellige indbrudstyverier, sagen angår. Landsretten tiltræder med samme begrundelse, som byretten har anført, at de værdiansættelser, der er foretaget af de respektive forsikringselskaber vedrørende genstandene nævnt i tiltalen, kan lægges til grund.

Forhold 1 og 14

Af de grunde, som byretten har anført, tiltrædes det også efter bevisførelsen for landsretten, at tiltalte T2 er fundet skyldig i disse forhold som sket. Tiltalte har forklaret, at han ved en af de lejligheder, hvor han var sammen med V7, købte arbejdshandsker, og det forhold, at der ikke på gerningsstedet på de to gernings-tidspunkter er fundet DNA, der matcher med tiltaltes, kan ikke føre til et andet resultat.

Forhold 3, 8 og 9

Selvom det efter bevisførelsen kan lægges til grund, at smykkerne, PH Koglen og lampen, der er nævnt i tiltalen i disse forhold, stammer fra indbrudstyverierne i villaen i Aalborg, på et Universitet og på et Rådhus, og at genstandene blev fundet på ejendommen A1 ved ransagningen i 2017, finder landsretten, at der ikke er ført det til domfældelse i en straffesag fornødne bevis for, at tiltalte T1 er skyldig i tyveri vedrørende disse forhold. Der er herved særligt lagt vægt på, at indbruddene blev begået henholdsvis den september, november og december 2016 – og således en længere periode forud for, at tiltalte overtog A1, og at der efter bevisførelsen i øvrigt ikke foreligger oplysninger om andre forhold, der knytter ham til indbruddene. Tiltalte frifindes derfor for tiltalen vedrørende tyveri i disse forhold.

Efter bevisførelsen lægger landsretten til grund, at tiltalte vidste eller bestemt måtte formode, at de førnævnte genstande, der blev fundet ved ransagningen på A1, stammede fra en strafbar lovovertrædelse. Herefter og under hensyn til værdien af genstandene er det bevist, at tiltalte er skyldig i hæleri, jf. straffelovens § 290, stk. 1, vedrørende disse forhold.

Forhold 16

Forholdet angår et indbrud, der blev begået på et tidspunkt i 2016, og landsretten lægger til grund, at den mindre mængde sølvtøj, der blev fundet ved ransagningen hos tiltalte T1 på A2 i Løgstør, stammer fra dette indbrud.

Efter bevisførelsen finder landsretten med samme begrundelse, som er anført vedrørende forhold 3, 8 og 9, at det ikke er bevist, at tiltalte er skyldig i tiltalen vedrørende tyveri.

Da det også med hensyn til dette forhold er bevist, at tiltalte vidste eller bestemt måtte formode, at sølvtøjet stammede fra en strafbar lovovertrædelse, er tiltalte skyldig i hæleri, jf. straffelovens § 290, stk. 1, vedrørende dette forhold.

Forhold 2, 4, 5, 6, 10, 13 og 15

Af de grunde, som byretten har anført, tiltrædes det også efter bevisførelsen for landsretten, at tiltalte T1 er fundet skyldig i disse forhold som sket.

Forhold 11, 12, 22 og 23

Efter bevisførelsen tiltræder landsretten med samme begrundelse, som byretten har anført, at tiltalte T2 er fundet skyldig i disse forhold som sket. Landsretten har vedrørende forhold 22 lagt til grund efter F9 forklaring, at de stole af mærket Arne Jacobsen – Ægget som jubilæumsmodel – havde en samlet værdi på omkring 180.000 kr.

Forhold 7

Af de grunde, som byretten har anført, tiltræder landsretten, at tiltalte T1 og tiltalte T2 er fundet skyldig i dette forhold som sket.

Forhold 19

Det er heller ikke efter oplysningerne for landsretten med tilstrækkelig sikkerhed bevist, at sølvtøjet, smykkerne eller de øvrige værdifulde genstande, som tiltalen omhandler, er stjålet eller stammede fra en strafbar lovovertrædelse. Landsretten tiltræder derfor, at tiltalte T1 og tiltalte T2 er frifundet i dette forhold. Landsretten har herved også lagt vægt på, at effekterne er fundet på forskellige adresser, herunder de tiltaltes private boliger, sammenholdt med formuleringen af tiltalen.

Straffelovens § 286, stk. 1

Efter bevisførelsen lægger landsretten til grund, at den samlede værdi af de stjalne effekter fra de 6 indbrudstyverier, som tiltalte T1 er fundet skyldig i, har været ca. 470.000 kr., og at værdien af effekterne fra de 6 indbrudstyverier, som tiltalte T2 er fundet skyldig i, har været ca. 580.000 kr.

Af de grunde, som byretten har anført, tiltræder landsretten, at de indbrudstyverier, som de tiltalte hver er fundet skyldige i, samlet kan henføres under straffelovens § 286, stk. 1.

Straffastsættelsen

Tiltalte T1

Straffen fastsættes efter de bestemmelser, som er anført af byretten, dog citeres tillige straffelovens § 290, stk. 1.

Landsretten tiltræder, at straffen er fastsat som en fællesstraf med den betingede del af dommen af 22. juni 2016, jf. straffelovens § 61, stk. 2.

Efter en samlet vurdering af karakteren og omfanget af de forhold, som tiltalte er fundet skyldig i, herunder tyveriforholdene omfattet af straffelovens § 286, stk. 1, og oplysningerne om tiltaltes forstraffe for berigelseskriminalitet, herunder dommen af 22. juni 2016 vedrørende hæleri af grov beskaffenhed vedrørende designmøbler mv., finder landsretten, at straffen skal forhøjes til fængsel i 2 år.

Tiltalte T2

Straffen fastsættes efter de bestemmelser, der er anført af byretten, og således at straffelovens § 89 citeres vedrørende bødestrafen i henhold til dommen af 23. februar 2017.

Navnlig efter omfanget og karakteren af indbrudstyverierne, der er henført under straffelovens § 286, stk. 1, forhøjer landsretten straffen til fængsel i 1 år. Der er ikke grundlag for at gøre en del af straffen betinget.

Konfiskation

Af de grunde, som byretten har anført, tiltræder landsretten afgørelsen om konfiskation over for begge tiltalte, herunder konfiskationen af 552.300 kr. hos tiltalte T1, jf. straffelovens § 76 a.

Erstatning

De juridiske dommere tager efter skyldafgørelsen erstatningskravene til følge som nedenfor bestemt. I forhold 3, 8, 9 og 16 er der sket frifindelse for tyveri, og dommens bestemmelse om erstatning i disse forhold udgår derfor.

Da der mangler dokumentation for det fremsatte erstatningskrav fra E7 i forhold 11 og fra E6 udover selvriskobeløbene og de 9.960 kr. i 20-kroner, der blev vekslet på én gang dagen efter tyveriet i forhold 1, tager de juridiske dommere ikke den øvrige del af disse erstatningsparterers krav under påkendelse.

Med de anførte ændringer stadfæster landsretten dommen for så vidt angår de tiltalte T1 og tiltalte T2.

T h i k e n d e s f o r r e t

Tiltalte T1 straffes med fængsel i 2 år.

Tiltalte T2 straffes med fængsel i 1 år.

Tiltalte T1 og tiltalte T2 skal solidarisk betale erstatning til:

- F4 med 3.074 kr. (forhold 7)
- F8 med 24.670,34 kr. (forhold 7)

Tiltalte T1 skal yderligere betale erstatning til:

- F1 med 1.085 kr. (forhold 2)
- F2 med 5.171 kr. (forhold 2)
- E2 med 4.798 kr. (forhold 5 og 6)
- E3 med 248.708,35 kr. (forhold 5 og 6)
- F6 med 928 kr. (forhold 10)
- F7 med 16.657,75 kr. (forhold 10)
- F9 med 2.384 kr. (forhold 13)
- F10 med 52.909,08 kr. (forhold 13)

Tiltalte T2 skal yderligere betale erstatning til:

- E6 med 12.023 kr. (forhold 1)
- E5 med 33.291,08 kr. (forhold 1)
- E7 med 14.922 kr. (forhold 11 og 12)
- F8 med 26.578 kr. og 6.793 kr. (forhold 11 og 12)
- E5 med 72.849,75 kr. (forhold 14)
- F9 med 5.698 kr. (forhold 22)

Erstatningerne, der forrentes med procesrente fra den 5. januar 2018, skal betales inden 14 dage.

Byrettens bestemmelse om erstatning til F3 og E1 (forhold 3), F5 (forhold 8), E4 (forhold 9) og F8 (forhold 16) udgår.

Byrettens afgørelser om konfiskation og sagsomkostninger vedrørende tiltalte T1 og tiltalte T2 stadfæstes.

Tiltalte T1 og tiltalte T2 skal betale sagens om-kostninger for landsretten, dog skal de hver betale salæret til egen forsvarer.

Eva Staal

Thomas Jønler

Mie Obel Thomsen
(kst.)

Udskriften udstedes uden betaling.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Vestre Landsret den 12. oktober 2018

Michelle Brøns
retssekretær

D O M

afsagt den 19. oktober 2022 af Vestre Landsrets 2. afdeling (dommerne Astrid Bøgh, Henrik Twilhøj og Troels Troldtoft Henriksen (kst.) med domsmænd) i ankesag

V.L. S-2033-21

Anklagemyndigheden

mod

T

[REDACTED]

(advokat Jan Schneider, Aarhus)

Retten i Aalborg har den 5. januar 2018 afsagt dom i 1. instans (rettens nr. 5-6366/2017).
Dommen blev anket, og Vestre Landsret har den 12. oktober 2018 afsagt dom i ankesagen (V.L. S-0145-18).

Ved kendelse af 23. september 2021 har Den Særlige Klageret bestemt, at i den sag, der er afgjort ved Vestre Landsrets dom af 12. oktober 2018, skal forhold 4 og 15 genoptages. Denne sag vedrører således en fomyet prøvelse af, om tiltalte, T, er skyldig i de nævnte forhold.

Påstande

Anklagemyndigheden har påstået domfældelse i overensstemmelse med byrettens bevisresultat i 1. instans i forhold 4 og 15 og stadfæstelse af landsrettens dom.

Tiltalte har påstået frifindelse i forhold 4 og 15 og i øvrigt formildelse.

Anklagemyndigheden har for landsretten berigtiget tiltalen i forhold 4 og 15 således, at den angår overtrædelse af lov om euforiserende stoffer § 3, stk. 1, jf. § 2, stk. 4, jf. dagældende § 1, stk. 3, jf. bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 30, stk. 1, jf. dagældende § 27, stk. 1, jf. § 3, stk. 2, jf. dagældende § 2, stk. 4, jf. bilag 1, liste B, nr. 59, jf. tidligere liste A, nr. 1.

Supplerende oplysninger

For så vidt angår forhold 15 fremgår det af en retsgenetisk undersøgelse af [REDACTED], der modsat de tidligere undersøgelser er beregnet med 16 dna-systemer, at der for så vidt angår "Hashpakker/emballage" ikke er foretaget en beregning af, om de påviste biologiske spor taler for eller imod, at en del af det undersøgte dna stammer fra tiltalte på grund af særlige forhold ved dna-profilerne. For så vidt angår "Åbning samt hanke på plastikpose" fremgår det, at dna-profilen taler imod, at noget af det undersøgte dna stammer fra tiltalte.

Der blev efterfølgende foretaget en ny mere ressourcekrævende retsgenetisk undersøgelse, og det fremgår af en erklæring af [REDACTED] vedrørende den undersøgelse, at det for så vidt angår biologiske spor fra "Hashpakker/emballage" ikke entydigt kan afgøres, om dna-profilen taler for eller imod, at en del af det undersøgte dna stammer fra tiltalte.

Tiltalte blev rettelig i forbindelse med sagen frihedsberøvet den [REDACTED] og ikke den [REDACTED] som anført i byrettens dom.

Forklaringer

Tiltalte og vidnet V1 har for landsretten i det væsentlige forklaret som i 1. instans. Der er endvidere afgivet forklaring af V2.

Tiltalte har supplerende forklaret, at han på grund af sin hjerneskade har svært ved at huske, hvad der foregik i 2017. Forevist skitse, ekstrakten side 98, har tiltalte forklaret, at det, som han kalder for værkstedet, er det, der på skitsen er betegnet garagen. Smøregraven var fyldt med en masse bras, da han overtog ejendommen, men der blev ryddet op, så graven var helt tom. Han brugte ikke i øvrigt smøregraven, men en lift, når han reparerede biler. Det er muligt, at nogle af hans kammerater har brugt smøregraven, når de har lånt værkstedet.

V1 har flere gange brugt den røde VW, når han skulle til Aalborg. V1 havde vist ikke selv en bil, men brugte sin kærestes bil.

Tiltalte kom ikke i beboelsedelen og brugte alene værkstedet. Han ved ikke, hvem der har stillet materialer i udestuen. Fordelingsgangen hørte til V1 område, men han har været i gangen og resten af huset i forbindelse med, at der blev ryddet op, efter han havde overtaget ejendommen, og da der blev sat i stand.

Han har været ved drivhuset, efter han overtog ejendommen, men han har ikke været inde i drivhuset forud for, at politiet foretog ransagning. Drivhuset var ikke aflåst. Det lå for sig selv. Han har aldrig taget narkotika og ejer ikke en narkosniffer.

Efter den første ransagning ringede han til V1 og sagde, at "det duer ikke", og efter anden ransagning oplyste han V1's lejemål. Sådan husker han det i dag. Han tror, at V1 fortsat kom på ejendommen efter første ransagning.

Foreholdt, at han under grundlovsforhøret den [REDACTED] ikke ønskede at afgive forklaring, heller ikke om den fundne hash, har han forklaret, at det vist var hans forsvarer, der sagde, at han ikke skulle udtale sig på det tidspunkt.

Han har aldrig boet på ejendommen. Beboelsedelen var udlejet. Han havde købt ejendommen, fordi han ville have et sted til sin hobby med at reparere gamle biler. V1 boede billigt til leje mod at sætte beboelsedelen i stand. Han vil tro, at politiet kom ca. et halvt år efter, at han havde fået adgang til ejendommen. Der kom mange af hans kammerater på ejendommen, og de brugte også værkstedet. Han ejer stadig ejendommen. Beboelsedelen var lejet ud i ca. 3 år efter, at V1 fraflyttede ejendommen, men står nu tom.

Tiltalte har om sine personlige forhold forklaret, at han fortsat lever af førtidspension. Han husker ikke særlig godt som følge af de skader, som han pådrog sig i forbindelse med en færdselsulykke. Hans kæreste, der er sosu-assistent, hjælper ham i dagligdagen.

V2 har forklaret, at han er retsgenetiker og er ansat på [REDACTED]. Det har han været siden 1999.

Vedrørende erklæring af 24. juli 2017, ekstrakten side 217 ff., har han forklaret, at man undersøger udvalgte områder i dna'et, der er karakteriseret ved, at områderne varierer meget fra person til person. For så vidt angår K3 fremgår det, at der er påvist op til 7 dna-faktorer i dna-systemet D21S11. Det betyder, at der er påvist dna for mere end 3 personer. Man kan også se, at der er påvist dna fra mere end et køn.

Vedrørende erklæringen af 25. juli 2017, ekstrakten side 221 ff., har vidnet forklaret, at hvis en person har bidraget med dna, bør man kunne genfinde personens dna i dna-sporet. Tiltaltes dna kan genfindes i KT 4.

Konklusionen vedrørende KT 4 har ændret sig i erklæringen af 25. marts 2021, ekstrakten side 226 ff., fordi man her har fået mere genetisk information fra tiltalte. Man kan derfor sammenligne med yderligere 6 dna-systemer. Dna-systemet SE33 er f.eks. ikke påvist, hvilket isoleret set taler imod, at tiltalte har bidraget med dna. Selv om der også er spor fra tiltalte, der kan genfindes, er det ikke muligt med almindelige beregningsmetoder at beregne et resultat med den nødvendige sikkerhed. Det er korrekt, at tiltaltes dna kan genfindes i 15 ud af de 16 anvendte dna-systemer.

Til brug for erklæringen af 22. april 2021 er der anvendt en anden og mere moderne beregningsmetode. Den metode kan medinddrage, at der mangler nogle dna-faktorer. Resultatet af beregningen betyder, at det er lige så sandsynligt, at tiltalte har bidraget med dna, som at tiltalte ikke har bidraget med dna. Man kan også sige, at sandsynligheden er den samme som for en hvilken som helst anden tilfældig person i den danske befolkning. Der er forskel på dette resultat og de tidligere resultater, der taler imod, at noget af det undersøgte dna stammer fra tiltalte. Man kan ikke afvise, at dna'et stammer fra tiltalte. Metoden medinddrager mere information end de klassiske beregningsmetoder. Det er det tætteste, som man kan komme, og det er desværre ikke særlig brugbart i denne situation. Man er ikke blevet klogere på, hvem dna-materialet stammer fra.

Dna's holdbarhed afhænger af omstændighederne, hvorunder det opbevares. Det er ikke undersøgt, hvilket biologisk materiale, blod, hår spyt eller lign., der er indleveret til undersøgelse. Hvis to personer berører f.eks. en bordplade på samme sted, og der tages dna materiale fra stedet, vil man forvente et såkaldt blandingsspor. Sekundær overførelse omhandler en situation, hvor en person ved berøring af et emne overfører dna fra et sted til et andet fra en fremmed person.

Når netop fem personer er indlagt som forudsætning for beregningen i erklæringen af 22. april 2022, er det fordi, det giver den største grad af sikkerhed. Beregningen ved en forudsætning med fire personer bliver ca. den samme. De har rapporteret resultatet af den mest forsigtige eller mest konservative beregning, hvilket er beregningen med forudsætning om fem personer. Resultatet af computerberegningen bliver ikke manuelt efterberegnet, men softwaren er blevet valideret internationalt og internt på Retsgenetisk Institut.

Forskellen mellem at anvende 10 dna-systemer og 16 dna-systemer er, at undersøgelsen med 16 dna-systemer kommer tættere på sandheden, og dermed er et mere sikkert system. Man kan aldrig opnå fuldstændig sikkerhed ved beregningen af dna-profiler.

V1 har supplerende forklaret, at han opbevarede hash på ejendommen på [REDACTED], fordi han ikke ville have det liggende, hvor han boede. Han gemte hash flere forskellige steder på ejendommen og havde adgang til alle steder på ejendommen. Han kan ikke huske, om han har set en rød VW på ejendommen. Han har ikke fortalt tiltalte, at han opbevarede hash på ejendommen. Han ved ikke, om tiltalte tog stoffer dengang. Han har været nede i smøregraven et par gange, men han husker ikke, hvad han skulle dernede.

Forevist fotografi, ekstrakten side 138, kan han ikke huske, om det er hans pølsemandsposser, men det er det højst sandsynligt.

Foreholdt retsbog af 9. juni 2017, side 3, linje 25 til linje 31, har vidnet forklaret, at han ikke husker, hvad han forklarede under grundlovsforhøret, men han kunne lige så godt erkende så lidt som muligt. Han kendte til al den hash, der blev fundet på ejendommen. Han kan ikke huske, om han havde hash til at ligge andre steder på ejendommen end inde i lokalerne. Tiltalte fortalte ham, at politiet havde været på ejendommen, og han har ikke efter den første ransagning været på ejendommen.

Han tror, at han i alt havde ca. 6 kg hash liggende på ejendommen. Hashen var opbevaret i noget isolering, på loftet og i drivhuset. I drivhuset lå der vist 2 kg hash.

Landsrettens begrundelse og resultat

Skyldsspørgsmålet vedrørende forhold 4 og 15

Tiltalte var ejer af ejendommen [REDACTED], hvor den omhandlede hash blev fundet i forbindelse med ransagninger, men tiltalte havde ikke fast bopæl på ejendommen. Tiltalte har nægtet sig skyldig og har forklaret, at han alene brugte ejendommens værksted, hvor han reparerede biler, og at flere af hans kammerater frit kom på ejendommen og brugte værkstedet. Beboelsesdelen af ejendommen var udlejet til V1, der i byretten ved sin erkendelse blev fundet skyldig i forhold 4, og V1 har for landsretten forklaret, at han havde adgang til hele ejendommen, og at han kendte til al den hash, der blev fundet på ejendommen, hvilket han tror var ca. 6 kg.

Det er efter indholdet af de retsgenetiske erklæringer af 25. marts og 22. april 2021 sammenholdt med den forklaring, som retsgenetiker V2 har afgivet for landsretten, ikke bevist, at det biologiske materiale vedrørende forhold 15 med større sandsynlighed stammer fra tiltalte frem for en tilfældig anden person, og det fremgår af tidligere erklæringer, at der i materialet er påvist spor fra flere personer.

På den anførte baggrund og efter en samlet vurdering af sagens øvrige oplysninger finder landsretten, at det ikke med den sikkerhed, der må kræves i en straffesag, er bevist, at tiltalte har været i besiddelse af den omhandlede hash, herunder i besiddelse af 2,17 kg hash i forening med V1. Tiltalte frifindes derfor i forhold 4 og 15. Den omstændighed, at tiltalte ved endelig dom er fundet skyldig i at have opbevaret bl.a. stjalne designermøbler i ejendommens beboelsesdel, kan ikke føre til en anden vurdering.

Sanktionsspørgsmålet

Straffen fastsættes efter de bestemmelser, der er anført i landsrettens dom af 12. oktober 2018, dog således at citeringen af lov om euforiserende stoffer § 3, stk. 1, jf. § 1, stk. 3, jf. bekendtgørelse om euforiserende stoffer § 27, stk. 1, jf. § 2, jf. bilag 1, liste A, nr. 1, udgår.

Den tid, der er gået siden forholdene blev begået, kan i den foreliggende situation ikke føre til en formildelse af den samlede straf, der under hensyn til, at der nu er sket frifindelse i forhold 4 og 15, fastsættes til fængsel i 1 år og 8 måneder.

Bestemmelsen om konfiskation af 2.170 gram og 2.880,48 gram hash hos tiltalte ophæves.

Som følge af det anførte ændres landsrettens dom af 12. oktober 2018, således at straffen nedsættes til fængsel i 1 år og 8 måneder, og at bestemmelsen om konfiskation af 2.170 gram og 2.880,48 gram hash hos tiltalte ophæves.

Th i k e n d e s f o r r e t:

Landsrettens dom af 12. oktober 2018 ændres, således at straffen nedsættes til fængsel i 1 år og 8 måneder, og at bestemmelsen om konfiskation af 2.170 gram og 2.880,48 gram hash hos tiltalte ophæves.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for landsretten.

(kst.)

Udskriften udstedes uden betaling.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Vestre Landsret,

Aalborg den 20. oktober 2022

retssekretær

Bilag 11 – Rigspolitiets spørgsmål til brug for Retsgenetisk Afdelings overvejelser vedrørende udfordringerne forbundet med overgangen fra 16 DNA-systemer til 23 DNA-systemer

KØBENHAVNS UNIVERSITET
RETSMEDICINSK INSTITUT

Att. Anne Sofie Wegmann
Rigspolitiet
Politiområdet
Juridisk Afdeling

SAGSNOTAT

Vedr. Rigspolitiets spørgsmål til brug for Retsgenetisk Afdelings overvejelser vedrørende udfordringerne forbundet med overgangen fra 16 dna-systemer til 23 dna-systemer. Rigspolitiets journalnummer 2022-093810.

Sagsbehandler Bo Thisted Simonsen

Retsgenetisk Afdeling (RGA) modtog 07-07-2022 en række spørgsmål fra Rigspolitiet vedrørende overgangen fra 16 til 23 dna-systemer, med henblik på at RGA kan adressere disse i en redegørelse om overgangen og dens konsekvenser for myndighedssamarbejdet.

Skiftet fra at benytte 16 systemer til 23 systemer skyldes flere faktorer. Væsentligt er, at udgiften til indkøb af reagenser udløser udbudspligt ifølge EU's regler. Udbuddet har medført, at leverandøren af "Globalfiler" har vundet udbuddet. Globalfiler-analysen indeholder 23 systemer.

Dette følger bl.a. af, at der indenfor retsgenetiske analyser internationalt set er en udvikling mod at benytte flere systemer i undersøgelserne, primært for at forebygge såkaldte tilfældighedsmatch ved søgning i de nu meget store dna-profil-databaser, som også er beskrevet nedenfor. Flere andre europæiske lande, bl.a. Holland og Sverige, benytter af samme grund et tilsvarende stort antal dna-systemer i deres retsgenetiske analyser.

Det oplyses i henvendelsen af 07-07-2022, at spørgsmålene er udfærdiget af Rigspolitiet og godkendt af Rigsadvokaten. Spørgsmålene kommer godt omkring problemstillingen, og RGA's notat tager derfor udgangspunkt i disse. Spørgsmål og RGA's svar fremgår nedenfor.

14. SEPTEMBER 2022

RETSGENETISK AFDELING

FREDERIK V'S VEJ 11
2100 KØBENHAVN Ø

DIR 26136
MOB 28 75 61 36

bo.simonsen@sund.ku.dk
www.retsmedicin.ku.dk

SAG: 039-0029/16-5000
Sagsnr. oplyses ved henv.

Globalfiler-systemet

SIDE 2 AF 9

1. *Kan Globalfiler-systemet medføre ændringer, som vil kunne have betydning for politiets procedure ift. til indsamling af biologisk materiale på gerningsstederne, herunder ift. følgende:*

- *Udstyr til kendskab*
- *Tape til dna-indsamling*
- *FTA-kortet*
- *Handsker og mundbind*
- *Fysisk opbevaringsmateriale af biologisk materiale under transport fx*
- *Opbevaringstemperatur af biologisk materiale under transport fx*
- *Fremsendelsesmåde til Retsgenetisk Afdeling mm.*

Svar: Globalfiler medfører ingen ændringer hvad angår ovennævnte.

2. *Kan Globalfiler medføre ændringer i sagsbehandlingstiden af undersøgelser af biologisk materiale?*

Svar: RGAs forventning er, at overgangen til Globalfiler ikke på sigt medfører ændringer i sagsbehandlingstiden. I forbindelse med indkøringsfasen kan det dog ikke udelukkes, at der i en kortere periode kan opstå længere sagsbehandlingstider. RGA forbereder naturligvis overgangen grundigt for at sikre en let og smidig overgang. RGA vil gøre opmærksom på, at overgangen til Globalfiler (23 systemer) vil betyde, at der i en overgangsperiode vil være et større behov end sædvanligt for at opgradere referenceprøver fra 10 eller 16 systemer til Globalfilers 23 systemer. Dette vil i de pågældende sager alt andet lige kunne betyde en længere sagsbehandlingstid.

3. *Hvor i processen – fra sporprøven sikres frem til STR-profil er færdig – kan Globalfiler have indflydelse; påvirker det eksempelvis ekstraktionen, kvantificeringen eller har det kun indflydelse på beregningen i sammenligning mellem spor- og referenceprøve?*

Svar: Indførelsen af Globalfiler har alene indflydelse på dna-profilanalyse og beregninger af den bevismæssige vægt i sammenligninger af match af dna-profiler (STR-profiler). Der ændres ikke i procedurer eller metoder til sporsikring, dna-ekstraktion eller kvantificering af dna.

4. *Det er tidligere blevet oplyst til Rigs politiet, at Globalfiler er mere "sikker" og mere "følsom". Kan Retsgenetisk Afdeling uddybe, hvad der menes med det?*

Svar: Globalfiler analyserer flere systemer og derfor vil matchsandsynligheden (sandsynligheden for at en tilfældig matcher sporet) alt andet lige være mindre. Risiko for såkaldte tilfældighedsmatch vil derfor blive tilsvarende mindre. Globalfiler indeholder et udbygget sæt markører til bestemmelse af det biologiske køn, så risikoen for, at dna fra en person af biologisk hankøn ikke observeres som dette, bliver betydeligt mindre.

5. *Hvad ved vi om de syv nye DNA-systemer; er der yderligere oplysninger om personens genetiske karakteristika, som rækker ud over den eksisterende praksis?*

Svar: Fem af systemerne er såkaldte autosomale STR-markører, og af helt samme type, som de nuværende markører. De bidrager altså alene med at mindske matchsandsynligheden (lavere sandsynlighed for tilfældighedsmatch) og vil indgå i beregningen af den bevismæssige vægt.

De to resterende systemer er kønsbestemmelsesmarkører, hvoraf den ene er et STR-system, der sidder på Y-kromosomet. Denne Y-STR-markør indgår i den allerede nu benyttede Y-STR-undersøgelse.

6. *Indeholder de syv nye systemer oplysninger, som politiet på nuværende tidspunkt ikke lovligt må indhente og opbevare? Det drejer sig om oplysninger vedrørende personens genetiske oplysninger?*

Svar: Nej. Se i øvrigt svar på spørgsmål 5.

7. *Vil der være nogle af de nye systemer, hvor der er stor risiko for allel-udfald, der kan påvirke likelihood-kvotienten?*

Svar: Sandsynligheden for alleludfald afhænger af uhyre mange faktorer, og det er derfor vanskeligt at give et entydigt svar på spørgsmålet. I forbindelse med RGA's tests og afprøvninger af Globalfiler er der imidlertid ikke noget der tyder på, at risikoen for allel-udfald vil blive større end ved den nuværende STR-undersøgelse. Det kan i øvrigt nævnes, at RGA siden introduktionen af den nuværende undersøgelse med 16 systemer også har fået adgang til en beregningsmetode, der giver mulighed for at beregne den bevismæssige

vægt af et match mellem to STR-profiler selv ved et muligt allel-udfald ("specialberegning"). RGA's kapacitet til at udføre disse beregninger er dog fortsat begrænset, og udføres efter anmodning fra NKC. Metoden kan fortsat benyttes på STR-profiler fra Globalfiler.

8. *Bruger Globalfiler samme, større eller mindre mængder biologisk materiale til udarbejdelse af STR-profiler?*

Svar: Ved analyse med Globalfiler skal der i udgangspunktet bruges samme mængde biologisk materiale (dna) som ved den nuværende metode. Der er imidlertid noget der tyder på et potentiale for, at grænseværdien kan sænkes yderligere. Dette er RGA ved at teste ved en række forsøg.

9. *Kan mængden af biologisk materiale, Globalfiler bruger til udarbejdelse af dna-profil, påvirke muligheden for at lave Y-kromosomale undersøgelser eller genogeografisk undersøgelse, såfremt de undersøgelser tages i brug?*

Svar: Mængden af biologisk materiale der kræves til en analyse med Globalfiler bliver under ingen omstændigheder større, end den krævede mængde til den nuværende analyse. Muligheden for at udføre andre, supplerende analyser vil derfor ikke blive påvirket negativt. Hvis det, jævnfør svaret på spørgsmål 8, bliver muligt yderligere at nedsætte den krævede mængde biologisk materiale, vil dette positivt påvirke muligheden for at benytte restmateriale til supplerende analyser.

10. *Retsgenetisk Afdeling har tilkendegivet, at det er opfattelsen, at det er mindre betænkeligt at opgradere referenceprøven til 23 dna-systemer, uden at sporprøverne samtidig opgraderes, end hvis det omvendte var tilfældet, som ved overgang fra 10 til 16 dna-systemer. Kan Retsgenetisk Afdeling uddybe dette?*

Svar: RGA kan ikke umiddelbart genkende udsagnet om, at det er mere eller mindre betænkeligt at opgradere referenceprøver fremfor sporprøver, uden at hhv. sporprøven eller referenceprøven der indgår i sammenligningen samtidig opgraderes.

RGA har et notat til NKC/Identifikationsafsnittet (05-11-2018) om opgradering af referenceprofiler, der er typet med et mindre antal

systemer end sporprøverne (10 hhv 16 systemer), beskrevet problemstillingen. Noget helt tilsvarende gør sig gældende ved overgangen fra NGM-Select (16 systemer) til Globalfiler (23 systemer):

De dna-systemer, der er indeholdt i SGM-plus, findes alle i NGM-Select undersøgelsespakken, hvorfor det er muligt at sammenligne dna-profiler, der er undersøgt med SGM-plus og dna-profiler, der er undersøgt med NGM-SElect. Sammenligning kan naturligvis kun foretages i de 10 dna-systemer, de to undersøgelsespakker har tilfælles.

Det er sjældent muligt at opgradere en spor-dna-profil fra 10 til 16 dna-systemer, da mængden af spormateriale er begrænset og derfor ofte opbrugt. Referenceprofiler er derimod relativt lette at opgradere – enten ved at sikre og undersøge en ny prøve fra den pågældende person eller ved at anvende en arkiveret referenceprøve. Der foreligger i langt de fleste tilfælde en arkiveret referenceprøve, såfremt den tilhørende dna-profil er registreret i Rigspolitiets Centrale Dna-profilregister.

Hvornår er det relevant at opgradere?

Mere genetisk information giver altid mere sikre svar. Det er rekvirenten, der afgør, om det er relevant at opdatere dna-profilen for en person. Retsgenetisk Afdeling kan især pege på 2 situationer, hvor det næsten altid vil være relevant at opdatere dna-profilen:

1: Hvis der skal foretages specialberegning i forbindelse med en sammenligning af dna-profiler

2: Hvis personen er involveret i et match fundet ved søgning i Rigspolitiets Centrale Dna-profilregister.

Der er aktuelt en aftale mellem politiet og RGA om, at i sager, hvor en person med dna-personprofil med 10 dna-systemer skal sammenlignes med et spor med 16 dna-systemer, skal der altid ske en opgradering af person-dna-profilen til 16 dna-systemer. Den opgraderede person-dna-profil skal herefter igen sammenholdes med de relevante spor.

Det er RGA's forståelse, at Rigsadvokaten har meddelt, at der ikke må foretages straffeprocessuelle skridt i en sag, før der er foretaget fornyet undersøgelse på baggrund af 16 dna-systemer af referenceprøven.

11. Kan Retsgenetisk Afdeling beskrive de forbehold og usikkerheder, der gør sig gældende ved opgraderingen til 23 dna-systemer, og i givet fald hvordan disse adskiller sig fra opgraderingen til 16 dna-systemer?

Svar: Opgradering af dna-profiler fra spor såvel som referenceprøver til 23 systemer adskiller sig ikke fra de tilsvarende opgraderinger RGA

har foretaget af dna-profiler fra såvel spor som referenceprøver til 16 systemer.

SIDE 6 AF 9

Der er alene tale om, at undersøgelsen udvides med et antal dna-systemer af helt tilsvarende type som der indgår i den nuværende undersøgelse.

Konsekvenserne af at indføre disse fremgår af svar på de øvrige spørgsmål, og se særligt svar på spørgsmål 3 og 4.

12. Hvis der i en sporprøve er mulighed for at opgradere til 23 systemer – forstået således, at der er tilstrækkeligt biologisk materiale – vil Retsgenetisk Afdeling så foretage opgraderingen af egen drift?

Svar: RGA udfører retsgenetiske analyser i straffesager efter anmodning fra politiet. RGA vil i udgangspunktet undersøge prøver indsendt til retsgenetisk analyse med den undersøgelse, der benyttes på det pågældende tidspunkt. RGA forventer ikke af egen drift at genundersøge biologiske spor fra allerede undersøgte spor og prøver, hvis ikke politiet specifikt anmoder om dette. Dette vil gælde både verserende såvel som afsluttede sager.

13. Hvis Retsgenetisk Afdeling vil foretage opgraderingen til 23 dna-systemer af egen drift, vil dette så gælde både referenceprøver og sporprøver, i det omfang der er tilstrækkeligt materiale i sporprøven? Vil det fremgå, hvis ikke det har været muligt at opgradere sporprøven?

Svar: RGA udfører retsgenetiske analyser i straffesager efter anmodning fra politiet.

Hvad angår sporprøver, henviser vi til svaret ovenfor på spørgsmål 12. Hvad angår referenceprøver, henviser vi til svaret ovenfor på spørgsmål 10.

RGA vil anbefale, at der i forbindelse med ibrugtagning af Globalfiler indgås en aftale tilsvarende den nuværende, således at der er i sager, hvor en person med dna-personprofil med 10 eller 16 dna-systemer skal sammenlignes med et spor med 23 dna-systemer, i udgangspunktet altid skal ske en opgradering af person-dna-profilen til 23 dna-systemer, hvorefter den opgraderede person-dna-profil kan sammenholdes med de relevante spor.

Det er RGA's anbefaling, at Rigsadvokatens meddelelse om, at der ikke må foretages straffeprocessuelle skridt i en sag, før der er foretaget fornyet undersøgelse på baggrund af 23 dna-systemer af referenceprøven bør fastholdes, i hvert fald i tilfælde hvor

- 1. Der skal foretages specialberegning i forbindelse med en sammenligning af dna-profiler
- 2. Personen er involveret i et match fundet ved søgning i Rigspolitiets Centrale Dna-profilregister.

14. Hvilke usikkerheder opstår, hvis en sporprøve på 10 eller 16 dna-systemer ikke kan opgraderes til 23 dna-systemer, og sammenlignes med en referenceprøve på 23 dna-systemer?

Svar: Ingen. Man kan sammenligne tilgængelige dna-systemer uanset antal. De dna-systemer, der er indeholdt i 10 eller 16 dna-profilanalysen, findes alle i Globalfiler 23-dna-profilanalysen. Det er derfor muligt at sammenligne dna-profiler, der er undersøgt med 10 eller 16 dna-profilanalysen med dna-profiler, der er undersøgt med 23 dna-profilanalysen. Sammenligning kan naturligvis kun foretages i de 10 eller 16 dna-systemer, de to analyser har tilfælles.

Tids- og handlingsplan

15. Er det forventningen, at Globalfiler bliver sat i drift til forventet tidspunkt? (Udgangen af 2022).

Svar: RGA arbejder fortsat efter en målsætning om at idriftsætte Globalfiler i forbindelse med årsskiftet 2022/2023. Alle tekniske forhold, herunder tekniske test og validering i laboratoriet samt klargøring til at kunne foretage beregninger af dna-profilerne vil være færdige til dette tidspunkt. Idriftsættelsen er imidlertid også afhængig af omfattende tilpasninger i IT-systemer på RGA. Der er erfaringsmæssigt en vis usikkerhed på estimering af tidsforbrug til denne type tilpasninger hvilket gør, at tidspunktet for idriftsættelse kan blive påvirket. Hvis det viser sig at blive tilfældet, vil RGA straks vi finder ud af det, meddele politiet dette, og indgå i en dialog om, hvordan vi bedst aftaler idriftsættelse på et nyt fastsat tidspunkt.

16. Kan Retsgenetisk Afdeling udpege et kontaktpunkt i form af en kontaktperson?

**Svar: RGA's projektleder på implementeringen af Globalfiler er Kirstine Arndal Kristensen, e-mail: kirstine.kristensen@sund.ku.dk.
Testforløb**

SIDE 8 AF 9

17. Hvornår påtænker Retsgenetisk Afdeling at gennemføre et testforløb i samarbejde med dansk politi og anklagemyndigheden, så Globalfiler er klar til implementering?

Svar: RGA er allerede i tæt kontakt med NKC og DNA-afsnittet med henblik på at sikre, at de praktiske forhold i forbindelse med overgangen til Globalfiler er på plads. RGA vil naturligvis ikke idriftsætte Globalfiler-analysen, før der er accept af dette hos politiet. RGA kan tilbyde at bidrage til et "roadshow" til politikredsene og anklagemyndigheden med henblik på at orientere om den nye undersøgelse og eventuelle andre forhold og muligheder vedrørende retsgenetiske analyser. Dette kan fx afvikles i det sene efterår 2022 inden indførelsen af den nye undersøgelse, eller vinter/forår 2023 kort efter introduktionen af den nye undersøgelse, afhængigt af hvad der passer brugerne bedst.

18. Hvad er aftalen med leverandøren for så vidt angår implementering af Globalfiler?

Svar: Ifølge den indgåede kontrakt mellem RGA/Københavns Universitet og leverandøren, er RGA forpligtet til at aftage Global-filer-reagenser senest fra 01-01-2023. RGA har imidlertid en god dialog med leverandøren. Det vil derfor være RGA's forventning, at i tilfælde af, at ibrugtagning på grund af forhold enten hos RGA eller hos brugerne kræver en mindre udskydelse, vil dette kunne forhandles på plads, uden at det får nogen yderligere konsekvenser hverken i forhold til leverancesikkerhed eller pris.

Økonomiske overvejelser

19. Kan implementeringen af Globalfiler betyde, at udgifterne forbundet med udarbejdelsen af dna-profiler i 23 systemer bliver nedbragt? Dette under henvisning til, at Globalfiler er resultatet af en udbudsrunde.

Svar: Priser for retsmedicinske ydelser, herunder retsgenetiske undersøgelser, aftales mellem Rigspolitiet og universiteterne/de retsmedicinske institutter. Priserne afspejler de faktiske omkostninger

ved produktionen af de retsgenetiske undersøgelser, herunder omkostninger til udvikling og implementering, løn, husleje, afskrivning og service af instrumenter, rengøring, forbrugsartikler, laboratorievarer etc. . RGA's udgifter til reagenser til STR-analyser (fx Globalfiler) indgår som en del af disse omkostninger. Eventuelle besparelser i RGAs udgifter vil derfor afspejles i den fremtidige prissætning.

SIDE 9 AF 9

Vi håber, at ovenstående giver den ønskede afklaring på de stillede spørgsmål. Hvis Rigspolitiet, NKC eller Rigsadvokaten ønsker uddybninger eller har yderligere spørgsmål, står Retsgenetisk Afdeling naturligvis til rådighed.

Med venlig hilsen

Bo Thisted Simonsen
Afdelingsleder, ph.d.
Retsgenetisk Afdeling

Bilag 12 – Q&A om opgradering til 23 DNA-systemer – til Rigspolitiet og Retsgenetisk Afdeling

Q&A om opgradering fra 16 dna-systemer til 23 dna-systemer

1) Er anvendelsen af 23 dna-systemer mere sikker end 10 og 16 dna-systemer?

Ved en analyse af 23 dna-systemer analyseres flere dna-systemer, end når der analyseres 10 eller 16 dna-systemer. Matchesandsynligheden, dvs. sandsynligheden for at en tilfældig person matcher sporet, vil derfor alt andet lige være mindre. Risikoen for såkaldte tilfældighedsmatch er dermed mindre, når der anvendes 23 systemer, end når der anvendes 10 eller 16 systemer.

Herudover er risikoen for at dna fra en person, der er af biologisk hankøn, ikke observeres som hankøn, betydeligt mindre, fordi den undersøgelsesmetode, som kan analysere i 23 dna-systemer, indeholder et udbygget sæt markører, der bruges til at bestemme det biologiske køn.

2) Hvilke usikkerheder opstår, hvis en sporprofil på 10 eller 16 dna-systemer sammenlignes med en personprofil på 23 dna-systemer?

En sammenligning mellem en sporprofil på 10 eller 16 dna-systemer med en personprofil på 23 dna-systemer giver ikke anledning til usikkerheder. Man kan således sammenligne de tilgængelige dna-systemer, uanset antallet. Sammenligningen kan dog naturligvis kun foretages i de 10 eller 16 dna-systemer, som de to analyser har tilfælles.

3) Er der ændret ved procedurene eller metoderne for sporsikring, dna-ekstraktion eller kvantificering af dna ved overgangen til 23 dna-systemer?

Der ændres ikke ved procedurer eller metoder for politiets sporsikring m.v. Indførelsen af undersøgelsesmetoden, der analyserer 23 dna-systemer, har kun indflydelse på dna-profilanalysen og beregningen af den bevismæssige vægt i sammenligning af match af dna-profiler.

4) Skal en personprofil, der er baseret på 10 eller 16 dna-systemer, og som skal sammenlignes med en sporprofil på 23 dna-systemer, opgraderes?

Der skal altid ske opgradering af en personprofil på 10 eller 16 dna-systemer, hvis den skal sammenlignes med en sporprofil på 23 dna-systemer.

Personprofiler kan enten opgraderes ved at lave en ny undersøgelse af en arkiveret referenceprøve eller ved at undersøge en ny prøve fra den pågældende person. Der vil i langt de fleste tilfælde være arkiveret en referenceprøve, hvis den tilhørende dna-profil er registreret i Det Centrale Dna-profilregister.

Retsgenetisk Afdeling opgraderer altid af egen drift personprofiler med 10 eller 16 dna-systemer, når de skal sammenlignes med en sporprofil med 23 dna-systemer.

5) Skal en sporprofil, der er baseret på 10 eller 16 dna-systemer, og som skal sammenlignes med en personprofil på 23 dna-systemer, opgraderes?

Retsgenetisk Afdeling undersøger prøver, der indsendes til retsgenetisk analyse, med den undersøgelse, der benyttes på det pågældende tidspunkt. En sporprøve undersøgt af Retsgenetisk Afdeling i perioden fra november 2011 til 1. marts 2023, vil således være baseret på 16 dna-systemer. Er sporprøven undersøgt fra den 1. marts 2023 og senere, vil den være baseret på 23 dna-systemer.

Det er sjældent muligt at opgradere en sporprofil fra 10 eller 16 til 23 dna-systemer, da mængden af spormaterialet er begrænset og derfor ofte vil være opbrugt i forbindelse med den første retsgenetiske analyse, hvorfor et forsøg på en ny undersøgelse ikke altid kan lade sig gøre. Hvis det er muligt at opgradere en sporprofil, skal man være opmærksom på, at opgraderingen som oftest vil medføre, at al resterende materiale i sporprøven anvendes, hvorfor det ikke efterfølgende vil være muligt at lave andre undersøgelser af sporprøven, eksempelvis undersøgelser for genogeografisk oprindelse.

I sager, hvor en mulig mistænkt er identificeret på baggrund af en søgning i Det Centrale Dna-profilregister (cold hit), skal det i følgende tilfælde undersøges, om det er muligt at opgradere sporprofilen:

- ☐ når sporet består af en blanding af dna fra flere personer (blandingsprofil),
- ☐ når der skal ske sammenligning med nære familierelationer, eller
- ☐ når den beregnede likelihoodkvotient er under 1:1.000.000, fx pga. udfald af dna-typer ved spor med nedbrudt dna.

I sager, hvor en mistænkt ikke er identificeret på baggrund af en søgning i Det Centrale Dna-profilregister, men hvor den pågældende er mistænkt på baggrund af den øvrige efterforskning, kan det – når sporprofilen er omfattet af ovenstående tilfælde – efter en konkret vurdering af sagens samlede omstændigheder være relevant at opgradere sporprøven. Det skal indgå i vurderingen, at en opgradering af sporprofilen som oftest vil medføre, at al resterende materiale i sporprøven anvendes, hvorfor det ikke efterfølgende vil være muligt at lave andre undersøgelser af sporprøven.

Hvis der ikke er tilstrækkeligt materiale til at lave en ny undersøgelse af sporprøven, kan der stadig laves en sammenligning med personprofilen, selvom personprofilen er baseret på et større antal dna-systemer end sporprofilen. Det bør dog fremgå af en rapport på sagen, at opgradering er forsøgt, uden at det var muligt. Der er ingen usikkerheder forbundet med at sammenligne en personprofil på 23 dna-systemer med en sporprofil baseret på 10 eller 16 dna-systemer. Der kan naturligvis kun sammenlignes i de 10 eller 16 dna-systemer, som de to profiler har tilfælles.

6) Hvornår må der foretages straffeprocessuelle skridt i en sag, hvor en mulig mistænkt er identificeret på baggrund af en søgning i Det Centrale Dna-profilregister (et såkaldt "cold hit"), hvor sporprofilen er baseret på 16 eller 23 dna-systemer?

Hvis sporprøven er analyseret før den 28. februar 2023, vil sporprofilen som udgangspunkt være baseret på 16 dna-systemer. I disse tilfælde må der først foretages straffeprocessuelle skridt i sagen, herunder sigtelse af en mistænkt, når personprofilen er baseret på mindst 16 dna-systemer.

Hvis sporprøven er analyseret efter den 1. marts 2023, vil sporprofilen som udgangspunkt være baseret på 23 dna-systemer. I disse tilfælde må der først foretages straffeprocessuelle skridt i sagen, herunder sigtelse af en mistænkt, når personprofilen er baseret på mindst 23 dna-systemer.

Der kan dog efter omstændighederne foretages helt uopsættelige efterforskningsskridt.

7) Hvorfor bliver sporprofiler undersøgt med 10 og 16 dna-systemer ikke opgraderet pr. automatik?

Retsgenetisk Afdeling anbefaler, at der ikke automatisk sker opgradering af en sporprofil på 10 eller 16 dna-systemer, der skal sammenlignes med en personprofil på 23 dna-systemer. Baggrunden er blandt andet, at en rutinemæssig opgradering af sporprøver som oftest vil medføre, at al resterende materiale i sporprøven anvendes, hvorfor det ikke efterfølgende vil være muligt at lave andre undersøgelser af sporprøven, eksempelvis undersøgelse for øjenfarve, genogeografisk oprindelse, fysisk alder m.v.

Retsgenetisk Afdeling anbefaler, at sporprofilen opgraderes, hvis det er muligt, når den mistænkte er identificeret ved et match i Det Centrale Dna-profilregister, og hvor:

- ☐ sporet består af en blanding af dna fra flere personer (blandingsprofil),
- ☐ der skal ske sammenligning med nære familierelationer, eller
- ☐ den beregnede likelihoodkvotient er under 1:1.000.000, fx pga. udfald af dna-typer ved spor med nedbrudt dna.

I sager, hvor den mistænkte ikke er identificeret på baggrund af en søgning i Det Centrale Dna-profilregister, men på baggrund af den øvrige efterforskning, kan det – når sporprofilen er omfattet af et af ovenstående tilfælde – efter en konkret vurdering af sagens samlede omstændigheder være relevant at opgradere sporprøven.

Bilag 13 – Samtaleinterview med drabsefterforsker Martin Enggaard

Interview med drabsefterforsker ved Københavns Politi, Martin Enggaard.

Føretaget den 12. maj 2023 fra kl. 9.00 til 9.30 via Zoom

Martin er, forinden optagelsen er startet, blevet spurgt, om vi må optage interviewet, samt oplyst om at vi vedlægger og anvender interviewet i vores specialeafhandling. Martin har ligeledes fået tilsendt den transskriberede version af interviewet til gennemlæsning og godkendelse, før specialeafhandlingen er afleveret.

Martin har den 17. maj 2022 godkendt den transskriberede version af interviewet.

Interview:

Nickie og Martin: Vi skriver speciale lige nu om DNA-bevisets rolle i straffesager, herunder både hvordan det har været brugt indtil nu og dets udvikling. Vi skriver nu et kapitel der omhandler DNA-bevisets udvikling. Vi har været meget glade for dit borgerforslag, det har været spændende at tage udgangspunkt i. Vi synes jo også, at slægtsforskning er noget af det, som bliver meget spændende i fremtiden at kigge på.

Så vi forsøger os - med et juridisk perspektiv - at læne os op ad alt det, der er blevet behandlet i Folketinget i forbindelse med borgerforslaget, og i den forbindelse har vi lige et par spørgsmål – bare helt praktiske spørgsmål – til dig omkring lidt af det, som du har fremstillet i borgerforslaget og i 'Kriminelt', hvor vi har set det indslag, du har medvirket i.

Martin Enggaard: Hvis jeg lige virker lidt fraværende, så er det bare fordi, at jeg lige skal have booket det lokale, jeg sidder i, så der ikke kommer nogen ind og afbryder, men jeg kan godt høre, hvad I siger.

Nickie og Martin: Det er fint. Altså noget af det, vi kommer særligt ind på, det er jo bl.a. de kritikpunkter, der har været ved borgerforslaget, herunder hvilke problemstillinger, men også alle de krav, der bliver opstillet både i borgerforslaget men også i beslutningsforslaget til, hvornår genetisk slægtsforskning kan anvendes.

Som vi kan forstå, er der mange af etiske overvejelser ved brugen af genetisk slægtsforskning. Til det vil vi gerne høre, hvilke etiske overvejelser du ser, og hvilke problemstillinger, der knytter sig til brugen af genetisk slægtsforskning.

Martin Enggaard: Ja selvfølgelig. Jeg tror mange af de etiske bekymringer egentlig er med udgangspunkt i nogle ubesvarede spørgsmål i forhold til det her værktøj. Det, der er lidt anderledes ved det her, end så meget andet, er, at det er et nyt værktøj til politiet, men det er jo også et værktøj,

der er frit tilgængeligt for alle andre. Så nogle gange har jeg hørt det sammenlignet med teleoplysninger for eksempel, hvor man kan sige, at der jo ikke er nogen danskere, der har adgang til teleoplysninger. Det er jo teleselskaberne, der har det. Og det her er ligesom noget andet, fordi det her har du og jeg adgang til. Faktisk vil vi have en større adgang til det, end politiet vil få. Det er ikke sådan, at politiet får sådan en særadgang, hvor de kan sidde og rode i folks DNA. De får de samme svar, som vi ville få, endda mere begrænsede svar, fordi de kun søger blandt de profiler, der har givet samtykke.

Så kan jeg også fornemme, at det der er flest, der fokuserer på, måske er det med at afgive samtykke, - men hvad er det for et samtykke? Og der kan jeg også høre, at der er mange misforståelser om, hvad det er folk giver samtykke til, fordi der er der nogen, der siger, at de føler, at der er familiemedlemmer, som giver samtykke på vegne af nogle andre. Og det kan godt være, at det er mig, der ikke kan forstå det, men du skal jo ikke bede om samtykke, hvis din søster eller bror har begået et drab, ift. til at gå ned på politistationen og vidne. En gerningsmand har jo ikke ret til at give samtykke til at blive fanget. Og det samtykke, det er jo ikke noget, man skal ud at starte op. Det er der jo. Det ligger der i forvejen, så det er bare et spørgsmål om, om vi skal bruge det eller ikke bruge det.

Nickie og Martin: Det bringer os egentlig videre til noget af det, vi ville snakke om. I forhold til databaser, hvor der både er snak om en dansk, mere statslig, samtykkebaseret database – om man skulle oprette og bruge den – eller om der ville være mulighed for at bruge de eksterne, f.eks. fra USA. Der har vi også snakket lidt om det her med, hvis man nu vælger fra Folketingets side kun at indføre genetisk slægtsforskning på baggrund af, at man har en dansk statslig DNA-database, som man kan anvende, og ikke giver muligheden for at bruge de eksterne databaser, hvor der jo også er mange skandinaver bl.a., der har indsendt deres DNA til – der snakker vi meget om det her med, vil folk overhovedet lade sig registrere? Eller ender vi bare med at have en tabt kamp, hvor det ikke er muligt at finde et match alligevel?

Martin Enggaard: Vi er jo gået væk fra at anbefale, eller vi har ikke anbefalet noget på et tidspunkt, vi har bare nævnt nogle muligheder nede i bemærkningsfeltet i borgerforslaget. Men det vi anbefaler helt klart, er at man arbejder videre med de kommercielle databaser.

Og det er der faktisk også nogle af de etiske grunde til.

Den største er, at i de kommercielle databaser, der får politiet aldrig adgang til DNA. Så det betyder, at de her bekymringer, der kan være ved en statsstyret database, med at staten ligger inde med folks DNA, det vil vi være udover.

Og den anden del det er, at man laver et værn mod en glidebane, fordi de kommercielle databaser har begrænsede samtykker fra deres brugere, der begrænser sig til, at der er nogle få sagskategorier mere med, end dem vi har. Men du vil slet ikke kunne lave den glidebane, som du har set f.eks. med DNA i det hele taget, hvor man er gået fra kun at bruge det i de groveste sager til i dag at bruge det i alle sager. Af de to årsager anbefaler vi helt klart, at man bruger de kommercielle databaser.

Der vil jo være sager, man ikke kan løse med det her. Så det har I ret i – at vi skal ikke bruge så mange profiler, for at vi kan få slægtningematch. Men lad os nu bare tage et eksempel. Sager med ikke-etnisk danske gerningspersoner vil være svære at opklare. Hvis det er en svensker, så kan vi godt slægtsforske i Sverige, USA og nogle af de lande, men nu er der bare mange drabsmænd, særligt i bandedrabene f.eks., som ikke er etnisk danske og måske kommer fra Mellemøsten. Der vil det jo være voldsomt vanskeligt at slægtsforske, f.eks. i – lad os bare sige Somalia eller et eller andet sted – hvor man ikke har den samme kortlægning af befolkningen historisk.

Så det er jo ikke noget mirakelværktøj på den måde, men der er der så andre værktøjer man kan bruge, f.eks. slægtskabssøgning vil være mere relevant i forhold til ikke-etnisk danske gerningsmænd, som måske har nære slægtninge i CODIS.

Martin Enggaard: Svarede jeg på jeres spørgsmål?

Nickie og Martin: Ja.

Lad os sige, at du har en typesituation – hvor lang tid tror du, at der vil gå, før du med sikkerhed kan få et match igennem en eller anden slægtsdatabase. Vi så lige et eksempel, hvor du er i Sverige, og der blev identificeret gerningspersonen næsten med det samme igennem en database i Texas. Er der så mange kirkebøger og databaser, som man kan undersøge DNA ud fra, at man ville kunne finde en dansk person, der ikke er kendt af politiet, en slægtning til ham, eller lignende?

Martin Enggaard: Vi arbejder jo ikke med DNA'et, når vi arbejder på samme måde med kirkebøgerne, men det korte svar er ja.

Der er sager i USA, der er blevet opklaret med det her på to timer, fordi man har været heldig at finde en meget nær slægtning, en onkel eller et eller andet. Og det kan du jo se i de tabeller, du finder. I Sverige fik de 800 slægtninge til gerningsmanden, og der vælger de jo så de nærmeste og går videre med at slægtsforske på dem. Det tog fem uger.

Der er også eksempler, hvor det har været mere komplekst og taget længere tid, men generelt er det komplekst, men det er ikke mere komplekst end så meget andet efterforskning vi laver. Jeg anser det ikke som mere komplekst end at afhøre vidner, indsamle og gennemse videoovervågning. Eller alle mulige andre efterforskningsskridt, som også er langvarige, ressourcetunge og tidskrævende. Så det korte svar er ja. Det vigtige her er også, at det går ind og bliver et værktøj i efterforskningen, særligt i de sager, hvor vi ikke lige har opklaret dem de allerførste dage, men at det også kan tidligt gå ind og være et værktøj, det så man jo i Idaho-sagen, hvor man gik ind tidligt og fik pågrebet den gerningsmand der, ik?

Nickie og Martin: Jo - hvad er det der gør at, vi mangler den her mulighed?

Martin Enggaard: Det er jo fordi, at man kan sige, at hvis vi ikke kan søge DNA'et op i CODIS, og det kan vi jo ofte ikke, fordi hvor mange er registreret i CODIS nu? 200.000 måske, det skal i have fra mere officielt hold, hvor mange personer der ligger i DNA-registreret.

Nickie og Martin: 247.000 eller sådan noget, mener vi.

Martin Enggaard: Ja, det passer meget godt. Det er jo 3% af befolkningen, så på den måde vil der jo være mange flere DNA-profiler, også fordi vi ved, at drabsmænd ofte i Danmark begår ét drab og så ikke flere. Så mange vil jo ikke ligge i DNA-registreret – og det er i de sager, hvor det vil være et effektivt værktøj.

Det er også et værktøj, der vil [*Martin færdiggør ikke sin sætning, men fortsætter:*] i mine øjne, så er det helt utopisk at snakke om et komplet DNA-register i Danmark. Det kommer aldrig nogensinde til at ske, fordi hvordan vil man i praktisk gøre det? Skal man så ud at tvangsindsamle DNA fra borgerne?

Og så er der nogen, der nævner hjælpereregisteret, men det er jo helt irrelevant at snakke om. Det er jo givet med henblik på sundhed – nu er jeg selv forælder og har givet tre samtykker til hjælper – så det kan man jo ikke.

Jeg håber da også lidt, at det her værktøj kan være med til at forstumme den snak, som nogle politikere bliver ved med at snakke om, det der komplette DNA-register, og så i stedet for prøve at kigge på nogle mere realistiske muligheder, som det her er, hvor man ikke skal ind og indsamle alle danskeres DNA. Så det er jo også en af de ting, man kan sige, at det kan føre med sig og en af grundene til, at vi foreslår det.

Nickie og Martin: Hvordan ser du det implementeret rent lovmæssigt? Vi ved, det er et meget juridisk spørgsmål, men har du et bud på det? Vi har snakket meget om det her med, om det skulle i retsplejeloven i forbindelse med, at der her hjemles efterforskningsmidler og -metoder, eller om det vil kræve, at man opretter en særskilt lov på baggrund af alle de her ting.

Martin Enggaard: Mit udgangspunkt vil være, at man skulle ind og lovgive – altså det vi foreslår, og selve begrænsningerne, er jo ligesom det man ser omkring f.eks. aflytning eller ransagning – så det vil være oplagt at beskrive det, om det er et særskilt afsnit i retsplejeloven, eller om det er under tvangsindgreb, eller hvad det er, det skal jeg ikke juridisk gøre mig klog på, men jeg vil mene, at den del om vores begrænsninger, vil skulle ligge i retsplejeloven.

Jeg er lidt i tvivl, men Rigspolitiet har vurderet, at man ikke kan bruge den her metode ud fra gældende lovgivning. Det er jeg lidt spændt på at se, hvad den endelige vurdering bliver, for det er jeg ikke så sikker på. Hvis de her databaser etablerer sig i Europa, så tror jeg måske godt, at man kan gøre det inden for gældende lovgivning. Men der er det vigtigt at sige, at der vi mener jo stadigvæk, lad os sige, at det her er inden for gældende lovgivning, så er der jo en grund til at vi har stillet

borgerforslaget, og vi mener stadigvæk, at de begrænsninger vi har foreslået, skal iværksættes. Det er en af grundene til, at der har været debat om det [*brugen af genetisk slægtsforskning*] i USA, det er fordi de ikke har fået lovgivet. Så i USA kan du bruge det i princippet til at identificere vidner, og du kan bruge det uden dommerkendelse og sådan nogle ting. Og det er jo det, vi gerne vil komme i forkøbet, uanset om det er lovligt eller ikke lovligt.

Nickie og Martin: Ja, der er jo bl.a. det krav om, at der skal være begrundet mistanke om, at det DNA man har, stammer fra gerningsmanden.

Martin Enggaard: Det er altså et ret, ja. [*stopper sin sætning*]

Nickie og Martin: Hvad vil de objektive grunde, der begrunder den mistanke være? Har man en voldtægt og finder noget sæd, så er det jo ret ligetil, men hvis ikke, hvad kunne så begrunde en sådan mistanke? Er det blot at man ikke får et match i CODIS eksempelvis?

Martin Enggaard: Nej nej nej, det vil det ikke. Du kan jo sige, lad os tage en drabssag, hvor du finder en vandflaske på et gerningssted, hvor der er et uidentificeret DNA på, er det så begrundet mistanke til, at det er gerningsmanden? Det er det jo ikke. Det vil jo skulle være et gerningsvåben. Men det kan også være DNA på offeret.

Det kan jo også være, at vi kommer ind i en lejlighed, hvor der har været drukket, og vi kigger på de ting, der er. Det kan også være, at der er forurettedes DNA på flasker, cigaretskod osv., og så er der én anden persons DNA på de her ting. Så kan man sige, at det gør, at der er begrundet mistanke, hvis man DNA-mæssigt kan konkludere, at der kun er de her to persons DNA. Omvendt hvis der har været ti persons DNA på alle mulige flasker og cigaretskodder, så er der jo ikke begrundet mistanke mod alle de ti. Men kan man godtgøre, at den sidste person, der var sammen med dræbte, er den person, hvis DNA sidder overalt i lejligheden, så er det måske noget andet.

Så på den måde er det jo, at begrundet mistanke er jo det samme. Jeg plejer at sige, når jeg skal forklare det. Prøv at forestille dig, at du skulle varetægtsfængsle en person. Det mistankegrundlag, som skal bruges til varetægtsfængsling, det er det samme, som vi vil bruge her. Og det er jo et ret tungtvejende mistankekrav. Vi er inde og snakke om gerningsvåben og sådan nogle ting, før vi kan bruge det.

Og det er jo samtidig vigtigt for os, at vi ikke begynder at identificere vidner, som måske ikke har lyst til at blive identificeret. Det kan være en elskerinde eller et eller andet, og så står vi pludselig på et dørttrin, og hun står med hele sin familie. Der skal man være sikker i sin sag, så man ikke træder borgeren over tæerne.

Nickie og Martin: Ja, det er klart.

Hvilken betydning vil implementeringen af genetisk slægtsforskning få? Vil man reelt se en forskel, hvis det bliver implementeret? Vil der klart kunne opklare flere forbrydelser? Eller er det bare en forventning, man har?

Martin Enggaard: Jeg er ret overbevist om, at vi vil kunne opklare nogle af de [*afbryder sig selv, og fortsætter*], man skal også forstå, at der er noget kompleksitet i det her. Der er ikke så mange drabsager vi har, bagudrettet set, hvor vi har rene DNA-profiler, for vi har ikke været særlig gode til at sikre DNA i de gamle drabsager. Så at det i høj grad er et værktøj til at opklare gamle drabsager, det er det i min verden ikke. I min verden er det i langt højere grad et værktøj til fremtiden, fordi vi er bedre til at sikre DNA i dag, end vi var dengang. Så jo, det vil gøre en stor forskel.

Jeg tror også, det helt bestemt vil kunne gøre, at vi fanger nogle tidligere. At vi sætter stopper for nogle af dem. Det kan godt være man ikke begår flere drab, men vi ser alligevel, at mange af dem, der begår grov personfarlig kriminalitet, er gengangere – om det er så voldtægt eller om det er drab – der er i hvert fald nogle gengangere, vi kan stoppe.

Og det er klart, der er jo langt flere uopklarede voldtægtssager, end der er uopklarede drabsager. Så det problem eller udfordringen med voldtægtssager er, at der ofte er blandings-DNA – altså en blandingsprofil – og det er også noget, vi skal arbejde på at blive bedre til, at få rene profiler fra gerningsmændene i de sager. Fordi man kan ikke bruge blandingsprofiler til det her værktøj.

Så der er nogle ting, hvor vi skal udvikle og blive bedre på DNA-området, hvis vi vil få det fulde udbytte af det her værktøj. Det er der ikke nogen tvivl om.

Nickie og Martin: Okay, fantastisk. Er det ikke ved at være det vi har, tror jeg? Jo, vi har jo også meget vi kan lære os op ad i borgerforslaget. Vi tænkte bare at vi ville spørge lidt ind hertil, for at give lidt ekstra perspektiver. Så, tusind tak Martin.

Martin Enggaard: Selvfølgelig. Hvis I nu sidder bagefter og tænker, at I gerne ville have haft spurgt om et eller andet, så skriv en mail.

Nickie og Martin: Ja, selvfølgelig, det skal vi huske. Tak for din tid.

Bilag 14 – Data fra INTERPOL

Uddrag af INTERPOL'S 'Global DNA Profiling Survey Results 2019'

INTERPOL Global DNA Profiling Survey 2019

Europe (2 pages)

INTERPOL Member Country	DNA Profiling	DNA Database	Missing Persons DNA Database	Profiling Categories						
				Reference	Crime Stain	Missing Persons	Relatives of Missing Persons	Unidentified Human Remains	Other	Total
Albania	Yes	Yes	X	Yes	Yes	Yes	-	X	-	X
Andorra	Yes	No	No	6	4	-	-	-	-	-
Armenia	Yes	Planned	No	X	X	X	X	X	X	X
Austria	Yes	Yes	Yes	230,359	137,848	440	-	493	14,958	384,098
Azerbaijan	Yes	Yes	Yes	5,883	4,093	275	596	228	-	11,075
Belarus	Yes	Yes	Yes	285,588	34,265	Yes	15,784	771	-	336,408
Belgium	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	-
Bosnia & Herzegovina	Yes	Planned	No	X	X	X	X	X	X	X
Bulgaria	Yes	Yes	X	X	X	X	X	X	X	X
Croatia	Yes	Yes	X	11,340	5,292	-	-	74	-	16,706
Cyprus	Yes	Yes	Yes	35,379	15,651	14	37	12	-	51,093
Czech Republic	Yes	Yes	X	226,615	20,179	100	683	484	5,024	253,085
Denmark	Yes	Yes	No	130,662	54,251	Yes	Yes	-	-	184,913
Estonia	Yes	Yes	No	54,630	9,073	37	361	295	2,463	67,758
Finland	Yes	Yes	Planned	180,591	12,984	-	-	-	-	193,575
France	Yes	Yes	Yes	3,786,342	458,074	859	323	1,784	-	4,247,382
Georgia*	Yes	Yes	-	2,724	2,336	66	-	14	3,914	9,054
Germany	Yes	Yes	Yes	871,416	337,428	1,652	1,182	1,476	177	1,213,331
Gibraltar (UK)*	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Greece	Yes	Yes	Yes	14,580	17,958	57	295	835	922	34,647
Hungary	Yes	Yes	Planned	202,471	9,581	-	-	144	-	212,196
Iceland	Yes	Yes	X	X	X	X	X	X	X	X
Ireland	Yes	Yes	Yes	17,994	5,326	21	354	21	2,776	26,492
Israel	Yes	Yes	Yes	460,000	30,000	47	994	339	Yes	491,380
Italy	Yes	Yes	Yes	X	X	X	X	X	X	X
Latvia	Yes	Yes	X	X	X	X	X	X	X	X
Liechtenstein	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Lithuania	Yes	Yes	X	X	X	X	X	X	X	X
Luxembourg	Yes	Yes	No	3,381	6,977	Yes	-	Yes	-	10,358
Malta*	Yes	Yes	-	31	336	0	3	31	78	479
Moldova	X	Planned	Planned	-	-	-	-	-	-	-
Monaco*	Yes	No	-	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	-
Montenegro	Yes	Yes	Yes	6,610	1,688	3	17	14	-	8,332

INTERPOL Global DNA Profiling Survey 2019

Europe (2 pages)

INTERPOL Member Country	DNA Profiling	DNA Database	Missing Persons DNA Database	Profiling Categories						
				Reference	Crime Stain	Missing Persons	Relatives of Missing Persons	Unidentified Human Remains	Other	Total
Netherlands*	Yes	Yes	-	252,513	70,372	343	1,061	581	3,862	328,732
North Macedonia*	Yes	Yes	-	20,045	7,409	-	-	-	-	27,454
Norway	Yes	Yes	Yes	95,525	12,169	260	787	439	-	109,180
Poland	Yes	Yes	Yes	74,841	11,045	447	2,387	1,202	35	89,957
Portugal	Yes	Yes	Yes	X	X	X	X	X	X	X
Romania	Yes	Yes	Yes	X	X	X	X	X	X	X
Russia	Yes	Yes	X	598,134	113,941	-	-	22,298	-	734,373
San Marino	Yes	No	No	-	-	Yes	-	-	-	-
Serbia	Yes	Yes	X	X	X	X	X	X	X	X
Slovakia	Yes	Yes	Yes	68,584	12,511	29	724	401	13,954	96,203
Slovenia	Yes	Yes	Yes	29,826	7,494	36	175	-	-	37,531
Spain	Yes	Yes	Yes	485,760	132,499	728	4,363	3,644	169	627,163
Sweden	Yes	Yes	No	163,000	37,000	-	-	-	1,900	201,900
Switzerland	Yes	Yes	Yes	181,769	84,139	682	1,051	776	-	268,417
Turkey	Yes	X	X	-	-	-	-	-	-	X
Ukraine	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
United Kingdom	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes	-
Vatican City	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total number of profiles for the region										10,273,272

Key: ▲ – Member country's sub-bureau (a special administrative region with a delegated regional authority of a particular INTERPOL member country)
 * – Based on the response to the INTERPOL Global DNA Profiling Survey 2016 (no response in 2019)
 - – No information provided in 2016 or 2019
 X – Information redacted as no authorisation provided

KAPITEL 1. INTRODUKTION

1.1. Indledning

Udarbejdet i fællesskab

1.2. Problemformulering

Udarbejdet i fællesskab

1.3. Metode, kilder og opgavens struktur

Udarbejdet i fællesskab

1.4. Afgrænsninger

Udarbejdet i fællesskab

KAPITEL 2. EFTERFORSKNING OG BEVISER

2.1. Efterforskning

Udarbejdet i fællesskab

2.2. Beviser

Udarbejdet i fællesskab

2.2.2. In dubio pro reo

Udarbejdet i fællesskab

2.2.3. Bevisførelsen og bevisbedømmelsen

Udarbejdet i fællesskab

2.3. Sammenfatning

Udarbejdet i fællesskab

KAPITEL 3. DET CENTRALE DNA-PROFILREGISTER

3.1. Baggrund

Udarbejdet af Martin Christensen

3.2. Lovgrundlaget

Udarbejdet i fællesskab

3.3. DNA-profilregisterets indhold og opbygning

Udarbejdet af Nickie Brahms-Billing

3.3.1 Persondelen

Udarbejdet af Nickie Brahms-Billing

3.3.2 Spordelen

Udarbejdet af Nickie Brahms-Billing

3.4. Udtagning af biologiske prøver med henblik på optagelse i DNA-profilregisteret

Udarbejdet af Martin Christensen

3.5. Opbevaring af biologisk materiale

Udarbejdet af Martin Christensen

3.6. Sletning af oplysninger om biologisk materiale i DNA-profilregisterets persondel

Udarbejdet af Martin Christensen

3.7. Sammenfatning

Udarbejdet i fællesskab

KAPITEL 4. DNA

4.1. Hvad er DNA?

Udarbejdet af Martin Christensen

4.2. DNA-analyse

Udarbejdet af Martin Christensen

4.3. Likelihood-kvotienten

Udarbejdet i fællesskab

4.4. Sammenfatning

Udarbejdet i fællesskab

KAPITEL 5. DNA SOM RETLIGT BEVIS

5.1. Beviskraften af et DNA-spor

Udarbejdet i fællesskab

5.1. Beviskraften af et DNA-spor

Udarbejdet i fællesskab

5.2. Forhånds-odds og Bayes formel

Udarbejdet i fællesskab

5.2.1. Forhånds-odds

Udarbejdet i fællesskab

5.2.2. Bayes formel

Udarbejdet i fællesskab

5.3. Faldgruber og logiske fejlslutninger

Udarbejdet i fællesskab

5.4. Domstolens skøn

Udarbejdet i fællesskab

5.5. DNA-beviset kontra vidnebeviset

Udarbejdet i fællesskab

5.6. Sammenfatning

Udarbejdet i fællesskab

KAPITEL 6. RETSSIKKERHEDSMÆSSIGE OVERVEJELSER

6.1. Ændring af DNA-analysesystemer

Udarbejdet af Nickie Brahm-Billing

6.1.1. Fra 10 til 16 DNA-systemer

Udarbejdet af Nickie Brahm-Billing

6.1.2. Gennemgangen af 12.900 sager

Udarbejdet af Martin Christensen

6.1.2.1. Retten i Aalborgs dom af 5. januar 2018 – rettens nr. 5-6366/2017
Udarbejdet af Martin Christensen

6.1.3. Oprettelsen af Bevismiddeltilsynet
Udarbejdet af Martin Christensen

6.1.4. Overgangen til undersøgelse af 23 DNA-systemer
Udarbejdet i fællesskab

6.1.5. Sammenfatning
Udarbejdet i fællesskab

6.2. Retsgenetiske fejkilder
Udarbejdet i fællesskab

6.2.1. Blandingsspor
Udarbejdet af Martin Christensen

6.2.2. Direkte overført DNA
Udarbejdet af Martin Christensen

6.2.3. Sekundært overført DNA
Udarbejdet i fællesskab

6.2.4. Kontaminationsfare
Udarbejdet af Nickie Brahms-Billing

6.2.5. Sammenfatning
Udarbejdet i fællesskab

KAPITEL 7. DNA-BEVISET UNDER UDVIKLING

7.1. Slægtsforskning som efterforskningsmiddel
Udarbejdet af Nickie Brahms-Billing

7.1.1. Hvad er genetisk slægtsforskning
Udarbejdet af Nickie Brahms-Billing

7.1.2. Baggrund for borgerforslaget
Udarbejdet af Nickie Brahms-Billing

7.1.3. Kritikpunkter ved borgerforslaget
Udarbejdet i fællesskab

7.1.3.1. Beskyttelse af personlige oplysninger og utilsigtet overvågning
Udarbejdet i fællesskab

7.1.3.2. Omfanget af viden der tilgås og inddragelse af ikke-mistænkte i efterforskningen
Udarbejdet i fællesskab

7.1.4. Afgrænsninger af og begrænsninger ved genetisk slægtsforskning
Udarbejdet af Nickie Brahms-Billing

7.1.5. Status på borgerforslaget
Udarbejdet i fællesskab

7.2. Europæiske og internationale betragtninger
Udarbejdet i fællesskab

7.2.1. Prømaftalen

Udarbejdet af Martin Christensen

7.2.1.1. Overførsel af DNA-profiler

Udarbejdet af Martin Christensen

7.2.2. INTERPOL's DNA-database

Udarbejdet af Nickie Brahm-Billing

7.2.3. Er fremtiden et fælles europæisk DNA-register?

Udarbejdet i fællesskab

7.3. Sammenfatning

Udarbejdet i fællesskab

8. KONKLUSION

Udarbejdet i fællesskab